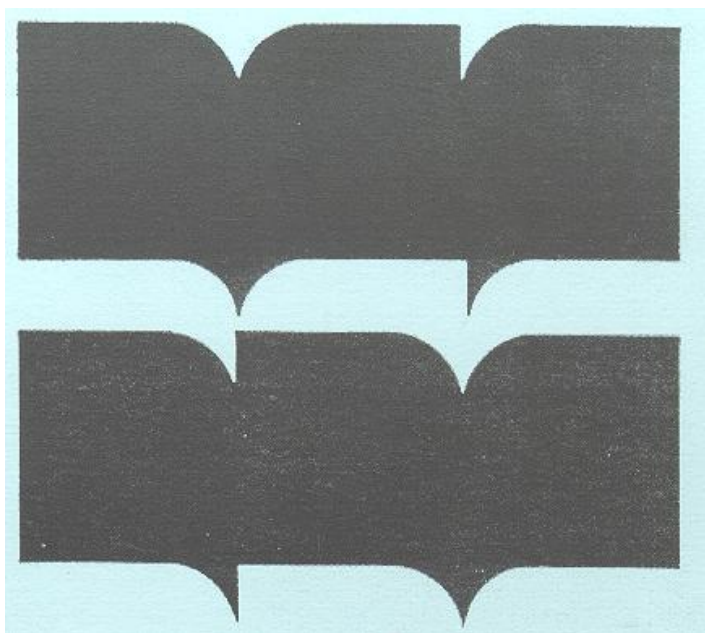

CSONGRÁD MEGYEI KÖNYVTÁROS

2002. 34. évf. 1-4. szám

CSONGRÁD MEGYEI KÖNYVTÁROS

**Közművelődési, felsőoktatási, iskolai és
szakkönyvtárosok híradója**

2002.

34. évfolyam 1/4. szám

E számunk munkatársai

BERTA GYULÁNÉ, a mórhalmi Tóth Menyhért Városi Könyvtár munkatársa
BOZSÓ KATALIN, a Somogyi-könyvtár munkatársa
CS. BOGYÓ KATALIN, az SZTE JGYTFK Gyakorló Általános Iskola munkatársa
FODOR MÓNICA, a Somogyi-könyvtár munkatársa
FORRÁSNE TÖRÖK KATALIN, az SZTE AJTK Kari Könyvtár vezetője
FRANK BÉLÁNÉ nyugdíjas könyvtáros
FUCHSZNÉ BENÁK KATALIN, a mindszei Keller Lajos Városi Könyvtár igazgatója
GYURIS GYÖRGY, a Somogyi-könyvtár igazgatója
JUHÁSZ ZOLTÁNNÉ, a Somogyi-könyvtár munkatársa
KOKAS KÁROLY, az SZTE Egyetemi Könyvtár osztályvezetője
KÖSZEGFALVI FERENC, a hőmezővásárhelyi Németh László Városi Könyvtár helytörténésze
LOVÁSZI JÓZSEFNÉ, a Somogyi-könyvtár helyismereti gyűjteményének vezetője
MÁTÓ ERZSÉBET, a makói József Attila Városi Könyvtár igazgatója
MOLNÁR MÁRIA, a Somogyi-könyvtár osztályvezetője
MOSONYI HELGA, a Somogyi-könyvtár munkatársa
PETRIK ISTVÁNNÉ, a Somogyi-könyvtár nyugdíjas könyvtárosa
PUSKÁSNE SZÜCS ILDIKÓ, a szentesi Városi Gyermekkönyvtár igazgatója
SÁRÁNÉ LUKÁTSY SAROLTA, a Csongrád Megyei Pedagógiai Szak- és Szakmai Szolgáltató Intézet munkatársa
SIPOS SÁNDORNÉ nyugdíjas könyvtáros, köztisztviselő
VIDA ANDREA, az SZTE Egyetemi Könyvtár munkatársa
VÓNA GYÖRGYNÉ, a Somogyi-könyvtár kötetzeti műhelyének vezetője

Szerkesztőbizottság

Barátné dr. Hajdu Ágnes, Fuchszné Benák Katalin, G. Szabó Lenke, dr. Horpácsy Andrásné, Horváth Varga Margit, Katona Imréné, Lippainé dr. Fekete Ilona, dr. Marton János, Mátó Erzsébet, Molnár Mária, Puskásné Szücs Ildikó, dr. Sáráné dr. Lukátsy Sarolta, Sikaláné Sánta Ildikó, Soós Csilla, dr. Szabó Éva, Szücs Julianna, Veres Gyuláné.

Szerkesztő

Rátkai Erzsébet

A szerkesztő munkatársa

Fodor Mónika

Felelős kiadó

Szőkefalvi-Nagy Erzsébet

Kiadja a Somogyi-könyvtár, 6720 Szeged, Dóm tér 1-4.
Számítógépes szövegszerkesztés: Fodor Mónika, Rátkai Erzsébet
Sokszorosította a Bába és Társai Kft., Szeged
Felelős vezető: dr. Majzik István
ISSN 0133-705X

TARTALOM

JUBILEUM

Kőszegfalvi Ferenc: A Csongrád Megyei Könyvtár Hódmezővásárhelyen	5
Gyuris György: A Somogyi-könyvtár megyei szerepkörben	16
Petrik Istvánné: Községek és könyvtárak a szegedi járásban	24
Molnár Mária: Fiókkönyvtárak fél évszázada és a jelen	117
Frank Béláné: Pereg az idő	124
Sipos Sándorné: Véletlenül könyvtáros lettem, avagy, csak a csintalanságokra emlékezem	129

MÓDSZER

Kokas Károly: Bibliotheca Eruditionis. Régi Magyarországi Nyomtatványok és Olvasmányok Adatbank (1500-1700)	134
Berta Gyuláné: Elolvasta—lak	137
Juhász Zoltánné: Szorzótábla	140
Mosonyi Helga: Virtuális tér — valóságos információ. Egy könyvtáros továbbképzés pozitív tapasztalatai	142

FÓRUM

Puskásné Szűcs Ildikó: Regionális gyermekkönyvtáros szakmai nap. 2002. október 30.	145
Boszó Katalin: A GIIN és partnerei	148

BEMUTATJUK

Vida Andrea: Online folyóiratok, adatbázisok a Szegedi Egyetemi Könyvtárban	151
Forrásné Török Katalin: Európai Dokumentációs Központ (EDC) az SZTE AJTK Kari Könyvtárában	153
Mátó Erzsébet: Európai Uniósi tájékoztatás a makói József Attila Városi Könyvtárban	156

ÉLETPÁLYÁK

Gyuris György: Elment Burkus András. Gyászbeszéd	160
Vóna Györgyné: Búcsúznak a tanítványok	161
Fuchszné Benák Katalin: Bronz portré Marton Istvánné emlékére	163

ISKOLÁKBÓL

Sáráné Lukátsy Sarolta: Lyukak az életrajzban. Az iskolai könyvtárak állapota az ezredfordulón Csongrád megyében	167
Cs. Bogyó Katalin: A szó elszáll, az írás megmarad. Szeged városi könyv- és könyvtárhatalmas vetélkedő 5-6. osztályos általános iskolai tanulóknak	172

KRÓNKA (Fodor Mónika)

175

ÍRÁSOK KÖNYVTÁRAINKRÓL (Gyuris György és Lovászi Józsefné)

213

JUBILEUM*

Kőszegfalvi Ferenc

*A Csongrád Megyei Könyvtár Hódmezővásárhelyen**
(1952. december 21 – 1972. december 31.)*

I. Tanulóévek: 1953-1958.

Magyarországon 1952 végéig 19 megyei és 41 járási könyvtárat alapítottak. Néhány helyen, - így Hódmezővásárhelyen is (lévén akkor ez a megyeszékhely), úgy kötötték össze a kellemet a haszonnal, hogy a megyei könyvtár megnyitását Joszif Visszárionovics Dzsugasvili generalisszimusz, a Szovjetunió vezetője akkoriban nemzeti ünnepnek számító születésnapjára, december 21-re időzítették. (A népnyelv ezt a 24 órát gyöngéd célzással az esztendő legsötétebb napjának nevezte, mert hisz ez a téli napéjegyenlőség ideje.) A Sztálin néven hírhedetté vált politikus születésnapja Prónay József vaskereskedő egykori, akkor már államosított Lenin (korábban és később Andrássy) utcai házában érte a magas rangra kiszemelt, egyszemélyes, Bodrogi János bácsi által vezetett városi közkönyvtárat. Az intézmény az előző év januárjában vált külön a múzeumtól, s az év nyarán foglalta el a neki kitalt volt lakást. Meg sem melegegett az új helyen, amikor a nagy tisztesség érte. A megyei lap, a Viharsarok így számolt be a megnyitás eseményéről: „Húszezer kötettel nyílt meg vasárnap a megyei könyvtár. Sztálin elvtárs 73. születésnapján délelőtt tíz órakor adták át rendeltetésének Hódmezővásárhelyen – a volt városi könyvtár helyén [sic!] a megyei könyvtárat. Az új megyei könyvtár mintegy húszezer könyvvel, szép világos olvasóteremmel várja az olvasni és tanulni vágyó dolgozókat.” A győzelmi jelentés a mosókonyhára nem tért ki.

* 2002-ben ünnepelték országszerte a települési könyvtárak alapításának 50. évfordulóját. E rovatunkban összefoglaló munkákat, visszaemlékezéseket jelentetünk meg, emlékezve az elmúlt ötven évre. (A szerk.)

** Elhangzott a Somogyi-könyvtár által szervezett továbbképzésen 2002. november 21-én.

A magyar könyvtárügy átalakításának folyamata 1948 után gyorsult föl, vált erőltetetté. A kor ismert kultúrpolitikusának, Köpeczi Bélának elemzése szerint „a szocializmus építésének megkezdése 1949-től lehetővé tette, hogy megteremtsük a kulturális forradalom megvalósításának intézményi feltételeit.” 1949-ben alakult meg a Népművelési Minisztérium, létrejött a könyvtárak, művelődési otthonok hálózata, stb. Ezzel egy időben azonban a művelődéspolitikában – az általános politika szektás-dogmatikus vonásaival összefüggésben – súlyos torzulások is bekövetkeztek – írja a szerző, majd így folytatja: „... A kulturális kérdések a politika szférájába kerültek át, amely az időszéri feladatok szempontjából ítélte meg azokat. Ez tág teret nyitott a leegyszerűsítésnek, a sematizmusnak és az irányításban a szubjektivizmusnak és a voluntarizmusnak.”

Módszeres elszántsággal láttak hozzá 1948 után Vásárhelyen is a polgári könyvkultúra intézményi - szervezeti rendszerének, objektumainak szétzúzásához. Hat könyvesbolt szűnt meg (miután egyetlen államosított üzlet kezdett el működni), öt nyomdát államosítottak. Fölszámolták a városi könyvtár „háterszágát” jelentő kisgyűjteményeket; megszüntették a város majd ötven olvasókörét, előbb kisejezték, majd 1951 elején elkobozták a még működő két magán-kölcsönkönyvtár állományát. A könyvtári anyagot ömlesztve, válogatás nélkül vitték a papírgyárak zúzdájába. Csak 1950 végén látták be, hogy így sokszor pótolhatatlan értékek vesztek el, csak akkor szervezték meg a pusztulásra ítélt könyvek előzetes felülvizsgálatát. (Ekkor kerülhetett be például a Mátyás utcai olvasókör anyagából néhány száz kötet a városi könyvtár állományába.)

Mindezek pótlását, helyettesítését a rendkívül egyszerű közművelődési könyvtárak, az úgynevezett népkönyvtárak gáttalan szaporításával, az olvasók számának állandó, versenyszerű emelésével kívánták elérni. Ilyen, egy-kétszáz kötetes népkönyvtárakat hoztak létre az ipari vállalatoknál, a tévészékben, gépállomásokon, s a társadalmi munkás, képzetlen könyvtárosnak kötelessége volt az olvasók számát állandóan emelni. Vásárhelyen 1952 őszén már 18 népkönyvtár működött, a megyében pedig 1951-ben ötvenöttemmel emelkedett a kisgyűjtemények száma, állományuk 20 ezer kötetel gyarapodott (könyvtáranként 363 kötet). A könyv mindenhol ott volt, a Kossuth tértől, ahol olvasóparkot (?) létesítettek, a tanyákig, ahol mozgó könyvárúsítás folyt. Az irányítást az Országos Könyvtári Központ Népkönyvtári Alosztályából 1949 végén megszervezett Népkönyvtári Központ, illetve középszinten a körzeti könyvtárak végezték. Vásárhely, a városi könyvtár is, a szentesi körzeti könyvtár irányítása alá tartozott. A minden hónapban három helyre jelentést adni köteles könyvtáros, ha nem akarta, hogy kipellengérezzék,

szégyentáblára kerüljön, kénytelen volt eredményeit kozmetikázni, néhány olvasóval havonta többet jelenteni.

A hódmezővásárhelyi közkönyvtár ilyen körülmények között kezdte meg rövid, mindössze két éves önálló életét, miután a múzeumtól, annak államosítása következtében 1951 január elsején végre különvált, s mint már említettük, az év nyarán a Kálvin tér 2. szám alól a Sztálin utca 30. szám alá költözött. A gyűjteményt a kétlakásos, földszintes ház utcai frontján, egy tágasabb és három kisebb szobában helyezték el, illetve próbálták elhelyezni, hiszen az állománynak csak körülbelül fele kerülhetett polcokra két szobában, a többit a ház mosókonyhájában és padlásán voltak kénytelenek összezsúfoltan tárolni. (Még 1954-ben is!)

Mivel 1952 őszén Csongrád megyében már 194 népkönyvtár működött, az összesen 78.750 kötetes állományt 13914 olvasó használta, a majd kétszáz könyvtár irányítását a két körzeti könyvtár (Makó, Szentes) már nehezen tudta ellátni. A mennyiségi fejlesztés napirendre tűzte a közművelődési könyvtári hálózat átszervezését. A járási és megyei könyvtáraknak az év végéig való fölállítását is elrendelő, 1952 májusában hozott 2042/13/1952. számú kormányhatározat nyomán augusztus 20-án már fölavatták a megyében, Szentesen, az első járási könyvtárat, de a megyei könyvtár fölállításával nem haladtak ilyen gyorsan. Erre a szerepre a megyeszékhely városi könyvtárat szemelték ki, s nyilván a vásárhelyi intézmény rossz körülményei támaszthattak vitát, okozhattak – méltán – késedelmet. Amint a Viharsarok egyik október végi számában olvashatjuk: „Sajnos a megyei könyvtár fölállítása még most is igen kezdetleges állapotban van, pedig már nem sok idő választ el a megadott végső határidőtől – a határidőt pedig mindenképpen be kell tartani.” Ez a határidő, amint láttuk, 1952. december 21., Sztálin 73. születésnapja volt, s bizony a társadalmi háttérétől megfosztott, fölkavert állományú, nyomorúságos körülmények között tengődő, egyszemélyes könyvtárnak el kellett vállalnia a megyei könyvtári szerepet.

A gyökeresen új szerepre, igazi hivatásának betöltésére a kispolgári kölcsönkönyvtár egyáltalán nem, vagy csak igen kevéssé volt alkalmas, a munka nehezen, lassan indult meg. Kezdetben szinte nem is tettek mást, csak kölcsönöztek. Nem volt megfelelő hely, nem volt vezető, szakképzett személyzet, a politikai változások az állományt alaposan szétzilálták, majd csakhamar egészségtelenül földuzzasztották. Az átmenet nehézségeit fokozta, hogy a könyvtárnak nemcsak önmagát kellett megújítania, hanem az egész megyei könyvtárhálózatot. Az egy szem könyvtárkezelő mellé könyvtárosokat kellett keresni, találni, képezni, (az első alapfokú könyvtáros tanfolyamot 1957-ben rendezték Vásárhelyen, ennek folytatásaként kétéves középfokú tanfolyamot is szerveztek) a központi könyvtár tevékenységi körét ki kellett

terjeszteni a város egész hatalmas határára; létre kellett hozni a fiókhálózatot, át kellett térni a korszerű katalogizálásra, nyilvántartásra, pedig a feldolgozás egyébként sem bírta követni az állománynak az átmeneti kor okozta hullámozását. (Még 1956-ban sem tudták például pontosan, hogy tulajdonképpen mekkora állománnyal rendelkeznek.)

Az indulás két legsúlyosabb gondja azonban, mint jeleztük, a megfelelő helyiség (épület) és szakképzett vezető hiánya volt. A problémát Bodrogi János, a könyvtár régi dolgozója a Könyvtáros című folyóiratban is elpanaszolta. Mint írta „nem végezhattünk megfelelő munkát, mivel nincs felelős könyvtárvezetőnk. Az induláskor ideiglenesen megbízott elvtársnőt egy hónap elteltével áthelyezték Makóra járási könyvtárosnak és mindmáig nincs utódja. Így az a furcsa helyzet keletkezett, hogy a három járási könyvtárvezető közül kettő a Pedagógiai Főiskola másodéves levelező hallgatója, a harmadik pedig most végezte el az öthónapos könyvtárosiskolát és ugyanakkor a megyei könyvtár dolgozói közül mindössze egynek van öthetes könyvtáros iskolai végzettsége. Hogyan adhat tehát a megyei könyvtár módszertani útmutatást a járási könyvtáraknak? A Népkönyvtári Központ idejében megette javaslatát a könyvtárvezető kijelölésére, de a tanács nem intézkedik. Ugyancsak a tanács meg nem értésén múlik, hogy megyei könyvtárunknak megfelelő helyisége sincs, egy irodából, egy olvasóteremből, egy kölcsönző helyiségből és két raktárhelyiségből áll a könyvtárunk. A raktárból a régi, volt városi könyvtár anyagának tekintélyes részét le kellett hordani egy alsó épületrészbe, és megfelelő hely híján a padlón kellett elhelyezni, hogy az új anyagnak helyet biztosíthassunk. A kölcsönző háromszög alakú, kb. 25 négyzetméter területű helyiség, egyik oldala csupa ablak, a másik csupa ajtó. Kölcsönzői szabad polcot sem állíthattunk fel, de nagyon nehéz helyszűke miatt az ifjúsági kölcsönzés is.”

A megyei könyvtár négy hónapig működött (vagy állt?) vezető nélkül; az intézményt megalapításától irányító instruktor, Papp Margit ugyanis, aki naponta járt át Szegedről, 1953. február elején megbetegedett, utódját, Vastagh Józsefet pedig csak június elsejével helyezték ide Zalaegerszegről megbízott vezetőnek. Kinevezett, felelős vezetője csak 1953. október elsejétől lett a könyvtárnak Jelencsik Sándor (1926-1999) személyében. (Vastaghot nemsokára, 1954. december 15-én át is helyezték Szegedre, a járási tanács népművelési csoportvezetője lett.) Sajnos Jelencsik sem maradt sokáig tisztségében, őt - négy (Kirschner szerint három) másik munkatárssal együtt - 1956-os politikai szerepvállalása miatt mozdították el, dobták ki 1957-ben. (Hogy aztán közmegelegedésre töltse be 24 évig a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár igazgatói tisztségét.) A könyvtárvezetői (1962-től igazgatói) pozíció végül is Kirschner Márton (1912-1983) személyével stabilizálódott, aki 1955.

január 15-től 17 évig igazgatta az intézményt, 1955. február 1-től 1957-ig a helyettes, Jelencsik Sándor segítségével. 1958-tól 1969-ig Tóthpál József, ezt követően Hajdu Géza volt a vezető, ill. igazgatóhelyettes. Kirschner a könyvtár Szegedre helyezését egy időben vonult nyugdíjba.

Az egykori városi könyvtárban Jelencsik Sándor még ötödmagával dolgozott, ami a szűkös térhez sok, de a feladatokhoz természetesen kevés volt. Egyik levelében olvashatjuk: „Amikor én a Megyei Könyvtárhoz kerültem, az a Lenin utcai Prónai-házban volt. Az előttem már ottlévő munkatársak a következők voltak: Vastagh József megbízott vezető, Bodrogi János és Lázár Jenőné olvasószolgálatos könyvtárosok, Barna Lajosné adminisztrátor. Amikor odakerültem, minden nagyon zilált állapotban volt, az irattártól elkezdve a könyvvállományig és a hálózatiig. Nagyon belecseppentem a rendteremtés munkájába. nem a múlt volt a fontos, hanem a jövő.” 1955-ben már nyolc dolgozóról tudunk, az 1956-ot követő kényszerű kicserélődés után (ekkor öt munkatársat büntettek meg, az összlétszám több mint felét, a forradalomban való szerepvállalás miatt!) 1959-ben 14-en voltak, a hatvanas években egyenletesen emelkedett a létszám. 1972-ben már 23, döntő többségében közép- és felsőfokú végzettségű munkatárs dolgozott az intézményben.

A könyvtár égető helyiséggondjai akkor oldódtak meg, illetve kezdtek enyhülni, amikor 1954 végén egy, az eddiginél nagyobb, ugyancsak államosított családi házat utaltak ki nekik a Sztálin (Andrássy) utca 44. számot. A fennállása óta nyolcadik, megyei könyvtárként második otthonát, ahol a mai jogutód Németh László Könyvtár is működik, 1955. január elején foglalta el a jókora nagygazdaház utcai frontját, a pince és a padlás kivételével, 12 kisebb-nagyobb helyiséget. Az összes, 598 négyzetméteres alapterületnek alig több mint fele, 321 négyzetméter volt csak hasznos, a többi technikai: folyosó, mosdó, pince, tüzelőraktár, stb. Örömképpen azért sem volt zavartalan, hisz a 12 helyiségből csak 9 volt azonnal használható, (egy olvasóterem, két iroda, két kölcsönző helyiség, két forgalmi, egy belső és egy letéti raktár), a többi csak átalakítással. Ezenkívül a telek udvari részét a lovaskocsis szállító vállalat, a Belsped használta, az istállótól és a trágyadombtól csak egy alacsony kőfal választotta el a könyvtárat. A telken még egy szükséglakás is volt, a pincében cementet tárolt egy vállalat, a padláson (ez volt még a perzsavásár legszelídebb tájéka) gyógynövényt szárított a földműves-szövetkezet. Ezen kívül, legalábbis 1956-ban, itt volt még a Kopáncsi Állami Gazdaság raktára is. (Érdekes, hogy amikor 1971-ben [!] az istállót, trágyadombot öröklő Városgazdálkodási Vállalat ellen, illetve a búz és a legyek miatt nyilván sokadszorra panaszt tett a könyvtár, a kivizsgáló tisztiorvos kijelentette: „az istállók nincsenek a könyvtár közelében, a trágyatárolás sem az épület közelében történik”.) A helyzet csak lassan javult, a padlást és a

pincét a 60-as években megkapta a könyvtár, a pincében 1967-ben ki is alakítottak egy raktárt; de a trágyafronton a helyzet időszakunk végéig lényegében változatlan maradt.

Ha felszerelési tárgyokban, bútorokban hiány mutatkozott is, új otthonukban legalább már különválaszthatták térben és időben a gyermekek számára való könyvtári szolgáltatást, igaz, egyelőre csak kölcsönzést.

Bár a gyűjtemény állománya az alapítást követő hét év alatt megduplázódott, (az 1953-as kb. 30 ezerről 1959-re 62 ezer kötetre emelkedett), a növekedés nem nevezhető igazán egészségesnek. A sok fölszámolt magán-kölcsönkönyvtári, olvasóköri, kaszinói és más kisgyűjteményből „államosított” vegyes színvonalú ajándék mellett a kiadók és a Népművelési Minisztérium is mázsaszám küldte – ugyancsak ajándékként – a kortárs szovjet, kínai, bolgár, cseh „demokratikus” irodalom hitvány papírra nyomott, gyöngye kötésű termékeit, amelyek persze tartalmilag sem voltak mindig időtállóknak nevezhetők. A hiányt tehát, amit a háborús évek, meg az azt követő időszak hozott létre, - ugyanazokat a könyveket például hol „zsidó”-ként, hol „polgári”-ként üldözve, irtva -, a hiányt sokszorosán pótolta az ötvenes évek eleji lázas gyarapodás, ez a gyarapodás azonban az állomány rendkívüli fölhígulását jelentette. A gyűjtemény anyagának viharos hullámzása csak az ötvenes évek végére csillapodott; 1955-ben kezdték meg a helyzet tisztázását, a megmaradt régi és a ráakódott új állományrészt minden darabjának újrafeldolgozását.

1955-ben már volt olvasói és ifjúsági, szak- és betűrendes katalógus. A szolgálati, olvasótermi és raktári katalógusok (az Országos Széchényi Könyvtár és a Békés Megyei Könyvtár segítségével) ezt követően épültek. Az állományfölmérést szorgalmazták a járásokban, községekben, népkönyvtárakban is, (már amikor kijutottak) – és a jelentések időbeni beadását. A jelentés ez idő tájt szinte mitikus fogalomná nőtt, a valóságtól szinte teljesen elszakadt abszolutizált mutató lett, a minőségi munka mércéjévé vált. Állandóan mérték, számolták az olvasók, a könyvek számát, önmagukhoz, egymáshoz, a bázishoz viszonyítva, az előadások számát, a munkaverseny, az (1955-ben indított József Attila) olvasómozgalom állását, mutatókat, statisztikákat gyártottak, hogy tovább jelenthessenek fölfelé. Ha nem tették íziben, jött a dörgedelem a megyei népművelési osztálytól „fegyelmi felelősség terhe mellett”, hiszen a megyei tanács végrehajtó bizottsága például még azt is elrendelte (még 1956-ban is), hogy hány fővel kell emelni az olvasók, az olvasómozgalom résztvevőinek számát. Fontos kötelessége volt a könyvtárnak, a könyvtárosnak a különböző évfordulókra indított munkaversenyekben való részvétel, sőt a mezőgazdaság szocialista átszervezésének könyvtári eszközökkel való segítése, melyeket az 1954-ben alakított versenybizottság

értékelt. És akkor még nem is szóltunk az egészen 1972-ig, időszakunk végéig élő különböző akciókról, a könyvhéten kívül az őszi megyei könyvhetek, a mezőgazdasági könyvhónap, a műszaki könyvnapok, a politikai könyvhetek is igényelték a könyvtáros aktív közreműködését.

Persze dolgoztak is, nem is keveset. Az időszak eredményei között kell elkönyvelni, hogy 1953-ban megkezdték állományunk fölmérését, a tabáni városrészben megnyitották az első fiókkönyvtárat. Ebben az évben már 24 újság járt a könyvtárba. 1954-ben tíz önálló községi könyvtárat szerveztek függetlenített könyvtárossal, helyi könyvtárügyi tanácsot alakítottak az ügy társadalmi támogatására, nagyszerű irodalmi esteket, előadásokat rendeztek (pl. februárban Tolsztoj Golgotájáról, szeptemberben Rideg Sándor, Tamási Áron estjét). 1955 novemberében, a Kálvin tér 1. sz. alatt megindították a helyileg is különvált gyermek- és ifjúsági szolgálatot. Ebben az évben már Újvároson és Tarjánban is volt fiókkönyvtár. Először rendezték meg 1955-ben a Csongrád Megyei Ünnepi Hetek nevű rendezvénysorozatot, melyből a könyvtár is jelentős részt vállalt, szabad akadémia címmel tíz előadásból álló ismeretterjesztő sorozatot indítva. A mozgalmas esztendő eredményei közé tartozik az is, hogy a tanyai népkönyvtárak támogatása érdekében ősszel Megyei Könyvgyűjtő Hónapot szerveztek, s hogy versenyhíradójukat továbbfejlesztve megindították rendszeresnek szánt időszaki, módszertani tájékoztatójukat Csongrád Megyei Népkönyvtáros címmel. (A következő 1958. decemberében már a mai, Csongrád Megyei Könyvtáros címen.)

Erősítették a városi könyvtári tevékenységet, 1956-ban megkezdték a rendszeres olvasótermi és referenz szolgálatot és a könyvtárközi kölcsönzést, az olvasóteremben már 64 újságot használhattak az olvasók.

Október 23. után azonnal megalakították az intézmény forradalmi bizottságát, amely átvette a könyvtár irányítását, biztosította zavartalan működését. Kivonták a forgalomból az orosz, szovjet írók könyveit és az ideológiai munkákat. Könyvégetés, mint a megye néhány községében, Csanyteleken, Nagyéren, - nálunk nem történt. A forradalom után, mint korábban említettük, öt könyvtárost büntettek elbocsátással, több évbe telt, míg új, szakképzett munkatársakkal tudták őket pótolni. Hogy 1957-ben mégsem esett vissza a forgalom, (csak az ideológiai művek tekintetében), ez annak köszönhető, hogy elkezdték kölcsönözni a korábban tiltott könyveket. Valamilyen felfoghatatlan, torz elképzelés szerint ugyanis az ötvenes években nem volt szabad olvasók kezébe adni más írók mellett például Németh László, Kassák Lajos, Molnár Ferenc több művét, Kosztolányi Néróját, de az Aranyármányt, Pacsirtát sem, meg olyan világirodalmi rangú szerzőket, mint Maugham, Knight, Remarque. Vásárhelyen 1957-ben 7 %-kal több olvasó 19 %-kal több könyvet kölcsönzött, mint az előző évben. Élesen rávilágított

mindez a központi könyvkiadás, könyvellátás, állományépítés korábbi torz gyakorlatára, hibáira. A könyvtárosok által helyesnek elfogadott 25 % ideológiai és ismeretterjesztő, (ezen belül 10 % ideológiai, politikai, 10 % mezőgazdasági és 5 % egyéb ismeretterjesztő), 75 % szépirodalmi (és ifjúsági) mű helyett a központi könyvellátás 40-60 %-ban produkálta a könyveket, a termés majdnem felében ideológiai, politikai munkákat adva ki, sokszor idejélmúlt, használhatatlan szakkönyveket. Értékes irodalom, olvasmány helyett előtörték a könyvtárakat olyan halhatatlan opusokkal, mint az „Ötezres fejnők tapasztalatai”. Az is megtörtént, hogy például a Vörös Partizán tszcs népkönyvtárát (bőséges példányszámban) megajándékozták a legfrissebb haltenyésztési szakkönyvekkel, noha még a környéken sem volt semmilyen víz. 1957-58-tól igyekeztek mindezt helyrehozni, kölcsönözték, kiadták az addig tiltott munkákat, olykor átesve a ló másik oldalára, ponyvákat is piacra dobva. (Tarzan, stb.) 1958-ban (talán okulva a történetekből) a könyvtár könyvbeszerzési keretét is fölemelték, ebben az évben az előzőnél 40 %-kal nagyobb összegből, 230 ezer forintból vásárolhatott az intézmény.

Ha kölcsönözték is műveiket, azért a „gyanus írókat” szemmel tartották, és – amint egy 1958. május 13-án kelt, aláírás nélküli, valószínűleg a könyvtárvezetőtől származó följegyzés bizonyítja – hatásukat felső parancsra megkísérelték mérni is. Az egyéni stílusú följegyzés megkönnyebbülten, kárörvendve állapítja meg, hogy a ruzsai meg a csanyteleki parasztnem olvassák Németh Lászlót, Szegváron pedig elítélően nyilatkoztak Veres Péter gasztronómiai kultúrájáról:

„Feljegyzés a népies íróknak könyvtári vonalon a dolgozó parasztságra tett határsáról.

Annak megállapítása, hogy a „népies írók” csoportja munkáin keresztül milyen hatást tett és tesz dolgozó parasztságunkra, igen nehéz feladatnak bizonyult. A „népieseknek” nem annyira könyvei, mint inkább cikkei, tanulmányai és főképpen szóbeli megnyilatkozásai a problematikusak. Viszont falura, tanyára csak a könyveik jutottak el és mi néhány értelmiségen kívül nem találkoztunk kutatásaink során olyan olvasóval, különösen parasztolvasóval, aki e csoport tagjainak jelenlegi politikai állásfoglalásáról különösebben tájékozott lenne vagy beszélne.

Az igazság az, hogy Veres Pétert, Szabó Pált, Illyés Gyulát, Németh Lászlót és társaikat csak könyvalakban megjelent műveiken keresztül ismerik – és vagy szeretik vagy sem.

Fentiek előrebocsájtása után megkísérlek képet adni, hogy milyen az érdeklődés és mi az olvasók véleménye az egyes írók műveiről.

Veres Péter: Igen sok könyvét találhatjuk a könyvtárhálózatban. Legkeresettebb a Pályamunkások, Rossz asszony, Próbátétel. A Három nemzedék köte-

teit nagyon kevesen olvassák. Akik a Szolgágot el is olvassák a folytatását már nem kérik. Az olvasók egyrésze szerint nem az igazi parasztsorsot írja – ez a szatymazi parasztolvasók véleménye. Szegváron egy paraszttasszony kijelentette, hogy ő ugyan nem szereti Veres Pétert mert az minden könyvében csak tarhonyát tud főzni.

Szabó Pálnak is sok könyve van a könyvtárakban. Írásaitól a paraszt olvasók nincsenek elragadtatva. A régebbi műveit, Talpalatnyi föld, Isten malmai, de az újabbak közül csak az életrajzi regénye forog az olvasók kezén. Különösen Ruzsán vannak nagyon rossz véleménnyel Szabó Pálról.

Illyés Gyulától a Puszta népét minden paraszt olvasó szívesen olvassa és dicséri. Petőfit már inkább a tanulók keresik. Más művét, drámáit, költeményeit nem is ismerik. Megjelent mesekönyvét gyermekek és felnőttek egyaránt szeretik.

Németh László művei iránt a városokban is megcsappant az érdeklődés. Algyőn, Ruzsán, Csanyteleken egybehangzóan állítják, hogy Németh műveit nem keresik a dolgozó parasztok és, ha ki is viszik nem olvassák végig.

Kisteleken 1958. I. negyedében Illyés Gyula meglévő 10 könyvéből 2 könyv, Szabó Pál 30 kötetéből 6 kötet, Veres Péter 30 kötetéből 15 kötet könyvet kölcsönöztek ki. Ugyanakkor Móricz Zsigmondnak a könyvtárban meglévő 120 kötetéből a három hónap alatt 110 kötet könyvet kölcsönöztek ki. Illyés 2 könyvét 1 paraszt és 1 tanuló, Veres és Szabó műveit kizárólag parasztok, míg Móricz Zsigmond műveit az olvasók minden rétege keresi és olvassa.

Végkövetkeztetésként megállapítottuk, hogy az úgynevezett „népies írók” csoportja, és azok művei iránt az ellenforradalmat követő időkből az érdeklődés nem fokozódott...”

A könyvtár ez évi intenzívebb munkájára utal, hogy 1958-ban 1000 példányban kinyomtatták színműtári katalógusukat, kölcsönözni kezdték az egyszerű módszerekkel való ismeretterjesztés kiváló eszközét, a diafilmeket. A megyei könyvtárhálózat ugyancsak ebben az évben kidolgozott hároméves fejlesztési terve – ez a következő időszak egyenletesebb fejlődése felé mutató dokumentum – tervbe vette a községi, tanyai könyvtárak erősítését, az olvasók számának gyarapítását, az ifjúság és a nemzetiségek kiemelt ellátását, a könyvtárosok továbbképzését, a referenzs szolgálat erősítését a városi könyvtárakban, a bibliobusz munkába állítását.

II. A mennyiségi fejlődés bővületében: 1959-1968.

Az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején fontos események, eredmények jelezték, hogy a Csongrád Megyei Könyvtár fejlődésének új

szakaszába lépett. 1959. január 1-jén a hatalmas határu városban lépett munkába az ország első művelődési autója, 1960. november 21-én fölavatták az átalakított, szabadpolcos rendszerrel működő kölcsönző-olvasóteret, 1960. január 2-án működni kezdett a könyvkötő részleg, 1961 végén megkapták a második bibliobuszt.

Karász József író, aki 1958-tól 1967-ig volt a könyvtár olvasószolgálatának csoportvezetője, ezt követően a helyismereti gyűjtemény megalapítója, e sorok írójának 1984-ben így beszélt ezekről az évekről: (Az időszak arculatát pontosan jellemző, történéseit hitelesen összegző emlékezést célszerűnek láttuk hosszabban idézni.)

„A mennyiségi fejlődés korszaka volt, amelyet egyértelmű optimizmussal szemléltünk, őszinte hittel, odaadóan tettük a dolgunkat. Amikor beléptem 1958-ban, ketten alkottuk a csoportot egy kolleganóval. A könyvtár tucatnyi munkatársa körülbelül hatvanezres állományt gondozott, a központi könyvtárban valamivel több mint kétezer olvasót láttunk el. A többi könyvtári egységgel együtt 1959-ben 5340 olvasónak adtunk könyvet, a városi lakosság 11 %-ának. Fiókkönyvtárunk, letéti helyünk is volt ugyanis ebben az időben vagy harminc.

1958 decemberében az országban elsőként Csongrád megye kapott művelődési autót, melynek működése sokat javított a legezártaabb külterületi lakosság ellátásán. Az autónak körülbelül annyi olvasója volt az első évben, mint központi könyvtárunknak.

Kilenc év múlva, amikor átadtam a csoportot, már három egész- és két részmunkaidős kollega dolgozott itt, a ránk bízott állomány majd 110 ezer kötetre rúgott. Az olvasók számát a központi könyvtárban még 1966-ban sikerült a bűvös hármezerre emelni, a letéti helyek használóival együtt 1967-ben több mint 9 ezren voltak. A kötetforgalom a kilenc esztendő alatt az évi 170 ezerről 230 ezerre nőtt. Olvasótermünk kínálata 1967-ben 4 ezer kötet kézikönyv és több mint kétszáz-féle lap, folyóirat volt.

Legfontosabb feladatunk, aminek jegyében mindennapi teendőinket végeztük – az Olvasó nép mozgalom szemléletének megfelelően, gondolom épp úgy, mint a többi megyei könyvtárban – az olvasók számának gyarapítása, akár munkaversenyben is, az értékes irodalom, meg az ismeretterjesztő művek [de különösen az ideológiai, politikai művek! K.F.] forgalmának föllendítése –, a legnagyobb munka pedig, amelyben olvasószolgálatos koromban részt vehettem, a szabadpolcos kölcsönzés bevezetése volt. Az irodalmi estek, író-olvasó találkozók szervezése is főleg abból a szempontból volt fontos, hogy általuk újabb olvasókat nyerhettünk meg. Természetesen a legfontosabb irodalmi alkotóműhelyek – folyóiratok, kiadók –, a legjelesebb alkotók bemutatása is célunk volt. Így rendeztük meg a hatvanas évek elején,

majd a derekán sorban az Új Írás, Kortárs, Tiszatáj, a Magvető, a Szépirodalmi Kiadó estjét, s hívtuk meg egy-egy találkozóra Jankovich Ferencet, Károlyi Amyt, Simon Istvánt, Szabó Pált, Vas Istvánt, Veres Pétert, Weöres Sándort, Zelk Zoltánt. Babits halálának 25. évfordulóján, megtörve a körülötte levő csendet, az ő emlékére rendeztünk egy estet. Az estekhez, ismeretterjesztő előadásainkhoz, de a legnagyobb évfordulókra is alkalmi kiállításokat rendeztünk, ugyancsak főleg a könyvek ajánlása céljából. Könyvújdonságainkról annotált ajánló jegyzékeket sokszorosítottunk. A forgalmat más, „föndorlatos” eszközökkel is próbáltuk növelni. Megindítottuk az „Olvasson nyáron is” mozgalmat, megjutalmaztuk a legjobb nyári olvasót, az ezredik és a kétezredik olvasónkat. 1963-ban vezettük be a tasakos kölcsönzést a személyi lapos eljárás helyett. A népfronttal közösen megalakítottuk a közönség szervezésében nagy segítséget nyújtó könyvbarát bizottságot.

Forgalmunk növekedése már 1960-ban fölvetette kölcsönzési rendszerünk korszerűsítésének igényét. Kis létszámú csoportunk a gyarapodó számú olvasók növekvő igényeit a zárt raktárból egyre nehezebben, fáradtságosabban tudta kielégíteni; megérett a helyzet a szabadpolcos kölcsönzési rendszer bevezetésére. Átnéztük a téma irodalmát, meglátogattunk néhány pesti és vidéki könyvtárat – hisz 1959 végére már 33 helyen tértek át a nyílt polcra – szakvéleményt kértünk az Országos Könyvtárügyi Tanács könyvtár-építési csoportjától. Sallai Pista bácsi személyesen is megtisztelt bennünket látogatásával. Nem könyvtári célra épült öreg épületünkben falak áthelyezésével már előbb kialakítottunk két nagyobb, összesen 98 négyzetméteres termet, így a tapasztalatok, tanácsok összegyűjtése után, mint a kérdésben legérdekeltőbb, neki láttam elkészíteni a szabadpolcos berendezés és az új munkaszervezet kialakításának tervét. A 70 és 28 négyzetméteres termek egyikébe a kölcsönző pultot és az ismeretterjesztő munkák szabadpolcos állományának, a másikba a válogatásra szánt szépirodalmi műveknek az állványait helyeztük el ülőszármolyokkal együtt. A 255 folyóméter polcra 2770 kötet ismeretterjesztő és 7500 kötet szépirodalmi művet raktunk ki. Az előtér egyik sarkát pulttal elkerítve ruhatárrá alakítottuk át. A ruhatár használatát szép szóval, meggyőzéssel kötelezővé tettük. Az új rendszer „premierje” 1960. november 21-én volt, és 1961 első negyedévében máris százhatvannal több olvasót számlálhattunk, mint 1960 hasonló időszakában. 1967-ben tovább tökéletesítettük az új kölcsönzés feltételeit, a duplájára növelt alapterületű kölcsönző tér és olvasóterem akkor nyerte el mai (ti. 1984-es) formáját. Az újabb átalakítást követően 18 ezer kötetet tudtunk szabadpolcra helyezni.”

Gyuris György

*A Somogyi-könyvtár megyei szerepkörben****

Bár Szeged már 1962. január 1-jével visszakapta a megyeszékhely rangját, a megyei könyvtári funkciót még 11 éven keresztül a hódmezővásárhelyi könyvtár töltötte be, aminek először szervezési, később személyi okai voltak: Kirschner Márton igazgató nyugalomba vonulásáig nem akarták bolygatni ezt a kérdést. Ez 1972 végével volt esedékes.

A közigazgatási változások könyvtárügyre való kiterjesztése érdekében a Csongrád Megyei Tanács Végrehajtó Bizottsága 1972. február 15-i ülésén állást foglalt „az egységes megyei könyvtári szervezet létrehozása tárgyában”. Ezt követte a megyei tanács ülése december 12-én, mely Szeged Megyei Városi Tanácsa egyetértésével úgy határozott, hogy a szegedi Somogyi-könyvtár városi feladatai mellett 1973. január 1-jétől lássa el mind a megyei, mind a szegedi járási könyvtár szerepkörét. „Az új feladatának segítésére a megye átadta Szegednek a korábbi megyei könyvtár költségvetésének arányos hányadát és a volt járási könyvtár költségvetését, valamint 14 álláshelyet (hetet a volt megyei könyvtártól, hetet a volt járási intézménytől) és két gépkocsit (a megyei könyvtár személygépkocsiját és a járás mikrobuszát). A vásárhelyi könyvtár állománya háborítatlan maradt, csupán a néhány száz kötetes módszertani segédkönyvtár került át. Ugyancsak ott maradt a részben ezután is megyei feladatokat ellátó könyvkötő műhely” – írja Hajdu Géza *A Somogyi-könyvtár száz éve* (Szeged, 1984. p. 268.) c. monográfiában.

A megye és a város egyetértése azonban már ekkor sem volt teljes, mert az új szerepkörű könyvtár új nevét csak hosszas vita után, minden érdek teljes körű érvényesítésével állapították meg így: *Somogyi-könyvtár, Szeged. Csongrád megye és Szeged megyei jogú város tanácsai közművelődési könyvtári hálózatának központja. Mit mondjak? Elég nehéz volt megjegyezni. Ám az új intézmény megszületésének nehézségei még nem értek véget.*

Kirschner Márton nyugdíjazása 1972 novemberének elején megtörtént, ugyanis e hó 3-ával a megyei tanács művelődésügyi osztályvezetője megbízta Hajdu Géza igazgatóhelyetteset 1973. február 15-ig a megyei könyvtárigazgatói teendők ellátásával. Ennek lejártával a megyei művelődésügyi osztály addigi osztályvezető-helyettese, Csenke László kapott felelősséget

*** Elhangzott a Somogyi-könyvtár által szervezett továbbképzésen 2002. november 21-én.

igazgatói kinevezést. Ugyanekkor a szegedi városi tanács művelődésügyi osztálya elfogadta az addig városi intézmény igazgatójának, Bezerédy Istvánnak lemondását, és 1973. március 1-jei hatállyal Tóth Bélát, a Somogyi-könyvtár igazgatóhelyettesét nevezte ki az ekkor már gyakorlatilag két hónapja megyei intézmény vezetőjévé.

Zárójelben meg kell jegyezni, hogy Bezerédy István 1956-tól 1973-ig tartó könyvtárigazgatói tevékenysége alapozta meg azt a lehetőséget, hogy a Somogyi-könyvtár szakmailag teljesen fölkészülten fogadta a megyei és járási feladatokkal való megbízást.

Végül Csenke László megyei és dr. Olasz Sándorné járási könyvtárigazgató megbízásának visszavonásával Tóth Béla József Attila-díjas író teljes jogú (megyei, járási és városi) könyvtárigazgató lett. Helyettesének Bezerédy Istvánt és Csenke Lászlót nevezték ki, Hajdu Géza, a könyvtár későbbi mb. igazgatója ekkor osztályvezetői, dr. Olasz Sándorné pedig csoportvezetői megbízatást kapott.

A megállapodásban szereplő személyi állomány és a megyei, valamint járási könyvtár vagyonának tényleges tételes átadására e huzavonak miatt csak 1973. április 10-én került sor.

A nehézségek azonban ettől nem értek véget, hiszen a Somogyi-könyvtár nem rendelkezett megfelelő helyiségekkel 14 új munkatárs elhelyezésére. Ezért 1973. január 10-től a megyei módszertani osztály munkatársai is a volt járási könyvtár Széchenyi téri munkaszobáiba voltak kénytelenek bezsúfolódní. Érdekességként hadd jegyezzem meg, hogy 1973-tól a mai napig kapunk mind külföldi, mind magyar cégektől postát a „Megyei könyvtár, Szeged, Széchenyi tér 9.” címre. Be kell vallanom, hogy ezt a három hónap alatt kialakított gyakorlatot minden igyekezetem ellenére tíz év alatt sem sikerült módosítanom.

Tóth Béla megyei könyvtárigazgató asztalosi szakképzettségénél és természetes problémamegoldó képességénél fogva zseniálisan oldotta meg a helyhiányt. A régi raktár fapalcos fülkéit munkaszobákká alakítva minden munkatársat be tudott hozni, s le tudott ültetni a központi épületben, ami a közös munka alapvető követelménye volt.

Az új szerep vállalása ugyanis sem a Somogyi-könyvtár munkatársai, sem a „beköltözők” számára nem volt zökkenőmentes. Mindkét oldalról gyanakvások, bizonytalanságok fogadták az új felállást. Ennek következménye volt, hogy az átvett munkatársak egy jelentős része nem vállalta a Hódmezővásárhelyről való átjárást, hanem más munkát keresett.

Ugyanebben az időben jelentős közigazgatási változás is történt Szeged körzetében: 1973. április 15-ével akarattuk ellenére a városhoz csatolták Algyő, Gyálárét, Kiskundorozsma, Szőreg és Tápé településeket, s ezzel

egy időben ezek könyvtárai elvesztették önállóságukat, s beolvadtak a Somogyi-könyvtár fiókhálózatába. Ez tovább növelte a könyvtárunk által föl vállalt nehézségeket.

*

A könyvtárügyre az 1960-as évek elejétől mintegy másfél évtizeden keresztül rámosolygott a szerencse, még akkor is, ha ez groteszk formában, a napi politika következtében érvényesült. Ez két síkon is hatott. Már az ötvenes években is, de 1956 után újult erővel jelentkezett az a törekvés a rendszer részéről, hogy a tudós értelmiséget eltávolítsák a közéletből. Ha nem internálták őket a recski munkatáborba, vagy nem ítélték börtönbüntetésre, akkor szellemi gettóba zárták: oktatói, tudósi munkahelyeken nem kaptak alkalmazást. Sokan csak fizikai munkát kaptak, de sokuknak sikerült a könyvtárak zsúfolt polcai közé visszahúzódní és szellemi teremtőerejük itt is kibontakozott. Hadd legyen elegendő itt csak Péter Lászlóra utalnom, aki 1956 utáni hányattatásai után 1961. július 1-jétől könyvtárunkban kapott Németh László kifejezésével élve „gályapadot”. Bár első önmeghatározása szerint néprajzkutató, majd nyelvész, aztán irodalomtörténész, később muzeológus volt, 1961 nyarán könyvtáros lett. Minden eddigi ismeretével és ismerete mellett föl vállalta ezt a hivatást, bizonyosság erre a Könyvtáros hasábjain megjelent sok-sok cikke, a repertóriumok, bibliográfiák elméletének továbbfejlesztése. S ő csak egyike a magyar könyvtárakban dolgozó, sok más, széleskörű ismerettel rendelkező értelmiséginek. Nem csoda, hogy a 60-as években a hazai könyvtártudomány virágzásnak indult. Ez jelentős hatással volt a könyvtárosok szellemiségére, tudatosságára, látókörének szélesedésére.

E szellemi hatások érvényesülésének lehetőségét teremtette meg a politika, akarata ellenére, amikor pl. az Elnöki Tanács 1976. évi. 15. sz. törvényerejű rendeletében megfogalmazta: „a könyvtár feladata, hogy tevékenységi körében közreműködjék [...] a szocialista tartalmú általános művelődés terjesztésében és gyarapításában, a szocialista világnézet, életmód és ízlés fejlesztésében”. Vagyis az ideológiai harc egyik fontos intézményrendszerként a könyvtárakat jelölte meg. Ez az elképzelés jelentős extenzív fejlesztést indított meg a közművelődési könyvtárügyben, ugyanakkor az épülő, bővülő, gyarapodó könyvtárak épp az előbb említett ok miatt nem a dogmatikus gondolkodás fellegvárai lettek, hanem ellenkezőleg, a kultúra demokratizmusának csíráit nevelgették. Ezt segítette a könyvkiadás látókörének szélesedése is.

*

A mennyiségi fejlesztés eredményeképpen a 70-es évek elejére kiépült a megyei könyvtárhálózat. Az 1974. január 15-én a megyei tanács végrehajtó bizottsága által elfogadott, a tanácsi könyvtárak távlati fejlesztésére

vonatkozó terv nyomán lassan, de folyamatosan tovább növekedett megyénkben a könyvtárak alapterülete, javult anyagi ellátottságuk. Ezekben az években jött létre sok intézményben a jelentős anyagi erőt fölemészítő zenei szolgáltatás is. De ennek volt köszönhető, hogy 1980-ban, a dóci művelődési ház és könyvtár felújításával befejeződött a szabadpolcos rendszerre való áttérés. Így a megyei könyvtár munkájának központi feladata a minőségi, a szakmai munka igényének kialakítása, támogatása volt.

A legtöbb gondot ekkor a személyi ellátottság okozta, bár az évek folyamán természetesen egyre több helyre került főhivatású könyvtáros. Így 1978-ban Csongrád megye tanácsi könyvtáraiban 170 teljes munkaidőben foglalkoztatott munkatárs dolgozott: 84 a Somogyi-könyvtárban, 41 a megye más városaiban és 45 a községekben. Ugyanakkor nagyon sok kívánnivalót hagyott maga után a kollégák képzettsége. Ezért alapvető feladat volt a kezdő alkalmazottak betanítása, a gyakorlottabbak állandó szakmai segítése.

Ennek két, személyre szabott formája valósult meg a napi munka során, egyrészt a szolgálati helyek folyamatos látogatása, másrészt a módszertani levelek kiadása. A megyét járó kollégák, a módszertani osztály munkatársai, valamint a más osztályokról kiszálló szakreferensek az évi több mint 300 látogatás során a konkrét helyzetből kiindulva tudtak tanácsokat adni, az elvégzendő feladatokat meghatározni. A módszertani levél pedig mindig a községi könyvtáros keze ügyében lévén segítette a fölmerülő problémák visszakeresésében és azonnali megoldásában. Ezekből évente 8-10-12 jelent meg, aktuális kérdéseket tárgyalók, valamint hosszú távon is érvényes elvekkel, munkamódszerekkel, pl. a könyvtárközi kölcsönzéssel, katalógusszerkesztéssel stb. foglalkozók. E témához kapcsolódik a Csongrád Megyei Könyvtáros című módszertani folyóirat folyamatos megjelentetése, mely jelentős szerepet töltött, sőt tölt be ma is a szakmai tapasztalatcserében.

De szakmailag nagy áttörést jelentett a községi könyvtárak katalógusaiból hiányzó cédulák elkészítésének közvetlen segítése a 70-es, 80-as évek fordulóján az igényfölméréssel, majd a mintegy félmillió katalóguskarton makói és szentesi könyvtár által is támogatott sokszorosításával és szétosztásával.

Mindezt kiegészítette az évente több alkalommal megrendezett megyei továbbképzés, melynek célja egyfelől a szakmai tudatosság növelése, másfelől a látókör szélesítése volt. A járási, majd kistérségi munkaértekezletek inkább az éppen időszerű feladatokkal foglalkoztak. Ugyanakkor nem volt elhanyagolható a nyaranta rendszeresen megszervezett tanulmányút, mely hazánk távolabbi tájainak könyvtárait és emellett kulturális értékeit, természeti látnivalóit ismertette meg a résztvevőkkel. A más munkamódszerekkel való szembesülés, az egymás közti beszélgetés mind jótékony hatással

volt a végzendő könyvtári munkára, az egyéb látnivalók pedig az általános műveltséget gyarapították.

Bár a Somogyi-könyvtár már 1957-től tíz éven át folyamatosan foglalkozott könyvtárosképző tanfolyamok szervezésével, ezt a szakképző tevékenységét 1968-tól 1980-ig csak alapfokú tanfolyamok rendezésével folytathatta. Ezzel azonban nem sikerült ellensúlyozni az állami oktatás könyvtárosi szakmával kapcsolatos hiányosságait. 1978-ban a Csongrád megyében dolgozó főhivatású könyvtárosok 13 %-a rendelkezett felsőfokú, 29 %-a középfokú szakképesítéssel, míg 58 %-a szakképzetlen volt, vagy csak alapfokú vizsgával rendelkezett. 1980-ra a Könyvtártudományi és Módszertani Központ kísérleti tanterv kidolgozásával lehetőséget adott könyvtárunknak is a középfokú szakképzés újraindítására és ezzel e lehetetlen helyzet fölszámolására. Ennek is köszönhetően 1983-ban már csak 38 % volt a szakképzetlenek, vagy alapfokú végzettséggel rendelkezők aránya.

*

Állandóan újabb és újabb kihívást jelentettek az egyre-másra bekövetkező közigazgatási változások. Először a közös tanácsú települések, majd a városkörnyéki községek megjelenése, előbb a makói, később, 1984-ben a többi járás megszűnése, végül a 90-es években a közös tanácsú települések tagközségeinek önállósulása. De ide számíthatjuk az intézmények (iskolák, művelődési házak, könyvtárak) összevonását is. Ezekre a könyvtárnak szinte azonnali választ kellett találnia a szakmai munka zökkenőmentes végzése érdekében, annak ellenére, hogy ezek az intézkedések eredendően soha nem voltak végiggondolva, hanem mindig csak egyetlen szemszögből szemlélték a várható eredményeket. Nem volt könnyű az állományok együvé leltározása, majd ugyanilyen szétválasztása sem, de legnagyobb nehézséget az addig területi irányító szerepet ellátó járási könyvtárak funkcióvesztése okozta, amit aztán az önkormányzati törvény bevezetése nyomán kialakult könyvtári elletetlenülés sokkja követett.

*

Az ún. szocialista állam anyagi forrásainak folyamatos szűkülésével egyre kevesebb pénz jutott az ideológiai meggyőzés finanszírozására, tehát a könyvtárak fejlesztésére is. Könyvtárunknak még nagy szerencséje volt, hogy szinte az utolsó pillanatban lehetőség nyílt 1978 végén a Dóm téri beruházás megkezdésére, s hogy nem állították le a könyvtárépítést. Mai életünk sínyli, hogy épp a beruházási alapok kiürülésével nem épült meg pl. a levéltári raktár. Mindenesetre 1984. június 6-a nagy ünnep volt a Somogyi-könyvtár számára, hiszen jóval tágasabb helyen szolgálhatta tovább Szeged város olvasóközönségét és Csongrád megye könyvtárügyét. Bár a városi tanács az új

könyvtár költségvetési alapszámainak megállapításakor – ennek egy évtizedig élvezhettük áldásos hatását – nagyvonalúan járt el, az állománygyarapításban egyre jobban érzékeltük a „hét szűk esztendő” bekövetkezését. Jóval drasztikusabban érződött azonban a politika csökkenő könyvtárügyi érdeklődése a megyében. A 80-as években néhány helyi könyvtár alapterületének növelésén kívül jószerével csak a videokazetták könyvtári megjelenését rögzíthetjük fejlesztésként. Ugyanakkor az állománygyarapításra szánt összegek elolvadtak, mint a tavaszi hó, az egyre emelkedő árak és a csökkenő keretek miatt. Egyre csökkent az előfizetett időszak kiadványok száma, különösen a külföldi lapoké, ugyanakkor egyre kevesebb fajta könyv került be a könyvtárakba, s egyre csökkenő példányszámban. A dokumentumok számának apadásával egyre gyengült a könyvtárközi kölcsönzés teljesítőképessége, majd bizonyos fáziskéséssel megkezdődött az olvasók számának lemorzsolódása is. „A technikai felszereltség a könyvtárak java részében csak egy kézi számológépet, egy lemezjátszót, egy magnót és többnyire egy öreg táskairógépet jelent” – írta 1991-ben Rátkai Erzsébet *Közkönyvtárak a rendszerváltás előtt* (CSMK 23. évf. 1/2. sz., p. 79.) c. cikkében.

Ilyen tendenciák érvényesülése során érte a könyvtárakat a rendszerváltozáskor meghozott önkormányzati törvény. Ez teljes mértékben kiszolgáltatta az intézményeket a fenntartók kénye-kedvének, a megválasztott helyi képviselők kultúra iránti fogékonyságának. A megyei könyvtár segítségére sok helyütt nem tartottak igényt, sőt a lakosság érdekében megfogalmazott kívánalmakat zaklatásnak vették. Elkezdődött a módszertani csoportok, osztályok leépítése, mert a megyei könyvtárak főntartói fölösleges költségvetési tételnek tartották. Nemcsak a városi főntartók, hanem a megyei önkormányzatok is! Szerencsétlenségünkre az Antall-kormány a legkisebb affinitást sem mutatta a könyvtárügy iránt, hagyta a folyamatos erodálódás spontán érvényesülését. A könyvtárak sorsa szinte kizárólag a könyvtáros személyiségétől, a helyi közösségben való elfogadottságától függött. Könyvtárunk az utolsó negyven év mélypontjához ért, amikor 1996-ban három módszertani munkatársat és egy gépkocsivezetőt voltunk kénytelenek elbocsátani, további 13 munkatársunk mellett. Sajnos intézményünk súlyos anyagi gondjai azóta is napirenden vannak. Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata nem tanúsított érdeklődést a Somogyi-könyvtár problémái iránt. Csak a tönk szélére jutáskor segített 2001-ben a dologi keretünk 9 %-át kitevő 5 millió céltámogatásként való biztosításával, és az idén, a választás évében nagylelkűen elismerte évtizede kért igényeink egy csekély hányadát: gyakorlatilag üzemképtelen liftjeink egyikének és kazánjainknak följújtását. Ezzel szemben a Szegedi Nemzeti Színházhoz az utóbbi években számolatlanul kerültek a százmilliók.

Természetesen bizonyos szempontból érthető, hogy a város nem tanúsított érdeklődést országos hírű könyvtárának megyei munkája iránt, sőt kis híján megtiltotta azt, hiszen a megyei önkormányzat is igen csekély mértékben csöpögtette a költségvetési támogatást. Szégyen az önkormányzatokra nézve, hogy hosszú éveken keresztül képtelenek voltak egymással szót érteni és a könyvtár működtetésére együttműködési szerződést kötni, holott 1995. február 24-én kerekasztal-megbeszélésre sikerült rávonnunk mind Csongrád megye, mind Szeged város vezetőit és 6 megyei országgyűlési képviselőt. Szalay István polgármester kompromisszumkészségét dicséri, hogy 1998-ban fölhatalmazta a Somogyi-könyvtár igazgatóját a megyei önkormányzattal való szerződéskötésre. A két önkormányzat együttműködési tehetetlenségét az is bizonyítja, hogy lassan egy évtizede sem sikerült megnyugtatóan rendezni a nemzetiégi könyvtár működtetését.

A megváltozott politikai/közigazgatási helyzet és a szervezési osztály megcsappant létszáma nem tette lehetővé a korábban már jól bevált módszerek alkalmazását. Az anyagi nehézségek miatt a Csongrád Megyei Könyvtáros megjelentetése is ritkult, ezért 1995-ben megindítottuk a Negyedévi Értesítő kiadását, mely egyaránt volt hivatva pótolni mind a módszertani leveleket, mind pedig a Csongrád Megyei Könyvtáros addigi viszonylagos frissességét. Az Értesítő – immár 8. évfolyamában járva – kizárólag időszerű kérdésekről ad tájékoztatást (jogsabályok megjelenése, pályázatok kiírása, stb.), valamint folyamatosan közli a negyedév kulturális eseménynaptárát.

Az új helyzethez alkalmazkodva igyekeztek a munkatársak minél több segítséget nyújtani a pályázatok megírása módszertanának ismertetésével, valamint közös pályázatok szervezésével, némelyek konkrét elkészítésével. Továbbképzéseinken teret adtunk a 90-es évek közepétől az informatikai előadásoknak, szoftverbemutatóknak, valójában nem volt lehetséges a megye könyvtáraival való együttműködés az ekkor beindult számítógépesítés területén. Rendszergazdáink ugyan mindig az érdeklődők rendelkezésére álltak, de a különböző állomány nagyságokhoz illeszkedő programok mássága miatt mindenkinek magának kellett megküzdeni a kezdeti és alkalmazási nehézségekkel.

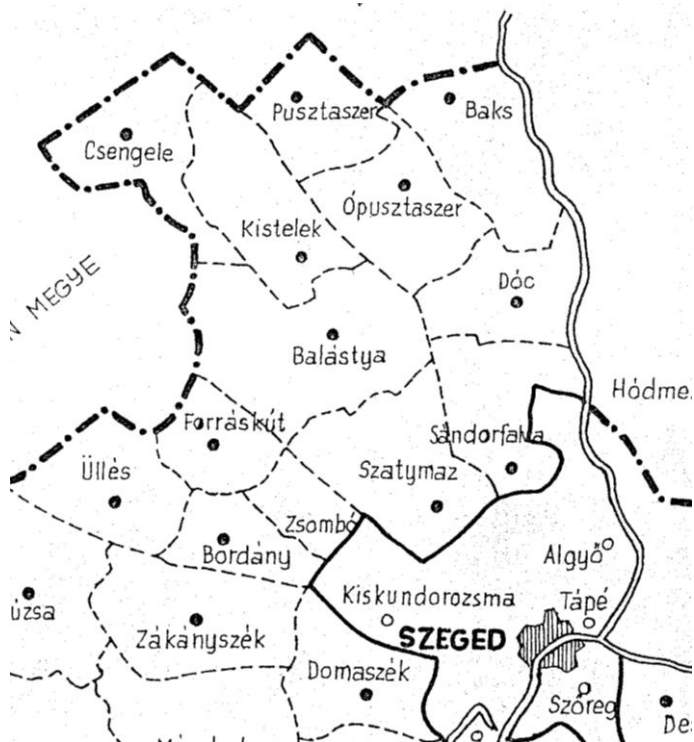
Bár a könyvtárak a 20. század utolsó évtizedében hallatlan nehézségekkel küszködtek, hiszen a politikusok számára ennek fejlesztése nem volt látványos, ezért érdeklődésük a jelentős látogató közönség ellenére sem terjedt ki a könyvtárügyre, mégis hadd derítsem egy kissé az eddigi sötét képet. A 90-es évek közepén ugyanis szerencsére kialakult a Művelődésügyi Minisztérium könyvtári osztályán egy olyan szakmai grémium, amely kidolgozta a kilábalás útját: 1997-ben megjelent a CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről. Ez ugyan az

országgyűlési képviselők rövidlátásának és csekély hozzáértésének eredményeképp egybemosta a múzeumok, művelődési házak és könyvtárak problémáit, ennek következtében csak részben tudja máig teljesíteni azt, aminek szánták, mégis ebben olyan kormányzati garanciákat fogalmaztak meg, melyeknek érvényesülését már érezzük az utóbbi években. Egyként gondolok itt a főntartók kötelezettségének (l. nyilvános könyvtárak jegyzéke) megfogalmazására és ellenőrzésére, mint az általánosan érvényesülő állománygyarapítási (ún. érdekeltségnövelő) támogatásra, valamint a könyvtárközi kölcsönzés újjáélesztésére az Országos Dokumentum Ellátási Rendszer és az ezzel kapcsolatos postaköltség visszatérítése kapcsán. Remélem, hogy a megindult szakfelügyeleti ellenőrzések kiegyensúlyozzák az önkormányzati önkény által hozott rossz döntéseket is. Ezeket a garanciákat szerencsére oly mértékben sikerült bebetonozni, hogy az előző kormány Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának kulturális tehetetlensége sem volt képes folyamatos fejlődését megakadályozni. Mindezek természetesen befolyásolták a megyei módszertani tevékenységet, hiszen sok helyütt sem az önkormányzat, sem a könyvtáros nem ismerte föl ennek lehetőségeit és szükségességét.

Ennek a biztatóan megindult fejlődésnek további kiteljesedéséhez kívánok Önöknek – az aktív könyvtári közéletből kiválva – az elkövetkező években sok sikert, probléma érzékeny kormányzatot és kultúrabarát önkormányzatokat.

Petrik Istvánné

Községek és könyvtárak a szegedi járásban
Szeged, 1978. Kézirat

Tartalom

Bevezetés

A dolgozat célja és felépítése

- I. A szegedi járás községeinek és könyvtárainak történeti áttekintése
 1. A járás rövid jellemzése
 2. A könyvtári hálózat kialakulása és fejlődése
 3. Községek és könyvtárak a járásban

- II. A könyvtárak működési feltételei és a könyvtárak munkája
 1. A könyvvel való ellátottság
 - 1.1 A könyvállomány fejlődése a járásban
 - 1.2 Könyvellátottság a járás községeiben
 - 1.3 Az állomány összetétele
 2. Az olvasók száma
 - 2.1 Az olvasóarány
 - 2.2 Az olvasók könyvellátottsága
 - 2.3 Az olvasók életkor szerinti megoszlása
 - 2.4 Az olvasók foglalkozás szerinti megoszlása
 3. A látogatók száma
 4. A kölcsönzött kötetek száma
 - 4.1 A kölcsönzés néhány további fontos mutatószáma
 - 4.11 Az érdeklődés
 - 4.12 Az olvasói érdeklődés
 - 4.13 A kopási index
 - 4.14 A forgási sebesség
 5. A könyvtárak alapterülete
 - 5.1 A könyvtárak alapterületének változása
 - 5.2 A lakosság és az olvasók alapterület szerinti ellátottsága
 - 5.3 A szükséges könyvtári alapterület és kielégítettségi foka
 - 5.4 Az alapterület és az állomány kapcsolata
 6. Nyilvántartás – feltárás
 7. A könyvtárak személyi ellátottsága, szakképzettségi szint
 8. A tanyán élők könyvtári ellátása
 - 8.1 A művelődési autó munkája

Befejezés

Mellékletek

Felhasznált irodalom

„Építsd világod: - lenn a mélyben
tervezi lombját a gyökér:
tudatos rendszere készen,
mire győztesen fénybe ér.”
(Váci Mihály)

Bevezetés

1952-1977. Éppen 25 évvel ezelőtt jelent meg az a minisztertanácsi határozat, mely körvonalazta a szocialista könyvtárpolitika legfontosabb alapelveit és megindította a tanácsi közművelődési könyvtárak fejlesztését.

Ez a jogszabály: a 2042-13/1952/V.14./ sz. határozat volt. A határozat értelmében 1952-1954 végéig minden járásban – a járási tanács intézményeként – járási könyvtárat kellett szervezni. Csongrád megyében már az első évben, 1952-ben megalakult a megyei könyvtár Hódmezővásárhelyen és azt követően még abban az évben a három járási könyvtár: a szegedi, a szentesi és a makói.

A közművelődési könyvtárhálózat kiépítése és fejlesztése azonos elvek alapján, s nagyjából azonos ütemben ment végbe az egész országban. A járási könyvtárak feladata volt a közvetlen könyvtári tevékenység mellett a községi könyvtárak telepítése, szervezése, rendszeres szakmai, módszertani irányítása és támogatása. A szocialista könyvtár új rendje a könyvtári szervezeten belül minőségi átalakulást, a könyvtárügy jelentőségének növekedését jelentette hazánkban. Mindenki számára biztosítani kellett az olvasási, a könyvtárhasználati lehetőséget korra, nemre való tekintet nélkül.

A magyar könyvtárhálózat, s ezen belül a szegedi járási hálózat kialakításakor is ezek a célok voltak az irányadók.

Az 1952-es határozatot követte az 1956. évi 5. sz. törvényerejű rendelet és a végrehajtására kiadott 1018/1956/III. 9./ sz. minisztertanácsi határozat, mely a magyar könyvtárügy egészét foglalta egységes rendszerbe.

Ma is ez a jogi alapja könyvtári rendszerünk egészének. Az azóta megjelent jogszabályok /1976. 15. tvr./ is ezen alapulnak, illetve egészítik ki valamely fontos részlet új szabályzásával.

A dolgozat célja és felépítése

Az évfordulók egyik rendeltetése az, hogy számvetésre ösztönöznek. A mát nem ismerhetjük meg és nem érthetjük meg igazán a múlt ismerete nélkül. A járás mai életét sem érthetjük meg, ha nem ismerjük múltját, s azokat a viszonyosságokat, amelyeken keresztül ment. Nem becsülhetjük meg helyesen a hálózat fejlődését, ha nem ismerjük meg, hogy milyen hatások alatt lett olyanná, amilyennek ma ismerjük.

A felszabadulás jelentőségét, a községek és a könyvtárak fejlődésének mértékét csak akkor érzékelhetjük igazán, ha ismerjük a kiindulási alapot, ugyanakkor pontos képünk van a mai helyzetről is.

Dolgozatomban szeretném bemutatni a szegedi járás községeit, könyvtárait, a könyvtárak fejlődését és eredményeit. Képet szeretnék nyújtani egyrészt a hálózat hőskoráról, másrészt arról a kulturális fejlődési folyamatról, amelynek során a kezdetben kis állományú, kis alapterületű könyvtárak két és fél évtized alatt tekintélyes könyvtárakká nőttek.

A nagy tanyai területű járás könyvtári hálózatának kialakulása sok problémával járt 25 évvel ezelőtt. A községi könyvtárak túlnyomó része szinte egyidős a községekkel, amelyek az 50-es években alakultak önállóvá, azelőtt a térképen sem találtuk volna nevüket. A felszabaduláskor a községek többségében nem volt villany, rossz volt a közlekedés, elhanyagoltak voltak az utak, s kezdetlegesesek az oktatási és kulturális intézmények.

A községek történetének rövid ismertetését a fentvázoltak miatt fontosnak tartom. Ezt saját tapasztalatom erősítette meg. Néhány évvel ezelőtt Vargha Balázst Kübekházára kísértem, aki azt kérdezte tőlem a község első házaihoz érve – laknak itt svábok? Miért? – kérdeztem én. Azért, mert így csak a svábok építkeznek – felelte. A könyvtárba érkezve a gyerekek már vártak ránk. Játsszunk a betűvel – ez volt a foglalkozás címe, s Vargha Balázs arra kérte a gyerekeket, hogy jöjjen ki közülük az a kisgyerek, aki úgy érzi, hogy első, illetve utolsó a névsorban. Az utolsó betűkhöz ketten is kimentek a táblához, – Weiszharr, Wenner – írták fel a nevüket a gyerekek. Tényleg laktak és laknak svábok Kübekházán! Még néhány név a könyvtár olvasói közül. Czapp, Fecker, Kollár, Mayer, Wéber. Évek óta a járási csoportban dolgoztam már, de nem sokat tudtam arról, hogyan jött létre a település, ki volt Kübek, akiről a falut elnevezték. Ilyen és ehhez hasonló dolgok azután felmerültek a többi község történetének felkutatása során is. Ez az eset adott ösztönzést és váltott ki bennem igényt munkaterületem településének jobb megismerésére, egyúttal dolgozatomban való rögzítésére. Céлом természetesen

nem helytörténeti igénnyel fellépő községeírás, mégis úgy érzem, egy kevés ismeretet nyújt majd és teljesebbé teszi a képet. A forrásmunkákat elsősorban a Somogyi-könyvtárban találtam, egyik faluról többet, másikról kevesebbet.

I. A SZEGEDI JÁRÁS KÖZSÉGEINEK ÉS KÖNYVTÁRAINAK TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉSE

1. A járás rövid jellemzése

Csongrád megye 455 076 lakosából a járás 25 községében 78 428 ember él, a lakosok 17,2 %-a. A járás területe 1357,5 km². A népsűrűség 58/km², közel felényi, mint a megyei átlag.

A járás mintegy körülöleli Szeged városát, mely a járás székhelye, de közigazgatásilag Szeged és a szegedi járás mégis két egymástól elhatárolt terület. Területét a Tisza két részre osztja, ami főleg gazdasági szempontból jelentős. A Duna-Tisza közí terület s a Tisza jobb partja mentén a homok, a tiszántúli részre pedig a keményebb, kötött talaj a jellemző. Ez az adottság határozza meg a települések kialakulását, a mezőgazdasági kultúrát, emellett befolyásolja a közlekedést és a szállítást is stb.

A szegedi járás lényegében mezőgazdasági jellegű terület, termelési profiljára elsősorban a fejlett gyümölcs és zöldségtermesztés, valamint a baromfityenyésztés jellemző. A tiszántúli terület kivételével minden községhez óriási, szerteágazó, helyenként nehezen megközelíthető tanyaövezet tartozik. A lakosság túlnyomó része máig tanyán él, s az egyben meg is szabja közművelődési munkánk jellegét.

A mai szegedi járásban a következő módon alakult települések találhatóak:

- Szeged város által alapított telepes község: Kistelek;
- a járás északi részén uradalmi majorokból létesült községek: mint Baks, Dóc, Ópusztaszer, Pusztaszer, Sándorfalva;
- a torontáli sarokban az egykori határőrvidéki majorokból kialakult községek: mint Deszk, Kübekháza, Tizzasziget, Újszentiván;
- legnagyobb számban a régi szegedi és dorozsmai tanyacsoportokból jöttek létre új községek: Ásotthalom, Balástya, Bordány, Csengele, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Röske, Ruzsa, Szatymaz, Üllés, Zákányszék, Zsombó.

A járás közeledése – az 1975-ben megszüntetett kisvasúthálózatot követően viszonylag jól kiépített úthálózaton, autóbusszal van megoldva.

2. A könyvtári hálózat kialakulása és fejlődése

A járási hálózat kialakulása már 1952 második felében megkezdődött, de érdemi működését, a módszertani munkákat valójában csak 1955-től számíthatjuk. Adatokat is csak ettől az évtől szolgáltattak a községi könyvtárak. A kezdeti időszak jellemzői: az elavult és szűkös állomány, az igen rossz elhelyezési viszonyok, a szakképzetlen könyvtárosok voltak. A könyvtárosok többsége társadalmi munkás volt, illetve kevés tiszteletdíjért dolgozott.

A minisztertanácsi határozat 8. pontja értelmében minden nyilvános könyvtár köteles volt állományáról pontos leltárt készíteni 1952. szeptember 15-ig.

Milyen könyveket örököltünk? Lényegében néhány falusi olvasóköri, vándor és népkönyvtár elavult állományát. Az 1920-as években az egyre szaporodó egyesületek a járás területén is rendszerint létrehoztak saját könyvtárakat, általában a kör szempontjai szerint válogatva és bizony elég gyér kötetszámban.

Kulturális intézményeket nem örököltünk a múlttól, ezeket szinte a semmiből kellett megteremteni. A felszabadulás után természetesen nem a kultúra ügye volt az elsődleges, hanem a gazdasági alapok lerakása volt a legfontosabb. A járás gazdaságilag is elmaradott volt az országos helyzethez mérten, vagy a megye többi járásához viszonyítva. Tekintve, hogy a gazdasági alapozás létrehozta a kultúrát mint felépítményt, így a szegényes életkörülmények között élő lakosság kulturális szintje is viszonylag elmaradott volt. A hiányok pótlása hosszú időszakot vett igénybe. A kulturális beruházásokat megelőzték a szociális, kommunális beruházások és a kultúra ügye egy ideig elmaradt a gazdasági fejlődés mögött.

Az 1950-es évek elején a legnagyobb elmaradottság volt jellemző az állomány elhelyezése terén. A könyveket a legtöbb községben az általános iskolák egyik tantermének szekrényében, vagy művelődési házak öltözőjében, klubszobájában ugyancsak szekrényekben helyezték el. A művelési házak tervezésekor figyelembe vették az irányelvekben meghatározott és a lakosságszámmal arányosított adatokat. A tervek a könyvtárak számára kényelmes elhelyezést ígértek, három helyiséget: olvasótermet, köleszönt és raktárt. Mégis mire az új művelődési házak elkészültek és az elhelyezkedés megkezdődött, a könyvtár mint a „legvédtelenebb” intézmény, máris a rövidebbet húzta. Kénytelen volt beszorulni egyetlen szobába, méghozzá a legkisebbe, mert kiderült, hogy a klubszobák terve kimaradt a típustervből. Az olvasószoba így átalakult klubszobának, tanácskozhelyiségnek, vagy valamelyik társadalmi szerv irodájának. Így volt ez Bakson, Pusztamérgesen, Pusztasz-

ren, Üllésen, Szatymazon, Ruzsán, mely községekben 14-20 m² jutott a könyvtárnak. A kis alapterületű könyvtárhelyiségek polcai zsúfoltak voltak, az új könyveket nem volt hová helyezni, tehát nem is szerzeményeztek. Ezekben a községekben volt a legalacsonyabb a költségvetési keret könyvbesszerzésre. Ez a helyzet csupán 1975-76-ban és nagyon sok harc után változott meg. A tanácsi vezetők és a művelődési házak igazgatóit sikerült jobb belátásra bírni, és a könyvtárak átköltöztek a korábban számukra tervezett nagyobb alapterületű helyiségekbe. Bakson és Üllésen azonban még mindig változatlan a helyzet.

A tárgyi és működési feltételek mellett szükség volt a stabil, szakképzett könyvtárosgárda kialakítására is. A hálózatban 1955-ben mindössze 4 függetlenített könyvtáros volt –Deszken, Mórahalmon, Kiskundorozsmán és Kisteleken–, 1963-ban is csak 7 –Algyón, Ásotthalmon, Balástyán, Deszken, Kiskundorozsmán, Kisteleken és Mórahalmon–, 5 községben –Csengelén, Sándorfalván, Szatymazon, Tápén, Üllésen– féléves szakos könyvtáros volt foglalkoztatva, 18 községben –Baks, Bordány, Dóc, Domaszék, Forráskút, Gyálárét, Kübekháza, Öttömös, Pusztamérges, Pusztaszter, Rőszke, Ruzsa, Sövényháza, Szőreg, Tiszasziget, Újszentiván, Zákányszék és Zsombó– tiszteletdíjas könyvtáros tevékenykedett. 1973-ban 8, 1974-ben 24, 1976-ban 26, 1977-ben már 27 főhivatású könyvtárosa volt a hálózatnak. Ásotthalmon, Mórahalmon és Sándorfalván 2-2, Kisteleken 3 főhivatású könyvtáros dolgozik.

A járás sajátos települési viszonyai a fiókhálózat kialakítását is indokolttá tették. 1960-ban a községi könyvtárak mellett 19 letét működött. A letétek száma 1968-ban érte el a csúcst, a szolgálati helyek száma ekkor 126 volt, ebből 30 községi könyvtár. A járási hálózatnak – az 1973-ban bekövetkezett átszervezés következtében – 1976-ban 95 szolgálati helye volt, ebből községi könyvtár 23; tagkönyvtár 2; tanyai iskolában 59, szociális otthonban 1, egészségügyi otthonban 1, napközi otthonban 1, üzemben 1, tsz-ben 7 letéti hely működött. Ha tekintetbe vesszük, hogy 1976-ban a megye területén 273 egység volt, ebből a szegedi járás területén volt a könyvtári egységek 35 %-a. Az elmúlt 25 év alatt a hálózat életében számos egyéb változás is bekövetkezett:

- a Szegedi Járási Könyvtár 1957-től már nem folytatott rendszeres kölcsönzést a város területén. Mint igazgatási, illetve hálózati központ végezte szakmai feladatait,
- az 1971. évi közigazgatási reform során megszűntek a járási tanácsok, s ennek következtében változás állt be a szegedi járáshoz tartozó községi könyvtárak fenntartásában és irányításában is,

- 1973-ban Szeged városához kapcsoltak 5 községet: Algyőt, Gyálarétet, Kiskundorozsmát, Szőreget és Tápét, a községi könyvtárakat is,
- 1973. január 1-től a szegedi Somogyi-könyvtár látja el a megyei könyvtári feladatokat és a Szegedi Járási Könyvtár funkcióját is. A Járási Könyvtár tehát 1973. január 1-je óta, mint központi járási csoport működik tovább, a Somogyi-könyvtár keretében,
- 1974-ben, majd 1977-ben két-két község lett közös tanácsú:

székhely község	Sándorfalva, tagközsége	Dóc
”	Pusztamérges	Öttömös
”	Üllés	Forráskút
”	Tiszasziget	Újszentiván

Mindezek az intézkedések a hálózat működésére is kihatottak.

3. Községek és könyvtárak a járásban

A következőkben sorra veszem a járás valamennyi községét, röviden bemutatva először a település, majd hasonlóan a községi könyvtár kialakulásának, fejlődésének történetét. A közölt adatok az 1976. évre vonatkoznak.

Ásotthalom

A járás délnyugati részén, a Duna-Tisza közti homokhátság déli részén terül el. Területe 12256 ha, lakóinak száma 5175 fő, tanyán él 3469 fő, a lakosok 67 %-a. A szegedi járás legnagyobb határú, legtöbb tanyai lakossal rendelkező községe.

Ásotthalom dülönév volt, ez a dülő alkotja a falu magvát. A rajta szétszórt település neve korábban részint Királyhalom, részint Átokháza volt.

A környéken évezredekkel, évszázadokkal ezelőtt megtelepült népek életéről a régészeti feltárások nyújtanak ismereteket.

1902-ben Tömörkény István végzett itt ásásokat és megállapítja, lakott terület volt a bronzkortól az újabb vaskorszakig, sőt kőkorszakbeli leletek is felszínre kerültek a Kőrösér mentén. 1903-ban a Rivó-dülőben népvándorlászori, a Kőröséri iskolánál honfoglalás-kori leletek, 1950-ben Átokházán bronzkori tárgyak kerültek elő. Móra Ferenc ásásai arról tanúskodnak, hogy ezen a területen a népvándorlás korában több népcsoport átvonult. Ilyenek a jazigok, akiknek telephelyét a Dobó-tanyán sikerült megtalálni. A jazigok után ugyanezen a helyen az avarok telepedtek meg. Árpádkori templom maradványait találták meg a községtől délkeletre a Gardi-tanya mellett. Ahol

templom épült, ott falunak, sőt több egymáshoz közeli településnek is lenni kellett. Az Árpádkorban 20-40 ház már tekintélyes falut alkotott. A terület népesedésének folyamata a tatárjárás folytán megcsappant, s ezért IV. Béla kunokat telepített le. Az Anjouk idején virágzó település Átokháza területe, melyről a Móra Ferenc által feltárt lovagi temető leletei tanúskodnak. A török hódoltság alatt a táj elnéptelenedik, a terület ura Pertán basa, közigazgatásilag és adóztatás szempontjából a szegedi szandzsákhöz tartozik. A táj az 1660-as években kezd újjáéledni, 1642-ben Pesthez, 1647-ben Heves megyéhez, 1649-ben Borsod megyéhez tartozik, jogilag azonban mindvégig Szeged birtoka.

Évszázadok óta gondot okozott itt a futóhomok megkötése, így 1807-ben Vedres István tervei szerint történik meg az első erdősítés a Rivó-dűlőnél és a Körösérnél. A telepítések Pillich József erdőmester vezetésével történtek. Ásotthalom területén 5 ezer hold erdőt találunk. Az 1848-as szabadságharc után mezei századokat alakítottak a tanyavilágban, ezekhez tartozott Rózsa Sándor és bandája is.

Az 1850-es évektől Szeged városának földbérleti politikája elősegítette a határ további benépesedését. Sokan telepedtek ide Horgosról és a szabadkai határból; - a kejfeli, neszürjhegyi szőlők egyrészt ők telepítették. A szerb, bunyevác családok lassanként beleolvadtak az itt élő, szegedi származású magyarságba. Érdeemes néhány családnevet is megemlíteni: Czöndör, Barbócz, Kolonics, Maczinger.

Az 1850-es évek derekán Szeged városa a mai község területén tanyát épített, amely a később gyarapodni kezdő falu magva és egyben névadója lett. Ebből ered ugyanis az 1950-ig használt Várostanya helységnév, s ezen a néven kapott önálló közigazgatást a falu 1942-ben.

Bálint Sándor kutatásaiból tudjuk, hogy a tanyai kitelepülés újabb nagy hulláma az 1879. évi szegedi árvíz után bontakozott ki. A nagyvíz elől számos alsóvárosi család a tanyai rokonokhoz menekült és nem tért vissza újból a városba, ahol igen megrágtult az élet.

Az 1880-as évek elején osztották Gátsor, az 1890-es évek második felében Halastelek földjeit. Az első világháború után Szeged városa a Fogadalmi templom építésének folytatása érdekében végzett további parcellázásokat, 1922-ben az alsó és felsőtanyai közlegelőkből összesen 2500 holdat hasított ki, hogy a befizetett haszonbéreket a templom építésére fordíthassa. Az ekkor kiosztott területeket máig is Templomföldnek, Fogadalmi dűlőnek nevezi a tanyai lakosság. 1925-26-ban a tanyai kisvasút építésére újabb 2000 holdat

adott haszonbérbe a város. Így 1927-ben a tanyai népnek régi óhaja teljesült, amikor megnyílt a keskenyvágányú vasút. Ha hivatalos ügyben piacozni mentek Szegedre, ezután nem kellett a városból 30-35 km-re levő tanyákról előző este elindulni és egész éjszakán át kocsizni.

Szeged tanyavilága a század végére annyira benépesült, hogy érkezett az ideje a tanyai közigazgatás rendezésének. A földrajzi fekvésnek megfelelően jelölték ki az Alsó- és Felsőtanyai központokat. Az Átokházi terület az alsó-központi igazgatási körzethez tartozott. Alsóközpontot (a mai Mórahalom) 1892. május 16-án avatták. Célszerűnek látták a kb. 80 ezer holdat kitevő alsótanyát kisebb közigazgatási területekre is felosztani, így született meg a kilenc kapitányság: 1. Átokháza, 2. Domaszék, 3. Csorva, 4. Feketeszél, 5. Királyhalom, 6. Mórahalom, 7. Nagyszéksós, 8. Zákány, 9. Röske.

Az 1949 végén megjelent kormányrendelet értelmében Alsótanyából 5 községet kellett kialakítani: ezek Ásotthalom (Átokháza), Domaszék, Mórahalom, Ruzsa (Csorva) és Zákányszék. 1950 őszén mindegyik község saját tanácsot és végrehajtó bizottságot választott.

Ásotthalom határát a volt átokházi kapitányságból és a királyhalmi kapitányság déli és nyugati részéből alakították ki. Ezzel szemben az átokházi kapitányságból 46 tanyát Öttömshöz csatoltak. A királyhalmi kapitányságot teljesen megszüntették, területét felosztották Mórahalom és Ásotthalom között.

A tanács megalakulásával új fejezet kezdődött Ásotthalmon. A felszabaduláskor a belterület 10-12 házból állt, jelenleg a belterületi házak száma 367. Az újonnan épült házak szép, világos, tágas épületek, nagy ablakokkal, a legtöbb fürdőszobával. A tanyák száma 1366. A belterület 100 %-a, a tanyák 62 %-a (844 tanya) van villamosítva. A község intézményei, gazdasági egységei: orvosi rendelő 3 orvossal, óvoda 5 nevelővel, iskolai napközi otthon, 4 általános iskola – kül- és belterületen 33 nevelővel –, művelődési otthon, mozi, gyermekotthon, szőlő- és borfeldolgozó, posta, erdőgazdaság, erdészeti szakiskola, takarékszövetkezet, egészségügyi tanácsadó, cukrászda, 13 bolt, 3 kocsmá, kisvendéglő, tisztasági fürdő, strand. Egy állami gazdaság, egy termelőszövetkezet és három szakszövetkezet gazdálkodik Ásotthalom területén.

A könyvtár

1924. december 24-én alakult a „Királyhalmi Népkör”. Az elnök Szécsy György iskolaigazgató hozatott és vásárolt a Népkör számára könyveket. A

népkör két könyvtárosa: Papp András és Kiss János voltak. 1932-ben az akkori földművelésügyi miniszter egy könyvszekrényt és 100 db mezőgazdasági szakkönyvet adományozott a Népkörnek. A könyvekről leltárkönyvet vezettek, amely egyben a katalógus szerepét is betöltötte. A szekrényben, leltári számsorban voltak a könyvek, így áttekinthetetlen volt az állomány. A könyvtárat csak a Népkör tagjai látogathatták, ezért nem volt beiratkozási díj, a 300 tag közül, 70-80 % olvasott. Egy olvasó 5-6 könyvet is kivitt. Kölcsönzési határidő nem volt, késedelmi díjat nem szedtek, ha valaki késett, csak szóval értesítették. A népkör 1946-ban feloszlott, ekkor az állomány kb. 500-600 kötet volt.

A községi könyvtár 1952-ben kezdett működni, először tiszteletdíjas könyvtárosokkal. 1963-ban függetlenített vezetőt kapott a könyvtár Csépe Mihályné személyében, ma is ő a könyvtár vezetője. 1975 óta már két főhivatású könyvtárosa van a könyvtárnak. A könyvtár a Művelődési Házban volt 1974-ig. A Művelődési Ház a korábbi Volford-vendéglőben kezdte működését. A könyvtár egyetlen helyiségből állt, közvetlen utcai bejárata nem volt, a Művelődési Ház egyik helyiségeből volt megközelíthető. Alapterülete 36 m² volt.

1974. augusztus 18-án nyitották meg az új könyvtárat, amely ma a járás legszébb könyvtára. A könyvtár a főútvonalhoz közel helyezkedik el, 187 m² alapterületű. Külön, de összenyitott helyiségben vannak elhelyezve a felnőttek számára a kézikönyvek, az ismeretterjesztő és szépirodalmi könyvek, a folyóiratolvasó és a zenei részleg. A járásban itt vannak legjobban ellátva az olvasók napilapokkal és folyóiratokkal, 83 fajta kurrens sajtótermék jár a könyvtárba, melyből 15 napilap, a többi képes hetilap és folyóirat. Helybenolvasásra 63 fő számára van lehetőség. A járás legjobban felszerelt zenei részlege van itt: hanglemez-vásárlásra községfejlesztési alapból 1975-76-ban 10-10 ezer forintot fordítottak, összesen 225 hanglemezzel rendelkezik a könyvtár. A gyermekkönyvtári részben 28 ülőke van, ami lehetőséget ad rendezvények tartására. Ezzel élnek is a könyvtárosok, 1977-ben rendezvényeik száma 112, ebből gyermekek számára 98 volt.

Az ásatthalmi könyvtár 1977-ben miniszteri dicséretet kapott.

Letétek

Ásatthalmom a szegedi járás legnagyobb határú és a legtöbb tanyai lakossal rendelkező községe. A lakosok 67,6 %-a él kint a homokos, erdős vidék tanyáiban. A tanyák szétszórtsága és a nagy távolságok miatt kellett a letéti rendszert kifejleszteni, a következők szerint:

Bogárcsészeli iskola. Az iskolát 1908-ban építették, akkor Rieger iskolának hívták. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. (Bogárcs – földrajzi név – az állattartás körébe tartozó elnevezés. A legelésző jószágot különösen egy hegyes bogár bántotta. Az állat körme közé bújít, a bőre alá furakodott, és ezzel nagy fájdalmat okozott. A nyugtalankodó állatot homokos, vagy vizes területre hajtották bogárcsászor, és a homok, meg a víz megölte az élősdit.)

Bokor iskola. Az iskola 1912-ben épült, Bokor Károly földbirtokosról nevezték el. A letéti könyvtárat 1960-ban alapították.

A Dobó erdei iskola 1908-ban épült. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. (Dobó családi név, az erdőt a múlt század közepén telepítették.)

Egészségügyi Gyermekekotthon. Ez az intézmény 1961-ben létesült. A községtől 5 km-re a Rivó erdő nyugati részén 8 holdnyi területen, szép fenyves erdőben, mintegy 100 gyermek van elhelyezve. Olyan 3-16 éves korú gyerekeket ápolnak itt, akik a fejlődésben vagy valamilyen betegség következtében szellemileg visszamaradtak. A letéti könyvtár 1965-ben alakult.

Gátsori iskola, 1897-ben épült. A letéti könyvtár 1960-ban alakult. Gátsor – a belterületől nyugatra levő 4 km hosszú tanyasor. (1880 táján kezdték osztani. Elnevezése valamilyen védőgát emléke lehet, amit a Kőrösér kiöntése ellen emeltek.)

A halasteleki iskola 1908-ban épült, a letéti könyvtár 1963-ban alakult. (Halas – ragadványnév+telek – a jószág nyári éjszakázásának és téli szállásának állandó helye volt.)

Az irodasori iskola 1908-ban épült, a letéti könyvtár 1965-ben alakult. Irodasor a község belterületétől keletre két kilométer hosszan húzódó tanyasor. (Elnevezésének magyarázata, hogy a múlt század végéig a városi passzusíró itt állította ki a járlatokat. Azt a házat, ahol a passzusíró tartózkodott, megszállt, a tanyaiak irodának nevezték. Más helyi magyarázat szerint ugyanott végezték az erdőmunkával kapcsolatos árverést is.)

A kissori iskola 1892-ben nyílt meg. A letéti könyvtár 1965-ben alakult. Kissor Ásotthalomtól délkeletre húzódó tanyasor. (Nevét az út menti egysoros településről kapta. Ma már a dűlőút mindkét oldalán vannak tanyaházak.)

A kőröséri iskola 1897-ben épült. A letét 1962-ben alakult. A Kőrös pataktól és a Kőröséri erdőtől észak-északkeletre elterülő határrész összefoglaló neve.

Rivóerdei iskola, itt a tanítás 1908 óta folyik. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. (Rivóerdőt 1807-ben telepítették, előtte sivár homok volt. A néphit

szerint a szabadkai híres vásárból hazatérő kocsikat a betyárok gyakran kirabolták, az asszonyok emiatt ríttak.)

A Szegedi Állami Gazdaság ásothalmi sertéstelepén a letét 1976-ban alakult. A sertéstelep Asztalos János brigádjával jó kapcsolata van a községi Könyvtárnak.

Baks

Földrajzi neve valószínűleg a Bakos vezetéknevből ered; ennek i-képzős alakja rövidült meg baksi-ra, ebből meg elvonással lett a Baks.

Baks helyén valamikor falu volt. 1966-ban a levelényi major mellett Tóth János traktoros arany ékszereket és edénytöredékeket talált. A szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársai megállapították, hogy a település házait időszámításunk előtt 1500 körül építhették. A nép vagy törzs nyelvét, amely itt lakott nem ismerjük. A szakirodalom Vatyai kultúra néven foglalja össze hagyatékukat. A Vatyai kultúra népe az Alföld közepét tartotta megszállva. Jellegetes sík vidéki paraszt kultúra volt. A bronzkori település a tatárjárás-
kor pusztulhatott el.

Baks 1947. augusztus 1-jén alakult önálló községgé. Jelentéktelen kis major volt a Pallavicini uradalomban. Lakói béresek, cselédemberek voltak. Csongrád vármegye 1930-as években megjelent monográfiájában ez olvasható: „A baksi szőlőben, ahol a legszegényebb emberek laknak, az uradalom a téli időszakban nagyobb pénzbeli segílyt oszt szét.” Ma a falu lélekszáma 2368 fő, ebből belterületen 2218, külterületen 150 fő él 6186 ha területen. A házak száma 890, a felszabadulás óta 450 lakóház épült fel. Villamosítva 1953-tól van a község. Egyetlen téesze van – a Magyar-Bolgár Barátság. A barátságot szó szerint lehet érteni, a téesz tagságnak nagyon jó a kapcsolata a bolgárokkal. Vendégként sok bolgár mezőgazdasági szakember járt Bakson és a baksiak Bulgáriában. 1974-ben épült fel a 7 tantermes iskola, a nevelők száma 29, az óvoda 6 tanerős. A községnek egy orvosa van. Bakson 188 cigány él, saját 1-2 szobás házakban, a putrikat 1966-ban felszámolták.

A könyvtár

Alapítási éve 1960. Elhelyezése az általános iskola egyik osztályában volt, állománya 304 kötet könyv zárt szekrényekben. Az alapítás évében az olvasók száma 145 volt, a kölcsönzött köteteké 527. A község lakosainak nem volt művelődési lehetősége addig, amíg a művelődési ház fel nem épült. A fiatalok a téesz helyiségében, később a megépült párházban tudtak szórakoz-

ni. Ez a szórakozás kizárólag táncestek szervezéséből állott. Keskeny filmvetítéseket a Kossuth iskolában tartottak. 1964-ben a Községi Tanács járlatkezelői szobájába költözött a könyvtár. A 3x3 m²-es helyiséget irattárnak is használták. A kölcsönzők zavarták a tanácsi dolgozókat. Az állomány –1706 kötet könyv– 4 szekrényben fért el.

Az 1963-as választások után az újjáválasztott Tanács elhatározta a művelődési ház építését. Az építkezés 1965-ben megkezdődött, s 1967 decemberében felavatták a 2 250 000 Ft-os költséggel épült művelődési házat. Neve Magyar-Bolgár Barátság, s Vaszilij Bogdanov nagykövet avatta fel. A művelődési ház a község főútvonalán helyezkedik el, a tanásháza és az általános iskola között. A könyvtár 1968 januárjában foglalta el a 20 m²-es kis alapterületű helyét. A könyvtárhelyiség mellett van egy olvasóterem, de ezt használják értekezletek, tanácskozások céljaira, valamint szakköri foglalkozásokra is. A könyvtár állománya rendkívül zsúfoltan van elhelyezve. A kézikönyv állomány és a duplum az olvasóteremben két üveges zárt szekrényben van. A zsúfolt, szűk helyiségben a könyvtáros képtelen megteremteni azt a légkört, amely nyugodt böngészésre, könyvek kiválasztására, beleolvasásra szoktatná az olvasót.

A könyvtárban 1975 októbere óta főhivatású könyvtáros van. 1972-ig heti egy alkalommal (4 óra), azután heti két alkalommal (8 óra) kölcsönzött a könyvtáros, aki egyben a művelődési házat is vezette.

A könyvtárnak 1960 óta letéti könyvtára volt a levelényi iskolában. 1975-ben a letét megszűnt, előtte a tanítás is, a gyerekek busszal bejárnak az új községi általános iskolába. (Levelény területét minden oldalról erők, fokok veszik körül, tehát földrajzi nevét vízrajzi névnek tulajdoníthatjuk. A név alapszava azonos a leveg, - lebeg ige alapszavával.)

Balástya

Balástya – korábban dülönév volt. Régebbi hivatalos neve Szeged-Felsőközpont, a régi Fehértó, Gajgonya, Őszeszek kapitányságok összefüggő részeiből 1950. január 1-jén önálló községgé alakult.

Szeged tanyavilága a század végére annyira benépesült, hogy elérkezett az ideje a tanyai közigazgatás rendezésének. A földrajzi fekvésnek megfelelően jelölték ki az Alsó- és Felső- tanyai központokat. Felsőközpont – a mai Balástya. A nagy árvíz után Alsótanyára szinte kizárólag csak Szeged-Alsóváros, Felsőtanyára pedig Szeged-Felsőváros városrészének lakossága vándorolt ki. Szeged-Felsőközpontot 1891 októberében avatták. Az ünnepsé-

gen ott volt Tisza Lajos, Munkácsy Mihály, Mikszáth Kálmán is, akik a kapitányági vasúti megállónál szálltak le.

Balástya a múlt század végén sivár homokos terület volt, és szinte elveszett a hatalmas szegedi tanyavilágban. Benépesedése lassabban indult meg. Ennek oka nyilván az, hogy Felsőváros lakossága elsősorban iparból élt, a mezőgazdaság sohasem volt a főfoglalkozása. A legelők, járások feltörése későbbben indul meg, és a tanyásodás általában külterjesebb maradt, mint Alsótanyán. Jelentős volt itt a juhászat, lótarítás, széksósöprés, káposztatermelés.

A felszabadulás után sikerült a homokot termővé tenni, s rávezetni a parasztokat a gyümölcsstermesztésre, kertészkedésre. Az értékesítésnek különösen kedvez a Budapest – Szegedi vasútvonal, meg a nemzetközi autóút, amely a község határát kettészeli. A volt tanyaközpont gyors fejlődésnek indult és egyre bővült, 1946-ban már 30 ház épült fel. 1951-ben vezették be a villanyt a községbe, a tanyákon sokkal későbbben. 1965-ben pl. a tíz tanyai iskola közül csak egynek volt villanya, az Erdőközinek, a többiben aggregátor segítségével világítottak.

Balástyának 10995 ha a területe, a lakóinak száma 4577, ebből belterületen 960 fő él, külterületen 3617, a lakosok 79,0 %-a. A község belterületének 16 utcájában 800 ház van, évenként 20-25 ház épül, - a tanyák száma 1190. A községben megtalálható: a művelődési ház a könyvtárral, gyógyszertár, 3 orvosi rendelő, ebből egy fogorvosi, óvoda, 1965-ben épült fel a hattantermes iskola, 6 bolt, egészségház, 3 tévesz.

Balástya gúnynév. Jelentése: együgyű, ügyefogyott, oktondi, ostoba. A szó fejlődése Balustya, Balástya. Tájszóként az ország különböző helyein előfordul, ezért feltételezhető, hogy régen általánosan használhatták. Ma ebben az értelemben a szó ismeretlen Szegeden.

A könyvtár

A könyvtár a művelődési házban van elhelyezve. Veres József elemi iskolai igazgató segítségével az 1930-as években kezdték építeni a népházat. Az épületben kocsmahelyiséget is létesítettek, annak bevételéből tartották fenn a házat. A népház a II. világháború idején megrongálódott. A felszabadulás után a népházat államosították. A Népművelés 1959. áprilisi számában a Balástyai fények című cikkben ezt olvashatjuk: Kimagasló, szép épület a Petőfi művelődési otthonon. Az egyik táblán ez olvasható NÉPKÖNYVTÁR. Nyitva – vasárnap de. ½ 10-1/2 1 óráig. A könyvtár zsúfolásig tele. A járás legforgalmasabb könyvtára. Az állomány 2500 kötetes. Először a művelődési otthon egyik hátsó termében volt a könyvtár, majd előrehozták az utcai front-

ra, s támadt egy ötletük, hogy berendezik a hatalmas kirakatot. Itt már hét közben kinézték maguknak az emberek, hogy mit kölcsönözzenek vasárnap. Március első vasárnapján 87 olvasó jött be a könyvtárba, és 122 könyvet vitt haza. A könyvtár berendezése ekkor 4 db üveges szekrény, 2 db asztal, és 6 db szék volt. A könyvtáros tiszteletdíjas.

A könyvtár ma is ott van a művelődési házban, s kirakata teli van új könyvekkel. A könyvtáros 1962 óta főhivatású. 1975-ben 12 m²-rel bővült a könyvtár és alapterülete 35 m² lett. A könyvtár helyisége így sem elég, a község lélekszámahoz, állományához viszonyítva, mindenképpen indokolt megfelelő alapterületű helyiséghez juttatni. Sem helybenolvasásra, sem rendezvények tartására nincs lehetőség.

A községi könyvtárnak a következő tanyai iskolákban vannak letétjei:

Alsó-balástya – a letét 1964-ben alakult, 1976-ban megszűnt.

Alsó-Gajgonya – a letét 1964-ben alakult. Gajgonya – földrajzi neve ma ismeretlen, de a 18. században gyakori családnév volt, pl. Kajgonya János. Mai hangalakjának szókezdő g-hangja zöngüléssel alakult ki, mint kusaly – guzsaly.

Erdőköz – a letét 1964-ben alakult. Neve eredetileg két erdő közötti területet jelölt.

Kapitányság – a letét 1964-ben alakult.

Külső-Őszeszék – a letét 1964-ben alakult. Nevének jelentése: Ősze (családnév) + szék (szikes terület).

Őrhalom – a letét 1964-ben alakult. Nevének jelentése: őr (custos) + halom (kisebb domborulat). A város birtokánál, határánál egy őrhely volt.

Vedresszék – a letét 1964-ben létesült, 1976-ban megszűnt. Vedres (családnév) + szék (szikes terület).

Bordány

Régebbi elnevezése Dudáskápolna, vagy Dudásközpont. Nevét onnan kapta, hogy 1850-ben Dudás István és neje, tanyai lakosok saját birtokukból kb. 800 négyszögöl földet engedtek át felerészt piacnak, felerészt templom céljaira. A tanyaközpont további fejlődése 1882-ben következett be. Közadakozásból meghosszabbították a kápolnát, tornyot is építettek hozzá, harangot is szereltek bele, majd megépítették az első házat, közvetlenül a templom telkére. 1892-ben megtelepült az első kereskedő. Ezekben az években még mintegy öt nádfödeles ház volt a templom körül. Iskola csak a Seregélyes dűlőn volt, ahol 1856-ban Fehér István takácsmester kezdte tanítani a gyerekeket. A dorozsmai tanács ezért havi 10 forintot fizetett neki. Ekkor még igen kevés a

képzett tanító, kiszolgált katonák, iskolából kimaradt diákok, tönkrement mesteremberek csekély fizetésért tanították az írás-olvasás tudományát.

Az első iskola 1894-ben épült meg a település központjában. Az orvosi lakást 1898-ban építették fel. Posta nem volt, hetente két alkalommal Dorozsmárról hozta lovas kocsi a leveleket, csomagokat. 1900-ban a posta egy levélszekrényt helyezett el Benke Gedeon kereskedő üzlete előtt. Az első telefont 1924-ben vezették be, 1926-ban állították fel a postahivatalt. 1906-ban a főszozolgabírószág kénytelen volt bezáratni a kis kápolnát, mivel falai életveszélyessé váltak. Az új templomot 1907-ben kezdték építeni, és 1910-ben fejezték be. Ettől kezdve megszűnt a Dudáskápolna elnevezés, és helyette Kistemplomtanya elnevezés lépett életbe. A központ rohamosan fejlődött, 1926-ban gyógyszerárát építettek a templom mellé, 1936-ban ártézi kutat fúrtak. Az első világháború idején már három iskola van Kistemplomtanyán.

A község 1950-ben lett önálló, a tanyaközpont nevéül a tárgyalás során több név merült fel. A Kistemplomtanya elnevezés a lakosságnak megfelelőbb lett volna, mivel az már a köztudatba is átment. Volt a határrészben 4 dülő, ezeknek egyike volt a bordányi, s a község nevében ez él tovább. A Dudás utca őrzi a Dudáskápolna nevét. Bordány nevének eredete ismeretlen, talán a délszláv – prudan (hasznos, üdvösséges) szóból keletkezett vezetéknevből lett.

1976-ban Bordány lakosainak száma 2715 fő, ebből belterületen 1299 ember él, külterületen 1416. A község 3648 ha területen fekszik. Lakóépületeinek száma 970, ebből belterületen 480, külterületen 490 van. A belterület 100, a tanyák 58 %-a van villamosítva. Belterületen 1, külterületen 2 általános iskola van, nevelők száma 22, az óvodában 6. Orvos egy van a községben. Két téesze van Bordánynak: a Munkásőr és az Előre.

A könyvtár

A könyvtár 1960-ig letéti jellegű volt, a járási könyvtár negyedévenként cserélte az állományt. Elhelyezése a művelődési házban volt. A többi községhez hasonlóan Bordányban is kocsmáépület adott helyet a kultúrának, a Balogh-kocsmá lett a kultúrház, amit 1953-ban mintegy 30000 Ft-os költséggel alakítottak át. Az állomány –265 kötet könyv– a művelődési ház színpadi öltözőjének egy rosszul összetákolat szekrényében volt. A tiszteletdíjas könyvtáros rozzant asztalnál, petróleumlámpa mellett kölcsönzött.

1957-ben megfelelőbb helyet kapott a könyvtár. A két kis szekrény a tágas helyiségben valósággal elveszett. Igaz, ez a helyiség nemcsak könyvtári célt szolgált, bálaak alkalmával ruhatár is volt.

Az állomány 385 kötet volt, az olvasók száma 264 fő, a forgalom 2579.

1960-ban a községi könyvtár önálló lett, letéti anyagát saját tulajdonként leltározhatta be, és önálló költségvetést kapott. 1965-ben a helyi tanács már 6000 Ft-ot fordított könyvtárfejlesztésre. Ez az év volt az, amikor sor került az első törlésre, 58 db elrongyolódott könyvet töröltek. 1972-ben kapott függetlenített könyvtárost a könyvtár és ekkor költözött mai helyére. 1972. november 4-én avatták az új művelődési házat, az épületben két helyiséget kapott a könyvtár 108 m² alapterülettel. Az egyikben találjuk az ifjúsági és a felnőtt szépirodalmat, valamint az ifjúsági könyveket, a másikban a kézikönyvtár anyagát és a folyóiratokat helyezték el. Helybenolvasásra 14 fő részére van lehetőség. A könyvtár berendezésének egy részét a megyei tanácstól, a másik részét a Művelődésügyi Minisztériumtól kapta az intézmény.

Letétek

Felsőbordányi iskola: 1916-ban épült, egy tantermes. A letét 1962-ben alakult.

Kőiskola: 1914-ben épült, egy tantermes. A tanítás elnéptelenedés miatt 1971-ben megszűnt, a következő évben a letét is.

Rákóczi iskola: 1905-ben nyílt meg, elődje a seregélyesi iskola volt, amely nem iskolának, hanem csőszháznak épült. 1923-tól két tantermes. A letét 1962-ben alakult.

Csengele

A község területén végzett ásatások szerint már a tatárjárás előtt is település volt, pusztulása után telepítették ide a kunokat. De mindenhonnan jöttek emberek, Szegedről legtöbben a nagy árvíz után. Csengele hatalmas kiterjedésű tanyavilággal rendelkező község. A falura a múltban a szegénység, a sivár homok, a beláthatatlan puszta, a birkalegelők voltak a jellemzők. A homok megkötésére Szeged városa 1805-ben Vedres István kezdeményezésére erdőket telepített Csengelén. Csengele földrajzi nevének jelentése erdős, bozótos. Csengelye kun eredetű közső.

A község 1949. december 12-e óta önálló, azelőtt Szegedhez tartozott. A felszabadulás előtt néhány ház volt csak, a földosztás után rohamosan fejlődött a község és állami segítséggel több mint hatvanan építettek házat a központban. Ma a házak száma a belterületen 280, a tanyáké 863, ebből lakatlan 49. A tanyák közül 320 villamosítva van. A községet 1959-ben villamosították, ekkor építették az iskolát is, a gyógyszertárat 1961-ben, a következő évben az orvosi rendelőt.

Csengele területe 6066 ha, lakóinak száma 2721 fő, ebből a faluban 454 fő él, 2267-en tanyán.

1961 januárjában 5 téesz alakult: időközben az 5 téesz Aranyhomok néven egyesült.

A község lakosai közül 724 fő dolgozik Csengelén, az ingázók Szegedre, Kiskunfélegyházára és Kistelekre járnak (198 fő). A községet még ma is nehéz megközelíteni, autóbuszjárat nincs Csengele és Szeged között, a vasútállomás is 5 km-re van a községtől. Tervezik, hogy összekötik a Pántlika utcánál Csengelét Kistelekkel, mindössze 7 km-es útszakaszról van szó. Csengele általános iskolájában 16 nevelő dolgozik, az 1974-ben felépült óvodában 3. Egy körzeti orvosa van a falunak.

A könyvtár

A könyvtár 1967-ig a művelődési házban volt elhelyezve, bálak alkalmából ruhatárnak igénybe vették a helyiséget. Bútorzata az iskolából kölcsönzött 2 db zárt szekrény, 1 asztal, 1 szék volt. A művelődési ház a felszabadulás előtt kocsmá volt, s azt némi bővítéssel átalakították. 1975-ben az épületet életveszélyessé nyilvánították, így Csengelének jelenleg nincs művelődési háza. A könyvtár 1967 óta a pártházban működik. Két helyisége van külön bejárattal, alapterülete 32 m². A két helyiség között egy kis ablak teszi lehetővé az ellenőrzést. Az egyik szobában van a gyermek és a felnőtt szépirodalom, a másik szobában a folyóiratállvány, a kölcsönző asztal, 4 fotel és egy kis asztal, valamint az ismeretterjesztő irodalom a 700-as szaktól. A folyóson 4 db zárt szekrényben az ismeretterjesztő irodalom eleje a 000-szaktól a 600-as szak végéig.

A tanács vezetői 1976-ban tervbe vették, hogy felújítják a művelődési házat. A felújításra a pénzük megvolt, itt megfelelő helyet kapott volna a könyvtár. Sajnos a Tervező Vállalat az alapokat nem tartotta megfelelőnek, így a felújításra nem kerülhetett sor. A községi tanácsnak új beruházásra nincs elég pénze, így marad a 32 m²-es könyvtárhelyiség.

A könyvtáros 1975-től főhivatású, korábban részfoglalkozású könyvtárosa volt a könyvtárnak. Valamikor 5 tanyai iskolája volt Csengelének, mindegyikben volt letét, ma három működik.

Letétek

Erdősarok – az erdő sarkában épült fel az iskola 1942-ben. A letéti könyvtár 1960-ban alakult.

Az erdősarki iskola közelében írta Móra Ferenc 1932 őszén egy fehér derekú, fehér levelű nyárfa alatt az Aranykoporsót. Kotormány János így véste bele a fába: „Itt írt M.F. 1932. X.”

Kelőpatak – a tanyai iskola 1910-ben épült. A letéti könyvtár 1960-ban alakult. Kelő családnév, de valamikor itt volt a Kelőér.

Pántlika-út (szalag) – a város birtokának keskeny sávja. Az iskolát 1910-ben építették, a letét 1960-ban alakult.

Templomhalom – a környéken középkori templom és épületek romjait ásták ki. A tanyai iskola 1896-ban épült, a tanítás 1975-ben szűnt meg. A letéti könyvtár 1964-ben alakult, 1974-ben szűnt meg.

Vadgerlés – nevét a területén tanyázó sok vadgerleről kapta. Az iskola 1910-ben épült. A letét 1964-ben alakult.

Aranyhomok téesz, a csengelei könyvtár legújabb letétje, 1977-ben alakult. A könyvtáros a téesz portása, a könyvszekrényt is a portásfülkében helyezték el.

Deszk

A község Szegedtől 10 km-re fekszik a makói országúton, a Maros bal partján, a járás DK-i részén, területe 5202 ha, ebből a belterületé 249 ha.

Első előfordulása: 1490 Dezk. Egy 1647-ből származó birtokösszeírásban Decsk néven van említve, egy 1802-ben készült görög atlaszban pedig Deszka néven van feltüntetve. Földrajzi neve valószínűleg régi személynévből ered, talán Desiderius régi magyar becéző alakja.

Deszk területe helyzeténél fogva alkalmasnak kínálkozott a letelepedésre. Móra Ferenc ásatásai, leletei igazolják, hogy itt régóta laktak emberek. A rómaiak idejéből 83, az avarok idejéből 7 sírmaradvány került elő. A honfoglaló magyarság a Maros völgyében virágzó kultúrát létesített, ebből az időből 121 Árpád-kori sírt tártak fel.

Deszk községről a 15. század második felében emlékeznek meg először, amikor a község két család tulajdona volt, az egyik rész a Bihar megyéből származó Eszteriaké, a másik a temesvári eredetű Bodó családé. 1490-ben a hűtlenség bűnébe esett Eszteri Bálint részét II. Ulászló Losonczy Albertnak adományozta. Temesvári Bodó Péter részét pedig 1510-ben Sárszegi István szegedi ispánnak zálogosította el. A 16. században is jelentékeny hely lehetett Deszk, mert Oláh Miklós érdemesnek tartotta 1536-ban kiadott munkájában megemlékezni róla. A 17. században – valószínű, hogy a törökök kegyetlenkedései miatt – lakosai elhagyják a községet, s pusztává válik Deszk. A temesvári igazgatóság 1746-ban szerb határőrvidéki katonákkal telepíti be a falut. 1801-ben Klárafalvával együtt Gerliczy Ferenc nyerte királyi adomá-

nyul. 1849. augusztus 5-én a szőregi csata alkalmával az egész falu leégett, de hamarosan újjáépült. A múlt század elején szegedi dohánykertészek is megjelentek a faluban, később néhány dorozsmai család is itt keresett megélhetést magának.

Deszk népessége az utolsó 100 év folyamán nagy hullámzásokon ment keresztül: 1828-ban 1551, 1900-ban 2925, 1976-ban 2763 fő él itt.

Az 1910-es népszámlálás szerint a lakosság 60 %-a szerb anyanyelvű volt. A lakosság összetétele a 20-as évek után változott, mert a szerb családok túlnyomó része kivándorolt. A lakosság mai megoszlásában már csak 224 fő – 8,1 % délszláv anyanyelvű, ennek ellenére ma is délszláv községként tartják számon.

A múltban az elmaradottság nyomta rá a bélyegét a szellemi és a kulturális életre, ami abból adódott, hogy a község uradalmi birtok volt. 1900-ban a lakosok 51,6 %-a tudott csak írni és olvasni.

A lakóházak száma 890, a falu villamosítása 100 %-os. Két általános iskolája, két óvodája van Deszknak, valamint gyógyszertár, egészségház, tbc gyógyintézet, tévesz, művelődési ház. A keresők egyharmada nem a faluban talál megélhetést, az ingázók többsége Szegeden dolgozik.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1951. 1959-ben került a könyvtár a tanács irányítása alá, addig a járási könyvtár letéti állományával rendelkezett. Ezzel egy időben a könyvtár függetlenített könyvtárost és önálló költségvetést kapott. Elhelyezése a művelődési ház egyik utcai helyiségében volt, melynek alapterülete 24 m²-t tett ki, bútorzata 2 db 1 ½-es polc, 1 db kölcsonzó asztal. A helyiség sötét volt, mindössze egy ablakkal és fűtése sem volt kielégítő. Berendezése később szaporodott néhány polccal és székekkel, de így sem volt alkalmas sem a helybenolvasásra, sem rendezvények szervezésére.

A könyvtár 1969-ben költözött a jelenlegi helyiségbe. Az asztalos ktsz-nek volt itt műhelye, az idősebb generáció elbeszélése szerint a felszabadulás előtt ebben az épületben csendőrors volt. A könyvtár a község főutcáján helyezkedik el, a postával közös épületben van, alapterülete 100 m². Az utcáról lehet megközelíteni a könyvtárat. Az első helyiségben van a szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom, a gyermekállomány és a kölcsonzó asztal. Az olvasószobában a kézikönyvtári anyag van, továbbá a sztereo zeneszekerény és a lemeztár, - kényelmes fotelok, asztalok teszik hangulatossá a szobát. Két

raktárhelyiség tartozik még a könyvtárhoz. A könyvtár – 40 fajta napilapot, heti és havi folyóiratot járát.

1975-ben a könyvtár részfoglalkozású könyvtárost is kapott Ráidity Velimir általános iskolai tanár személyében, aki heti 2 órában kölcsönöz a délszláv olvasók számára. A könyvtár állományában 917 kötet szerb-horvát nyelvű könyv található, ebből 193 kötet a bajai báziskönyvtár letéti állománya. 1977-ben a beiratkozott olvasók közül 42 fő szerb-horvát anyanyelvű.

1962-ben és 1964-ben a községi könyvtár mellé két fiókkönyvtár csatlakozott, a Tbc- Szanatóriumban és az Új Majori Tanyai Iskolában.

Letétek

A tbc-szanatóriumot 1948-ban alapították - 18 holdas park közepén fekszik, a kastély valamikor a Gerliczyké volt. 1970-ben a fiókkönyvtár 1425 saját állományú kötettel rendelkezett. Az állomány fejlesztését a gyógyintézet költségvetésében biztosították. A könyvtáros a szanatórium dolgozója volt, könyvtárosi tiszteletdíját a községi tanács fizette. Az olvasók a szanatóriumban elhelyezett betegekből tevődtek össze. A letét 1974-ben megszűnt. A szanatórium új igazgató főorvosa nem engedte a községi könyvtár kapcsolatát a letéttel.

Az új majori iskolában a letét 1964-ben alakult. Rövid idő múlva, 1968-ban megszűnt a tanítás a tanyák elnéptelenedése miatt. A letét 1969-ben zárt be.

Domaszék

„Domaszék nem tartozik azok közé, amelyekről sokszor közölnének híreket. Szorgalmas, rendes emberek lakják, különféle fórumokon el is hangzik, hogy Domaszék gazdag település, sok a gépkocsi, magas a takarékbetét-állomány összege és jó földje van” - kezdte könyvtár-avatóját Farkas Józsefné tanácselnök 1974 novemberében.

A község elnevezése családi eredetű. Egy 1552. évi tizedlajstromban szerepel a Doma család neve. Gregorius Doma, Bernardus Doma + szék (szikes terület).

A település közel esik Szegedhez, így a városból kivándorlók Domaszék területét foglalták el először. Korai tanyásodásának számos, jelentős oka volt. Talaja és klímája hasonlít a ma Jugoszláviához tartozó híres szerémségi bortermelő vidékre. A szőlőtelepítés a partosabb helyekre történt, amit „hőgy” néven emlegetnek. Még ma is megtalálhatjuk Domaszéken a családi nevek után tett „hőgy” szót, pl. Kispál-hőgy, Sárkány-hőgy, Kászonyi-hőgy, Farkas-

hogy. Az egyes területeket szintén családi névvel felruházott utak, dűlők választották el egymástól, pl. Nyári-dűlő, Kancsal-dűlő, Eperjes-dűlő.

Közigazgatásilag 1875 után Alsóközponthoz, a mai Mórahalomhoz tartozott, de adózás szempontjából Szegedhez. Orvosi ellátás 1911-től van Domaszéken. A felszabadulás után Domaszék 1952-ig továbbra is Alsóközponthoz tartozott, de közigazgatási kirendeltség működött a Feketeszél 574 számú tanyában.

1952. január 1-jén önálló község lett Domaszék. Első feladat volt a tanácsháza felépítése, valamint a bajai országút és a tanácsháza bekötőúttal való összekötése. A mai belterületen ekkor mindössze egyetlen ház állott. Lázás szervezés kezdődött a belterület fejlesztésére. 1954-ben egy honvédségi transzformátor és 14 villanykaró segítségével elektromos áramot kapott a tanácsháza, ezzel a gesztussal indult meg azután a domaszéki tanyavilág villamosítása. Még ugyanebben az évben zömmel társadalmi munkával a belterületen egészségházat építettek.

1957-ben megalakult az önkéntes tűzoltó testület, ugyanebben az évben önálló állatorvost kapott a falu. Közben a belterületen gomba módra szaporodtak a lakóházak. 1964-ben korszerű orvosi rendelőt építettek szolgálati lakással. 1965-ben postahivatalt és hidrofor rendszerű törpe vízművet építettek. Közlekedés szempontjából igen kedvező helyen fekszik Domaszék. Két közút, a bajai út és a ruzsai út vezet rajta keresztül. 1968-ban autóbusz-fordulót is épített a község, így a nap minden órájában indulnak autóbuszok Szegedre.

A fejlődés menete egy pillanatig sem szünetel Domaszéken. Társadalmi munkával csinosítják a bel- és külterületet. A fásítás, útjavítás, járdalap lerakás, tereprendezés, hóeltakarítás mind összefogással történik. 1976-ban felavatták a község 8 tantermes iskoláját, a központi iskola addig a Zöldfás tanyai iskola volt.

1976-ban a község lakosainak száma 3416 fő, ebből belterületen 466, külterületen 2950 fő él 5214 ha területen. Lakóépületeinek száma a községben 130, tanyákon 980, s ezeknek 70 %-a van villamosítva.

A könyvtár

A könyvtár 1962-ben alakult, előtte volt már kölcsönzés a Zöldfás, Bajai úti és a Feketeszéli tanyai iskolákban. 1962-ben a művelődési ház egy 15 m²-es klubszobájába költözött be a könyvtár. A művelődési házat 1956-ban egy nagy parasztházból alakították át, Domaszék művelődési háza jelenleg is ez. 1968-ban a tanács egy kisajátítás során tulajdonába került épületbe helyezte

el a könyvtárat, melynek alapterülete csupán 5 m²-rel volt nagyobb. A könyvtár áttért a szabadpolcos kölcsönzésre. 1974-ben az épülő központi iskola kapcsán született meg az a javaslat, hogy a tanácsháza mellett lévő épületet alakítsák át társadalmi munkában könyvtárhelyiséggé. A község lakossága az ügy fontosságát látva, egymás után jelentkezett társadalmi munkára. A szakszövetkezetek mellett a kisiparosok végezték szinte valamennyi szakmunkát, a központi fűtést, műanyagpadlót, villanszerelést, asztalosmunkát, festési munkákat. A társadalmi munka értéke meghaladta a 100 000,- forintot.

A községi tanács részéről lehetőség nyílt 1975. január 1-től főfoglalkozású könyvtáros beállítására. Példamutató volt a domaszéki tanács intézkedése és a társadalmi összefogás. Az V. ötéves tervben hozzákezdnek az új művelődési ház építéséhez, amiben a korszerű normáknak megfelelően helyet kap a könyvtár is.

Letétek

Bajai úti iskola – a bajai út mentén épült fel. A letét 1960-ban alakult, elnéptelenedés miatt a tanítás megszűnt, így a letét is 1975-ben.

A Belső-feketeszéji iskola 1854-ben nyílt meg. A letét 1960-ban létesült. Földrajzi neve: fekete + szél, perem, → fekete föld szélén terül el, onnan nyugatra a homokföldek következnek.

Bojárhalom: a tanyai iskolát 1853-ban nyitották meg. A letéti könyvtár 1964-ben alakult, 1971-ben megszűnt. Bojár (családnév) + halom (kisebb domborulat). Ásatáskor honfoglalás kori leletek kerültek elő területén.

Kisivánszék: a tanyai iskolát 1854-ben nyitották meg. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. Kisiván (családnév) + szék (szikes föld).

Kunhalom: a letét 1964-ben alakult, 1969-ben megszűnt. Kun (családnév) + halom (kerek domborulat).

Külső-feketeszéjen a letéti könyvtár a tanyai iskolában 1964-ben alakult.

A Zöldfás iskolát 1856-ban nyitották meg. 1975-ig ez volt a község központi iskolája. A letéti könyvtár 1960-ban alakult, s 1976-ban megszűnt. Névadója a terület zöldellő fája lehetett.

Forráskút

Korábban dülönév volt, nevét bővizű, jó kútjáról kapta. Az Alföld vízben szegény vidékén a Tiszától távol nagy kincs volt a víz, ezért az itatásra alkalmas kopolyákat, kutakat gyakran használgák tájékozódásul, tehát földrajzi névvé teszik.

A tanyaközpont valamikor Kiskundorozsmához tartozott. Az 1900-as években indult meg az élet. 1906-ban közadakozásból templomot építettek. Kialakult néhány nagybirtok (a Jernei-féle major és a Horváth-féle gazdaság). A gazdakör 1908-ban alakult. A közlekedési viszonyok egyáltalán nem voltak kedvezőek, hosszú ideig egyetlen autóbusz járat volt csak Szegeddel. Telefon 1923, posta 1943 óta van a tanyaközpontban.

Forráskút 1950-ben alakult önálló községgé Átokháza egy részéből, valamint Forráskút és Gyapjas-dülő területéből. A községet 1958-ban villamosították, a tanyák közül először a majorokba vezették be a villanyt. Forráskút területe 3667 ha, lélekszáma 2167 fő, ebből belterületen 1237 fő él, külterületen 930 (a lakosok 42,9 %-a). A község házai hangulatosak, szépek, belterületen 717 ház található 14 utcában, a tanyák száma 530. Modern tanácsháza, művelődési ház, általános iskola, óvoda, orvosi rendelő, állatorvosi rendelő, 4 bolt, étterem található az egykori tanyaközpontban. A múltban silányan fizetett a homoki föld, messzire eljártak dolgozni a forráskútiak – a Bánátba, a Bácskába. Ma a Haladás térszében dolgozik a keresők 90 %-a. A Haladás térsz országos hírű, a járás legjobban felszerelt gazdasága.

A község 1977. április 1-gyel közös tanácsú lett, a székhely község Üllés.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1961, elhelyezése a művelődési házban volt, berendezése 2 db üvegezett szekrény és egy asztal. A könyvtárhelyiség előtti kis részt olvasóteremnek is használhatták az olvasók. A helyiség kicsi volt, ezért 1967-ben egy magánházban kapott helyet a könyvtár, ahol megoldható volt a szabadpolcos kölcsönzés. A könyvtár alapterülete 60 m² volt, ebből 20 m² raktárhelyiségül szolgált. Ez sem jelentett kielégítő megoldást, mert magánház lévén, a tanács nem költött rá, a könyvtár állaga állandóan romlott, a köves helyiség hideg volt, a mennyezet beázott, a vakolat hullott. A tanács vezetői megoldást kerestek, s tervbe vették, hogy a takarékszövetkezettel közösen könyvtárat építenek, a távlati fejlesztési tervben előírt alapterülettel. 1977. április 1-jével azonban a község tagközség lett, így a megüresedett

tanácsi szobákból két helyiséget a könyvtár kapott meg. A jelenlegi alapterület 38 m². Az egyik szobában kapott helyet a szépirodalom, az ismeretterjesztő irodalom és a kézikönyvtári anyag, valamint a folyóiratállvány. Fotelok, asztalok állnak az olvasók rendelkezésére. A 12 m²-es kis szoba a gyerekeké, itt van a kölcsönző asztal is. Ez az állapot szintén szükségmegoldás, bár sokkal kulturáltabb, mint az előző, hiszen világosak, tiszták, szárazak a helyiségek.

A könyvtári státusz 1977. augusztus 1-től főhivatású.

Letétek

A Gyapjas iskolában a letét 1966-ban alakult. A Gyapjas gyakori családnév volt a 18. században.

Jernei iskola: a letét 1966-ban alakult, megszűnt 1968-ban. A tanyai iskola névadója Jernei János (1800-1855) utazó Dorozsmán született. Az Azovi-tenger és a Don vidékén kutatta az őshazát, nagy jelentőségűek a moldvai csángók körében végzett vizsgálatai is.

A pálösszéli tanyai iskolában a letét 1966-ban alakult. Pálos tanyai település, a mai Csólyospálos község része + szél (margó). Szeged régi birtokának határán a régi pálosi pusztája közelében fekszik.

Kistelek

Kiemelt alsófokú központ. A községet 1776-ban telepítette Szeged város, akkor saját pusztáján. A telepítés előtti Kisteleknek változatos volt a története. A Duna-Tisza közének ezen a részén nehezebben alakult ki állandó település, mint máshol, mert az új szállásokat gyakran tette tönkre a Tisza árjának pusztítása. A feltárt régészeti leletek bizonyítják, hogy a legrégebbi időktől lakott hely volt Kistelek és környéke. A 18. században még meglévő templomrom mellett szól, hogy a középkorban a mai Kistelek helyén egyházas település volt. Az első országgyűlés színhelye is 7 km-re, Ópusztaszeren történt, ez a rész tehát Árpád nemzetségének birtoka volt. A tatárjárás idején kihalt pusztaság benépesítésére IV. Béla kunokat telepített le a Duna-Tisza közén. Ebből az időből való települések a környéken Bugac, Csengele, Kömpöc. Kistelek neve egy 1420-ban fennmaradt tizedlajstromban fordul elő, mely szerint „Feleghaz, Kystelch” évi tizedét beszolgáltatta. Szeged városi írásai 1511-ben emlékeznek meg róla, ekkor elhagyott kun telep volt Kistelek. Temesvári Bodó Péter 200 forintért elzalogosítja Kistelek birtokát Sárszegi István szegedi királyi kamarásnak. A nádor 1642. december 30-án kelt oklevelében úgy intézkedett, hogy Csengelét, ... Kis-Teleket átengedi Szeged városának, érte egy pár perzsiai nagy skarlát oszlopos szőnyegét adjanak

haszonbérül. Ezután több mint egy évszázadig gyakran cserélt gazdát Kistelek és környéke, míg 1775-ben Szeged városa megvonatta a határvonalat Kistelek és Pusztaszer között és rendeletet adott a terület benépesítésére egészen speciális indokból. A Szeged-pesti országút a kisteleki pusztán ment keresztül, gyakran megtörtént, hogy itt a postát kirabolták. A kormány úgy segített a bajon, hogy Szeged városára 1774-ben egyszerűen ráparancsolt, hogy szakítson ki határából 11 000 holdat és azt népesítse be. Némi vonakodás után Kistelekre 100 családot hozatott a felvidékről, főleg a Mátra vidékéről. Az első telepesek 1776-ban telepedtek le a község területén, de a költözködés a Mátrából kisebb-nagyobb csoportokban évekig eltartott. A telepesek jobbágyi viszonyban voltak Szeged városával mint földesúrral szemben. A város egy ideig kiküldött tisztartókkal intézte földesúri teendőit, de 1791-ben már tisztartóságot állított fel a községben. Az első községi előjáróság egy bíróból, egy jegyzőből állott. A község tanítója jegyző is volt egy személyben. A község első pecsétje 1800-ból való. 1854-ben a vasút is megindult Szeged és Pest között, a falu mellett haladt el, így Kistelek mint lóváltó állomás sokat veszített jelentőségéből. A lakosság csaknem kizárólag mezőgazdasággal foglalkozott, fő terménye a gabona, kukorica, dohány. A kender nagyban természették, mivel minden telepes, akinek háza volt, kapott egy „kendertelket”, ezt a területet ma is kenderföldnek hívják.

Az első házépítések a Buda-Szeged, és Csongrád - Majsza út keresztezésénél történtek. Ezek az utcák felvették az út nevét, amelybe torkollottak. Később a 4 fő utcával párhuzamosan új utcák keletkeztek. 1805-ben 953, 1814-ben 1419, 1848-ban 3836 ember élt Kisteleken. Az 1870-es években rohamos fejlődésnek indult Kistelek, Szeged városától legelőket vett, s ezeket házhe-lyeknek osztja ki. 1871-ben Csongrád vármegyét átszervezik és 4 járásra osztják, Mindszenti, szegvári, algyői és kisteleki járásra. A község lakóinak száma ez időben megközelíti az 5000 főt. Az 1900-as népszámlálás eredménye 7135 fő. A felszabaduláskor 9000 lakosa van Kisteleknek, 1976-ban 8467 fő. A lakosok közül belterületen él 7000 fő, a többi (21 %) tanyán. A legutóbbi népszámlálási adatok szerint a kereső lakosság aránya 53,9 %. A községből eljárók száma több mint 1000 fő, melynek 40 %-a női munkaerő. Iparilag még mindig a fejletlen kategóriába sorolható a település. A község adottságai mégis lehetővé tették, hogy 1970-ben nagyközség lehessen, és ma szépen halad az urbanizáció útján.

Kistelek 6916 ha területen fekszik, lakóépületeinek száma 3167, ebből tanya 585, a tanyák 85 %-a villamosított. Közlekedés szempontjából is kedvező helyen fekszik Kistelek. Az E5-ös nemzetközi út a községen halad át és egyben annak főútját képezi. Kistelek oktatási intézmények szempontjából a

környéken a legjobban ellátott: egy modern gimnáziummal, egy szakközépiskolával, két általános iskolával, két tanyai iskolával, 3 óvodával rendelkezik. Ma a községben két termelőszövetkezet van, egy ÁFÉSZ és 12 üzem, amelyek nagyrészt kihelyezettek. Kisteleknek 7 orvosa van, 1 fogorvos, 1 nőgyógyász, 1 gyermekorvos és 4 körzeti orvos, valamint szülőotthon és tb gyógyintézet is van a községben.

Kistelek művelődési háza teljesen korszerűtlen, az Iparos és Kereskedő Ifjak Egyesületének hajdani székházában működik, állapota rossz, s nagyban gátolja a művelődési lehetőségeket.

A könyvtár

A népkönyvtár 1848. május 1-jén kezdte meg működését a községházán, később a művelődési házban kapott egy szobát. Állományát különböző egyesületi könyvtárak kiszűrt anyagából hozták létre. A felosztott Iparos és Kereskedő Ifjak Egyesülete 932 kötetel, a volt KALOT könyvtár 266 kötetel, a Gazdasági Olvasókör 364 kötetel, az MKP 100 kötetel járult hozzá a megnyitáshoz. 1950-ben egy magánház üzlethelyiségébe helyezték a könyvtárat, ami valamikor szabóműhely volt, de a cipésszövetkezet is használta később a helyiségeket. A könyvtár ma is itt működik, berendezése csak az utóbbi években vált elfogadhatóvá.

A könyvtár életében az 1955-ös év hozott fordulatot. A társadalmi könyvtárost főhivatású könyvtáros váltotta fel, az állomány ekkor 4725 kötet volt, az olvasók száma 588, a kölcsönzött köteteké 9488. Ezekben az években szép eredménynek számítottak ezek a számok, s a járás legfontosabb könyvtára volt a kisteleki. Eredményeit a 60-as években is megtartotta, sőt fokozta, az olvasók száma 1050, a kölcsönzött köteteké 35670 volt. A könyvtár 1964-ig zártpolcos rendszerű volt, ekkor a járási könyvtár új bútorzatot vásárolt és szabadpolcos rendszerűvé alakította. Az állomány ekkor 6831 volt, olvasók száma 1074, a kölcsönzött köteteké 27149.

A könyvtár épülete kezdettől fogva igen elhanyagolt állapotú, de mivel magántulajdon volt, a tanács nem sokat fordíthatott rá. A ház kb. 90 éves, szigetelése hiányos, emiatt a falakról a festés lepereg. Ez nem méltó egy művelődési intézményhez, bár az épület központi fekvése igen előnyös a könyvtár működése szempontjából. Alapterülete 100 m², amely egy kölcsönzőhelyiségből (ahol a szépirodalom található), egy olvasóteremből (ahol az ismeretterjesztő könyvek és a kézikönyvek vannak) és egy gyermekrészlegből áll. A három helyiségben 25 felnőtt és 20 gyermek részére van ülőhely. A könyvtárhoz tartozik még két raktárhelyiség is.

1977-ben a tanács a házat kisajátította, s megkezdték az épület renoválását. 60 m²-rel bővül majd a könyvtár alapterülete. A jövő évben lehetőség nyílik a zenei részleg kialakítására is, amihez a Kulturális Minisztérium 50 000 Ft-tal járult hozzá.

Ma már három főfoglalkozású könyvtárosa van Kisteleknek. Munkaköri leírásuk szerint az egyik könyvtáros a gyermekrészleget vezeti, míg a másik a felnőtt olvasókkal foglalkozik. A könyvtár vezetője szerzeményez, s végzi az állomány feltárását, a letétek kezelését és a rendezvények lebonyolítását.

Letétek

Bogárfő – a tanyai iskola 1905-ben épült fel. A letét 1964-ben alakult, 1975-ben megszűnt.

Feketealom – a tanyai iskolában 1900-ban kezdődött a tanítás. Már az 1890-es években is folyt tanítás az egyik tanyán. Lackó Mátyás értelmes, szegény parasztember tanított 25-30 gyereket írni, olvasni és számtani alapműveletekre. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. Fekete (családnév) + halom. Határjelző halom volt hányva Szeged, Félégyháza és Halas határán.

A perczeli iskola 1900-ban épült fel. Itt is volt „zugiskola” az 1890-es években Tóth gazda tanyáján. Ezekben a tanyai iskolákban mindenszentek táján kezdődött a tanítás és május elejéig tartott. A tanyai iskola névadója Perczel Mór. A letéti könyvtár 1964-ben alakult. A tanyai iskolában a tanítás 1976-ban megszűnt, de a könyvtárra az igény továbbra is fennáll.

A Fővárosi Kézműipari Vállalat Kisteleki Gyáregységében a letéti könyvtár 1976-ban alakult.

Kübekháza

Kübekháza mai területén négy ősi település volt, Baromlak, Béb, Buzsák és Százegyház, melyek alapítása a 12-14. századra nyúlik vissza. Ezek a települések a török hódoltság idején kipusztultak, újratelepültek, majd kihaltak. Egyedül Kisbéb érte meg Kübekháza alapítását.

A község alapítási éve 1844. Az eredetileg tiszta magyar település nevét Karl Friedrich Freiherr Kübeck von Kübau udvari kamarás, majd a birodalmi tanács elnöke nevéből kapta. A falu neve először Kübeck-háza volt, amely hamarosan magyarosabb írású lett. A község névadója sohasem járt a községben. 1849-ben a szőregi csata alkalmával Kübekháza porrá égett. A lakosság Szegedre és Makóra menekült, de nemsokára visszaköltöztek és a község újjáépült. A német családok 1851-től fokozatosan települtek le a Torontál vármegyei Teremi sváb faluból. 1856-ban már 80 családot számoltak. 1891-ben csatolták Kisbébet közigazgatásilag Kübekházához. Ennek a 11 házat számláló falucskának a helyét ma már csak egy kis domb jelzi.

Az első világháború után 1919-től 1921-ig a község Jugoszláviához tartozott, majd a visszacsatolás után Arad-Csanád-Torontál egyesített vármegye közigazgatási területéhez, s végül 1950 óta Csongrád megyéhez tartozik. 1945-ben a németység egy részét kitelepítették. Kübekháza 1848-ban kapott villanyt, ma a község 96 %-a van villamosítva. 1949-ben alakult meg a técesz, 1951 óta van gyógyszertár. Nagy jelentőségű volt a vízmű létesítése és az 5 km hosszú járda építése és az új műút, valamint az autóbusz járat sűrítése Szegeddel. Az általános iskolában 14 nevelő dolgozik, az óvodában 3. Kübekházán egy orvos, egy védőnő és egy ápolónő van az 1672 lakos számára. Területe 2730 ha, lakóépületeinek száma 553. A község lakói közül 400 fő ingázik, a Tisza-Marosszög téeszben 210-en dolgoznak, az ÁFÉSZ-nél, a tanácsnál, a postán és a takarékszövetkezetben 70-en. A művelődési háznak tiszteletdíjas vezetője van.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1952, helye 1960-ig a művelődési házban volt. az állomány ekkor 410 db könyv egy zárható könyvszekrényben. 1962-ben a tanács épületébe költözött a könyvtár egy 22 m²es helyiségbe. Ez a helyiség nem volt alkalmas a könyvtár számára, mert nedves, hideg (1 méter magasságig lehullott a vakolat), berendezése szegényes és elavult volt. 1970-ben kiköltöztették a könyvtárat a község tűzoltó szertárába, ahol kb. 1 évig működött. Közben a régi helyiséget felújították és egy előtérrel bővítették, így az alapterület 66 m² lett. Az állomány a belső helyiségben van, a kölcsönző

asztal és egy olvasó asztal 4 székkal. Az előtérben a folyóiratállvány és egy hosszú asztal 8 db székkal, valamint egy ülőgarnitúra. Ez a helyiség hideg, nem fűthető, hatalmas ablakai szimplák, ezért a következő évben tervbe kell venni, hogy ez a helyiség is használhatóbbá válhasson.

A könyvtár 1975-ben kapott főhivatású könyvtárosi státuszt. Így a könyvtár eredményei a nyitvatartási idő hosszabbításával nagyon lassan, de emelkednek.

Mórahalom

A falu a Móra családtól kapta a nevét, amely 1601-ben telepedett itt le. Mórahalom és környéke valamikor nagy pusztaság volt, futóhomok, tócsák, nádasok, dombok, járhatatlan utak váltották egymást. A helyet, ahol most a templom áll, valamikor „kenyérváró” dombnak nevezték. A juhászok délidőben ide gyülekeztek, és ide várták az ebédet hozó asszonyt, gyereket. Az ásatások arról tanúskodnak, hogy a mostani Mórahalom környéke évezredek óta lakott terület volt. Nagyszéksóson Bálint Mátyás szőlőjében tavaszi szőlőmunkák alkalmával hun főember sírjára bukkantak. Móra Ferenc 1926-ban, Cs. Sebestyén Károly pedig 1934-ben végzett itt ásatásokat, amelynek eredményeként 169 db különféle, de leginkább arany tárgy került elő. A leletek nagy része a szegedi Móra Ferenc Múzeumban, kisebb része a budapesti Nemzeti Múzeumban nyert elhelyezést.

Amikor a tanyavilág nagyjából benépesedett, a lakosság is fellépett jogos kívánságaival. Keresztelés, házasságkötés, temetkezés miatt sokszor napokat kellett eltölteni Szegeden, Szabadkán vagy Horgoson. Az őszi esők beálltával elképzelhetetlen kinszenvedés volt a járhatatlan utakon az utazás. 1883-ban központot állított fel Szeged városa Mórahalom területén – Alsótanyát –, majd 1892-ben felavatták Alsóközpontot. Alsóközpont létesítése után is nagy gondot okozott a városnak a nagy kiterjedésű tanyavilág közigazgatása. Így a 8300 holdat kitevő Alsóközpontot kilenc kapitányságra osztotta fel. A közelítés szempontjából igen fontos érdeke volt a városnak a kisvasút létesítése. 1927. február 1-jén indult meg a személyforgalom. A község déli részén 10 km hosszúságban vonult át a kisvasút, amelyet 1975-ben szüntettek meg.

A kilencvenes évek elején, amikor a város egyes hivatalokat kihelyezett, a lakosság a központ körül tömörült. Egy rozoga parasztházban a postaügynökséget is felállították. Az önálló község megalakításának gondolatával már a felszabadulás előtt is többen foglalkoztak, de a kivitelezéstől visszahúzódtak, mivel az a várostól elszakadást jelentette volna, ugyanakkor a község területének egyharmada városi birtok volt.

Mórahalom 1950. január 1-jével vált önálló községgé. A faluban csakhamar megindult az építkezés. 1950-ben a gépállomás épült fel. 1956-ban 80 ágyas tbc-s Átképző Szociális Otthon létesült, 1957-ben felépült az egészségház, a gyógyszerért alkalmazottainak száma háromra bővült. 1959-ben bölcsőde létesült, 1962-ben már két orvos jött a községbe, 1965 novemberében adták át a 3 és fél millió forintos költséggel felépült termálfürdőt.

A községnek 1976-ban 5842 lakosa volt - ebből belterületen 3132 ember él, tanyákon 2710. A lakóépületek száma 1810 - ebből belterületen 977 ház, külterületen 833 tanya van. A tanyák villamosítása 60 %-os. 125 férőhelyes óvoda, 25 férőhelyes bölcsőde van a faluban, az általános iskolában (19 tanterem) 33 nevelő dolgozik.

Nagyközségi rangra 1970. január 1-jén emelkedett a község. Az 1950-ben szegedi tanyákból alakult Mórahalom ma azok közé tartozik, amelyek gyors ütemben fejlődnek, tovább gyarapodnak.

A könyvtár

A művelődési házban elhelyezett könyvtár a falu központjában van. Az Alsótanyai Gazdasági Egyesület 27 gazda jóttállása mellett a Szegedi Kereskedelmi és Iparbanktól 1905-ben 55000 korona kölcsönt vett fel, és még ebben az évben sor került a székház alapkövének lerakására. Az építkezés 1906-ban fejeződött be. A székházban helyet kapott egy vegyeskereskedés, egy kocsmá, továbbá hentes és pékség. Ezenkívül egy nagy terem ünnepek, előadások tartására.

1948. április 3-án államosították a székházat és művelődési ház lett belőle. A könyvtár kezdettől a művelődési házban van, amely 1950-ben alakulásakor még mindössze 70-80 db könyvvel rendelkezett, ami a Szeged-Alsótanyai Ipartestület és a Szeged-Alsótanyai Gazdasági Egyesület állományából tevődött össze. Az állomány egy szekrényben volt elhelyezve, s a helyiséget ruhatár és öltöző céljaira is igénybe vették. Kezelője Szerényi Julianna óvónő volt, aki hetente egyszer kölcsönzött. 1954-ben egy szép, világos, 4 x 4 méteres szobát kapott a könyvtár, az állomány 377 kötet volt. A helyiséget a DISZ-szel közösen használták. 1963 júliusában került sor ismét helyiség cserére. A megnövekedett állomány – 5848 db könyv – már nem fért el egy helyiségben, így sikerült egy másik helyiséget is biztosítani könyvtári célra. Az egyik helyiség továbbra is átjáró jellegű volt, ezért az itt elhelyezett állomány ismét szekrénybe került. A másik helyiségben szintén szekrényekben voltak a könyvek, de a szoba zárható volt és a könyvtáros úgy oldotta meg a szabadpolcos rendszert, hogy a szekrényekről az ajtókat leszerelte. Itt kaptak

helyet a legolvasottabb könyvek, a szépirodalom és az ifjúsági irodalom. Igazán megfelelő helyiséget 1965-ben kapott a könyvtár. Ez a helyiség az udvarról nyílik, déli fekvésű, világos, alapterülete 70 m². Ma is ezen a helyen működik a könyvtár.

1955-ben került a könyvtár tanácsi kezelésbe, ami függetlenített könyvtárost és önálló költségvetést jelentett. 1975 óta két főhivatású könyvtárosa van a könyvtárnak.

A könyvtár ma már kinötte a 70 m²-es alapterületű helyiséget is, állománya 1976-ban 14061 kötet volt.

Letétek

Felső-Mórahalom, vagy Kerek iskola. A letéti könyvtár 1958-ban alakult. A tanyai iskola 1853. április 19-én nyílt meg Szücs Imre üresen álló tanyaházában.

Királyhalom. Az iskolában a letét 1960-ban létesült. A tanyai iskolát 1853. április 19-én nyitották. Valamikor Ásotthalom régi tanaközpontot neveztek el hivatalosan erre a névre, annak kapcsán, hogy Ferenc József 1883-ban meglátogatta a tanyai iskolát.

Madarásztó – földrajzi elnevezés (ismert családnév + tó). Az iskola 1853. november 10-én nyílt meg. A letét 1958-ban alakult. (Valamikor híres volt a Madarásztói Csárda, Rózsa Sándor és bandája sokat mulatozott benne. Már a múlté, nem maradt meg más belőle, mint az a domb, amelyen nem is olyan régen még ott volt a csárda épülete.)

Nagyszéksós. A letéti könyvtár 1962-ben alakult. A tanyai iskola 1853. április 19-én nyílt meg, és már abban az évben 186 tanulója volt. Jelentése: nagy + széksó (szikes terület). Összefoglaló neve egy nagyobb területnek, amely régi tanyai kapitányságot alkotott. Területén találták a népvándorlás-kori híres nagyszéksósi aranyleletet.

A szőlőhegyi tanyai iskolában a letét 1958-ban alakult, 1975-ben megszűnt. Az iskolát 1907-ben építették.

A Szociális Otthonban a letéti könyvtár 1962-ben jött létre. Saját állománnyal (863 kötet könyvvel) is rendelkezik. Statisztikai eredményeit a községi könyvtárnak adja át év végén. A könyvtáros tiszteletdíját a községi tanács fizeti.

A szeri puszta

A mai Ópusztaszer és Pusztaszer 1803-ig egy birtokrész volt, ezért tekintjük át egybefüggően történetét.

Anonymus szerint 896-ban Szer környékén Árpád vezérletével gyűlést tartott a honfoglaló magyarság. A monda szerint a gyűlés helyén a hét vezér hét, földből összehordott halmot emeltetett. A hét halom ma is fennáll és elnevezésük a következő: 1. Árpádhalom, 2. Sáregyházhalom, 3. Szárnyékhalom, 4. Vesszőshalom, 5. Kártyáshalom, 6. Császárnéhalma, 7. Lukashalom

Szer nevével először 1138-ban II. Béla királynak a dömösi prépostság alapítására vonatkozó oklevelében találkozunk. (A név alakja 1637-ig Szer, ettől kezdve a Pusztaszer összetétel jelentkezik.) 1233-ban említik először a szeri bencés apátság nevét, melyet Ond vezér leszármazottai Kalán püspöksége idején emeltek. A szeri bencésapátság 1241-ben tatárdúlás áldozata lesz.

A falun az elkövetkező évszázadok folyamán többször osztozkodnak. 1256-ban a Kalán nemzetségből származó Nána királyi kiváltságot nyer arra, hogy birtokait monostorának, vagy rokonainak szabadon adományozhassa. 1475-ben Mátyás király Szer felét más Csongrád megyei helységekkel együtt az Ország és Ungor családnak adományozza. 1501-ben Szer a Keserű család birtokába kerül vásárlás útján. 1526-ban Szer és bencés kolostora a török pusztítás áldozatául esik, de elnéptelenedéséről nem beszélhetünk a 16. század végéig. Valószínű, hogy a 15 éves háború (1591-1616) folyamán, amikor az egész Duna-Tisza köze katonai területté vált, Szer akkora károkat szenvedett, hogy lakói elmenekültek. 1637-ben az újra felépült község okleveleiben már mint Pusztaször szerepel.

Az 1640-es években a szeri pusztát Kecskemét vette bérbé igen kis összegért. III. Károly 1733-ban Pusztaszert Erdődy György grófnak adományozta. 1764-ben Kecskemét városa előbb 10, majd 65 évre zálogba veszi Pusztaszert. 1803-ban az Erdődy örökösök birtokait a rajta lévő terhekkel együtt eladják a Pallavicini örgróf családnak, akik Kecskeméttel egyezsége lépnek: a felső rész Kecskemétnek, az alsó rész a Pallavicinieknek marad. 1845-ben Pusztaszer 23 lakóházból áll, lakosainak száma 168.

1896-ban az ezredéves ünnepek alkalmával Szeged és Kecskemét verseng, melyiké legyen az emlékmű felállításának kötelessége. Az országgyűlés történelmi szakvélemény alapján a Szeged vonzáskörzetébe tartozó Sövényháza mellett dönt. Kecskemét is felállítja turulos emlékoszlopát a hét vezér domborművű arcképével az Árpádhalom tetején. Árpádhalom kb. 35 méter átmérőjű 8-10 méter magas, kerek domb.

Ópusztaszer

Pusztaszertől 12 km-re DK-re a volt Alsó-Pusztaszer területén a Szermonos-tor közelében jött létre Sövényháza község. Sövényháza a múlt század második felében alakult községgé a környékbeli Pallavicini-birtok közigazgatási központjaként. Sövényháza neve valamilyen sövényből font, földdel tapasztott építménynek, talán a csongrádi vár külső védelmi vonalán állott erődítmény emlékét őrzi. Eredetileg Sövényház volt, a későbbi „a” birtokos személyrag utólag járult a névhez. A község neve 1973. szeptember 1-től Ópusztaszer.

Ópusztaszer hazánk egyik kiemelkedő emlékhelye, a kettős honfoglalás jelképe. A 896. évi honfoglalás befejezéseként a legenda szerint itt tettek rendet, „szert” az új haza törvényeinek kialakításában. Az 1970 óta folyó ásatások nyomán bebizonyosodott, hogy honfoglaló őseink valóban megtelepedtek a mai Ópusztaszer területén.

A X. század végén templomot kezdtek építeni itt, feltételezhetően a honfoglalás eseményeinek emlékére. 1945. március 29-én az ideiglenes nemzeti kormány rendeletére hivatalosan itt osztottak először földet Magyarországon. A 40 ezer holdas Pallavicini birtokra mintegy 4000 paraszt, többnyire volt uradalmi cseléd érkezett és jelentette be igényét az őgróf földjére.

Ópusztaszernek azonban nemcsak múltja van, hanem jövője is. Kettős történelmi nevezettségére tekintettel Nemzeti Történelmi Emlékparkká nyilvánították. A romkerthez múzeum kapcsolódik majd, külön épületben állítják ki a Feszty Árpád és művésztársai által alkotott „Magyarok bejövetele” című körképet. A későbbiek folyamán agrármúzeum és skanzen építését tervezik, majd lovaspályát és úszómedencét. A földosztás emlékére monumentális emlékművet állítanak majd fel.

Ópusztaszer lakosainak száma 2263 fő, ebből belterületen 1200 fő, külterületen 1063, a lakosok 47,1 %-a él 5951 ha területen. A lakóépületek száma 937, ebből belterületen 300 ház van, a tanyák száma 637. A község lakóépületeinek 98 %-a van villamosítva. Belterületen és külterületen egy-egy általános iskolája van a falunak – 20 nevelővel. Óvoda egy van a községben 3 óvónővel. Egy körzeti orvosa, egy állatorvosa, egy védőnője és egy ápolónője van a községnek. Az egykori főúri kastélyban szociális otthon működik.

A könyvtár

1970. december 30-án adták át a „Száz falu – száz könyvtár” mozgalom keretén belül létesült könyvtárat. Nagy jelentőségű esemény volt ez, hiszen Ópusztaszeren addig nagyon mostoha körülmények közt volt a könyvtár.

A községi könyvtár alapítási éve 1960. 1962-ig egy művelődési háznak kinevezett épületben volt a könyvtár. 1962-1965-ig az általános iskola szertárában volt, állománya egy könyvszekrényben. 1965-ben újra a művelődési házba költöztették. Ez a kis 3 x 3 m-es helyiség mindössze három polcot, egy asztalt és egy széket tudott befogadni. A nedvesség is komoly károkat okozott. A mennyezet beázott, az ajtón tenyérnyi rés volt, és nem csukódott. A könyvek penészesek voltak, az egerek futkostak a helyiségben, a függönyt és a könyveket szétrágták. A művelődési ház állaga olyan rossz volt, hogy lakhatatlanná nyilvánították, s azonnal ki kellett költöztetni a könyvtárat. (Azóta 10 év telt el, s Ópusztaszernek még ma sincs művelődési háza.) Egy időre az állományt a majorban helyezték el az egyik pedagógus lakásán. Majd a következő évben a községi párház egy kis 6 m²-es szobájában kapott helyet, ideiglenes kényszer megoldás volt ez is. A helyiség hideg volt, fűteni nem lehetett és sötét volt, a polcok belenyúltak az ablakba, a világosságot eltarták, s a könyvek itt is ki voltak téve a nedvességnek.

Az Országos Népművészeti Tanács „Száz falu – száz könyvtár” pályázati felhívását a község magáévé tette és vállalta mind a könyvtár elhelyezését, berendezését, mind az állomány fejlesztését. A községi tanácsnak jelentős segítséget nyújtottak a megyei és járási tanácsi szervek. 1970-ben 40 000 Ft-ot fordítottak könyvvásárlásra, míg 70 000 Ft értékben korszerű, szép berendezést vásároltak, melyből nem hiányzott a lemezjátszó sem. A könyvtár alapterülete 45 m² lett.

Ópusztaszer könyvtára 1975-ben kapott főhivatású státuszt.

Letétek

Árpádvezér téesz: 1976-ban alakult a letét, a könyvtáros a téesz adminisztrátora.

Erzsébet telep – a falutól Ny-ra 4 és fél km-re fekvő település és szántó. Népi neve – Tetőhőgyös, Újsor. A tanyai iskolában a letét 1964-ben alakult. A telepet Pallavicini egyik rokonáról nevezték el.

Hantháza: a tanyai iskolában a letét 1964-ben alakult, a tanítás és a letét megszűnt 1969-ben. Hant – összeálló földdarab, földkocka, gyepek. Ez a régi építkezés fontos eszköze volt. Belőle kerítéseket, konyhákat építettek. Az uradalomnak egy ilyen építmény lehetett a névadója.

Kis-zer – a községtől ÉNy-ra 3 és fél km-re fekszik. A szer régi írásmódja – zer. A tanyai iskolában a tanítás és a letéti könyvtár 1975-ben szűnt meg. Pitricsom földrajzi neve ismeretlen eredetű. A letét 1960-ban alakult.

Pusztaszer

1926-ban Kecskemét városa jóváhagyásával a felső-pusztaszeriek kérelmet nyújtottak be, hogy önálló községgé alakulhassanak. Erre 1934. január 1-jén került sor, s a községet Pusztaszernek nevezik.

A mai falu 481 ha területű, lakosainak száma 1994 fő, ebből belterületen kilenc utcában 1097-en élnek, tanyán 897 fő. A tanyák száma 345, villany ezek közül 152-ben van. A község 1959-ben kapott áramot, s minden házban ég a villany Pusztaszer belterületén. A lakóházak 80 %-a a felszabadulás után épült, évente 18-20 ház épül a faluban. Az általános iskolát 1965-ben építették - a nevelők száma 17. A 75 férőhelyes óvodát 1977-ban adták át. A községben van egy körzeti orvos, egy védőnő és egy ápolónő. A lakosság 90 %-a földművelésből él. A község jelentős téese a Hétvezér. Alapvető termelési ág a szőlő- és a gyümölcsstermesztés. Fejlett a nagyüzemi baromfitegyezés – liba, kacsá stb. Egyre emelkedő szinten van a szarvasmarha, juh- és sertésenyésztés is.

Pusztaszer mellett található a Dongér (Büdösszék). 1965-ben 443 hektárnyi részt természetvédelmi területnek nyilvánítottak. Ritka növény és állatfajokat találhatunk a tavon és a környéki szikéseken. Igen sok ritka madárféleség költ itt: gólyatöcs, gulipán, goda, széki lile, kanalas gém, piros lábú cankó, sirályok és récék.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1952. 1962-ig a művelődési ház egyik fűtetlen helyiségében volt, állománya egy szekrényben található. Bútorzata – egy asztal és 4 szék. A könyvtár ekkor az általános iskolába költözött. A helyiséget egy hosszú tantermen keresztül lehetett megközelíteni – berendezése ekkor már 2 asztal, 6 szék és 2 szekrény volt. Rövid idő múlva ezt a helyiséget is ki kellett üríteni, mert a 4 tantermes iskola életveszélyessé vált. A pártirodába költözött ezután a könyvtár, itt már szabadpolcon van az állomány. 1967-ben költözött át a könyvtár a művelődési ház egyik utcáról nyíló helyiségébe, az alapterület 20 m². Jelenleg is itt van a könyvtár, de alapterülete 52 m². 1975-ben ugyanis megkapta még a művelődési ház két kis klubszobáját és egy raktárát. Végre megoldódott a könyvtár sokévi problémája, s a többszöri költözés után megfelelő helyiséghez jutott. A községi tanács a megyei tanács segítségével ba-

rátságos kis könyvtárat alakított ki, berendezése fotelokkal, új polcokkal, szőnyegekkel, új függönyökkel gyarapodott. A könyvtáros 1975 óta főhivatású.

Letétek

Árpádhalom: a tanyai iskolában a könyvtár 1976-ban alakult.

Munkástelep. A község központjától 3 km-re van, valamikor Brungónak hívták, s nagyon szegény emberek alapították. A grófi uradalomban dolgozók építettek olcsó, kis kalyibákat. Nádfedeles, apró kis házacskák ezek, tenyérnyi ablakokkal. A letéti könyvtár 1966-ban alakult.

Szárnyékhalom: a letét 1966-ban alakult, megszűnt 1970-ben. 1976-ban újra letétet helyeztek el a tanyai iskolában. Szárnyék – az állattartás elnevezése. A néphagyomány szerint a birkák számára nádból és dohánykóróból építettek akolt. Szárnyék a névadó.

Pusztamérges

Régi neve Mérges. Olyan terület (legelő, tó) neve, amelyen a legelő állat számára mérges növények (metyefű) teremnek. A települést mérgesi pusztának is hívták. Az országban azonban másik ilyen nevű település is létezett, ezért központi intézkedésre a helység nevét felcserélték, s 1908. október 1-jén Pusztamérges néven önálló községgé alakult.

IV. László (Kun) idejében Asszonyszállásnak hívták a települést. A monda szerint László király kedvenc tartózkodási helye volt, kun kedveseinek nyári laka. Területének jelentős részét Szeged bírta, a kunok szétszórtságuk miatt nem tudták benépesíteni. 1510 körül már népes a település, 1533-ban adózó helynek nyilvánították, 1566-ban a török csapatok elpusztították a falut, 1572-ben a törökök rácokat telepítettek be. 1641-ben Szeged városa a sok évi jogtalan használat miatt felszólítást kapott Eszterházy nádortól, hogy a puszta használata nem illeti a várost. A szegediek méltányos elbírálást kértek, és az 1642-ben nyert nádori oklevél szerint haszonbér fejében Mérges is Szeged városához csatolt puszta lett.

A község létesítését Ormódy Béla szegedi lakos segítette elő, aki 1902-ben vétel útján a pusztát megszerezte. Első települői csak sok viszontagság után tudták a buckás, sivár, homokos, egyenlőtlen talajt rendbe hozni, hogy termőtalaj legyen. A község fejlődését az 1905-ben létesített szőlőtelepek segítették elő. A szőlőtelep beültetésével egyidejűleg 600 négyszögöl telken 40 szobakonyhás munkáslakás épült. Ezek a házak képezték a magvát a községnek. Pusztamérges népe Sándorfalváról, Kistelekről és Dorozsmáról jött. Szeged-

del való kapcsolatát az 1926-ban megépített tanyai kisvasút is megerősítette. Ma már messze földön híres a zamatos pusztamérgesi rizling.

A község lakosainak száma 1490 fő, ebből belterületen 512 fő él. Nagyobb része, 980 személy külterületen, tanyákon és szőlőkben lakik.

Pusztamérges 1973. április 25-e óta közös tanácsú székhely község, tagközsége Öttömös.

A községben 595 ház van, külterületen a tanyák száma 124, a belterületi házak száma 98, a tanyák 40 %-a van villamosítva. Pusztamérges 8 tantermes iskolával, modern napközi otthonnal, óvodával rendelkezik, nevelők száma 15, valamint 1 körzeti orvossal, gyógyszertárral, postával, 5 bolttal, művelődési házzal és benne a könyvtárral. Egy tévesz van a községben.

A könyvtár

A könyvtár 1968-ig a községi tanács épületében kapott helyet, s állománya 2 db zárt könyvszekrényben volt. A könyvtáros a tanács egyik dolgozója. 1968-ban felépült a község új művelődési háza, ahol a könyvtár egy eléggé eldu-gott 16 m²-es kis szobában kapott helyet. 1977-ben oldódott meg a helyiség-probléma. A könyvtár végleg megkapta a klubszobát, s az alapterület 60 m²-re nőtt. A könyvtáros a 16 m²-es kis szobát berendezte gyermek és ifjúsági résznek, a 45 m²-es helyiséget a felnőttek részére - itt van a kölcsönző-asztal és a kézikönyvtári állomány.

A könyvtár 1975 óta rendelkezik főhivatású könyvtárossal, aki munkaidejének egy részében – heti két napon, 16 órában – a tag-könyvtárban, Öttömösön is ellátja a könyvtárosi teendőket. A szerzeményezést tagkönyvtára számára a központi könyvtáros végzi, s ő leltározza be a központi könyvtár cím és csoportos leltárkönyvébe a gyarapodást, illetve vezeti a selejtezést.

A könyvtárnak 1965-től a külterületi tanyai iskolában van letétje.

Öttömös

A község neve török eredetű – Ötemeis – vezetéknevből keletkezett. A névnek tt-vel való írása a hivatalok torzítása; így próbálták „értelmet” adni az ismeretlen névnek (Öt temes?).

Az Árpád-korban falu volt itt, de elpusztult a település. A XIII. században népesedik be újra a pusztá. A kóborló kunok a részükre kijelölt területeken letelepedtek, az egyes nemzetségek földjeit szállásnak, vagy ülésnek nevezték. 1436-ban Hytemes szállása névvel találkozunk, amiből azonosították a mai Öttömös nevet. Gyér számú, földművelő kun lakosság él ekkor a pusztán. A kunok, mint jobbágy lakosok 1560-ig laktak a pusztán, amikor a török csapatok pusztításai elől Jászberény környékén kerestek oltalmat. A XVII. században a település Szeged városához tartozik. 1729-ben Keresz és Csorva pusztákkal együtt Andrassy Zsigmond kapta nádori adományból. 1731-ben új adományban Szeged városa visszakapta a pusztát. 1886-ban Magyar Imre, a pusztá birtokosa a vármegye törvényhatósági bizottságához fordult, hogy a tulajdonát képező Öttömös pusztát közigazgatásilag Sándorfálvához csatolják. Ez 1886-87-ben megtörtént. 1897. január 1-jén Horgoshoz csatolják, majd 1908-ban lélekszáma alapján önálló községgé alakult. Magyar Imre fiát, Magyar Lászlót, mint jeles Afrika kutatót ismerjük, az ő nevét viseli a község termelészövetkezete.

Öttömös kicsi falu, lakóinak száma 1080 fő, ebből belterületen 301, külterületen 779 fő él. Területe 3091 ha. A faluban egy-két középület található: tanácsháza, benne a könyvtárral, 8 tantermes általános iskola 19 nevelővel, óvoda, napközi otthon, művelődési ház, posta, takarékszövetkezet, a Magyar László tévesz központja, 4 bolt, kisvendéglő. A házak száma belterületen 131, tanyák száma 280. A villamosítás belterületen 100, külterületen 40 %-os. Egy orvosa van Öttömösnek.

A község 1973. április 25-e óta közös tanácsú, a székhely község szerepet Pusttamérges tölti be.

A könyvtár

A Magyar Minerva szerint az 1900-as évek elején népkönyvtár alakult itt, egymás után kettő is. A népkönyvtárat, melynek állománya 400 kötetből állt, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa alakította ki 1907-ben. A könyvtár a népiskolában volt elhelyezve és hetente egy alkalommal nyitott ki. Az Öttömös és Vidéke Mezőgazdasági Olvasókör 1908-ban 110 kötettel indult. Gazdasági jellegű állományát a Földművelésügyi Minisztérium ado-

mányozta. Ez a kör 1943-ig működött. A gazdasági olvasókörnök csak az lehetett tagja, akit a bizottmányi ülés az ajánlók révén felvett. A községi könyvtár alapítási éve 1952. A könyvtár a községi tanács épületében, állománya két könyvszekrényben volt elhelyezve 1965-ig. Akkor a felújított művelődési ház egyik 15 m²-es kis helyiségében kapott helyet a könyvtár, mely szabadpolcos volt ugyan, de berendezése szegényes és helybenolvasásra nem volt lehetőség. A könyvtár alapterülete 1975-ben 25 m²-re, 1976-ban 75 m²-re nőtt. Ekkor kapta meg a könyvtár a községi tanács épületében felszabadult 50 m²-es tanácstermet és egy 25 m²-es irodahelyiséget. A könyvtáros a kisebb szobában helyezte el a gyermek és az ifjúsági irodalmat, a nagyobb helyiségben kapott helyet a felnőtt szak- és szépirodalom, a kézikönyvtári anyag, a kölcsönző asztal és a folyóiratállvány.

A könyvtár alapterületének megnövekedése, valamint a berendezés korszerűsítése a könyvtári szolgáltatás színvonalának emelését eredményezte. Rendezvények megtartására is alkalmassá vált a helyiség.

Amikor a két község közös tanácsú lett, az öttömösi könyvtár állományáról még egy példányban raktári katalógus készült. Az egyik a tagkönyvtárban maradt, a másik a pusztamérgesi központi könyvtárba került. Állományellenőrzéskor a központban lévő raktári katalógust használjuk.

Az öttömösi könyvtárnak három letéti könyvtára van: az átokházi, a Pálffy és a Petróczy tanyai iskolában.

Letétek

Átokháza: a letéti könyvtár 1965-ben alakult. Neve onnan származik, hogy a néphit szerint olyan átkozott rossz földje volt, hogy az semmire sem volt jó. Inczefy Géza szerint kun eredetű (Altkuk, Altak) családnév. Az iskola 1896-ban épült.

Pálffy-iskola. A letéti könyvtár 1965-ben alakult. A tanyai iskola nevét valószínű Pálffy Ferenc szegedi polgármestertől kapta. Nem iskolának, hanem vadászháznak épült.

Petróczy-iskola. A letéti könyvtár 1965-ben alakult. Az iskolát 1856-ban alapította egy Petróczy nevű polgárcsalád. Az iskola környékén egy kis tanaközpont alakult ki, ahol vendéglőt, boltot, gázcsere-telepet találunk.

Röszke

Szegedtől 12 km-re fekszik a jugoszláv határ mellett. Valamikor Szeged birtoka volt, a község 1951-ben lett önálló.

Röszke földrajzi neve valószínű a rez (erdőirtás) szóból ered + ke kicsinyítőképző. Az elnevezés alapja a Tisza árterületén Röszke környékéig húzódó egykori nagy erdősejben vágott tisztás lehet.

Reizner János Szeged történetében ezt írja: Albert király az 1439. évben nejének adományozta Röszkét. Ez az első írásos emlék a község nevééről. Röszke a török háborúk idején elnéptelenedett, majd szerbekkel telepítették be, akik csak 1732-ben vonultak ki a Szeged városának ítélt Röszkéről. Sokan visszamaradtak közülük és elmagyarosodtak. Ma is sok szerb nevű ember él még Röszkén. Igazolással a beiratkozott olvasók közül néhány név: Opletán, Ballovcics, Osznovics, Vigyikán, Boroncz, Lenkó, Migyók, Polovics, Dödecscs, Daka, Patyik. A szegedi árvíz után Szeged-Alsóvárosról is sokan kitelepültek Röszkére.

A falu a felszabadulásakor egyetlen hosszú utcából állt, ma 41 az utcák száma és 1200 ház van a községben. Területe 3663 ha, lakóinak száma 3632. Jómódú, gazdag, híres falu Röszke. A paprika tette azzá. Már az 1800-as évek elején foglalkoztak paprikatermesztéssel, igaz kinevették az első próbálkozókat, de aztán meghonosodott a paprika.

A községben találunk tanácsolházát, művelődési házát – benne a mozival és a könyvtárral –, 6 tantermes általános iskolát (1960-ban építették) 26 nevelővel, a napközi otthonban és az óvodában 10-10 nevelő dolgozik, 1 körzeti orvos, 1 fogorvos és egy állatorvos van a községben, valamint 1 ápolónő és egy védőnő.

A könyvtár

A könyvtár alapításától, 1952-től a művelődési házban van elhelyezve. A művelődési ház 1932-ben épült. Építtetője gróf Klebelsberg Kunó kultuszminister volt, aki röszkei választóinak országgyűlési képviselővé választása alkalmából ígerte meg az intézmény építtetését.

A művelődési ház emeleti helyiségeiben van a könyvtár. 1972-ig egy helyisége volt 36 m² alapterülettel. Bútorzata kezdetben 3 könyvszekrény, 1 íróasztal, 2 olvasóasztal, 10 db szék. A könyvtárban egy előtéren keresztül juthattunk be, amit lakodalmas alkalmából edények tárolására is igénybe vettek. Használták az előteret a sakkozók, de a zongoraoktatás is ebben a helyiségben történt.

1972-ben a könyvtár megkapta az előteret is, így az alapterület 62 m²-re emelkedett. Ekkor a megyei tanács segítségével korszerű berendezést vásároltak a könyvtár számára és lehetővé vált a rendszeres helybenolvasás, író-

olvasó találkozók, klubfoglalkozások rendezése is. A szépirodalom a belső szobában van, ott van a katalógusszekrény is, egy hosszú asztal és 6 szék. Az első szobában a gyermekirodalom és az ismeretterjesztő könyvek találhatóak, valamint a kézikönyvtár állománya, a kölcsönzőasztal, a folyóiratállvány, és két kis asztal 4 fotóval.

A könyvtár 1975-ban kapott főfoglalkozású könyvtárosi státuszt.

Letétek

A Kalmártanyai iskolában a letét 1965-ben alakult, megszűnt 1975-ben.

Kancsalszél. A tanyai iskolában a letét 1965-ben alakult.

Kisszéksős: 1965-ben alakult a letét a tanyai iskolában.

A Nagyszéksősi Népház 1929-ben épült, a rózskei művelődési ház irányítása alatt működik. A tanyai lakosság jobb kulturális ellátása érdekében letétet nyitottak 1977-ben.

Ruzsa

A község névadója Rózsa Sándor, de a nép Ruzsának mondta, az ő emlékét őrzi e falunévvel a község. Fája, a Ruzsafa ma is meg van, Ruzsa és Ásotthalom között – hatalmas fekete nyárfa, négyen, öten ha körüléri –, de már töredeznek az ágai. A hagyomány szerint a Csorvai tanyákon pihenőhelyük volt a betyároknak, és igen jó viszony alakult ki a szegény paraszt nép és közöttük. Egy pihenő alkalmából lepték meg a zsandárok Rózsa Sándort, aki menekült és a vágató lóról a nyárfa lehajló ágaiba belekapaszkodva menekült meg. Lova tovább vágatott. Rózsa Sándort sohasem fogták el ezen a tájon.

Ruzsa mai határában a szegedi múzeum 1957-58-ban késő bronzkori temetőt tárt fel. Az időszámítás előtt 1000 körül itt élt nép halottait túlnyomórészt elhamvasztotta. A környéken újabb kőkori és bronzkori leletek is előkerültek, amelyek négy-ötezer évvel ezelőtti megtelepedésre mutatnak. Az 1870-es években szántás közben Árpád-kori harangot találtak, 1895-ben pedig bronztömjenező került elő. Reizner János múzeumigazgató a füstölő lelőhelyétől két kilométerre 12. századi templom alapjait ásta elő. Mindezekből arra következtethetünk, hogy Ruzsa területén az Árpád-korban falu virágzott. Az Alföld középkori kis falvai a török hódoltság alatt elenyésztek, megmaradt lakosságuk a védelmet nyújtó mezővárosokba húzódott. a lakatlanná vált, elhagyott puszták benépesülése csak az 1700-as évektől indult meg ismét. Kezdetben a kisteleplülés lassan haladt, a tanyásodás az 1830-as évek táján ért el ide. Valóságos honfoglalás zajlott le a határban. Az itt virult Árpád-kori

helységek a török alatti elnéptelenedés után ismét betelepültek, de ez teljes nagyságában csak a 19. század derekára és második felére bontakozott ki.

A határ nagy része homokos talajú. Vedres István a futóhomok megkötésére erdőültetést javasolt, s kezdeményezésére meg is indult a homoki erdőtelepítés. A homok megzabolázására igen alkalmasnak bizonyult a szőlőtelepítés is. Ekkoriban tűnnek fel a högy elnevezésű helynevek. Legkorábban a Csorvahögy, Bókahögy, Jakushögy, Bítehögy, Fodorhögy jelent meg mint családnevekből származó határnév. Csorva első előfordulása 1747-ből van, erre vall Kaltschmidt Ábrahám ekkor készült határképe, amely Csorva és Kereset pusztákon „locus ecclesiae”-t, templomhelyet jelöl. Bálint Sándor kutatásai szerint Csorva nevét a régi magyar nyelv homok jelentésében ismerte. Az 1840-es években készült Giba Antal féle szegedi térképen is föltűnik Csorvahögy, körülötte tíz–egynéhány tanyával, de ekkor még kis sziget a tengernyi pusztaság közepén.

Az egykori tanyaközpont az 1900-as években kezdett átalakulni faluvá, amikor a mai faluközpont területét osztották. 1926-ban megépült a kisvasút és Csorva vasútállomást kapott. Nem sokkal később kiépítették a kövesutat Szegedre és Öttömösre. Az állomás mellett szatócsbolt nyílt, kocsmát építettek, majd egy élelmes tanyai üzletember építőanyag és fakereskedést létesített. A vendéglőt, ahol a bálakat, majd a Csorva és Vidéke Gazdakör összejöveteleit tartották, egy módos öregkori gazda építette. A tanyaközpont 1949-ben vált le a szegedi határról és 1950. január 1-től lett Ruzsajárás néven önálló község. 1950 augusztusáig ez maradt a neve, utána 1957 áprilisáig Csorva volt, azóta Ruzsa. A község első rendezési tervét 1950-ben készítették: 52 ház épült fel egy-két év alatt. Az új házsorok után közintézmények létesültek: tanácsháza, pártház, óvoda, belterületi iskola, orvosi rendelő, gyógyszertár, pár év múlva cukrászdát, kisévelőot, iparcikk üzletet nyitottak.

Ruzsa lakosainak száma 3286 fő, belterületen 581 fő, külterületen a következő tanyai körzetekben: Átokháza, Honvéderdő, Jakushegy, Ruki I, Ruki II 2705 fő él. A lakóépületek száma belterületen 186, külterületen 1016, ebből 70 romos, nem lakott. A villamosítás belterületen 100, a tanyákon 60 %-os.

A könyvtár

A könyvtár megalakulásakor 1962-ben az általános iskola egyik szűk helyiségében volt elhelyezve. Berendezése mindössze 1 asztal, 1 szék, 2 szekrény. A könyvtár ma a művelődési házban van. A művelődési házat 1966 májusában avatták, s amikor építéséhez hozzákezdtek, a környéken csak egy tanya és az új posta állott.

A könyvtár helyisége a művelődési házon belül többször változott. 1972-ig mindössze egy 16 m²-es kis helyiség állt az olvasók rendelkezésére. 1973-ban a megkapott klubszobával az alapterület 60 m²-re nőtt. Nemcsak helybenolvasásra nyílt így lehetőség, hanem a könyvespolcok tetszetős átrendezésével rendezvények, illetve klubfoglalkozások számára is alkalmas lett a helyiség. 1976-ban a könyvtárszoba mellett felszabadult egy 15 m²-es helyiség, amit a könyvtáros raktárnak használt. Ez további átrendezést tesz majd lehetővé.

A könyvtár 1962 óta részfoglalkozású könyvtárossal működött, aki 1973-ban lett főhivatású. 1977-ben már másfél létszámmal dolgoznak.

Letétek

Honvéderdei iskola. A néphit szerint a szabadságharc után két honvédtisztet végeztek ki ott, az ő emlékükre nevezték el az erdőt. A tanyai iskolát 1910-ben építették. A letéti könyvtár 1965-ben alakult. A tanítás 1975-ban megszűnt, így a kölcsönzés is.

Öregesorva: a tanyai iskolát 1850-ben építették. Harangját a néphagyomány szerint még 1848-ban öntötték. A letéti könyvtár 1965-ben alakult. A tanítás 1970-ben, a kölcsönzés 1971-ben szűnt meg.

Lapos-dűlő. A tanyai iskola lapos, mély fekvésű területen fekszik. A letét 1963-ban alakult, megszűnt 1965-ben.

Ruki I. A tanyai iskolát 1910-ben építették. A letéti könyvtár 1963-ban nyílt meg. Ruki ismert családnév volt a múltban. Rudi András nevével 1830-ban találkozunk.

Ruki II. Ezt a tanyai iskolát 1920-ban építették. A letéti könyvtár 1965-ben alakult.

A Napsugár téesz gépműhelyében 1971-ben alakult meg a letét.

A Népszabadság téesz Komócsin Zoltán KISZ brigádjánál 1976-ban alakult a letét.

Sándorfalva

A falu Pallavicini Sándor (1853-1933) örgróftól kapta a nevét. Az 1879-es szegedi nagy árvízkor kiöntött községek lakói – az algyőiek, a tápéiak – az örgróf birtokán lévő, legelőnek használt, dombos pusztaságba menekültek. Az örgróf 602 portát hasított ki nekik az Algyőn, Tápén hagyottakért cserébe. Az új falu tervét az uradalmi mérnök szabályos, szögletes településnek rajzolta, széles utcákkal, nem túl nagy portákkal. De a víz alig ment le az összedőlt falvakból, a nép visszakíváncozott a romok közé. 588 algyői és tápéi lakos írta alá a szerződést, de csak 74-en maradtak a faluban, a többiek visszamen-

tek Algyőre, Tápéra. Az így felszabadult házhelyekre azután más környékbeliek: felsőtanyaiak, sövényháziak is települtek.

A századfordulóra lényegében benépesült a falu. Féja Géza Viharsarok című munkájában így ír: „Sándorfalva helyzete még az átlagos falunyomornál is vigasztalanabb. Itt nincs rétegződés, az egész falu egyetlen nyomortanyának tekinthető.”

A felszabadulást megért lakosságnak 90 %-a nincstelen agrárproletár volt.

Sándorfalva 14 km-re van Szegedtől. Lakóinak száma 6256 fő, ebből belterületen 5558-an, külterületen 698-an élnek 5657 ha területen. A villamosítás belterületen 99, külterületen 66 százalékos. Az általános iskolában 41, az óvodában 10 nevelő dolgozik. Modern orvosi rendelője van három orvossal, s egy állatorvos is van a községben. Sándorfalva lakóinak túlnyomó része a Magyar-Lengyel Barátság térszékében dolgozik. Szegedre 1220 fő jár naponta dolgozni.

1970. január 1-jén nagyközségi rangot kapott Sándorfalva, 1972-ben székhely község lett, tagközsége Dóc.

Sándorfalván él Budai Sándor citerakészítő és naiv festő, a népművészet mestere.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1950. Kezdetben a könyvtár a művelődési házban volt, majd az uradalmi tiszti kastélyban, 1952-től az általános iskolában. Az általános iskolában önálló helyiségben volt ugyan, de nehezen volt megközelíthető. Az állomány 726 kötet, az olvasók száma 54 volt.

1963-ban egy magánház 18 m²-es üzlethelyiségébe költözött a könyvtár, ez a saroküzlet valamikor patika, majd később szatócsbolt is volt. Ez a helyiség nem volt alkalmas a könyvtár számára, mert nedves és hideg volt, bútorzata elavult és szegényes. Az olvasók száma 1967-ben 959 fő volt, amely 1972-re 650 főre csökkent. Az olvasók elmaradásának okát a könyvtáros a korszerűtlen, rosszul felszerelt könyvtárral és az újra elhasznált állománnyal magyarázta.

A községi tanács 1972-ben bekapcsolódott a Petőfi Emlékkönyvtár mozgalomba és vállalta, hogy a kedvezőtlen elhelyezési körülményeket megváltoztatja. Így a hozzájárulást és az anyagi támogatást megkaphatta, amely a Petőfi Alaptól 50 000 Ft-ot, megyei támogatásból 120 000 Ft-ot jelentett. Az Egészségház felépültével a volt jegyzői ház, ahol a tanácselnök és az orvos lakott,

kiürült. Ezt az épületet alakították át a könyvtár számára, mely a főútvonal mellett fekszik. A könyvtárhelyiségek száma 5, a berendezés állapota jó, hiszen teljesen új bútortatot kapott, fűtését három olajkályha biztosítja. A helyiségbe belépőnek jó benyomást nyújt az otthonos, hangulatos könyvtár. A könyvtár az udvaron át közelíthető meg. Egy előszobán és egy raktáron kívül három helyiség áll az olvasók rendelkezésére. Külön gyermekrészleget alakítottak ki az egyik szobába, a másik szoba a felnőtteké. Itt van a szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom, míg a harmadikban a kézikönyvtár, a folyóiratállvány és a kölcsönző asztal van – ez a szoba fogadja az olvasót. Az összes alapterület 100 m². Az alapterület fejlesztésének lehetősége adva van azzal, ha az öregek napközi otthonát másik helyiségbe költöztetnék, de a közeli években bővítésre nem számíthatunk.

A könyvtár személyi ellátottsága kielégítő, 1970 óta főhivatású könyvtárosa van Sándorfalvának, 1975-től már két főhivatású munkatárs végzi a könyvtárosi munkát.

A könyvtár tagkönyvtára a dóci könyvtár. A községi könyvtárnak 1966 óta letéje van Homokpusztán. Humokpuszta régi futóhomok volt, amely a várost környező feketeföldeken túl lévő homokföldek neve általában. Területén ma szőlő és gyümölcsstermesztés folyik. A letéti könyvtáros az iskola pedagógusa volt 1977 novemberéig. A tanítás megszűnt a tanyai iskolában, és a gyerekek bejárnak Sándorfalvára. A könyvtárra viszont igény van, így heti két órában továbbra is van kölcsönzés a környék lakóinak. A megyei könyvtár gépkocsija játékfilmeket vetít Homokpuszta lakóinak. A vetítések alkalmával a vetítő gépkocsivezető kölcsönöz az olvasóknak.

Dóc

Sándorfalvától 8 és fél km-re fekszik északkeletre. A község 1952-ben lett önálló, 1972 óta Sándorfalva tagközsége.

A földrajzi névről az első adat 1488-ból való, de a Dóczi személynév már 1441-ből ismeretes, ekkor tette meg Hunyadi János Dóczi Mihályt temesi alispánná. A községet valamikor hatalmas kanyarral a dóci tó vette körül, melynek medre ma szántó, de esős időben a legmélyebb részek vízzel telnek meg ma is. A falu lakói leginkább a valamikor nincstelenek, szegények - a hajdani Pallavicini őrgróf cseléd emberei - voltak.

Dóc lélekszáma 999 fő, külterületen 572-en élnek. Területe 4936 ha. A vilamosítás belterületen 65, külterületen 35 %-os. A község lakosainak száma 1970-ben még 1300 fő volt. A külterület egyre szűkül, Alsó-Ányás és Percsora elnéptelenedett. A szegedi járás többi községéhez képest szegényes falu. A község közepén található a tanácsháza, a 3 tanerős iskola és a művelődési ház. Az óvoda 2 tanerős, 1 orvosa van a községnek. Téésze a Virágzó téesz.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1953. Elhelyezése 1968-ig szinte mindig attól függött, hogy ki volt a könyvtáros. Volt a könyvtár magánlakásban is, 1962-ben a művelődési ház előcsarnokában, mert a művelődési ház igazgatója volt a könyvtáros. 1966-ban az iskola igazgatója volt a könyvtáros, így az iskolában talált otthonra a könyvtár. De az iskolában is volt már a folyóson, osztályteremben. 1968-ban a művelődési házban kapott helyet a könyvtár, ahol jelenleg is van. Az állomány 2132 kötet 4 szekrényben. A helyiség alapterülete 36 m², de még ma sincs önálló helyiségben. A dóci könyvtár a járás egyetlen könyvtára, ahol nincs szabadpolcos kölcsönzés. A helyiséget a községi pártalapszervezettel közösen használják.

Letétek

A dóci könyvtárnak két tanyai iskolában volt letétje:

Az alsó-ányási letét 1960-ban alakult, megszűnt 1971-ben. Ányás valamikor régen falu volt. A helyén kialakult tanyás települést a Pallavicini hitbizomány leromboltatta, s helyébe birkalegelőket telepített. Az Ányás földrajzi név mellett gyakori az – anyás – alak is, valószínűnek látszik, hogy ezt a hangalakot a népetimológia alakította ki, s a beszélők az – anya – köznévv származékának tekintették.

A percsorai tanyai iskolában 1965-ben alakult meg a letét, 1968-ban szűnt meg a tanítás, majd abban az évben a letét is. Percsora földrajzi neve ismeretlen, talán szláv személynévből keletkezett.

Szatymaz

A Szeged-felsőközponti közigazgatási kirendeltséghez tartozó fehér-tói, őszeszéki és szatymazi kapitányságok egyesítésével és némi területi módosítással Szatymaz 1950-ben önálló tanácsú község lett.

Szatymaz a Budapest és Szeged közti országos főútvonal mellett fekszik, nagy rakodó felületű vasútállomással rendelkezik. Tája jellegzetesen délföldi terület. Nevének eredete Gombocz szerint Árpád-kori személynévből származik – Zotmaz –, Karácsonyi-Borovszky szerint pedig, mivel a település régi kun területen van, kun eredetre is gondolhatunk.

Lakosainak száma 3970 fő, ebből belterületen 723 fő, tanyákon 3247-en élnek. Ám ezeknek a tanyáknak a többsége, csinos ház, összkomforttal, személynévkocsival, gyümölcsöskertekkel körülvéve. A szegedi tanyástelepülés már a század elején a többitől eltérően alakult. Gyorsabban és nagyobb arányban fejlődött itt a gyümölcskultúra. A szegedi polgárok nemcsak kertet, hanem városias házakat is építettek, amit a régebbi tanyai lakosok is követtek, ezáltal sajtáságos „kertváros” formát öltött Szatymaz. A felszabadulásakor 20-22 házból állt a falu, amelyek az állomás és a templom köré telepedtek. A községgé válás meggyorsította a fejlődést, a régi 22 ház mellé újak épültek. 1963-ban 182-re, 1969-ben 245-re szaporodott a belterületi házak száma. Ma 440 ház van a belterületen, a tanyák száma 691. Évente 15-20 ház épül a községben, de a tanyák száma sem csökken.

Két Frank testvér, József és István a 20-as években honosították meg az őszi-barackot, azt a gyümölcsöt, amely európai hírűvé tette az egykori tanyai települést. De nemcsak az őszi-barack, hanem a szőlő és a gyümölcskultúra is honos a szatymazi homokon. A kereső lakosság nagyobbik fele a mezőgazdaságban dolgozik. A községben három téesz van: a Béke, a Finn-Magyar Barátság és a Homokgyöngye.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1950. A művelődési ház 15 m²-es kis alapterületű szobájában volt a könyvtár, bútorzata két szekrény. A legnagyobb helyet a kölcsönző asztal foglalta el, ezen folyt a kölcsönzés, a válogatás. Ezt a kis helyiséget vette igénybe minden tömegszervezet, a párt, a KISZ, és ez volt egyben a tv szoba is. 1963-ban új művelődési ház épült Szatymazon, s ennek

a legkisebb helyiségében biztosítottak helyet a könyvtárnak, amely ugyan szabadpolcos volt, de csak a könyvek kölcsönzésére volt alkalmas, berendezése alig volt. A 16 m²-es alapterületű helyiségben kb. 5000 kötetet tároltak mennyezetig nyúló polcokon. A könyvek tárolásának ez a módja a kölcsönzést gátolta, mivel az állománynak csaknem fele, amely a földről el nem érhető magasságban volt, a kölcsönzésből kiesett.

1975-ben a községi tanács vezetői látták a tarthatatlan helyzetet és a könyvtár megkapta a művelődési ház építéskor könyvtári célra tervezett klubszobát, így az alapterület 70 m²-re nőtt. A klubszobát és a régi kis könyvtárhelyiséget összenyitották, a falat kibontották. A könyvtárat két helyről is megközelítheti az olvasó: az udvar felől és a művelődési ház bejáratán át, a folyosóról. A 16 m²-es helyiség lett a gyerekeké, míg az 54 m²-es részben van a felnőttek állománya és a folyóiratállvány. A könyvtáros a kölcsönzőasztalt úgy helyezte el, hogy mindkét részt áttekintheti.

1977-ben a Kulturális Minisztérium 35 000 Ft-os könyvvásárlással támogatta a szatymazi könyvtárat.

A könyvtárban 1975 óta főhivatású könyvtáros dolgozik.

Letétek

Belső-Őszeszék. A letét 1965-ben alakult, a tanyai iskolában a tanítás 1973-ban szűnt meg, a letét 1974-ben. (Ősze - családnév, ma is ismert ezen a vidéken + szék = szikes terület.)

A Finn-Magyar Barátság téesz-ben a letét 1964-ben alakult. A téesz tagságának nagyon jó a kapcsolata északon lakó rokonainkkal, vendégként sok finn mezőgazdasági szakember jár a szatymazi téeszbe.

Jánosszállás: nevét a század elején kapta Felmayer János tímármester után, aki jeles szőlőtelepítő volt, Mikszáth Kálmán barátja + szállás, tanya és a hozzátartozó föld. A tanyai iskolában a letét 1966-ban alakult.

Győriszék. A tanyai iskolában a letét 1960-ban alakult. (Győri családnév + szék = szikes terület.)

Makraszék. A tanyai iskolában a letét 1966-ban alakult. (Makra családnév + szék = szikes terület.)

Neszürjhegy tréfás név, amellyel a kevés termést adó szőlőt illették. Az sincs kizárva, hogy a 18. században a sivár homokra telepített szőlőt nevezték így. A tanyai iskolában a letét 1966-ban alakult, a tanítás 1974-ben megszűnt, a kölcsönzés is.

Napközi Otthon. A letét 1964-ben alakult.

A szirtosi tanyai iskolában a letét 1964-ben alakult. (Szirtpartos, szakadékos föld + s képző.)

Vilmaszállás. A határrészt Babarczy József ügyvéd, szőlőtulajdonos feleségéről Bérczi Vilmárról nevezték el. A letét 1975-ben alakult. A tanyai iskolában a megyei könyvtár művelődési autója kéthetenként játékfilmeket is vetít a környék lakóinak.

Tiszasziget

A Tisza bal partján fekszik, Szegedtől kissé délnyugatra, mintegy 14 km távolságban. 1953-ig Ószentiván néven szerepelt, 1955-től neve Tiszaszigetre változott.

A község igen régi eredetű. Vidéke sok és különböző eredetű népet látott már az idők folyamán nemcsak átvonulni, hanem letelepedni is. Fekvése mindenkor előnyös volt, ezért már a legrégebbi időkben is lakták, mert nagy előnyt jelentett a víz védelme, és vadállománya. A 15. századi történeti adatok több kisebb birtokos család nevét őrzik, akik itt éltek a község határában, egy 1564. évi összeírás idején 15 ház (porta) után fizettek adót. A 17. század folyamán a település elpusztult és 1700 körül, mint pusztát említik meg.

1746 márciusában a csanádi kormányzóság alakított itt ki községet és a hajdani magyar falu helyére szerb telepéseket hozatott. 1783-ban Szeged város vette meg a községet a királyi kamarától, mire a szerb lakosság Újszentivánra költözött át. Az így lakatlanná vált faluba magyar családok költöztek be, és az Ószentiván nevet kapta.

A község sokat szenvedett az árvizektől. Az 1855. évi árvíz alkalmával talajszüllyedés következett be, mert a Tiszának védőgátja nem volt, így a falu határa víz alá került. A falu belterületét a víz nem fenyegette, mint egy sziget emelkedett ki. Egy árokszerű víztömeg leszakított a belterületből egy részt, mely ezáltal elszigetelődött a belső résztől, ezt nevezték Kisszigetnek. Ekkor maradt rajta a sziget elnevezés. Mai nevét 1955-ben kapta.

Tiszasziget lakóinak száma 1721 fő, a község 2690 ha területen fekszik. Belterületén jelenleg 450 ház van, ehhez tartozik 23 tanya, valamint Térvár 43 háza. Tiszasziget általános iskolájában 19 nevelő dolgozik. Egy körzeti orvosa van a községnek és modern orvosi rendelője. Mintegy 30 fő ingázik és jár be Szegedre dolgozni. A falu lakosságának túlnyomó része mezőgazdasággal foglalkozik és a Tisza-Marosszög MGT SZ-ben dolgozik.

Tiszasziget villamosítása 100 %-os. A község 1977. április 1-je óta közös tanácsú Újszentivánnal, a székhely község Tiszasziget. Térvár valamikor önálló falu volt, s mint ilyent 1450-ben említik először a dokumentumok. Akkor több kisbirtokos lakta. Az 1557-58. évi török összeírás adatai szerint

21 ház után fizettek adót, lakosai juhtenyésztéssel foglalkoztak. 1777-ben Mária Terézia 14 magyar ajkú dohánykertészt telepített ide. 1783-ban a települést a királyi kamarától Szeged városa vásárolta meg. Térvár az 1800-as évek végéig önálló közigazgatású volt, majd 1953. december 31-ig Újszentivánhoz tartozott, 1954. január 1-jétől pedig Tiszasziget közigazgatási területéhez.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1961, elhelyezése akkor a volt laktanya épületének legkisebb szobájában volt, bútorzata 1 szekrény, 2 polc, 2 kis asztal, pár szék. 1965-ben átköltöztették a párházba, ahol egy 3 x 2 m-es kis helyiség szolgált a könyvtár céljaira. Ez a helyiség nem volt megfelelő, a könyvek a polcokon két sorban voltak, a földön is tárolta a könyvtáros a könyveket, ami megnehezítette a kölcsönzést. Az ajtón nem volt kilincs, az ablak be volt törve, kályha és villany sem volt. A könyvtáros heti egy alkalommal – vasárnap – 4 órában kölcsönzött.

A könyvtáros személye sűrűn változott, hiszen egyikük sem szerette meg a könyvtárat rossz elhelyezése, zsúfoltsága miatt. A községi tanács vezetőit nem hagyta nyugodni a gondolat, hogy a könyvtárnak megfelelő, nagyobb helyiségre van szüksége. A pártszervezettel egyetértésben egy szép, tágas, világos helyiséget engedtek át 1970-ben a könyvtárnak. A könyvtár alapterülete 50 m² lett. A könyvtáros munkaideje ekkor heti 12 óra volt, ebből 8 órát kölcsönzött. Kezdetben a könyvtárat igénybe vették véradás, tüdőszűrés céljaira is.

A könyvtár ma is itt van, a berendezése megfelelő. A bejárat az udvar felől van, s közös az általános iskola egyik osztályával és napközijével. Ez a körülmény nem szerencsés. 1970-re építették fel Tiszasziget modern művelődési házát, mely a könyvtár épületével szemben van, sajnos a könyvtár nem kapott itt helyet. A község vezetői azonban terve vették, hogy a művelődési házat új szárnyal bővítik, ahol a könyvtár is helyet kap majd, s a jelenlegi könyvtárhelyiség tanterem lesz.

A könyvtárnak 1975 óta van főhivatású könyvtárosa. A községi könyvtárnak egy letétje volt Térváron, amely azonban 1963-ban megszűnt.

Újszentiván

A 15. századi történeti adatok szerint Újszentiván és Tiszasziget egy és ugyanazon birtokon belül, közös határral rendelkezett. A 17. század folyamán egy tűzvész következtében elpusztult Szent-Iván és 1700 után már mint pusz-

tát említik meg. 1701-1746-ig a csanádi tiszttartóság a puszta helyére, s a hajdani magyarok helyébe szerb telepeseket hozott és községet alapított. 1783. március 5-én Szeged városa megvásárolta a királyi kamarától ezt a területet. A szerb lakosság, mint említettük, ekkor Újszentivánra költözött, a szegedi magyar családok pedig abba a részbe költöztek be, ahol a régi telepések nagy része volt. Ez a terület az Ószentiván nevet kapta, amely ma Tiszasziget.

Újszentiván is sokat szenvedett az árvíz veszedelmétől, mely 1845-ben és 1855-ben is elpusztította határát. A 17. század utolsó felében tömegesen költöztek el a szerb lakosok és helyükbe németek települtek. A rajnai frank eredetű németek a Torontál megyei Óscsanádról jöttek ide. 1919-ig a szerb ajkú lakosok képezték a lakosság túlnyomó részét. 626 fő élt itt. A felszabadulás előtti időkben viszont a lakosság döntő többsége német ajkú volt, ezért háromnyelvű falunak is nevezték Újszentivánt. Arányukat figyelembe véve a sorrend így alakult: német, szerb, magyar.

A felszabadulás évét megelőzően, majd azt követően 5 év alatt a német ajkú lakosság részben önkéntesen, részben a kitelepítési törvény határozata értelmében a községet elhagyta. A lakosság mai megoszlásában 140 fő (9 %) a szerb-horvát anyanyelvű, ennek ellenére ma is délszláv községként tartják számon. A magyar és a szerb lakosság itt is jól megfér egymással.

Újszentiván 12 km-re van Szegedtől. Az autóbusz naponta 14-szer indul a város felé. Lakóinak száma 1238 fő. Területe 1547 ha. A lakóépületek száma 344. Az általános iskolában 19 nevelő tanít. Napközi otthonos óvoda, bölcsőde, orvosi rendelő, filmszínház, cukrászda, italbolt, vegyesbolt, húsbolt, tűzéptelep, takarékszövetkezet, posta működik a faluban.

A község lakóinak nagy része a jól működő Tisza-Maros MGTSZ-ben dolgozik, s mintegy 40 fő ingázik Szeged és Újszentiván közt. A község villamosítása 100 %-os.

Újszentiván 1977. április 1-jétől közös tanácsú lett, székhely község Tiszasziget.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1950, és a művelődési házban van elhelyezve. A művelődési ház egy magánházban van, amely a falu főutcáján fekszik. A könyvtár helyisége 1965-ig nagyon elhanyagolt volt. Csak egy előszobán keresztül lehetett bejutni, ahol sokszor gabonát is tároltak. A könyvtárosnak nem volt kulcsa a könyvtárhoz, gyakran előfordult, hogy emiatt nem tudott

kölcsönözni. Heti egy alkalommal – vasárnap – 4 órában állt a könyvtáros az olvasók rendelkezésére.

1965 után a könyvtár helyzete valamivel javult. A bejáratot az utcáról oldották meg, az ajtókat, ablakokat megjavították. Az állomány szabadpolcos lett, a kölcsönzési idő is bővült. A világítás azonban továbbra sem volt megfelelő, a két izzólámpa nem adott kellő világítást az 50 m²-es helyiségnek.

1970-ben a községi tanács a megyei tanács segítségével korszerűbb berendezést vásárolt, valamint függönyöket, fogasokat, néhány fotelt és kis olvasóasztalokat. A padló és a falak azonban változatlanul elhanyagoltak voltak.

Az 1977-es év nagy változást hozott a könyvtár életében. A községi tanácsnál a könyvtár három szép szobát kapott, az alapterület 70 m²-re emelkedett. Az egyik szobában kapott helyet az ifjúsági és gyermekirodalom, a középső szobában a kézikönyvtári állomány, kiállítópolcok, kölcsönző asztal, rádió, lemezjátszó, folyóiratállvány, a harmadik szobában pedig a szépirodalom és az ismeretterjesztő könyvek.

1977. szeptember 1-ig megbízási díjas könyvtárosa volt Újszentivánnak, attól kezdve részfoglalkozású lett, heti 24 órában áll az olvasók rendelkezésére. Heti 8 órában a tiszaszigeti könyvtáros is ad segítséget tagközsége könyvtárának.

A könyvtár saját szerb-horvát nyelvű állománnyal is rendelkezik, de a bajai báziskönyvtárral is állandó kapcsolatot tartanak fent. A könyvtár olvasóinak 10 %-a szerb-horvát olvasó.

Üllés

A Dorozsmától nyugatra elterülő nagy pusztaságon Mérges és Szeged közt volt valamikor egy Ellés nevű kun szállás. Az Ellés (Illés) a 18. század közepétől állandóan a mai Üllés alakra. Üllés helység csak 1743-ig létezett. Ekkor egy Almási János nevű kun kapitány az elpusztult kun puszták betelepítéséhez kezdett. Először Félegyházát kezdte telepíteni. A terv ellen tiltakozott Szeged is, de nem lett eredménye. Arra a hírre, hogy Félegyházának jobb minőségű a földje, mint az üllési homokbuckák, az üllésiek elhagyták a települést és átköltöztek Félegyházára. Magukkal vitték még a háromablakos, nádtetős, egyoltáros kis deszkatemplomocskájukat is. Az egykori Üllés helységet később csak egy dűlő jelölte.

Az 1900-as évek elején kezd újra benépesülni a település. A tanyai lakosok közadakozásból egy katasztrális hold telken kis kápolnát építenek és még hozzá egy harangzó házat is.

A központ fejlődésének nagy lendületet adott az 1924 és 1925-ben végrehajtott birtokrendezés. A birtokrendezés után a tanyaközpont gyors fejlődésnek indult. Egymásután épültek az új házak, a szabályrendeletben kijelölt szép, egyenes utcákon. A kis központot Göbolyjárásnak nevezték, a hasonló nevű dűlőtől, amely dűlőben a kis központ feküdt. A Gazdakör azonban mozgalmat indított a központnak megfelelőbb elnevezésére, majd az 1929. február 24-én tartott gazdaköri közgyűlésen elhatározták, hogy az eddigi Göbolyjárás központ név helyett Árpádközpont névre kéri a községi képviselőtestület útján a név megváltoztatását. Az 1930-as években új mozgalom indult meg, amely az Árpádközpont elnevezés megváltoztatására irányult. Legtöbbször a Karamérges elnevezést akarták, mivel a terület a jó hírű mérgesi borvidék körzetéhez tartozott, s voltak akik Üllés központot javasoltak, de község neve csak 1949 óta Üllés.

Önállóvá a falu 1948-ban alakult. A felszabadulás óta rohamosan fejlődik, akkor 122 házból állt a falu, ma a belterületen 543 a házak száma, a tanyáké 631. 1959-ben kapott villamos áramot a község. Üllés területe 4988 ha. Lakosainak száma 3451, ebből belterületen 1530 fő él, tanyán 1921. A falu három általános iskolájában 26 nevelő tanít. Üllésen van egy körzeti orvos, egy fogorvos, egy állatorvos, egy ápolónő, egy védőnő. A község határában a közelmúltban földgázt tártak fel. 1977. április 1-je óta Forráskúttal közös tanácsú, székhely község Üllés.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1961, amely 1962. augusztus 20-ig az általános iskolában volt elhelyezve, állománya 431 kötet egy könyvszekrényben.

A felszabadulás előtt a községben a kulturális munka elsősorban az iskolákban folyt. Közvetlenül az 1945 előtti években a Szalai Sándor kocsmáros tulajdonában lévő épület nagytermét használták a gazdakör kulturális rendezvényeire. 1945 után a gazdakör megszűnt, s a 80 m²-es helyiséget a koalíciós pártok használták, 1948 után színpadot is építettek a teremben. 1950-ben a tanács az épületet államosította és a FMSZ kezelésébe adta, amely továbbra is szervezte a társadalmi szervekkel közösen a kulturális rendezvényeket. Amikor az épület állapota megromlott, a Huszár Mihály-féle épületbe költöztek. A művelődési ház építésének kezdeményezése 1957-ben indult el, de az építés csak 1961-ben kezdődött meg, és az avatás 1962. augusztus 20-án volt.

Az új művelődési házban egy 17 m²-es helyiségben kapott helyet a könyvtár. 1975-ben 3 m²-rel nőtt a könyvtár alapterülete, épületen belül helyet cseréltek az igazgatói szobával. Így is a járás egyik legkisebb könyvtára az üllési, az állomány 25 %-a a folyosón van zárt szekrényekben. Évek óta Üllésen a legalacsonyabb a könyvbeszerzési keret – 1976-ban 1,10 Ft jutott egy lakosra, a járási átlag 2,20 Ft. A községi tanács vezetése nemhogy emelné a könyvbeszerzési keretet, hanem azt tovább csökkentte, mert 1975-ben 4000 Ft, 1976-ban 3700 Ft, 1977-ben 330 Ft-ot biztosított könyvtárának. A megyei támogatásból minden évben juttatunk az üllési könyvtárnak, hogy az olvasók ne károsodjanak annyira.

A község vezetői a múlt évben tervbe vették, hogy a művelődési ház padlástérét beépítetik a könyvtár számára. Mi természetesen nem értettünk ezzel egyet. Az épület tervezésekor a könyvtárnak ígért klubszobát szerettük volna visszakapni. A mi véleményünk az volt, hogy a klubszobát helyezték fel a padlástérre, hogy ne kelljen az olvasóknak, különösen az idősebb korosztálynak lépcsőznie. 1975-ben 8859, 1976-ban 9329, 1977-ben 9149 látogatója volt a könyvtárnak. A tervező mindent megoldott azzal, hogy nem tartotta alkalmas megoldásnak a padlástér beépítését, így maradt a 20 m².

Az üllési könyvtár elhelyezéséről mást nem kell mondanunk, a számok mindenről beszélnek.

Letétek

Baromjárás – a legelők elnevezése. A jószágot bizonyos rend szerint végigjártják a legelőn. Mindig ugyanazon az oldalon kezdik a legeltetést, a következő napig az így először lelegelt részeken újra kisarjadzik a fű. A tanyai iskolában a letét 1962-ben alakult.

A Galambos iskolában a letét 1962-ben alakult, a tanítás 1974-ben megszűnt, így a letét is 1975-ben. Ebben a tanyai iskolában tanított és a letéti könyvtárat vezette Fontos Sándor festőművész, akinek képeit az üllési táj világa, különösen az őszibarackfák ihlették.

A Hármas iskolában a letét 1962-ben alakult, megszűnt 1976-ban. Hármas jelentése – három birtok érintkezésénél fekvő földek gyakori neve.

Karahomok: Kara (családnév) + homok (a határ homokos területe). A tanyai iskolában a letét 1962-ben alakult, megszűnt 1971-ben.

Siposmalom: a letét 1965-ben alakult, megszűnt 1971-ben. A megszűnt tanyai iskolák helyett a könyvtáros téesz központokban hozott létre letéteket, így alakult a

Haladás téesz II. számú és III. számú üzemegységében a letét 1976-ban.

Zákányszék

Az első emlékek a késő bronzkorból valók, melyeket Zákányszék északi részén találtak. Avarok éltek itt és 1000 körül már települések voltak ezen a tájon. A középkorban II. Béla király a dömösi prépostság alapítására vonatkozó levelében megemlíti „Villa Sakanit”. Szeged város életében már ekkor is jelentős szerepet játszott ez a település, amely a Zákány családtól kapta a nevét. Jöszágai, birtokai voltak itt ennek a családnak. Legenda szól arról, hogy Zákány István főbíró egy lovat ezer kósóért adott el Fráter Györgynek.

A tatárjárás előtt a kunok foglalták el ezt a területet. Hatalmas puszták hevertek itt parlagon. A szegedi polgárok kérésére Mátyás király megengedte, hogy a parlagot legelőnek használják, a kunokkal együtt. 1731-ben III. Károly király Szeged városához csatolta a területet, amit aztán a város részben örök tulajdonként eladott, részben saját kezelésében megtartott.

Zákányon a Szeged-Alsóvárosról kirajzó földművelő családok a múlt század első harmadában kezdték kibontakoztatni a tanyavilágot, s amikor a szerémségi szőlők elpusztultak, akkor kezdték a szőlőt telepíteni. Óriási, bejárhatatlan földterület, hatalmas puszták, sivataghoz hasonlító viszonyok jellemezték ekkor a tájat. Zabosfa, Domaszék, Zabosfája, Kővágó, Kiskővágó elnevezésű részekből állott ez a terület. A zákányi kapitányság Szeged-Alsótanyához tartozott.

A mai község elődje, Lengyelkáporna a Zabosfai részen alakult ki. Zabosfa elnevezése: az öreg iskola udvarán lévő nyárfák alatt keltek ki egykor az elhullott zabszemek, s nevük ráragadt az iskolára. Lengyelkáporna Kapitány Istvánné Lengyel Jozefa alsóvárosi tanítónőtől kapta a nevét, az ő költségén épült fel 1840-ben a káporna.

A község 1950-ben lett önálló. A felszabadulás előtt egy káporna, öt ház, szatócsbolt, kocsmá és egy öreg iskola képezte a központot. Zákányszék fejlődése az 50-es évek közepén indult meg. Törpe vízmű, orvosi, állatorvosi rendelő, új iskola, óvoda épült. 1976-ban Zákányszék lakóinak száma 3097 fő, ebből belterületen 982 fő, külterületen 2115 fő él. A község 6606 ha területen fekszik. A lakóépületek száma 1238, s ebből belterületen 345 ház, külterületen 893 tanya van. Villamosítva csupán 8-10 tanya nincs. Az általános iskolában 24 nevelő dolgozik, az óvodában 3. Zákányszéken van egy körzeti orvos, egy fogorvos, egy állatorvos. A falunak majdnem az egész keresőképes lakossága mezőgazdaságból él, és két szakszövetkezetben dolgozik, a Homokkultúrában és a Május 1-ben.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1951. A művelődési házban van, a község főutcáján. A művelődési ház épülete 1930-ban kocsmahelyiségnek épült, de a nagy termet már akkor is használták nagyobb rendezvények, színelőadások, bálak alkalmából. Az épületben kapott helyet a gazdakör is.

A felszabadulás után az épületet államosították és a tanácsok megalakulása után gazdája a Községi Tanács lett. A könyvtár megalakulása után évekig a művelődési ház női öltözőjében volt, s színházi előadások alkalmával igénybe vették a helyiséget. Az állomány 1956-ban 214 kötet könyv volt, a bűtorzat 2 zárt szekrény, 1 asztal és 4 szék. A 60-as évek elején egy szűk, korszerűtlen udvari helyiséget kapott a könyvtár, az alapterület 16 m² volt.

A művelődési házat 1974-ben több mint 2 millió forintos költséggel felújították. A könyvtár 1974 decemberében foglalta el jelenlegi helyét, alapterülete 54 m². Két helyisége van külön bejárattal. Az egyik szobában vannak az ismeretterjesztő könyvek, a szépirodalom és a kézikönyvek, valamint a kölcsönző asztal és a katalógusszekrény. Itt az állomány szabadpolcon van. A másik szobában vannak az ifjúsági és a gyermekkönyvek. Az utóbbi szobát egyúttal a napközi otthon alsó tagozatos csoportja is használja. A községben ugyanis csak 4 tantermes iskola van, ahol kevés a férőhely, emiatt váltott tanítás folyik. Amíg az új iskola fel nem épül, a gyerekek egyik héten délelőtt, a másik héten délután a könyvtári szobát használják. A könyvek ebben a szobában 5 db zárt, üveges szekrényben vannak. A napközi otthoni foglalkozások idején az itt lévő állomány kiesik a kölcsönzésből. Az új iskola csak 1980 után épül fel, addig ez az állapot nem változik. Helybenolvasásra 8 fő számára van ülőhely. A folyóiratállvány nem fért el egyik könyvtári szobában sem, ezért a művelődési ház folyosóján helyezték azt el.

A könyvtáros 1975. január 1-je óta főfoglalkozású.

Letétek

Alsó-Zákányszék. A tanyai iskolában a letét 1964-ben alakult.

Bogárzó – az állattartás körébe tartozó elnevezés. 1965-ben alakult a letét.

Lázár-tanya: 1963-ban alakult a letét.

A Vágó iskolában a letét 1964-ben alakult. Vágójárás: a vágásra szánt marhák legeltetésére a mézárosok által bérelt föld neve. Amint a legelőt feltörték, elmaradt a név végéről a járás.

A Zákányi iskolában a letét 1964-ben alakult.

Zsombó

Korábban dűlőnév volt. A község névadója a határban lévő zsombék, nyáron kiszáradó vízállás, nádas, bozótos, vizenyős terület. A zsombói lápos erdő és rét olyan terület, ahol ritkán előforduló növények és rovarok találhatóak. Az erdő szélén fekszik a zsombói csárda, amely 200 éves. A jellegzetes alföldi csárda valamikor kedvenc találkozó helye volt az erre vetődő szegénylegényeknek, Rózsa Sándor is gyakran megfordult a zsombói csárdában.

Zsombó, mint önálló község igen rövid időre tekinthet vissza, hiszen 1949-ig csak mint Kiskundorozsma tanyaközpontja szerepelt. A tanyaközpont kialakulása az 1900-as évekre tehető. 1910-ben alakult meg a Gazdakör, helyisége egy kocsmá volt. A telefont 1923-ban vezették be, postája 1930 óta van, s a bélyegzőn már Zsombó szerepel. 1930-ban 848-an voltak Zsombó-dűlő lakói.

A felszabadulás idején még csak néhány ház állott a mai belterületen. 1950-ben az önálló községgé válást követően 178 lakóháznak és 11 közintézménynek megfelelő telek kialakításával készült el a házhely elosztási terv. Jelenleg 297 a község belterületén a lakóházak száma. Zsombó község a postán kívül semmiféle közintézménnyel nem rendelkezett. 1950-ben épült a tanácsháza, 1954 óta van két tantermes iskolája, mely 1969-ben még négy tanteremmel bővült. 1955 óta van a községnek mozija. 1956-ban ötszáz folyóméter betonjárdát építettek. A község belterületét 1958-ban villamosították. Lakóinak száma 2066 fő, belterületen 757, külterületen 1309 fő él 2689 ha területen. Egy téesz működik a községben.

Zsombón élt haláláig Tombácز János mesemondó, a népművészet mestere.

A könyvtár

A könyvtár alapítási éve 1950, amely a községi tanács egyik szobájában volt elhelyezve, állománya pedig egy zárt szekrényben. A könyvtáros a tanács egyik dolgozója volt, aki heti két alkalommal 8 órában kölcsönzött. Az állomány még 1966-ban is elfért három szekrényben.

A 250 férőhelyes művelődési ház 1968-ban épült fel. Itt kapott helyet a könyvtár, melynek alapterülete 61 m² volt. A könyvtáros 1976-ig a mindenkori művelődési ház vezetője volt, aki heti 3 alkalommal 12 órában kölcsönzött, mint tiszteletdíjas. 1972-ben átköltztették a könyvtárat egy 26 m²-es helyiségbe, amely kisebb és rosszul megközelíthető volt. A polcok zsúfoltak,

s a mennyezetig érnek. Helybenolvasásra nincs lehetőség. A könyvtár rendezvényt sem tartott még ott. A kézikönyvtári anyag zárt szekrényben van.

A könyvtár 1976-ban főhivatású könyvtárost kapott, így kettévált a művelődési ház vezetői és a könyvtárosi státusz. 1978-ban visszakapja a könyvtár a volt könyvtárhelyiséget. Berendezésének beszerzése most van folyamatban.

A könyvtárnak egy letéje van a Wesselényi tanyai iskolában. Az iskolát valamikor Bába iskolának hívták, 1938-ban épült. A letét 1966-ban alakult.

II. A KÖNYVTÁRAK MŰKÖDÉSI FELTÉTELEI ÉS A KÖNYVTÁRAK MUNKÁJA

1. A könyvvel való ellátottság

A könyvtárak működésének egyik alapvető feltételét a könyvállomány képezi. A szolgáltató helyek erősödését az jellemzi, hogy hány kötet könyv van a könyvtár birtokában, vagy mennyi az egy lakosra jutó kötetek száma, továbbá, hogy mennyi az egy év alatt beszerzett új könyvek száma, hiszen ez nagy mértékben befolyásolja a könyvtárak vonzerejét.

A könyvtárhálózat fejlesztésének legkorábbi időszakában csak a megyei, a városi és a járási könyvtárak szerzeményeztek önállóan (1952-1959). A községi könyvtárak letéti ellátás alapján kaptak könyveket. A hálózatépítés ekkori céljának ez felelt meg, nevezetesen – el kellett látni könyvekkel a semmi-ből létrehozott könyvtárakat. Ahogy az ötvenes évek végére megerősödtek a községi könyvtárak, elégtelenné vált az ellátásnak ez a szervezete. A hálózat számára a megnövekedett könyvigények biztosítása, a járási könyvtárakon mint hálózati alközpontokon keresztül már egyre kevésbé volt célszerű. Itt azonban a döntő az lehetett, hogy a helyi tanácsok költségvetéséből mennyire lehetett a lakosság könyvtári igényeit kielégíteni.

1.1 A könyvállomány fejlődése a járásban

1955-ben egy fél könyv sem jutott egy lakosra, ami viszont 1976-ra már hatszorosára nőtt. Tíz év telt el, mire az ellátottsági mutató elérte az egy darab könyvet.

A lakosság könyvvel való ellátottságát illetően a megye három járása közül a szegedi járáse a legalacsonyabb (2,4 kötet/fő), mégis a fejlődés a múlthoz képest óriási: 1976-ban a megyei községi átlag 2,9 kötet könyv volt, a makói járásban 3,9, a szentesi járásban pedig 3,3 kötet jutott egy főre.

A könyvellátottságban a makói járáshoz viszonyított 40 %-os és a szentesi járáshoz mért 30 %-os elmaradás – tekintve, hogy a lakosság alapellátásáról van szó – teljességgel indokolatlan.

A következőkben a járáson belül a községek mutatóit, azok változását értékelem az 1971-76 közötti időszakban.

1.2 Könyvellátottság a járás községeiben

Öt év leforgása alatt a lakosság könyvvel való ellátottsága nagyon dinamikusán 1,5 kötetről 2,4-re, vagyis 60 %-kal növekedett. (1. sz. melléklet.) Átlagon felüli növekedés elsősorban ott következett be, ahol az állomány korábban a legkisebb volt. Így pl. Kübekházában, Sándorfalván, Szatymazonon, Kisteleken. Ennek ellenére Bakson, Domaszéken, Kisteleken, Sándorfalván, Szatymazonon és Üllésen, tehát hat községben az ellátottsági mutató alatta marad a 2 kötetnek. A legalacsonyabb ellátottság a járás legjelentősebb településén, Kisteleken van (1,8 kötet/fő). Az ellátottság nagy differenciálódást mutat. A megye 2,9 kötet/lakos községi átlagát a járás területén 3 község éri el, 5 pedig meg is haladja azt (Bordány, Deszk, Forráskút, Kübekháza, Pusztamérges). Az utóbbiakban ezek a mutatók 3-4 kötet/lakos között helyezkednek el.

A járás 23 községének tehát csak egyharmada éri el, illetve haladja meg a megye községeinek átlagos ellátottsági színvonalát, kétharmada pedig elmarad attól.

Ez a körülmény arra hívja fel a figyelmet, hogy a könyvellátottság gyorsütemű fejlesztése továbbra is alapvető követelményként jelentkezik a járás községeiben. Ez viszont csak úgy érhető el, ha a megyei póthitelből rendelkezésre álló összegből az átlagosnál nagyobb mértékű támogatásban részesülnek az érintett községek. Természetesen továbbra is szorgalmazni kell a községi tanácsoknál, hogy saját költségvetési lehetőségeiken belül érdemi ráfordításokat valósítsanak meg az állomány gyarapítása érdekében.

A jelentős külső segítség azonban nélkülözhetetlen, mert csak ezzel érhető el, hogy a járás községeinek lakossága ugyanolyan művelődési feltételekkel rendelkezzen, mint a másik kettő.

1.3 Az állomány összetétele

A könyvtári állomány gyarapodásának másik fontos tényezője, hogy tartalmilag, minőségileg javult-e annak színvonala. Az állomány összetételét a negyedik és az ötödik ötéves terv első éveiben hasonlítom össze. Az 1976. évi adatokat a 2. sz. melléklet tartalmazza.

Az állomány összetétele járási szinten a következők szerint változott:

	1971	1976	
	megoszlás %-a		
	a szegedi járásban	a megyében	
ismeretterjesztő irodalom	28,8	31,0	36,3
szépirodalom	46,8	42,9	41,2
gyermek és ifjúsági irodalom	26,4	25,1	22,5

Az állományon belül legmagasabb a szépirodalom aránya. Az összehasonlítható időszakban azonban jelentős eltolódás következett be az ismeretterjesztő irodalom javára. 1971-ben a szépirodalom részaránya 46,8 %, 1976-ban 42,9 % volt, míg az ismeretterjesztő irodalomé 1971-ben 26,8, 1976-ban 31,0 %. Megítélésem szerint a járás könyvtáraiban még mindig alacsony a gyermek és az ifjúsági irodalom aránya. Az olvasóknak 1971-ben 42,8 %-a, 1976-ban 43,2 %-a volt a 14 éven aluli, ugyanakkor az állománynak csak 26,4, illetve 26,1 %-át tette ki az ifjúsági és a gyermekirodalom. Az igényeket akkor lehetne jobban kielégíteni, ha az állomány magasabb hányadát képviselné a gyermek és az ifjúsági irodalom.

A megyei átlaggal való összehasonlítás azt mutatja, hogy a járás az ismeretterjesztő irodalom arányát tekintve elmaradásban van, ugyanakkor a gyermek és az ifjúsági irodalom aránya magasabb. A szépirodalom tekintetében az eltérés nem jelentős. A járási adatok az igényekben jelentkező eltéréseket tükrözik.

Külön be kívánom mutatni az ismeretterjesztő irodalom belső összetételének változását.

	1971	1976
	részesezés %-a az állományból	
	a szegedi járásban	
társadalomtudományi	6,9	8,8
természettudományi	2,1	2,7
műszaki	2,9	2,9
mezőgazdasági	4,5	3,4
egyéb	<u>10,4</u>	<u>13,2</u>
ismeretterjesztő összesen	26,8	31,0

A részarány egyedül a mezőgazdasági könyvek esetében csökkent, a műszaki irodalom aránya változatlan maradt, míg a társadalomtudományi, a természettudományi és az egyéb szakirodalomé jelentősen, 15-30 % közötti mértékben növekedett. A jövőben az állomány gyarapításánál az ismeretterjesztő irodalom összetételére és fejlesztésére külön figyelmet kell fordítani.

A mezőgazdasági irodalom százalékaránya 4,5-ről 3,4 %-ra csökkent, bár a kötetszám 573-al emelkedett. A mezőgazdasági könyvek arányának csökkenése az összállományból oly módon következett be, hogy a községi könyvtárak az elavult irodalmat javaslatunkra kiselejtezték. Az állományból kivont könyvek jelentős száma egészséges állománygondozásra vall. Mégis meg kell jegyezni, hogy kevés a mezőgazdasági szakkönyvek száma, annál is inkább, mert a szegedi járás kimondottan mezőgazdasági jellegű. Emellett még az is gondot okoz, hogy a mezőgazdasági szakkönyvek összetétele nem megfelelően igazodik a falu gazdaságainak igényéhez. Találunk olyan községi könyvtárakat, ahol több példányban méhészeti, dohánytermesztési könyv, viszont a faluban senki sem foglalkozik méhészettel, illetve dohánytermesztéssel. Ennek néha nem a könyvtár helytelen szerzeményezése volt az oka, hanem a kellően meg nem alapozott ajándékozás (ÁFÉSZ). A növényvédelem szakkönyvei is sok könyvtárban elavultak. A növényvédő szerek listája, köre gyorsan bővül, új meg új szerek kerülnek forgalomba, ezért mindenképpen igazodni kell a rendeléseknél az ilyen típusú szakkönyvekhez.

Az olvasók összetételét a következő fejezetben látjuk majd, de itt is meg kell említeni, hogy a járásban 1971-ben az olvasók 10,8 %-a, 1976-ban 12,3 %-a tartozott a szövetkezeti parasztsághoz.

A könyvállomány összetételének változása és belső aránya községi mélységben arról tanúskodik, hogy

- valamennyi községben nőtt az ismeretterjesztő irodalom aránya
 - három község (Csengele, Domaszék és Szatymaz) kivételével csökkent a szépirodalom
 - és 12 községben (Ásotthalom, Baks, Csengele, Pusztaszer, Ruzsa, Szatymaz, Zákányszék és Zsombó) a gyermek és az ifjúsági irodalom aránya.
- Ez utóbbiakban a csökkenés ellenére sem alacsonyabb az arány a megyei átlagnál, de az olvasók összetétele szempontjából már nem mondható szerencsésnek.

Az egyes községi könyvtárak állomány-összetétele szélsőséges eltéréseket általában nem mutat, így a szerzeményezést elfogadhatónak lehet minősíteni. Az ismeretterjesztő irodalom esetében Balástya (25,1 %), Pusztamérges (26,4 %), és Újszentiván (25,4 %) mutat alacsony értéket. Forráskúton (33,1 %) alacsony a szépirodalom, ugyanakkor kiugró (40,0 %) a gyermekirodalom aránya, Deszken pedig jelentős az elmaradás a gyermekirodalom szempontjából (18,1 %), míg ezzel szemben magas (39,2 %) az ismeretterjesztő irodalom állománya.

A tennivalókat a fentiekben vázoltak határozzák meg a jövőben.

2. Az olvasók száma

A könyvtári hálózati munka egyik fontos mutatója az olvasók száma és az olvasók aránya. Ha egy községi könyvtár, vagy egy könyvtáros munkáját értékeljük, az elsők között az olvasóarány indexét használjuk. Valóban sokat mond az, hogy a lakosságnak hány százaléka beiratkozott olvasója a könyvtárnak. Az adatokat a 3. sz. melléklet mutatja be.

A mellékleten szereplő adatok 1955 és 1970 között a közigazgatási átszervezés előtti állapotot, míg 1971-76 között a jelenlegi területet tükrözik. (1973-ban 5 községet Szeged területéhez csatoltak.)

Az olvasók száma 1955 és 1970 között 2,3-szeresére növekedett. 1971 és 1976 között pedig kisebb ingadozásokkal 14-15 ezer fő között stagnál.

Az olvasók számában az ötvenes évek második felében visszaesés, majd lassú emelkedés, míg a hatvanas évek első felében rendkívül dinamikus fejlődés következett be.

A hetvenes évek során kialakult nagyságrend bizonyos megállapodottságot mutat és a könyvtári szolgáltatás színvonalának emelésével lehet csak reálisan számolni az olvasók számának jelentősebb mértékű növekedésével.

Az anyagi feltételek javulásával azonban egyelőre nem számolhatunk, így a feladatokat az adott körülményekhez mérten irányozhatjuk elő.

2.1. Az olvasóarány

Az olvasóarány a könyvtárhasználat mértékét mutatja. A vonatkozó adatokat szintén a 3. sz. melléklet tartalmazza.

Az olvasók aránya 1962-re érte el, illetve haladta meg a 10 %-ot, 1968-ra pedig a 20 %-ot, amit azonban nem tudtunk megtartani. 1971-ben 15 053 olvasója volt a járásnak, a lakosok 17,8 százaléka, 1976-ban 14 724 fő, 18,8 %. Az olvasók száma 329 fővel kevesebb, mégis a százalékarány magasabb volt. A közigazgatási átszervezés folytán a járás olvasóinak százalékaránya nem csökkent, ugyanis ebből a szempontból a Szeged környéki nagyközségek mutatói gyengébbek voltak az átlagnál. (1970-ben Algyón 17,9, Gyálaréten 23,5, Kiskundorozsmán 11,4, Szőregen 10,6, Tápén 14,1 % volt az olvasói arány.)

Ki kell emelnem az újszentiváni könyvtár olvasóarányának fejlődését. 1965-ben mindössze 60 olvasója volt a könyvtárnak, ebből a 14 éven aluli 35 fő. A lakosok száma 1289 fő volt, az olvasó arány 4,6 %. Ezzel szemben 1971-ben már 11,2 %, 1976-ban pedig 18,3 %-ra emelkedett a mutató.

Az olvasók száma a két öt éves tervidőszak első éveit összevetve Deszken, Domaszéken, Sándorfalván, Szatymazon és Üllésen csökkent. Domaszéken, Szatymazon és Üllésen a tanyai iskolák elnéptelenedése miatt megszűntek a

letétek, Deszken pedig a TBC szanatóriumban szűnt meg a jól működő fiók, míg Sándorfalva olvasóinak csökkenését a dóci tagkönyvtár rossz eredménye okozta.

A fentiekén kívül a többi 18 községben mindenütt emelkedett az olvasók lakossághoz viszonyított aránya.

2.2 Az olvasók könyvellátottsága

Járási szinten az olvasók könyvellátottsága a vizsgált öt év alatt közel 50 %-kal javult. Hasonlóan, mint a lakosság könyvellátottságánál, az olvasók könyvellátottsága is sokkal kedvezőlenebb a másik két járáshoz viszonyítva.

A járáson belül – kivétel nélkül – minden községben javult ez a mutató, bár eltérő mértékben. Egyes községekben, pl. Bordány, Deszk, Domaszék, Forráskút, Rösze, Sándorfalva és Szatymaz, jelentős mértékben, mások esetében pedig, pl. Baks, Balástya, Csengele, Kistelek és Pusztaszer, csak mérsékeltebben emelkedett ez a mutatószám. Ez utóbbi községek könyvtárainak alapterülete (Pusztaszer kivételével) – mint később látni fogjuk – szerepet játszik ebben.

2.3 Az olvasók életkor szerinti megoszlása

Az olvasók összetételét és annak változását járási szinten a következő táblán, míg községi mélységben a 4. sz. mellékleten mutatom be.

o l v a s ó k	1971	1976	
		kor szerinti megoszlás %-a a szegedi járásban	a megyében
14 éven aluli	42,8	43,2	40,5
15-29 év között	34,7	32,1	33,2
30-59 év között	23,1	26,3	19,6
60 év felett	4,8	5,4	6,7
Együtt	100,0	100,0	100,0

A táblázat arról tanúskodik, hogy a felnőtt olvasók képezik az olvasók nagyobb hányadát. A vizsgált évek között kisebb mértékben (0,4 %-kal) nőtt a 14 éven aluliak részesedése. A járás olvasói között a gyermek olvasók aránya a megyei átlagot meghaladja. A felnőttek részesedésének csökkenése a KISZ korúaknál következett be, míg a 30 év felettié növekedett.

A megyei átlagtól való eltérés a 30 év alatti felnőtteknél nem jelentős. Lényegesen magasabb viszont a járásban a 30-59 év közöttiek aránya, mint a megyei átlag, ugyanakkor ez fordítottn jelentkezik a 60 év felettiéknél.

Minden összefüggésben van a terület mezőgazdasági jellegével. Községenként vizsgálva a gyermek és a felnőtt olvasók arányát és változását a következő megállapításokat tehetjük:

- A községek egyharmadában jellemző az átlagosnak megfelelő arány, egy-egy harmadában pedig a gyermekeké, illetve a felnőtteké haladja meg azt jelentősen.
- Ahol a gyermekolvasók aránya alacsony, - egyéb körülményektől függően – ott kínálkozik elsősorban lehetőség az olvasók számának növelésére, így pl. Balástyán, Deszken, Kisteleken, Mórahalmon, Ópusztaszeren és Sándorfalván.
- Ez a körülmény elsősorban az olvasóarányával, valamint a gyermek és ifjúsági irodalom arányával hozható összefüggésbe. A 23 községből az eltelt öt év alatt 9-ben csökkent a 14 éven aluliak aránya, míg 14-ben növekedett. Jellemző, hogy a 9 között 5 szerepel az előbb felsorolt 6 községből.

2.4. Az olvasók foglalkozás szerinti megoszlása

A foglalkozás szerinti összetételben jelentős mozgás következett be az alábbi tábla tanúsága szerint.

Foglalkozás	1971 megoszlás %-ban	1976
Munkásosztályhoz tartozók	10,0	13,2
Szövetkezeti parasztsághoz tartozók	10,8	12,4
Nem fizikai dolgozók	6,2	9,6
Kisárutermelők, kiskereskedők	4,3	0,5
Oktatási intézmények hallgatói	54,1	54,8
Nyugdíjasok	10,3	4,3
Egyéb eltartottak	4,3	5,2
Összesen	100,0	100,0

Öt foglalkozáscsoportnál növekedés, kettőnél csökkenés történt öt év alatt.

A legnagyobb mértékű növekedés (55 %-os) a nem fizikai dolgozók körében jelentkezett. Figyelemre méltó növekedés következett be (32 %-os) a munkásosztályhoz tartozók számában és arányában is. Mérsékeltbb részarány-növekedés volt még az egyéb eltartottak (21 %-os) és a szövetkezeti parasztsághoz tartozók (15 %-os) esetében.

Az oktatási intézmények hallgatóinak száma és aránya lényegében stagnál.

Nagy mértékű csökkenés következett be ugyanakkor a kisárutermelők (88 %-os) és a nyugdíjasok (58 %-os) számában, valamint arányában. A módosulások számos tényező együttes hatására következtek be. Ezek számbavétele hosszabb vizsgáldást igényelne.

A változások mögött mindenesetre a következő tényezőket ismerhetjük fel:

- A munkásosztályhoz tartozók számának és arányának emelkedése az olvasólétszámon belül kisebb mértékben a keresők arányában való fokozatos növekedésükkel, de különösen az „Olvasó munkásért” mozgalom eredményeivel van összefüggésben. Ahol megértették a munkásolvasókkal való foglalkozás jelentőségét, megfelelően foglalkoztak velük és alapos szervezést végeztek, az eredmények nem maradtak el.

Ezt példázzák az alábbi községek könyvtárainak mutatói:

Munkásolvasók	1971		1976	
	száma fő	részaránya %	száma fő	részaránya %
Ásotthalom	161	12,8	375	26,2
Kistelek	216	19,1	374	25,0
Sándorfalva	153	12,8	250	23,5

- A járás mezőgazdasági jellegét tekintve alacsony a szövetkezeti parasztsághoz tartozó olvasók részaránya. A bekövetkezett mérsékeltebb fejlődés feltétlenül összefüggésben van a szövetkezeti parasztság életkor szerinti összetételének módosulásával, nevezetesen az átlagéletkor kedvezőbbé válásával.
- A kisárutermelő foglalkozásúak számának és arányának az olvasólétszámon belüli nagy mértékű változása egyrészt számuk fokozatos csökkenésével magyarázható. A szakszövetkezetekbe tömörült, lényegében egyéni parasztság száma ugyanis az utóbbi években egyre inkább csökken.
A kisárutermelők arányának csökkenése másrészt azzal is összefügg, hogy a külterületi, tanyai iskolák jelentős számban megszűntek, velük együtt a letétek és így az ott élő lakosság könyvtári ellátásának eddigi feltételei is.
- A nyugdíjasok számának közel 60 %-os (909 olvasó) csökkenése már nehezen magyarázható. A nyugdíjas korú lakosság száma ugyanis állandóan és jelentősen emelkedik, mégpedig olyanokkal, akiknek az iskolai végzettsége, kulturális színvonala általában kedvezőbb a korábbi évek nyugdíjasainál. Ennek alapján éppen a fordított jelenség volna természetes.

A 23 községet vizsgálva a változásról főbb vonásaiban az alábbiakat állapíthatjuk meg:

- 12 községben csökkent az olvasók száma; ezek közül elsősorban azok érdemelnek figyelmet, ahol a munkás és a szövetkezeti paraszt olvasók száma egyaránt csökkent (Deszk, Forráskút, Szatymaz és Zákányszék),
- a munkásolvasók száma 9, a szövetkezeti parasztsághoz tartozó olvasók száma szintén 9, a tanulók száma 11 községben, míg a nem fizikai dolgozó olvasóké 1 községben csökkent,
- a kisárutermelő olvasók száma és a nyugdíjasoké egy kivétellel mindentűn csökkent.

A jövőt illetően a további vizsgálódásra elsősorban ott van szükség, ahol a munkás, a paraszt és a nyugdíjas olvasók számában csökkenés következett be. Az okok konkrét feltárásával válik lehetővé ennek a tendenciának a megváltoztatása az alábbi községekben:

- a nyugdíjasok szempontjából – Kűbekháza kivételével – minden községben,

- a munkásolvasók szempontjából: Domaszék, Forráskút, Pusztamérges, Rőszke, Ruzsa, Szatymaz, Tiszasziget és Zákányszék községekben,
- a szövetkezeti parasztsághoz tartozó olvasók szempontjából: Ásotthalom, Baks, Csengele, Forráskút, Sándorfalva, Szatymaz, Üllés és Zákányszék községekben. (Deszk esetében meg kell jegyezni, hogy minden foglalkozási csoportban csökkenést okozott a szanatóriumi fiók kiválása.)

3. A látogatók száma

A látogatási mutató azt jelzi, hogy egy-egy olvasó éves átlagban hányszor kereste fel a könyvtárat. A látogatási átlag tehát az olvasók aktivitásának fokát jelzi és a könyvtár használatának rendszerességére utal.

	<u>1971</u>	<u>1976</u>	<u>Index</u>
A látogatók száma – fő	148 415	150 501	101,4
ebből 14 éven aluli	84 083	85 021	101,1
14 éven felüli	64 332	65 480	101,8
A látogatók megoszlása %	100,0	100,0	
ebből 14 éven aluli	56,6	56,5	
14 éven felüli	43,4	43,5	
Látogatási átlag (látogatók/olvasók)	9,9	10,2	
ebből 14 éven aluli	13,0	13,4	
14 éven felüli	7,5	7,8	
- a makói járásban	---	10,6	
- a szentesi járásban	---	10,2	
- a megye községeiben összesen	---	10,3	

1971-ben a járásban átlagosan 9,9 alkalommal kereste fel a könyvtárakat egy-egy olvasó, 1976-ban pedig 10,2-szer.

Ha a járási összes látogatók számát nézzük, alig van emelkedés, mert 2086 fővel volt több látogatója a községi könyvtáraknak, ami csupán 1,4 %-os növekedést jelent. A 14 éven aluli beiratkozott olvasók a könyvtárakat sűrűbben látogatják, mint a 14 éven felüliek. Arányuk 1971-ben 56,6 %, 1976-ban 56,5 % volt a látogatókból, míg az összolvasókhoz mérten 42,8 %, illetve 43,2 % volt. A látogatási átlag a járások között lényeges eltérést nem mutat.

A látogatási átlag községenkénti változását az 5. sz. melléklet szemlélteti. Ennek alapján az tűnik szembe, hogy igen jelentős mozgás, változás történt a járás községeinek könyvtáraiban a látogatók számát illetően. A községek mintegy 40 %-ában jelentősen nőtt ez a mutató (Ásotthalom, Baks, Kükékhá-

za, Pusztamérges, Pusztaszer, Röske, Tiszasziget, Újszentiván és Zákányszék). Ugyancsak 9 községben (kb. 40 %) visszaesés következett be, különösen nagy ennek mértéke Balástya, Bordány, Deszk, Ópusztaszer, Sándorfalva és Szatymaz esetében.

A többi, (mintegy 20 % esetében) a látogatási mutató az átlag közelében van.

Az okok elsősorban azzal vannak összefüggésben, amit az olvasók arányának változásával kapcsolatban állapítottunk meg.

Ezekon kívül az utóbbi években fokozódott a községi könyvtárakban a helybenolvasás gyakorisága. Egyre többen használják a kézikönyvtárakat, a könyvtárosok szervezett foglalkozásokat tartanak a kézikönyvek használatával kapcsolatban, rendhagyó irodalomórákat tartanak a könyvtárakban, - pl. Ásotthalom, Kistelek, Kübekháza, Mórahalom Pusztamérges –, s mindez a könyvtárosok tudatos nevelő munkájának a következménye. A szűkös alapterületű helyiségek ellenére is beülnek az olvasók a községi könyvtárakba folyóiratok olvasása céljából, pl. Baks, Csengele, Zákányszék, s a látogatók száma emelkedik.

4. A kölcsönzött kötetek száma

Számomra a kölcsönzött kötetek száma az egyik legfontosabb mutatószám a könyvtári hálózati munkában. Lényeges az olvasók száma, az olvasók aránya is, de néha emelkedésük nem biztos, hogy többet takar, mint egy olvasótoborzási mozgalom hatását. Fontos mérőszám a látogatók száma is. Látogatónak számítunk minden olvasót, aki igénybe veszi a könyvtár szolgáltatásait, akár rendezvények kapcsán, vagy folyóiratok olvasása miatt, mert a könyvtárosnak foglalkoznia kell velük.

A könyvek forgalma, kölcsönzése azért különösen fontos, mert ez érzékelteti legjobban a könyvtár munkáját. A kölcsönzött kötetek forgalma, a falusi lakosok könyvvel való kapcsolata, a könyvek olvasása már módot ad a nevelésre, az ízlés fejlesztésére.

A számszerűen bekövetkezett változást az alábbi tábla mutatja:

	<u>1971</u>	<u>1976</u>	<u>Index</u>
A kölcsönzött kötetek száma – db	377 453	427 510	113,3
ebből - 14 éven aluliak	196 456	221 913	113,0
- 14 éven felüliek	180 997	205 597	113,6
Kölcsönzött kötetek megoszlása - %	100,0	100,0	
ebből - 14 éven aluliak	52,0	51,9	
- 14 éven felüliek	48,0	48,1	

A kölcsönzött kötetek száma 13,3 %-kal növekedett, közel azonos mértékben mind a gyermek olvasók, mind a felnőtt olvasók tekintetében. Ennek folytán lényegében a megoszlás sem változott, mert mértéke elhanyagolható.

Községenként vizsgálva a kölcsönzött kötetek számának változását látható, hogy (6. sz. melléklet) a könyvtárak mintegy 50 %-ában történt jelentős mértékű emelkedés. Kb. 16%-ot tesz ki az a négy község (Bordány, Deszk, Domaszék és Sándorfalva), ahol komoly mértékű volt a visszaesés. Ezek közül három községben romlott az olvasóarány is (Bordányban minimálisan emelkedett). Ezen kívül szerepet játszott a könyvtáros személyében bekövetkezett változás (Bordány és Sándorfalva csatolt községe, Dóc esetében), a szanatóriumi fiókkönyvtár kiválása (Deszk), valamint a tanyai iskolák megszűnése (Domaszék). A községek egyharmadában az átlagos közelében alakultak a kölcsönzés számadatai.

4.1 A kölcsönzés néhány további fontos mutatószáma

A hálózat könyvtáraiban a kölcsönzött kötetek számával többféle számítást végezhetünk.

A vizsgált szegedi járás adatait egyúttal összevettem a makói és a szentesi járás hasonló mutatóival is. Ennek alapján:

4.11 Az érdeklődés, amely a lakosságnak a könyvtár könyvei iránti érdeklődését jellemzi, járási szinten az egy lakosra jutó 1971. évi 4,5 kötetről 5,5 kötetre (22 %-kal) növekedett. (A másik két járásra vonatkozóan 1971-es adatokkal nem rendelkezem.)

Az 1976. évi adatok alapján a szegedi járás adata jelentősen elmarad a másik két járás adatától, de a megyei átlagot meghaladja. A szegedi járás községeiből hét község adatai (Ásotthalom, Balástya, Forráskút, Mórahalom, Pusztamérges, Újszentiván és Üllés) érik el, vagy haladják meg a makói és a szentesi járás átlagát. Járásunk községeinek kétharmadában gyenge az érdeklődés. Ennek alapvető meghatározója – mint ismeretes – a terület tanyai jellegében, a könyvellátottságban és a hálózat kiépítettségének fokában jelentkező lemaradás a másik két járáshoz viszonyítva.

4.12 Az olvasói érdeklődés elsősorban azt jelzi, hogy az olvasók mennyire találják vonzónak a könyvtárak állományát, mennyi könyvet olvastak el egy évben.

Az olvasói érdeklődés mutatója a szegedi járásban az egy olvasó által kölcsönzött 1971. évi 25,1 kötetről 1976-ban 29,0 kötetre (16 %-kal) növekedett.

A mutató elmaradása hasonló módon jelentkezik, mint az érdeklődés esetében, és hasonló okokból. Ugyanezt állapíthatjuk meg a járáson belül, mert az olvasói érdeklődés is elsősorban azokban a községekben nagyobb, ahol nagyobb a lakossági érdeklődés.

4.13 A kopási index a fogalomhoz mért könyv utánpótlásra ad választ. Ez a mutatószám általában akkor jó, ha az adott évben az egy beszerzett kötetre jutó átlagos kölcsönzés száma nem haladja meg a 30-40 alkalmat. Az azt meghaladó mutató esetén a növekedés mértékével arányosan pusztul az állomány. A szegedi járásban a kopási index 1971-ben 41,8 volt, míg 1976-ban 23,0.

Az 1971 éves mutató magas száma 1976-ra már jelentősen lecsökkent és elérte a helyes arányt, amely a 24,1-es megyei átlag közelében alakult ki és kedvezőbb a szentesi járás mutatójánál is.

A járáson belül a kopási index három községben rossz és utal az állomány veszélyeztetettségére (Domaszék, Kistelek és Üllés). Mint látni fogjuk, a lakossághoz mérten a könyvtárak alapterülete ezekben a községekben mutatja a legrosszabb arányt. A többi 20 községből háromban (Csengele, Mórahalom és Röske) a tűrési határ közelében, míg tizenkét községben kedvező szinten alakult az egy beszerzett kötetre jutó kölcsönzött kötetek száma.

4.14 A forgási sebesség mutatója az állomány kihasználtságának másik mérőszáma, s azt jelzi, hogy minden egyes könyvet átlagosan hányszor vettek igénybe az év során. Ez a mutató a szegedi járásban 1971-ben 2,9 kölcsönzést ért el, míg 1976-ban 2,3-et. Nem érdektelen, ha ezt a mutatót megbontva is vizsgáljuk:

	1971	1976
	<u>forgási sebesség</u>	
14 éven aluliak esetében	5,6	3,1
14 éven felüliek esetében	2,3	1,5

A gyermekállomány forgási sebessége lényegesen meghaladta mindkét évben a felnőtt irodalom forgását. Ez a körülmény jelzi, hogy a gyermekirodalom elhasználódása felényi idő alatt következik be a felnőtt irodalom állományához képest. A meséket, ifjúsági regényeket a községi könyvtárakban még a felnőttek is olvassák. Mindezek mellett a gyermekkönyvek nagyobb része nem megfelelő erősségű kötésben kerül a polcokra. Különösen aggasztó volt ez 1971-ben, amikor a gyermekkönyvek 5,6-szer fordultak meg az olvasók kezén.

A forgási sebesség mutatója a szegedi járásban a legnagyobb, de az eltérés nem jelentős. Azt is megállapíthatjuk, hogy döntően azokban a községekben magas a forgási sebesség mutatója, amelyekben magas a kopási index is.

5. A könyvtárak alapterülete

A könyvtári hálózat helyzetét, fejlettségét nem csak a könyvvállomány nagyságára és összetételére, az olvasók számára és arányára, valamint a könyvek használatára vonatkozó adatok jelzik. Ugyancsak meghatározó a jelentősége a könyvtárak elhelyezésének, belső kiképzésének, nem utolsósorban alapterületük nagyságának is.

A járás könyvtárainak elhelyezéséről és belső képéről dolgozatom I. részében szóltam. A következőkben a könyvtárak alapterületét vizsgálom az alábbi tényezőkkel összefüggésben:

- az alapterület nagyságának változása,
- az alapterület a lakossággal, illetve az olvasókkal összefüggésben,
- az alapterület és az állomány aránya.

5.1 A könyvtárak alapterületének változása

A vizsgált két időpont között a járás könyvtári hálózatának alapterülete jelentősen növekedett.

Erről tanúskodik az alábbi tábla, községi mélységben pedig a 7. sz. melléklet.

	<u>1971</u>	<u>1976</u>	<u>%</u>
alapterület m ²	962	1624	170

A bekövetkezett változás a korábbiaknál jóval kedvezőbb feltételeket teremtett 14 könyvtárunk esetében. A 70 %-os mértékű növekedés a könyvtárak kétharmadát érintette. Ennek ellenére nem minden esetben oldotta meg a gondokat az alapterület növekedése Balástya, Domaszék, Tiszasziget, Üllés és Zákányszék esetében. Változatlan maradt és megfelelő a terület nagysága hat község könyvtárában. Baks, Csengele, Üllés és Zsombó könyvtárai szolgáltatásának fejlődését pedig kifejezetten fékezi a megfelelő alapterület hiánya.

5.2 A lakosság és az olvasók alapterület szerint ellátottsága

A hálózat helyzetének megítélését pontosabbá teszi, ha összefüggésbe hozzuk a könyvtárak alapterületét a lakossággal, illetve az olvasók számával.

**100 lakosra 100 olvasóra
jutó alapterület/ m²/1976-ban**

szegedi járás	2,1	11,0
makói járás	2,9	12,8
szentesi járás	1,5	7,6
községek átlaga	2,1	10,5

A lakosság és a könyvtári alapterület összevetése arról tanúskodik, hogy a szegedi járás ellátottsági mutatója a községi átlagnak megfelelő, azaz 100 lakosra 2,1 m² alapterület jut. A 100 olvasóra vetített alapterület pedig, amely 11,0 m², némileg meghaladja a községi átlagot és összességében kedvezőbb alapterületi kihasználtságot mutat.

Meglehetősen nagy eltéréseket tapasztalunk azonban, ha ezeket a mutatókat községi mélységben is megvizsgáljuk.

Az alapterületi ellátottsági mutató kiemelkedően jó Ásotthalmon, Bordányban, Deszken, Kübekházán, Pusztamérgesen, Pusztaszeren és Újszentivánon. Kedvező a kép még három községben: Forráskút, Ruzsa és Tiszasziget. Az átlag alatt, annak közelében van ez a mutató Ópusztaszer, Röszeke, Sándorfalva, Szatymaz és Zákányszék esetében.

Kifejezetten kedvezőtlen a helyzet ebből a szempontból Bakson, Balástyán, Csengelén, Domaszéken, Kisteleken, Mórahalmon, Üllésen és Zsombón, tehát nyolc községben, a települések egyharmadában.

Az alapterületi kihasználtsági mutatók áttekintése után az előbbiekhöz viszonyítva, megközelítőleg fordított képet kapunk, mert minél gyengébb az ellátottsági mutató, annál kedvezőbb a kihasználtsági mutató.

5.3 A szükséges könyvtári alapterület és kielégítettségi foka

A járás községei könyvtárhálózatának fejlesztése szempontjából fontos annak ismerete, hogy a jelenlegi hálózat alapterülete milyen mértékben elégíti ki azokat a követelményeket, amelyeket a központi „Irányelvekben” szereplő normatívák meghatároznak. A 8. sz. melléklet tartalmazza az összevetést. Ezek szerint a 3480 m² alapterületi szükséglettel szemben a járás községei 1624 m² alapterülettel rendelkeznek, amely 46,7 %-os kielégítettségi fokot jelent.

Az elmúlt években bekövetkezett gyorsütemű fejlődés ellenére még nagyon jelentős az elmaradás. Ez határozza meg a feladatokat, amelyek a 8. sz. melléklet tanúsága szerint is azokban a községekben és olyan sorrendben jelentkeznek, mint amelyeket az előző pontban konkrétan felsoroltam.

5.4 Az alapterület és az állomány kapcsolata

Végezetül ebben a témakörben a könyvtári alapterület és a könyvállomány egymáshoz viszonyított adataiból képzett mutatókat vizsgáljuk meg. A számítás eredményeként kapott „tárolási index” némi betekintést nyújt a könyvtárhelyiség belsejébe. Az összehasonlítás alapjául – normatíva hiányában – a megyei községi átlagot vettem figyelembe. A községi és járási adatokat a 9. sz. melléklet tartalmazza.

A megye községeiben átlagosan 141 kötet könyvet tárolnak 1 m² alapterületen. Ebből a mutatóból – a körülmények ismeretében – bizonyos fokú zsúfoltságra következtethetünk.

A mai viszonyok között kedvező mutatónak véleményem szerint a 80-120 kötet/m² közötti értékeket tekinthetjük. A szegedi járás a községek átlagát nem éri el, így 116 kötet/m² mutatója önmagában kedvezőbb képet nyújt a másik két járáshoz viszonyítva.

A járás községeit vizsgálva azonban már ugyanaz a differenciáltság jelentkezik, mint a területi ellátottság esetében. A könyvtárak közel felében - tehát ismételtelen korábbi megállapításaink térnek vissza – tekinthető elfogadhatónak, vagy megfelelőnek a kialakult helyzet.

A könyvtárak egyharmadában pedig igen kedvezőtlenek a viszonyok olyannyira, hogy zavarják a tevékenység érdemi kifejtését (Baks, Balástya, Csengele, Domaszék, Mórahalom, Üllés és Zsombó).

6. Nyilvántartás – feltárás

Lényegében minden községi könyvtárban befejeződtek a katalógusok alapozó munkálatai 1976 végéig. A raktári katalógusok pontosak, megbízhatóak. Majdnem minden könyvtárban leegyeztették azt a könyvtárosok a címleltárkönyvvel lengyel módszerrel, vagy felbontották a raktári katalógust leltári számsorba és összevetették a címleltárkönyvvel, s bepótolták a hiányzó raktári lapokat. A raktári katalógusok további építése folyamatos. A betű- és a szakkatalógus építését könyvtártípusonként kell továbbfejleszteni az alábbiak szerint:

B típusú könyvtár

Kistelek: a raktári, valamint a teljes betű és szakrendi katalógus folyamatos építése és gondozása. Új feladata: gyűjteni Kistelek helytörténeti anyagát és a hanglezem állományról gyártmány és betűrendi (szerző és cím) katalógust készíti.

A C típusú könyvtárakat az állomány nagysága, az évi gyarapodás, valamint a könyvtári használat alapján két csoportba osztottuk C/1 és C/2 típusokra.

C/1 típusú könyvtárak

Ásotthalom	Röszke
Balástya	Sándorfalva
Bordány	Szatymaz
Deszk	Üllés
Domaszék	Zákányszék
Mórahalom	

A C/2 típusú kategóriába soroltunk 10 könyvtárat

Baks	Pusztamérges
Csengele	Pusztaszer
Forráskút	Ruzsa
Kübekháza	Tiszasziget
Ópusztaszer	Zsombó

D típusú könyvtárak a társközségek tagkönyvtárai:

Dóc, Öttömös, Újszentiván

Megjegyzés: Forráskút is tagkönyvtár, de mivel könyvtárosa függetlenített, így rá is a C/2 típusú kategória feladatai érvényesek

A C/1 típusú könyvtárak tennivalói

- a/ betűrendes katalógus Határidő: 1978. december 31.
b/ csoportképzéses ETO szakkatalógus Határidő: 1979. december 31.

C/2 típusú könyvtárak tennivalói

- a/ betűrendes katalógus Határidő: 1979. december 31.
b/ csoportképzéses ETO szakkatalógus Határidő: 1980. december 31.

A D típusú könyvtáraknak csak raktári katalógussal, illetve annak másolatával kell rendelkezniük.

7. A könyvtárak személyi ellátottsága, szakképzettségi szint

A hálózat 25 községi könyvtárában – ebből Dóc és Öttömös tagkönyvtár – 26 főhivatású könyvtáros dolgozik. Ásotthalmon, Mórahalmon, Sándorfalván 2-2, Kisteleken 3 főhivatású könyvtáros látja el a teendőket. Dócon megbízási díjas, Újszentivánon részfoglalkozású, Öttömösnek és Pusztamérgesnek egy főhivatású könyvtárosa van. (11. sz. melléklet)

A letéti könyvtárakban megbízási díjas könyvtárosok tevékenykednek, akik heti 2-4 órában kölcsönöznek. A tanyai iskolákban az iskola pedagógusai a könyvtárosok.

Súlyos gondokat jelent a könyvtárosok gyakori személycseréje. 1977-ben 6 községi könyvtárban kellett soron kívüli állományegyeztetést végrehajtani. A személycserékkel rendszeresen együtt jár a könyvtári munka színvonalának időszaki romlása is.

Sok energiát és türelmet jelentett a hálózati csoport munkatársainak az új könyvtárosok betanítása és tájékoztatása. A tanítás elsősorban a legalapvetőbb feladatokra terjed ki: a cím és a csoportos leltárkönyv pontos vezetése, összefüggése, a statisztika, az állomány feltárása stb.

A véglegesen távozók helyébe nem sikerült szakképzett könyvtárosokat állítani. A 26 főhivatású könyvtáros közül 3 fő rendelkezik középfokú szakképesítéssel (Ásotthalom, Kistelek, Sándorfalva). Jelenleg 11-en tanulnak a debreceni népművelő-könyvtár szak szegedi kihelyezett tagozatán és a bajai tanítóképző intézetben.

Alapfokú képzése minden könyvtárosnak van a dóci kivételével. A következő időszak legfontosabb feladata a főfoglalkozású könyvtárosok szakképzettségi szintjének emelése beiskolázással, illetve szakképzett könyvtárosok munkába állításával.

8. A tanyán élők könyvtári ellátása

A szegedi járás területén a lakosok 47,3 %-a külterületen, tanyán él (ld. 10. sz. melléklet).

A szolgálati helyek száma 1976-ban 95 volt, amely 23 községi könyvtárból, 2 tagkönyvtárból és 70 letéti könyvtárból tevődött össze. A letétek közül 59 tanyai iskolában, 7 téészben, 3 egészségügyi, szociális, napközi otthonban és 1 üzemben volt elhelyezve.

A 70 letéti könyvtárból 66 külterületen működött, az 59 tanyai iskolában és a 7 téészben. A következőkben erről a 66 könyvtárról lesz szó.

Ezeknek a könyvtáraknak a működési feltételei természetesen nem kedvezőek. Önálló helyiséggel nem rendelkeznek, mindössze kettőnek van csak minimális helyisége – Pusztaszer Szárnyékhalom és az Üllési Haladás téesz II. üzemege –, amelyek 10-12 m² alapterülettel rendelkeznek. A letétek többségében a tanyai iskolák tantermében, a téeszek klubszobájában, portásfülkéjében elhelyezett zárt szekrények jelentik a könyvtárat.

A személyi ellátottság kielégítő. A tanyai iskolákban a pedagógusok a megbízási díjas könyvtárosok, bár alapfokú könyvtárosi végzettséggel nem rendelkeznek. Megbízási díjuk havi 70 – 200 Ft-ig terjed. Nem kielégítő viszont a kölcsönzési idő, csak heti 1-2 napon, 2-4 órában állnak a tanyai olvasók rendelkezésére. Ennek oka elsősorban a díjtételek alacsony mértékében található.

A letéti könyvtárak állományát mindenütt a községi könyvtár adja. Egy letéti könyvtárunknak, a Balástya külső-őszeszékinek saját állománya van. A Szege-di Nyomda ajándékozott részére 430 db könyvet, de a községi könyvtár is ellátja könyvekkel a tanyai iskolát.

A cseréket a megyei művelődési autó, vagy a pedagógus (saját kocsi-jával), vagy a tanács szervezi, igénylés szerinti időközökben, de általában félévenként. A községi és a letéti könyvtáros minden alkalommal jelen van a cserék-nél. Az adminisztrációt az I. és a II. sz. törzslapon végzik. A könyvekben lévő kártyákat a letéti könyvtáros aláírja és azok a községi könyvtárban ma-radnak. A letétekben füzetes kölcsönzés folyik.

Milyen helyet foglal el az olvasás a tanyai lakosok körében?

Erre a kérdésre az állomány, a látogatók és a kölcsönzött kötetek száma ad-nak feleletet.

1976 végén 13 452 kötet volt a 66 tanyai letét állománya. A végrehajtott csere 1,2 szerez volt, így csak mintegy 16 000 kötet állt a 3 651 tanyai olvasó rendelkezésére, az összállomány (188 662) mintegy 9 %-a. Egy olvasóra 4,4, egy lakosra 0,4 könyv jut, míg a járási átlag 12,8, illetve 2,4 kötet. Egy-egy letéti könyvtár állománya igen kevés, az átlag 203 könyv, ennyi jut egy szol-gálati helyre. A beiratkozott olvasók száma 1976-ban a járásban 14 724 fő volt, melyből a tanyai olvasók adják az összolvasók 24,8 %-át.

Az olvasóarány 9,8 %. Az olvasók aránya elfogadható, ha viszont azt vizsgál-juk, hogy egy-egy olvasó hány könyvet kölcsönzött, hány-szor látogatta a letéti könyvtárat, az eredmény sokkal elmarad a járási átlag-tól.

Nézzük ezt meg részletesebben is:

A látogatók száma a járásban 42 193 fő volt 1976-ban
- ebből a tanyai letétekben 4 754 fő, az összes látogatók 11,3 %-a.

A kölcsönzött kötetek száma a járásban ekkor 85 528 volt,
- ebből tanyai letétekben 12 233, a kölcsönzött kötetek 14,3 %-a.

Hogyan érdeklődtek a könyvek iránt a tanyai lakosok és az olvasók?

<u>érdeklődés</u> – kölcsönzött kötet/lakos =	0,3
járásai átlag	5,5
<u>olvasói érdeklődés</u> – kölcsönzött kötet/olvasó =	3,4

Az adatok szerint a tanyákon élőknek még alacsony az olvasási kultúrájuk. Nagy a szintkülönbség a tanyai letétek és a községi könyvtárak eredményei között. Ennek oka egyrészt a letétek által nyújtott szegényes választék, másrészt a kölcsönzési idő rövidege. Nagy szerepet játszik természetesen az, hogy sokkal kevesebb szabadidővel rendelkeznek a tanyákon élők, továbbá villany sincs még sok tanyában.

Napjainkban a tanya-kérdés mindinkább előtérbe kerül és ennek keretében komoly feladatokat jelent a tanyai lakosok kulturális ellátottságának biztosítása. A tanyán élő embereknek nemcsak a kulturális színvonala hátrányos, hanem a külterületek közlekedése, közigazgatása, oktatásügye is (a tanyai iskolák nem korszerűek, többségükben egy tantermesek és összevont tanítási rendszerűek), de többségükben hiányoznak az egészségügyi és kereskedelmi szolgáltatások is.

A tanyai lakosok életkörülményeinek javítása érdekében az utóbbi években észrevehető eredmények, állami intézkedések történtek. Ezekbe illeszkedik be a könyvtári szolgáltatás a letétek segítségével.

A letétek ellátása sajátos problémákat és tennivalókat vet fel. Ezek között kell megemlíteni a következőket:

- a nyitvatartási idő meghosszabbítása,
- a kölcsönzéssel foglalkozók díjazásának javítása, szakmai képesítésük elősegítése munkájuk értékelése útján,
- rendszeresíteni kell az állomány cseréjét,
- a megszűnő tanyai iskolák helyett a helyi téveszek, szakszövetkezetek vegyék át a tanyai lakosság kulturális ellátását, illetve a letétek kezelését,
- a megszűnő tanyai iskolák eladásánál meg kell vizsgálni, hogyan lehetne az épületet kulturális célokra továbbra is fenntartani.

8.1 A művelődési autó munkája

Nem lenne teljes a kép a könyvtári hálózat fejlődéséről, ha nem tennénk említést a művelődési autóról. A szegedi járás 1963. január 1-jén kapott művelődési autót.

A kölcsönző helyek kiválasztásánál a legfontosabb szempont az volt, hogy azok a községektől legtávolabb lévő helyeken létesüljenek, s nagy tanyai területeket fogjanak össze. Olyan helyek jöhettek számításba, ahol az utak járhatók voltak. Sokáig megközelíthetetlen volt a tavaszi hóolvadások, ősz

esőzések idején a Zákányszék -Vágó, Ruzsa - Ruki I. és Üllés - Galambosi tanyai iskola.

Az első kölcsönzéseket befogadó iskola az Ásotthalom - Gátsori, a Ruzsa - Ruki II., a Pusztamérges - Külterületi és az Üllés - Siposalmi iskola volt. Az igény az Ásotthalom - Gátsori iskolánál jelentkezett legerősebben, ahol a tanyai lakosság többször kérte a községi tanács elnökét, hogy a művelődési autó járjon ki az iskolájukba is. Éppen ellenkező volt a helyzet pl. az öttömösi Petróczy iskolánál, ahol nem jelentkezett igény még a látogatások, kölcsönzések után sem. Itt a tanyai iskola tanítójának aktív közreműködésére volt szükség, hogy a művelődési autó vezetője vetítsen, kölcsönözzön.

A művelődési autóval 24 helyen folytattak kölcsönzést, ezek közül 12 helyen vetített is a gépkocsivezető. A művelődési autón két személy látja el a feladatokat, a gépkocsivezető a mozigépészi teendőket látta el, a könyvtáros pedig hetenként háromszor, napi két alkalommal – két különböző helyen – kölcsönzött.

A kölcsönzés nyilvántartása füzetes rendszerrel történt: A könyvek az erre a célra készített 80-100 könyvet befogadó könyvespolc-szerű ládákból voltak elhelyezve, amelyet minden alkalommal friss anyaggal ellátva vittek ki. A művelődési autó könyvanyaga a Járási Könyvtár állományából került összeállításra.

Minden kölcsönzési alkalomról előre értesítették a szervező pedagógust. A szervezés plakátok útján történt, melyen mindig feltüntették a kölcsönzés idejét és a forgatásra kerülő film címét. Nem volt ritkaság az, hogy az olvasók már a kölcsönzés előtt várták az autót. Egy-egy alkalommal 30-40-en is szorongtak a kölcsönző asztal körül, legtöbbször gyerekek. A könyvesládát úgy helyezték el, hogy mindenki kényelmesen hozzáférjen, a kölcsönzésben a tanyai iskola pedagógusa is segített.

1966. január 1-jével szűnt meg a művelődési autó könyvkölcsönzői tevékenysége. Szerepét elsősorban az olvasás és a könyvtári szolgáltatás iránti igények felkeltésével, a kölcsönzés lehetőségének megteremtésével töltötte be. Egyidejűleg módot adott arra is, hogy a kölcsönző állomások átalakuljanak az illető községek letéti könyvtárává, a letéti könyvtárosok pedig az adig segítő pedagógusok közül kerültek ki.

Ezt követően a hálózat művelődési autója továbbra is vetített a tanyai iskolákban, és tevékenysége csak 1977 tavaszán szűnt meg.

Befejezés

Történelmi mértékkel mérve 25 év rövid idő, de ez alatt olyan hatalmas változáson ment keresztül a járás könyvtári hálózata, amelyre korábban még gondolni is alig mertünk. A szegedi járás mai községeit és könyvtárait egy napon sem lehet említeni a 25 év előttivel.

A terület, a községek és a könyvtárak történetének, fejlődésének, sajátossága-
inak ismerete nekem arra ad lehetőséget, hogy még inkább azonosulni tudjak
azzal a tájjal és azokkal az emberekkel, ahol és akik érdekében napi munká-
mat végzem.

A könyvtári hálózat helyzetének és eredményeinek számbavétele, értékelése
pedig azokat a tennivalókat mutatta meg számomra, amelyek gyakorlati
megvalósításával a következő időszak fejlődését bizonyára elő lehet segíteni.

Az értékelés nagyon sok feladatra hívja fel a figyelmet. A feladatok megvaló-
sítása ugyanakkor a felismerés mellett sem megy könnyen.

Azokban a községekben, ahol kedvezőtlen feltételek között történik a könyv-
tári szolgáltatás, ott az anyagi eszközök szűkössége mellett szemléletbeli
akadályokkal is szembe találkozunk. Szívós, kitartó és tudatos szervező mun-
kára van szükség ott is, ahol már előbbre állunk.

Úgy érzem, hogy a dolgozat összeállításával, ismereteim gyarapodásával a
jövőben még tudatosabban láthatom el azokat a feladatokat, amelyeket évek
óta örömmel és szívesen végzek.

**A könyvellátottság változása a járás községeiben
1971-1976 között**

K ö z s é g	Ellátottság 1971	Kötet/lakos 1976
Ásotthalom	1,7	2,9
Baks	1,4	1,9
Balástya	1,7	2,1
Bordány	1,7	3,1
Csengele	1,6	2,4
Deszk	3,4	4,0
Domaszék	1,2	1,9
Forráskút	2,0	3,6
Kistelek	1,1	1,8
Kübekháza	1,5	3,0
Mórahalom	1,9	2,4
Ópusztaszer	1,8	2,8
Pusztamérges + Öttömös	2,6	4,0
Pusztaszer	1,7	2,9
Röszke	1,2	2,1
Ruzsa	1,5	2,2
Sándorfalva	1,1	1,9
Szatymaz	1,1	1,9
Tiszasziget	1,4	2,5
Újszentiván	1,9	3,4
Üllés	1,4	1,9
Zákányszék	1,4	2,3
Zsombó	1,7	2,4
Összesen	1,5	2,4

Az állomány összetétele 1976-ban

K ö z s é g	Állomány kötet	e b b ő l		
		ism. terj.	szép- irod.	gyermek és ifj.irod.
s z á z a l é k b a n				
Ásotthalom	14 782	36,3	37,9	25,8
Baks	4 486	33,1	40,6	26,3
Balástya	9 800	25,1	40,2	34,7
Bordány	8 384	32,8	40,8	26,4
Csengele	6 434	27,4	42,2	31,4
Deszk	11 042	39,2	42,7	18,1
Domaszék	6 515	30,8	41,0	28,2
Forráskút	7 776	26,9	33,1	40,0
Kistelek	14 902	30,4	43,7	25,9
Kübekháza	5 098	32,6	43,4	24,0
Mórahalom	14 061	31,2	47,6	21,2
Ópusztaszer	6 315	38,8	36,8	24,4
Pusztamérges + Öttömös	10 297	26,4	49,4	24,2
Pusztaszer	5 769	27,9	45,5	24,6
Röszke	7 629	29,1	43,1	27,8
Ruzsa	7 352	30,8	40,6	25,6
Sándorfalva	13 526	32,1	46,9	21,0
Szatymaz	7 629	27,3	45,7	27,0
Tiszasziget	4 536	33,0	39,5	27,5
Újszentiván	4 079	25,4	46,0	28,6
Üllés	6 401	32,1	41,2	26,7
Zákányszék	7 193	27,0	44,8	28,2
Zsombó	4 955	29,4	47,7	22,9
Összesen	188 662	31,0	42,9	25,1

**Az olvasók számának alakulása a járásban
1955-1976 között**

Év	Olvasók száma fő	Az olvasók a lakosság %-ában
1955	8 435	7,6
1956	8 444	7,6
1957	7 046	6,3
1958	6 366	5,7
1959	8 106	7,3
1960	8675	7,8
1961	9 389	9,1
1962	13 551	12,4
1963	16 728	15,5
1964	18 858	17,4
1965	20 548	19,0
1966	20 618	19,1
1967	19 969	18,5
1968	21 691	20,1
1969	20 823	19,2
1970	19 418	17,7
1971	15 053	17,8
1972	14 525	17,2
1973	14 425	17,4
1974	14 503	17,5
1975	13 893	17,6
1976	14 724	18,8

**Az olvasók életkor szerinti megoszlása
1971-ben és 1976-ban**

K ö z s é g éven	1971		1976	
	az olvasók megoszlásának aránya %			
	14 éven	14 éven	14 éven	14
	aluli	felüli	aluli	felüli
Ásotthalom	53,6	46,4	45,0	55,0
Baks	48,0	52,0	53,7	46,3
Balástya	32,8	67,2	31,4	68,6
Bordány	48,3	51,7	52,2	47,8
Csengele	48,5	51,5	42,9	57,1
Deszk	26,9	73,1	35,1	64,8
Domaszék	50,4	49,6	55,8	44,2
Forráskút	36,0	64,0	40,9	59,1
Kistelek	41,8	58,2	38,4	61,6
Kübekháza	45,0	55,0	45,2	54,8
Mórahalom	37,6	62,4	31,7	68,3
Ópusztaszer	46,9	53,1	38,6	61,4
Pusztamérges + Öttömös	46,9	53,1	54,6	45,4
Pusztaszer	49,3	50,7	45,3	54,7
Röszke	46,9	53,1	57,3	42,7
Ruzsa	37,7	62,3	45,1	54,9
Sándorfalva + Dóc	38,5	61,5	35,0	65,0
Szatymaz	51,8	48,2	45,2	54,8
Tiszasziget	48,9	51,1	55,9	44,1
Újszentiván	28,5	71,5	30,2	60,8
Üllés	43,9	56,1	50,1	49,9
Zákányszék	38,0	62,0	43,6	56,4
Zsombó	54,2	45,8	63,3	36,7

**A látogatók számának változása
1971-1976 között**

K ö z s é g	A látogatók száma		Index
	1971	1976	1971=100 %
Ásotthalom	11 294	13 840	123
Baks	3 653	4 699	129
Balástya	15 832	14 149	89
Bordány	4 338	3 555	82
Csengele	5 970	6 078	102
Deszk	5 560	3 217	58
Domaszék	8 776	7 259	83
Forráskút	8 639	8 540	99
Kistelek	11 763	12 374	105
Kübekháza	982	2 025	206
Mórahalom	11 897	12 698	107
Ópusztaszer	4 267	2 794	65
Pusztamérges + Öttömös	7 391	9 306	126
Pusztaszer	2 256	2 956	131
Röszke	4 094	5 538	135
Ruzsa	5 579	5 637	101
Sándorfalva + Dóc	12 103	7 772	64
Szatymaz	7 158	6 233	87
Tiszasziget	1 220	2 231	183
Újszentiván	1 003	2 888	288
Üllés	9 774	10 673	109
Zákányszék	3 566	4 688	131
Zsombó	1 390	1 351	97
Járás összesen:	148 415	150 501	101,4

**A kölcsönzött kötetek számának változása
1971-1976 között**

K ö z s é g	Kölcsönzött kötetek s z á m a		Index
	1971	1976	%
Ásotthalom	27 602	37 684	136,5
Baks	9 668	10 877	112,5
Balástya	26 073	30 748	117,9
Bordány	12 801	8 863	69,2
Csengele	12 466	12 610	101,2
Deszk	18 109	12 511	69,1
Domaszék	20 649	15 216	73,7
Forráskút	17 382	22 465	129,2
Kistelek	42 925	49 691	115,8
Kübekháza	2 359	6 105	258,8
Mórahalom	30 519	46 403	152,0
Ópusztaszer	9 695	7 458	76,9
Pusztamérges + Öttömös	15 370	25 367	165,0
Pusztaszer	8 658	8 999	103,9
Röszke	9 769	11 463	117,3
Ruzsa	10 884	16 171	148,6
Sándorfalva + Dóc	44 372	32 029	72,2
Szatymaz	15 849	16 964	107,0
Tiszasziget	3 119	3 643	116,8
Újszentiván	3 720	8 603	231,3
Üllés	20 941	27 606	131,8
Zákányszék	11 719	12 036	102,7
Zsombó	2 804	4 448	158,6
Járás összesen	377 453	427 510	113,3

A könyvtárak alapterületének változása 1971-76 között

K ö z s é g	Alapterület m ²		Index
	1971	1976	1971=100 %
Ásotthalom	36	187	520
Baks	20	20	100
Balástya	23	35	152
Bordány	58	108	186
Csengele	32	32	100
Deszk	100	100	100
Domaszék	18	36	200
Forráskút	60	60	100
Kistelek	100	100	100
Kübekháza	48	66	138
Mórahalom	78	78	100
Ópusztaszer	45	45	100
Pusztamérges + Öttömös	35	140	400
Pusztaszer	20	64	320
Röszke	20	62	310
Ruzsa	16	75	469
Sándorfalva + Dóc	54	136	252
Szatymaz	20	70	350
Tiszasziget	50	50	100
Újszentiván	50	50	100
Üllés	17	30	188
Zákányszék	16	54	388
Zsombó	26	26	100
Járás összesen	952	1 624	170

**A könyvtárak alapterülete és a
szükséglethez viszonyított aránya 1976-ban**

K ö z s é g	Alapterület 1976-ban	A kielégítettség foka a normatíva szerint 1976-ban	Index %
Ásotthalom	187	193	96,9
Baks	20	193	10,1
Balástya	35	193	18,1
Bordány	108	140	77,1
Csengele	32	82	39,0
Deszk	100	138	72,5
Domaszék	36	82	43,9
Forráskút	60	130	46,2
Kistelek	100	352	28,4
Kübekháza	66	82	80,5
Mórahalom	78	250	31,2
Ópusztaszer	45	82	54,9
Pusztamérges + Öttömös	140	137	102,2
Pusztaszer	52	82	78,1
Röszke	62	193	32,1
Ruzsa	75	138	54,3
Sándorfalva + Dóc	136	310	43,9
Szatymaz	70	138	50,7
Tiszasziget	50	82	61,0
Újszentiván	50	55	91,5
Üllés	20	138	21,7
Zákányszék	54	82	65,9
Zsombó	26	82	31,7
Járás összesen	1 624	3 354	48,4

A tárolási index az 1976. évben

K ö z s é g	Állomány/ m²
Ásotthalom	79
Baks	224
Balástya	280
Bordány	78
Csengele	201
Deszk	112
Domaszék	181
Forráskút	130
Kistelek	149
Kübekháza	77
Mórahalom	180
Ópusztaszer	140
Pusztamérges + Öttömös	73
Pusztaszer	111
Röszke	123
Ruzsa	98
Sándorfalva + Dóc	99
Szatymaz	110
Tiszasziget	85
Újszentiván	83
Üllés	320
Zákányszék	133
Zombó	186
Szegedi járás	116
Makói Járás	135
Szentesi járás	216
Községek összesen	141

**A lakosság megoszlása bel- és külterület szerint
1976-ban**

ten a külterületi	A lakosság		belterületen	külterüle-
K ö z s é g	összesen			arány
%-ban				
Ásotthalom	5 175	1 706	3 469	67,0
Baks	2 368	2 218	150	6,3
Balástya	4 577	960	3 617	79,0
Bordány	2 715	1 299	1 416	52,1
Csengele	2 721	454	2 267	83,3
Deszk	2 763	2 562	201	7,3
Domaszék	3 416	466	2 950	86,4
Forráskút	2 167	1 237	930	42,9
Kistelek	8 467	7 000	1 467	17,3
Kübekháza	1 672	1 672	---	---
Mórahalom	5 842	3 132	2 710	46,4
Ópusztaszer	2 263	1 200	1 063	47,1
Pusztamérges	1 492	512	980	65,7
(Öttömös)	1 080	301	779	72,1
Pusztaszer	1 994	1 097	897	45,0
Röszke	3 632	2 012	1 620	44,6
Ruzsa	3 286	581	2 705	82,3
Sándorfalva	6 256	5 558	698	11,2
(Dóc)	999	427	572	57,3
Szatymaz	3 970	723	3 247	81,8
Tiszasziget	1 721	1 721	---	---
Újszentiván	1 238	1 238	---	---
Üllés	3 451	1 530	1 921	55,7
Zákányszék	3 097	982	2 115	68,3
Zsombó	2 066	757	1 309	63,4
Járás összesen	78 428	41 345	37 083	47,3

**A szolgálati helyek és a könyvtárosok száma
1976-ban**

K ö z s é g	Központi könyvtár száma	Fiók	Főfoglal- kozású dolgozók	Részfoglal- kozású
Ásotthalom	1	10	2	0,7
Baks	1	-	1	0,3
Balástya	1	7	1	0,3
Bordány	1	2	1	0,3
Csengele	1	4	1	0,4
Deszk	1	-	1	0,3
Domaszék	1	5	1	0,2
Forráskút	1	2	-	0,8
Kistelek	1	3	3	0,4
Kübekháza	1	-	1	0,3
Móralalom	1	5	2	0,3
Ópusztaszer	1	3	1	0,1
Pusztamérges	1	1	1	0,3
(Öttömös)	-	4	-	0,5
Pusztaszer	1	3	1	0,4
Röszke	1	2	1	0,3
Ruzsa	1	4	1	0,7
Sándorfalva	1	1	2	0,2
(Dóc)	-	1	-	0,2
Szatymaz	1	6	1	0,9
Tiszasziget	1	-	1	0,3
Újszentiván	1	-	-	0,8
Üllés	1	3	1	0,6
Zákányszék	1	5	1	0,5
Zsombó	1	1	1	0,3
Járás összesen	23	72	26	10,4

Felhasznált irodalom

- Átokházától-Ásotthalomig. Fejezetek a község történetéből és népeletéből. Ásotthalom, 1970
- Bálint Sándor: A szögedi nemzet. A Móra Ferenc Múzeum évkönyve 1974-75. I. Szeged, 1975
- Csongrád vármegye, Bp. 1938.
- Erdei Ferenc: Város és Vidéke. Bp. 1971.
- Gyuris György: Állományfeltárás a községi könyvtárakban. Módszertani levél.
- Hajdu Géza: A megyei könyvtárhálózat helyzete és eredményei 1976-ban. Módszertani levél.
- Inczefy Géza: Sövényháza és vidékének földrajzi nevei. Szeged, 1958.
- Inczefy Géza: Szeged környékének földrajzi nevei. Bp. 1960.
- Juhász Antal: Ruzsa. Tiszatáj, 1969. 6.
- Könyvtári Minerva. 1-2 köt. Bp. 1965.
- Sz. Lukács Imre: Szeged bolygói. Tiszatáj, 1969. 10. 920-928 p. 1969. 11. 1001-1008 p., 1970. 3. 223-234 p.
- Mocsár Gábor: Falusi könyvtárak – paraszti olvasók. Írószemmel 1972. Bp. 1973.
- Péter László: Csongrád megye helységneveinek eredete. CSMH. 1973. 12.
- Szécsy György: Képek Mórahalom múltjából és jelenéből. Mórahalom, 1967.
- Sztriha Kálmán: Kiskundorozsma története. 1937.
- Tóth Béla: Tisza. Tiszatáj. 1967. 6. 553-562 p., 1967. 7. 636-642 p., 1967. 8. 741-748 p., 1967. 9. 856-862 p., 1967. 10. 741-748 p., 1967. 11. 1056-1067 p.
- Csépe Mihályné, Keceli M. Dezső, Kardos László, Vass Lajosné és Dr. Vitos Zoltánné szakdolgozatai.
- A szegedi járás községi tanácsainak szervezeti és működési szabályzatai.

Molnár Mária

Fiókkönyvtárak fél évszázada és a jelen ****

A második világháború előtt Szegeden különféle tulajdonjogú és típusú könyvtárak voltak. Az egyesületi és magánkönyvtárak mellett egyházi, iskolai, egyetemi könyvtár, és itt volt a városi könyvtár, a Somogyi-könyvtár is.

Ezek nagyobb része 1945 után eltűnt, mint a 6000 kötetes Munkás-könyvtár, vagy az Uri Kaszinó és könyvtára, vagy a Köztisztviselők Temetkezési Önszegélyező Egylet kb. 2000 kötetes könyvtára.

Mint látható, nagyobb jelentőségű, egyesületi könyvtár nem volt a városban, és ami volt, az mindenkor csak a tagjai részére kölcsönzött állományából.

A magán-kölcsönkönyvtárak már több kötettel rendelkeztek, és több is volt belőlük, például a Szukitsnak a kiadó és a könyvesbolt mellett volt könyvtára is. A magán-kölcsönzőket elsősorban középosztálybeliek használták, olvasótáboruk összesítve 2-3 ezer fő volt.

1945. január 25-i számában a Délmagyarország javasolja – kisújszálási példára hivatkozva –, hogy egyesíteni kell a helyi könyvtárakat egyetlen hatalmas népkönyvtárba az olvasói igények kielégítésére.

Tehát látható, nem volt könyvtár nélkül Szeged sem, azonban az egyes közművelődési könyvtári hálózat első életképes fecskéi csak az ötvenes évek elején jelentek meg, annak ellenére, hogy már 1946 augusztusában a Szabadművelődési Tanács ülésén elhangzott, hogy a Somogyi-könyvtár vállaljon szerepet a tanyai népkönyvtárak létesítésében is.

Szőke Mihály igazgató a létszámhiányra és a könyvek egypéldányos volta rá való hivatkozással ezt a tervet elutasította, nem tartotta megvalósíthatónak. Fölvívta a figyelmet arra, hogy már Móra Ferenc 1925-ben tervbe vette a tanyai fiókkönyvtárak szervezését, ami szintén a létszám- és könyvhiány miatt nem valósulhatott meg.

A Szabadművelődési Tanács 1946. decemberi ülésén már azt vetik föl, hogy a duplum anyagot „a népművelés előmozdítása céljából adják ki a tanyai könyvtáraknak”. *(Szeged közigazgatási határai mások voltak, mint most,*

Elhangzott a Somogyi-könyvtár által szervezett munkaértekezleten 2002. március 21-én.

1950-ben a területrendezéskor a hatalmas szegedi tanyavilágból önálló községek lettek.)

Szöke Mihály ismét tiltakozott. De a könyvtár működésének kiszélesítését, népkönyvtári szerepét nem maga a könyvtár, hanem úgymond „a társadalmi igény sürgette.”

1946-ban kezdődött meg a nagyarányú selejtezés a Somogyi-könyvtár belső állományában és a város egyéb köz- és magánkönyvtáraiban. Ezt első-sorban azért említettem, mert 1989-ben, a rendszerváltás után mi is megkezd-tük az állomány átvizsgálását, majd nekifogtunk a kivonásnak. Más szem-pontok, más időszak, más kivitelezés. Reméljük, mi 1989 óta hírül se okoz-tunk akkora kárt, mint az 1945 utáni, kizárólag ideológiai szempont szerinti tisztogatással az akkori végrehajtók! Tudatosan nem beszélek könyvtárosról. Bár ennyi év távlatából igen nehéz megítélni helyzetüket. Vagyunk még itt egy páran, akik a régi kollégák elbeszéléseiből hallhattunk az 1946-os és az azt követő évek selejtezéséről, állománytisztítási munkáiról, amivel – az elbeszélők megítélése szerint – igen jelentős kárt okoztak a könyvtár akkori állományában.

Sok terv készült a kölcsönzőszolgálat és a közművelődési könyvtár beindítására. 1947-ben a FSZEK példájára tervezték a hálózat kiépítését 4 fiókkönyvtár fölállítással, első-sorban a paraszti lakosság által lakott városrészekben, úgymint Alsóvároson, Felsővároson, Alsó- és Felsőközpontban.

Volt a városban Körzeti Könyvtár. E könyvtárakat országosan 1949-ben a kormányzat hozott létre, és rendszerükbe bekapcsolták az addig meg-szervezett falusi könyvtárakat is.

1950. március 10. Fölterjesztették a könyvtár ötéves tervét, melyben többek között a „fiókhálózat kiépítésére 400 000 db másodpéldányos kölcsönzési könyvállományt, s beszerzésére 80 000,- Ft-ot” terveztek, és elhatá-rozták „ifjúsági olvasó” létrehozását is. Mindebből szinte semmi sem valósult meg. Idézet az 1951. évi jelentésből: „szélesre tárjuk kapuinkat dolgozóink előtt a könyvkölcsönzés tekintetében is”. 1951-ben megindult a szakszerveze-ti könyvtári élet is.

Az ez évben készült fölmérés alapján Szegeden ismert volt 46 könyvtár kb. 40 ezer kötettel, plusz az egyetemi és a Somogyi 473 ezer kötettel.

De természetesen – írja a jelentés – az állomány sajátos összetétele miatt közművelődési célokra mégis elégtelen, ezért a „közművelődési könyvtári anyag megteremtése és fejlesztése elsőrangú probléma”. A fölmérés ma is aktuálisnak tűnő megállapítása: „A nagy könyvtárak a város központjában vannak, tehát arra kell törekedni, hogy fiókhálózattal kerüljenek közelebb a könyvek a dolgozók lakásához, műhelyéhez”(1952. február 22.)

Az 1952. évi munkaterv már jelzi olvasószobák létesítését, és forgalmát is tervezi. 1952. Májusában már eldöntött tény a Somogyi-könyvtár közművelődési szerepe. Az még kérdéses, hogy ezt városi vagy körzeti feladatkörben végzi-e. Május 14-én eldölt, hogy járási feladatkörben.

1952. augusztus 31-i statisztikai adatok:

	Olvasók száma	Kölcsönzött kötetek
Somogyi-könyvtár fiókok	432	10 288
Központ	2 401	36 098
Egyetemi könyvtár	6 068	-

A Somogyi-könyvtárnak nagy gondot jelentett a városi fiókhálózat megszervezése. Mintegy másfél évre volt szüksége, hogy alapjait lerakhassa, s a legnagyobb akadályt az állományhiány okozta. A minisztérium támogatása, amit erre a feladatra adott, is igen kevés volt. Ez a feladat a könyvtár költségvetését és a dolgozók fizetését is veszélyeztette. *(Innen vélem eredeztetni a máig tartó szembeállást a központ dolgozói és a fiókokban dolgozók között, ez lehetett az első konfliktusforrás, amely sajnos a mai napig hat, s talán ennek lehet következménye a fiókok hátrányos helyzete is.)*

Az ún. olvasószobák szervezését Szegeden nem a Somogyi-könyvtár kezdte meg. A város külső területein a makói körzeti, utóbb a szegedi járási könyvtár telepített letéteket és vándorkönyvtárakat: többek között Hattyas-telepen, Kettőshatáron, az Alkotmány tszcs-ben. A legnagyobb népességű városzéli településen, a körtöltésen kívül eső Petőfi-telepen a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége adott helyet olvasószobának, amit ekkor, 1952-ben az egyetemi könyvtár létesített. Bezerédy István szerint ezt tekinthetjük az első szegedi fiókkönyvtárnak, annál is inkább, mivel létesítése után egy hónappal (1952. március 25-én) a Somogyi-könyvtár tulajdonába került ez az olvasószoba. A könyvtáros is és a helyiség is a tömegszervezeté volt, az állománya meg végül a Somogyi-könyvtaré. A helyiség földrajzilag jó helyen volt ugyan, de könyvtárnak alkalmatlan, kicsi és zsúfolt. Fejlesztésre nem volt lehetőség, ennek ellenére itt volt a legmagasabb a használat. 1958-ban szűnt meg, 300-350 olvasója volt. (A KSH szerint a telep lakóinak száma 1960-ban kb. 4800- 5000 fő.)

Eleve hátrányos helyzetből indultunk, kis alapterületű, alkalmatlan helyiséggel, zsúfolt könyvtárral, fejlesztési nehézségekkel, lelkes, de nem szakképzett könyvtárosokkal. Ezzel szemben állt a magas használói igény, amit a fősorolt adottságok nem tudtak kellőképpen, megfelelő színvonalon kielégí-

teni. Ebben a helyzetben alakult 1952-ben további három olvasószoza. A szervező már a Somogyi-könyvtár, de a tömegszervezetek hathatós segítségével élvezte, mint pl.a Magyar- Szovjet Társaságét. Június 1-től Móravároson, július 15-től a Belvárosban nyitottak olvasószobát. Október 1-én Rókuson, a Pacsirta utca elején egy szuterénben a Magyar Nők Demokratikus Szövetsége volt a segítő partner a kialakításban. Június 22-én a partfürdőn létesítettek időszaki kölcsönző állomást, mely a hetvenes években is működött még, a szőregi könyvtárosunk ott kezdte pályafutását 1976-ban.

Ezeknek a szobáknak a berendezését a tömegszervezetek, a könyvállományát a Somogyi-könyvtár adta. Többnyire a saját raktári anyagából kellett kiadnia köteteket, mivel egyéb forrásból nem tudta előteremteni. Sem a könyveket, sem a vásárláshoz szükséges anyagiakat. Ehhez kapott ugyan minden könyvtár a minisztériumtól ezer kötetet ajándékba, a járási könyvtártól 50-50 könyvet havi cserére, a Népkönyvtári Központból pedig 3 000 kötetet, melyet vándoralapnak szántak, de végül ez teremtette meg a kölcsönzés alapjait. *(Ebből az időből még ma is felbukkan egy-egy kötet a fiókkönyvtárak állományában a makói körzeti könyvtár bélyegzőjével, s pár darab He-s Hf-es jelzésű könyv is, melynek társait már visszaadtuk a törzsraktárnak.)*

Az olvasószobák sorsa eltérő volt. Jól működött a móravárosi, megszűnt, majd átköltözött, s végül újraéledt a belvárosi.

1952-ben Szegeden működött a járási könyvtár is, fogadott olvasókat, gyerekeket. Kb. 1954-ig az egyetemi könyvtár is kölcsönzött a város lakóinak, fokozatosan vonult csak vissza közművelődési szerepétől, s végül az egyetemi után megszüntette a szolgáltatást a járási könyvtár is.

A hálózat kiszélesedését 1953 hozta meg. A járási könyvtár 7 letépet adott át, ezek jobbára a körtöltésen kívül voltak. Átgondolt telepítéssel 5 fiókkönyvtár működött már ekkor a városban - de mindegyik elhelyezése kényszermegoldás volt. Mint tudjuk, volt fiókkönyvtár kocsmában, hentesüzletben, és ha bekerült is a művelődési házba, mint Újszegeden, akkor természetesen a legkisebb, legalkalmatlanabb szobába zsúfolták be. Vagy az emeletre, mint Szentmihály-teleken. Ezzel a helyzettel többnyire nagyon elégedett volt a főntartó és több évre elintéztnek és kielégítőnek vélte a könyvtári ellátottságot, amely már akkor sem felelt meg a kor elvárásainak. 1953 májusától a hálózat ügyeinek irányítását Pásztor Elemérné kapta feladatul.

A Somogyi-könyvtár a ráerőltetett közművelődési funkciót még csak elviselte volna, de a várost átszövő fiókkönyvtári hálózatot mindig nyűgnek érezte. Ennek az érzésnek hangsúlyt adott az is, hogy a főntartásához szükséges összegek mindenkor belemosódtak a központi könyvtár költségvetésébe, nem voltak elkülönítve, így oda-vissza mindenkiben fölmerült a gyanú, hogy a számára kiutalt pénz más költi el. Ez a helyzet sohasem tisztá-

zódott igazán. Az első fecske tehát 1952-ben indult útjára, de a fiókhálózat működésének indulását valójában 1953-ra teszem, amikor már 5 könyvtár működött szervezeten a Somogyi-könyvtár egységeként.

Az első könyvtárszoba, olvasószoba nyitása valóban ötven évvel ezelőtt történt - de ne feledjük, hogy addig is, s azután is több könyvtár fogadta az olvasni vágyókat Szegeden.

S mi az üzenet a könyvtárosoknak? *„Végezzék munkájukat becsülettel, szeretettel, szerény határozottsággal. Tiszteljék és segítsék egymást a feladatok ellátásában. Soha egyetlen könyvtáros sem feledheti el, hogy munkája szolgálat. Az óhatatlanul előforduló kudarcok ne szegjék kedvüket. A folyamatos és állandó képzés, a szakmai ismeretek bővítése egész pályájukat kísérelje végig. Örüljenek eredményeiknek, pályájuk befejeztével pedig jó szívvel tekintsenek majd vissza a megtett útra.”* Idézet a Papp Gyula nyugalmazott körmenyi könyvtárigazgatóval készült interjúból. (Vas megyei könyvtárak értesítője 2001. Szombathely)

Az utóbbi évek fiókkönyvtári forgalmi adatait a statisztika jelzi:

	Olvasók száma	Látogatók	kölcsönzők	Kölcs. dok.	Állomány	Beszerzett Könyv
1998	9864	101533	77499	314912	211957	3800
1999	9783	102944	74665	302700	197255	2878
2000	9492	108152	74213	300905	201338	1727
2001	9460	100046	72213	294703	186189	2136

Beiratkozott olvasóink 57,7 százaléka oktatási intézményekben tanuló, a nyugdíjasok 18,8 százalékos aránnyal a második helyen állnak.

A korosztályi bontásnál a 14 év alattiak 37,9 százalékos aránya mellett a 20-29 évesek és a 30-49 évesek 16,5-16,3 százalékos aránya a jelentősebb. Alacsonynak tartom a 60 év felettiak 11 százalékos arányát, hisz azt gondolná az ember, több nyugdíjas keres szórakozási lehetőséget könyvtárainkban.

A KSH 2000. évi Csongrád megyei adatai:

	1999	2000
14 év alatt lakosok	70952	69979
15-29 év közötti lakosok	93217	92051

Forgalmi adatainknál mindenhol csökkenés mutatkozik az előző évhez képest, a látogatók nyolcezerrel kevesebben voltak Ezt nem igazán tudom magyarázni, mert a kölcsönzők és kölcsönzött kötetek arányosan kevesebb számát értem. A csökkenő látogatószámot a kevesebb rendezvényünk száma sem igazán magyarázza. 2001-ben 301 rendezvényünk volt, azoknak 4800 látogatója. Fele-fele a gyermek és felnőtt rendezvény. Ezen túl 24 kiállítást nézhetnek meg a betérők, az olvasni, kölcsönözni járók. Több fiókban alakult a könyvtárlátogatókból civil közösség rendszeres programokkal és tagsággal.

Mind a forgalmi adatainknál, mind a rendezvények számánál érezhető, hogy az iskolai könyvtárak megerősödtek, ezért a foglalkozásainkra kevesebbszer és kevesebben jönnek. Ennek oka az is, hogy kevés a könyv, és az, hogy a versenyt a központi gyermekrészleggel semmilyen tekintetben nem tudja fölvenni egy fiókkönyvtár. Különösen egy olyan nem, ahová egy iskolai osztály be sem fér. Érezhető még a 14 év alattiak számának csökkenő tendenciája is. Rengeteg az egykönyves olvasónk, és az igényelt könyvet hiába keresők és csalódottan távozóik száma sem csekély. Ezek lehetnek az okai a látogatói és kölcsönzési csökkenéseknek.

Állományunk csökkenő, melynek oka a kevés új könyv és az erőteljes kivonások. Még mindig sok a fölösleges könyv a könyvtárakban, annak ellenére, hogy 2001-ben 18 000 kötet könyvet vontunk ki. Többek között az északvárosi fiókunkból 4000-t, Csillag térről 3000-t, az odesszai fiókból 2200-at, Rókusról 1800-at. Itt a négy nagykönyvtárban készülünk a számítógépes kölcsönzésre, a könyvek fölvitelére és elsősorban ezért tisztítjuk az állományt. Korábban a megszűnt könyvtárak dokumentumait is ide, e könyvtárak raktáraiba mentettük. De továbbhasznosításukra nem került sor, ezért is kell ezeken a helyeken többszöri nekifutással végezni ezt a munkát, tisztítani az állományt.

Az állománygyarapodásnál is nagy a szóródás. Az elmúlt évben az ellátórendszernek 1028 db könyvet vehettünk, Béke-telepnek 4 db-ot, Csillag tér 315 db-ot kapott, elsősorban a gyűjtőkörébe valót, öt könyvtár kapott még 150 db körülit, a többiek jóval 100 kötet alatt. Ezekben a számokban az adott lakóterület önkormányzati képviselőjétől kapott támogatásokból vásárolt kötetek száma is szerepel. Az ellátórendszer is ritkán, jobb esetben kap csak 4 példányt egy-egy olcsóbb könyvből. A könyvek forgatása a legtöbb könyvtárnál évi négy alkalommal történik. 1900 kötet könyv volt kinn az elmúlt évben a fiókokban az ellátórendszer állományából.

Nagy a hiány az újonnan kiadott kézikönyvekből, ezek megléte az ellátórendszerben egy példányban nem segítség. A kézikönyvekből, enciklopédiákból a gyűjtőkörileg kijelölt könyvtár sem kapja meg a számára szükséges példányokat.

Az Internet bevezetése három könyvtárban /a rókusi és az északvárosi fiók, a hangoskönyvtár/ történt meg, de az északiból pár napon belül elvitték a betörők a gépeket. Használatuk a rókusi fiókunkban kiegyensúlyozott, elsősorban 25 év alatti olvasóink használják. A gépek és adatbázisok kezelését a szolgáltató könyvtárosnak ajánlatos lenne jobban ismerni, mint az olvasónak, de az ígért tanfolyamok a mai napig nem kezdődtek el, így sűrűn kerülnek a kollégák méltatlanul kínos helyzetbe. A fiókkönyvtár távol esik a központtól, távol van a gyors segítségtől is, amit a rendszergazdától, vagy értő kollégától kaphatna.

A sikeres, keresett művek, amelyek akkor kellenének az olvasónak, amikor hall róluk vagy látja azokat a standokon. Fél év múlva már aktualitását veszti, de nagyobb baj az, hogy ajánlani se tudunk helyette mást, vagy biztatni az olvasót arra, hogy várjon, előjegyezzük.

Az állományunk összetétele a következő: 80000 kötet ismeretterjesztő, 66000 kötet szépirodalmi, 40000 kötet ifjúsági mű. Egyéb dokumentumokban jelentős változás nem történt. A 103 hangos könyvet a képviselői alapból vásároltuk a hangoskönyvtárnak, melynek teljes állománya a honlapunkon megtalálható. Ugyanígy a kölcsönözhető CD- és videó-állomány is.

Az állományellenőrzések során 117 ezer kötetet ellenőriztünk, káló felett csak az iskoláknál elhelyezett letéteknél volt a hiány, a többi könyvtárnál jóval a megengedett alatti hiány volt csak. A Kodály-téri iskolánál lévő letét-nél az állományt (3000 kötet könyvről van szó) átadtuk az iskolának, így az iskolai könyvtár gondozza azt tovább.

Az év során kiküldött fõlszólítók száma: első fõlszólító 3500, második 1300, harmadik 780. 1400 db meghívót postáztunk harminc alkalommal. Többször élünk a meghívók személyes kihordásával is (erre olvasókat kérünk meg), ez a rendezvényeink 10 százaléka. A többire szóbeli meghívással szervezünk vendégeket.

Szervezett képzésben 8 munkatársunk vesz részt, rendszeresen ott vagyunk a helyi továbbképzéseken is

Sok betegünk volt, az összes táppénzes napjaink száma 865 nap, ami majdnem 3 fő teljes évi nélkülözését jelenti. A több fõt foglalkoztató könyvtárak esetében ez azt jelenti, hogy teljes létszámmal alig működtek.

Pályázati pénzből bebútorozhattuk Tápét és a bútorok egy részének cseréjét tudtuk megvalósítani a Hangoskönyvtárban összesen 710 000,- Ft értékben. Van már telefon Szőregen és Tápén is. De még mindig nincs víz és WC a dorozsmai könyvtárban. A beázások az elmúlt évben sem kíméltek bennünket.

Ötven év nagy idő. Nagyot fordult a világ. Bizony lelkem mélyén én se hittem, amikor egy veszprémi, 1980-as évek eleji továbbképzésen Tóth

Dezső a szoftverekről és hardverekről tartott lelkes előadását hallgattam, hogy ezt a beszámolómat már számítógépen írom, hogy nem múlik úgy el nap, hogy ne használjam tájékozódásra, hírolvasásra, információ-cserére. Hányszor mondtuk: a hetvenes években, hogy ne beszéljenek nekünk ilyen, számunkra távoli világhálóról, E-könyvtárról, amikor nekünk WC-nk sincs. Aztán lett, de telefonunk sem volt (80-as évek), és lett, és Internetünk sem volt a kilencvenes években, de most már három helyen az is van! Nagy népszerűségnek örvend, használják olvasók és könyvtárosok egyaránt. És reméljük hamarosan mindenhol lesz!

Bepótolni valónk, tanulni valónk bőven van. Lépést nem igazán tudunk tartani e téren a száguldással, de már jobban merjük hinni, hogy előbb-utóbb a fiókkönyvtárak is a mai igényeknek megfelelően felszerelt, modern, információ-gyűjtő, tároló és sugárzó szolgáltató helyek lesznek. Együtt a „rég” dokumentumok sajátos, semmihez sem hasonlíthatóságával, és az új, korszerű dokumentumok utolérhetetlen gyorsaságával. Csak győzzük tanulni, követni.

Felhasznált irodalom:

A Somogyi-könyvtár száz éve - Bezerédy István: A fõlszabadulás után című fejezete
Reguli Ernőné szakdolgozata
Somogyi-könyvtári Híradók
Bezerédy István: A fiókhálózat koncepciója

Frank Béláné

Pereg az idő

Ülök a szobámban, csendben egyedül. Kint átláthatatlan sűrűségű nagy pelyhekben hull a hó. Idebenn – a csendet a falióra ütemes ketyegése töri meg. Azon kapom magam, hogy lelki szemeim előtt peregnek a múlt dolgok hétköznapijainak gondokkal telített történései, amelyeket az akkori életkoromnak (24 éves voltam) és a kor követelményeinek megfelelően kellett megoldani. A „kellett” szót idézőjelbe teszem, mert a megoldást elvárták a feletteseim.

1950 óta olyan feladatokat oldottunk meg könyvtárosként Hódi Klárával (Karszt Sándorné), amelyek férfiembernek is erőpróbát jelentettek volna:

mégpedig a Körzeti Könyvtár működtetését, mely 1949 vagy 1950 elején Makón alakult meg. Ezt a könyvtárat több tízezer kötetével, berendezésével együtt át kellett költöztetni Szegedre. A földrajzi elhelyezkedést tekintve Szeged központosabb hely volt. Onnan történt a két járás, a szegedi és makói járás községeknek, iskolai és munkahelyi könyvtárainak kialakítása a Körzeti Könyvtár irányításával. E könyvtárak kialakítása azzal járt, hogy meg kellett keresni a könyvtárkezelésre legalkalmasabb embereket, s őket a könyvtárosi munkával megismertetni.

Szép, sokoldalú, izgalmas és mozgalmas munkafeladat volt. Álljon itt egy korabeli fénykép.

Balról a 6. Berezvai Lászlóné – később szentesi járási könyvtárvezető; Papp Margit – később makói járási könyvtárvezető; Horváth Géza – később a tata-bányai megyei könyvtár vezetője; Stermeczki Kálmán – később a szegedi járási könyvtár vezetője; és fent a 3. sor szélén Hódi Klára, aki később a Somogyi-könyvtár dolgozója volt. Itt és ekkor a könyvtárosképző tanfolyam gazdasági természetű ügyeit intézte, mint szállás, étkeztetés, stb. (a Hungária Szállóban). A többiek nevére már nem emlékszem, csak arra, hogy rendes, szorgalmas népkönyvtárosok voltak, illetve lettek, akiknek a későbbi időkben is a betű, az olvasás megszerettetése volt a szívügye. Egy másik csoport a könyvtáros tanfolyamról 1951-ben.

1. sor balról a harmadik: Stermeczki Kálmán, Papp Margit, Horváth Géza, Berezvai Lászlóné; balról a 2. sor Hódi Klára – jobbról a negyedik kecskés Miklósné, a többi névre nem emlékszem.
Majd a tanfolyam végeztével egy könyvkiállításnak a képe.

Fent középen Horváth Géza és Stermeczki Kálmán
Némi nagyképűséggel mondhatnám: a háború után megújuló, illetve újrainduló könyvtáros pálya nagy öregjeinek képe tárul szemünk elé. A háború után, amikor a széles néprétegek felé kitarultak a közkönyvtárak ajtajai, ismeretlen volt az egységes nyilvántartás, a kártyakatalógus, szakismeretekre bontás, a tizedes osztályozási rendszer, katalóguskészítés, a könyvek raktározása katalógus szerint, azok mozgatása, a falusi és egyéb helyek nyilvántartá-

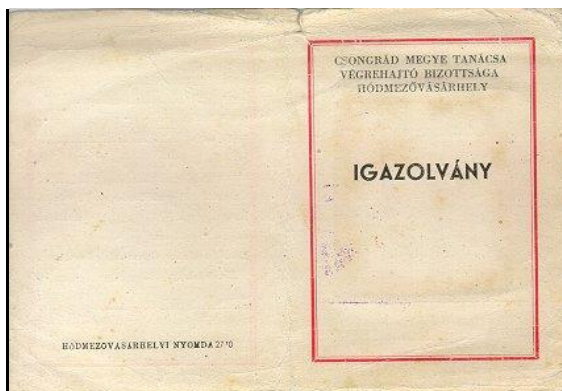
sainak egységesítése. Ez nagyon sokszor éjszakába nyúló munkatempót követelt.

Ma boldogító büszkeség tölt el, amikor már nyugdíjasként láthatom, hogy azokat a kezdeményezéseket, amiket mi elhintettünk, ma továbbfejlesztve, tökéletesítve a csodálatos számítógépek alkalmazásával gyakorolják a ma könyvtárosai.

Itt visszautalok az 1951-es könyvkiállítás mottójára: „Az Ifjúság feladata – tanulni.”

No, de az élet állandó mozgása régen is előrelépéseket követelt. Így történt, hogy 1952 januárjában a Népművelési Minisztérium kidolgozta az „Irányelvek a könyvtárak továbbfejlesztése” című feladatokat. Ennek szellemében meg kellett kezdeni a két Körzeti Könyvtárból (Szeged és Szentes székhelyllyel) kialakítani Szeged, Makó és Szentes járási székhelyeken a járási könyvtárakat, a megyeszékhelyen – akkor még Hódmezővásárhelyen – a megyei könyvtárat. És hát erre a feladatra Szalontai József művelődési osztályvezető engem szemelt ki.

Itt a korabeli igazolvány másolata:

Ez az igazolvány feljogosított engem arra, hogy az „Írányelvek” szellemében megbeszéléseket, tárgyalásokat folytassak a korábban felsorolt közigazgatási szervek vezetőivel helyiségek ügyében, azok kialakításának költsége ügyében. Majd az 1952. év derekán a költségvetésekbe be kellett tervezetni a fenntartási költségeket. A függetlenített könyvtárosok munkabérének biztosítása a járási tanácsok pénzügyi osztályainak feladata volt. Az akkori szűkös időkben sem ment ez olyan egyszerűen, mert a vezetők az ország gazdasági fejlesztését, a térszek, állami gazdaságok kialakítását, gazdasági támogatását tekintették elsősorban fontosnak.

Ennek a korszaknak is vége lett. Az 1952. év végére Hódmezővásárhelyen, az Andrássy úton a Prónai féle házban kisebb átalakítás után megnyithattuk a könyvtárat, megkezdődhettek a könyvkölcsönzések, melyet Bodrogi Jani bácsi nagy szorgalommal és emberszeretettel végzett. Az én feladatomban most már az lett, hogy az 1950-től működő Körzeti Könyvtárhoz tartozó 95 falusi, tanyai, iskolai könyvtárat járásokba osszam. Így a szegedi járáshoz akkor már 62 letéti népkönyvtár, míg a makói járási területéhez 33 letéti könyvtár tartozott. Ekkor Szalontai József művelődésügyi osztályvezető közölte velem, hogy én kerülök a makói járási könyvtár vezetői posztjára. Ez idő tájt még Szegedről, mindennapos utazással jártam a megnyílt Megyei Könyvtárba és a művelődési osztályra. 1953. február 7-én életemnek egy szerencsétlen időszakát éltem meg. Ugyanis ekkor az orvos sürgősséggel az I. kórházba szállítottott, ahol perforált vakbél miatt azonnal kés alá kerültem. Közben 1953. március 1-jével kineveztek a Makói Járási Könyvtár vezetőjének. A betegségem miatt csak áprilisban tudtam a helyemet elfoglalni. Emlékeim szerint ez idő alatt történtek meg a személyi kinevezések: úgymint Jelencsik Sándor, Kirschner Márton, Vastagh József, Tóthpál József került ekkor a megyei könyvtárba, de a sorrendet, s hogy kinek mi volt a beosztása, címe már nem tudom. Nekem három munkatársam lett a Makói Járási Könyvtárnál (Makó, Lenin tér 17.): Kecskés Miklósné, Óvári Lászlóné és Márton János – később Fekete Józsefné. Szorgalmas emberek voltak, szerették a pályát és nagyon jó munkakapcsolat volt közöttünk.

Szegeden Stermeczki Kálmán lett a járási könyvtár vezetője, mellette Hódi Klára, Olasz Sándorné és Hajdú István és Magyar Józsefné.. Szentesen Berezvai Lászlóné lett a járási könyvtárvezető. Az én családi körülményeim úgy hozták, hogy haza kellett jönnöm Szegedre, a szüleimhez, ezért 1956 szeptemberében kértem a felmentésemet. A Makói Járási Könyvtárnál az utódom Balázs György lett. Itthon az Állami Könyvterjesztő Vállalatnál helyezkedtem el. Alapvetően más munkát kellett végezni a könyvke-

reskedelemben, mint a könyvtárosi munkaterületen, de nekem a fő mindvégig az volt, hogy a könyv birodalmának egy icipici mozgatórugója legyek, a könyvek megszerettetésének és olvastatásának feladatát vállaltam egészen 1978-ban bekövetkezett nyugdíjaztatásomig.

Most, mint nyugdíjasok, újból összeverődünk néhány évvel ezelőtt. Karszt Sándorné sz. Hódi Klára felelevenítette soha nem szűnő szervezőkészségét, ennek köszönhetően 56 tagja van ma a Nyugdíjas Könyvtárosok Klubjának. Nagyon jó újból együtt lenni. Klubunk a Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete és a Somogyi-könyvtár támogatását bírja, 2002-ben pedig az Önkormányzat anyagi támogatását is elnyertük, melyért ezúton is köszönetemet fejezem ki. Kéthetenként jövünk össze. Klubvezetőnk Pávó Ferenc, a kendergyár nyugalmazott szakszervezeti könyvtárosa és Karszt Sándorné. Visszaemlékezésemet azzal a ma is érvényes mottóval fejezem be, hogy „Az ifjúság feladata – tanulni!”

Sipos Sándorné

*Véletlenül könyvtáros lettem,
avagy, csak a csintalanságokra emlékezem*

Nem dicsekedhetem azzal, hogy 1952-ben a megyei könyvtári hálózat születésénél már bábáskodtam, de én akkor még gimnazista voltam. Diákként nem nagyon készültem a nagy betűs életre, de álmaim, vágyaim – mint minden tinédzsernek – nekem is voltak. Irtó eleven, – enyhén szólva – rossz gyerek voltam, akit minden érdekelt, ami élt és mozgott. Így vitorlázni jártam az MHSZ égisze alatt, mert ejtőernyős szerettem volna lenni. Felmerült bennem a tolmács is, mint utazással kapcsolatos izgő-mozgó pálya. Negyedikben már a fiúk mellett a kémia és a kísérletek is érdekelték.

1955 sötét évnek tűnt nekem az akkori „nagy” eszemmel. Igaz, hogy jelesen érettségiztem, de mégsem vettem fel a JATE kutató kémia szakára („Eltanácsolt az egyetem fura ura”) értelmiségi származásom miatt. Erdei-Grúz Tibor, akkori oktatási miniszter válaszolt végül fellebbezéseimre, s felvettek a debreceni KLTE matematika-kémia szakára. Érdekes, pedagógusnak nem voltam osztályidegen? Igaz, én jóformán minden akartam lenni, csak pedagógus nem, ui. a szüleim azok voltak. Így aztán végigélveztem utolsó szabad, boldog és gondtalan nyaram, hogy majd jövőre ismét megpróbálom az egyetemet.

Szeptemberben éppen volt üres hely a salgótarjáni megyei könyvtárban. Apám egy évre bedugott a könyvtárba 764 Ft-ért a 18 évemmel 10 öreg, komoly bácsi és néni közé. Mondanom sem kell, nem ez volt vágyálmaink listáján, de mire felocsúdtam, már könyvtáros lettem. Nem is bántam, mert mindig imádtam olvasni (éjszaka paplan alatt zseblámpával, óra alatt, délután a napköziben, tanulószobán).

Hát ne tudja meg senki, mit jelentett nekem, a nyughatatlannak 8 órát négy fal között cédulákat írni, ábécébe rendezni egész nap szótlánul, s hétről-hétre idős emberek között ülni. Eleinte azt hittem, megszököm, de aztán – szerencsére –, még másik két lány is jött dolgozni. Mi, 18, 19 és 20 évesek, a triumvirátus már kezdtük együtt jól érezni magunkat és elviselni a könyvtárosokat. Sok stiklit csináltunk, jól elszórakoztattuk magunkat, bosszantottuk a többieket, és mellesleg dolgoztunk. Pl. kimeszeltük a WC-t vörösre, bezártam egy fiatalembert vasárnap délben a könyvtárba (akkor vasárnap délelőtt azért kellett a könyvtáraknak nyitva tartani, hogy az emberek a templom helyett a könyvtárba menjenek). Másnap elutaztam két hét szabadságra. Amikor visszajöttem, íziben az igazgatónál kötöttem ki, mert a férfi vasárnap délben a főtéren kimászott a könyvtár ablakán, és a rendőr elkapta. Nyomoztak, ki volt szolgálatban: hát én. Kiténtetés nem volt! Más: A csomagokat akkor kézzel vittük-hoztuk a postára, a letétbe. A könyvtár vásárolt egy kis négykerekes kocsit a csomagok szállítására. A legfiatalabb kollégám biztatott, ha beleülök végighúzó a város főutcáján. A gondolatot tett követte, nem kellett kétszer mondania, uszgyi, beleültem, illetve guggoltam, s az első kanyarban a szó legszorosabb értelmében pofára estem, kirepültem, vérbe fagyva kerültem az orvoshoz. Egy szóval, jól elszórakoztattuk egymást, sokat nevtünk és beszélgettünk. Ezért aztán szétültettek bennünket: hárman három csoportban dolgoztunk. Kizavartak a munkaértekezletről, mert kinevtük a címleírás bogaras főnökét, nagy atyját. A legjobb helynek a férfi WC tűnt találkozássra, ott ugyanis nem kerestek bennünket, ha órákra eltűntünk. A másik búvóhelyünk a padlás volt, ahol az ún. „indexes” (tiltott) könyveket raktározták. Bevtük magunkat a tiltott gyümölcs közé, azt olvastuk, ami a kezünk ügyébe került (Cronin, Márai, Zilahy, stb.).

Kezdtém épp megmelegedni, s már nem akartam otthagyni a jó társaságot és a jó könyveket. Levelezőn akartam folytatni tanulmányaimat, de akkor még 3 év szakmai gyakorlat volt szükséges a levelező tagozaton, s nekem még csak egy volt. Javult a beosztásom is: állandó délutáni olvasószolgálatot vállaltam - hogy örültek neki! -, minden nap 12-től este 8-ig kölcsönöztem, majd ügyeltem az olvasóteremben. Igen jó baráti társaság alakult ki esténként, s utána a megyei tanács klubjában folytattuk, ahol letéti könyvtárunk is volt mellesleg. Ez alatt lettem a könyvtári minimum vizsgát s

vártam, hogy leteljen a 3 év gyakorlat. Persze, közbe jött 1956 ősze, amikor a könyvtár előtti szovjet hősi emlékművet döntögették, amit én akkor sehogy sem értettem! Bejártunk, de nem dolgoztunk; egész nap olvastunk, beszélgettünk, kötöttünk, ettünk, ittunk és dupla fizetést kaptunk. Na, akkor még nappal is olvashattunk, s az már maga volt a Kánaán!

1958-ban azonban vége szakadt az én szórakoztató könyvtári állásomnak: férjhez mentem, Makóra kerültem, ahol nőnek való állás nem volt, s én akkor csak a könyvtárhoz értettem. A makói járási könyvtárban akkor hárman dolgoztak és az én szép szememért senki nem akart elmenni. A két megyei főnököm – a volt és a leendő – ismerte egymást, és ígéretet kaptam, mint „szakképzett” könyvtáros (többiekhez képest az voltam), hogy majd ha lesz hely, felvesznek. Természetesen naponta jártam a könyvtárba, sokat olvastam, beszélgettem. Bevallottam a kölcsönző könyvtárosnak, hogy miért a nagy érdeklődés a könyvtár és a könyvtárosok iránt. Feketéné Juli megsajnálta – vagy megszeretett –, s egy beszélgetésünk alkalmával elárulta, hogy neki az új képesítési rendelet megjelenése miatt felmondtak. Sajnáltam, de nagy volt a boldogságom, mert az akkori megyei igazgató, Kirschner Márton ígéretét bírtam. Akkor ugyanis nagy szerepe volt a megyei könyvtárnak. Így egy év kihagyással elkezdtem dolgozni a makói járási könyvtárban. Rögtön eszembe jutott a tervem: tanulni szeretnék, de már levelezőn. Rögtön be is iratkoztam az OSZK Középfokú Könyvtárosképző Szaktanfolyamára, ami 2 és fél év volt, s ezt később elfogadták főiskolai képesítésként is.

Nyugtalanságom, kíváncsiságom, vagy a pálya szeretete miatt azonban nem elégedtem meg ennyivel. Örültem, hogy volt állásom és hogy könyvtáros lehettem, de többre vágytam. A két gyermekem gyorsan megszülettem – egyiket a középfokú tanfolyam előtt, a másikat közvetlenül utána –, de nem adtam föl egyetemi álmomat. Hárman dolgoztunk akkor a járási könyvtárban, abból egy kolléga már tanult, egy meg akkor jelentkezett egyetemre, így én parkoló pályára kerültem. Szerencsére a kolléganőmet nem vették fel, így én a következő évben indulhattam. Nagy probléma volt a másik szak választása. A könyvtár szak mellé matematikát nem választhattam, mert levelezőn akkor nem volt kari keveredés (TTK-BTK). Nyelvet levelezőn nem, csak esti tagozaton lehetett tanulni. Így felvételiztem magyar szakon – amiről sohasem álmodtam. Igaz, a főnököm – a járási művelődési osztály vezetője – kijelentette, hogy nem javasolja továbbtanulásomat („minek az magának, van már képesítése” - mondta). De én nem adtam fel terveimet. Jelentkeztem Pestre, az ELTE magyar-könyvtár szakára, de nem tartottam be a szolgálati utat, s nem a járási művelődési osztályra adtam be a jelentkezést, mert tudtam, hogy nem továbbítják. Közvetlenül a megyei művelődési osztályra mentem és Barna László valamint Csenke László küldte el a jelente-

zésem. Sutyiban, saját szabadságom alatt készültem az egyetemre, és felvetek. A legnagyobb baj az volt, hogy értesítették a munkaadót is.

Kitört a vész!.. – egy könyvtáros, és még nő is ráadásul, mire vetemedt! Természetesen tanulmányi szabadságot – mivel nem javasoltak –, nem adtak. Egy évig a saját szabadságom terhére – két gyerek mellett – jártam konzultációkra és vizsgázni Pestre. Később, hogy „megkönnyítsék” a dolgom, vizsgaidőszakban – januárban és júniusban – természetesen nem adták ki a saját szabadságomat sem, nem fizették az útiköltséget és a szállásomat sem. Szerencsére 1968-ban megjelent egy új tanulmányi szabadságról szóló rendelet, miszerint aki eddig tanult, annak kötelező tanulmányi és vizsga szabadságot adni. Így aztán elszabadult a pokol. Hat évig jártam Pestre, soha, semmit nem térítettek, sőt, ez alatt fizetésemelést, jutalmat sem kaptam, hiszen helyettem dolgoztak (a művelődési osztály, mint munkaadó nagyhatalom volt!). Útiszámláim rendszeresen ellenőrizték, hogy nem számolom-e el az egyetemi utakat. Nem tudhattam előre, hogy ilyen rögzös a tudáshoz vezető út és a könyvtári pálya. De ekkor megfogadtam, ha a fene fenét eszik, ha a hatalom bármit is tesz, én akkor is egyetemet végzett könyvtáros leszek, ami ugyancsak ritka e pályán. Mindenről hajlandó voltam lemondani, de az egyetemet nem akartam abbahagyni. Így a megüresedett könyvtárigazgatói állást sem pályáztam meg, mert előtte mb. igazgatóként „élveztem” annak minden örömét, kapcsolatát az osztállyal.

Tanári szakom miatt gyakorló tanításon a gimnáziumban voltam. Akkor jött divatba a könyvtári óra a könyvtárban c. tantárgy az iskolában, s a szakközépiskolában éppen magyar szakost kerestek. El akartam menni tanítani, mivel az iskolában pont dupla fizetést kaptam volna Amikor a könyvtárban kértem béremelést 15 évi munka s 6 évi egyetemi kínlódás után, a „nem” volt a válasz. Végül az a kompromisszum született, hogy maradtam könyvtáros és fél műszakban óraadó tanár lettem a kereskedelmi szakközépiskolában 5 évig. S ki járt jól? Az összes könyvtári órát én tarthattam, s rutint szereztem 5 év alatt a tanításban is. Igaz, másfél műszakot dolgoztam két gyerek mellett gyes nélkül, de én akkor már mindenáron könyvtáros akartam maradni. Újabb feladat várt rám: a kölcsönzés és tájékoztatás helyett módszertanos lettem. Örültem az új kihívásnak! Az eddig megszerzett tapasztalataim, ismereteim sokat segítettek a munkában. Otthon, a családban „falujáró”-nak hívtak. Úgy ismertem a járást, később a megyét, mint a tenyerem, holott én csak „bevándorló” voltam Makón. Több alkalommal megkönyöröztek, hogy teljes műszakban, főállásban tanítsak, sőt Szegedre is hívtak. De fenntartóim nem engedtek el, mert „kitanítottak”?

1979-ben a megyei művelődési osztály könyvtári előadót keresett, s felfedeztek. Egy éjszakai gondolkodás után döntöttem. Felvállaltam a bejá-

rást, onnan még a kijárást, a teljesen új munkakört és rengeteg új embert. A könyvtári hálózat felügyelete mellé megkaptam az iskolai könyvtári hálózatot, illetve annak kialakítását, az ifjúsági klubokat, a levéltári hálózatot és később a mozi-hálózatot is. Nem Szeged és nem a pénz motivált választásomban, hanem az, hogy egyszer legyen már a megyén könyvtáros, mert a könyvtár eddig mindenkinek csak púp volt a hátán. Így a könyvtárakkal, könyvtárosokkal továbbra is megmaradt a jó kapcsolatom. Ahol tudtam, segítettem, s úgy érzem el is fogadták, sőt elhitték szavaimat. Én soha nem követeltem, csak kértem és kaptam. Az iskolákkal sem szakadt meg a jó kapcsolat: az iskolai könyvtári hálózat kiépítésével, főhivatású iskolai könyvtárosok beállításával, az iskolai könyvtári és megyei könyvtári szakfelügyelet kialakításával foglalkoztam, s a kapcsolat érettségi elnöki teendőimmel csak erősödött. Teendőim egyre szaporodtak, sokat voltam vidéken.

1989-ben lehetőség nyílt arra, hogy karkedvezménytel nyugdíjba mehessek. Így utólag elmondhatom, hogy „csekély” 34 könyvtári évem alatt egy percere sem merült fel bennem, hogy a véletlen hozta könyvtárosságom megbántam volna, és szívesebben tolmácsoltam, vagy repültem volna. Nyugdíjazásommal sem szűntek meg könyvtári kapcsolataim. Részt veszek a Somogyi-könyvtár továbbképzéseiben, könyvtáros napjain, fiókkönyvtárak rendezvényein, tapasztalatcseréin. Aktívan tevékenykedem a nyugdíjas könyvtárosok klubjában. Büszke vagyok arra, hogy könyvtáros lettem és sok-sok barátot, barátnőt szereztem. Nem kívánok senkinek boldogabb nyugdíjas éveket. Végre kedvemre hódolhatok három u-betűs bogaramnak: az úzásnak, az utazásnak és – nem utolsó sorban – az unokáknak. Az úzás velem született szükséglet. A világban tett utazásaimról videofelvételekkel beszámolok a klubban. S végül – de nem utolsó sorban – boldogan tanítom, nevelem öt unokámat a betű, a könyv, a könyvtár és a könyvtárosok szeretetére.

M Ó D S Z E R

Kokas Károly

Bibliotheca Eruditionis
Régi Magyarországi Nyomtatványok és Olvasmányok
Adatbank (1500-1700)

(A projekt ill. adatbázis az IKTA-3 NI-2000 (197-198/2001) program keretében valósul meg)

A program

A magyar nemzeti könyvtárban a retrospektív nemzeti bibliográfia munkálatai hosszú évtizedek óta folynak, és az eddigi eredmények túlzás nélkül nemzetközileg is egyedül állóak, hiszen a bibliográfiai számbavétel és az összes példányadat mellett a kötetek rögzítik az egyes kiadások történetét is.

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén, illetve az Egyetemi Könyvtárban, majd a Művelődéstörténeti Intézetben két évtizede folynak olyan szervezett kutatások, amelyek a Kárpát-medence XVI-XVIII. századi olvasási szokásait tárják fel. Ezek első lépéseként a korábbi nagyszámú publikációban és a történeti Magyarország levéltáraiban őrzött dokumentumokban kellett mindazokat a forrásokat megkeresni, amelyek könyvek használatával kapcsolatos információkat tartalmaznak. A tudományos kutatási anyag impozáns sorozatban folyamatosan jelenik meg.

A most induló kutatási és alkalmazási program eredményeképpen egy, a magyarországi művelődéstörténet XVI-XVIII. századi korszakának tanulmányozásához alapvető adatbázisrendszer jön majd létre, amelyik alap-kutatási eredményeket dolgoz fel a szellemtudományokban ritkaságnak számító kvantitatív kataszterrel, amelyet egyedülállóan egészít ki a korpusz egy jelentős részének multimédiás bemutatása (könyvek, kötések, illusztrációs anyag).

Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az adatbázisok választ adnak azokra a kérdésekre, hogy ki, mikor, milyen könyvet olvasott és gyűjtött a XVI-XVII. századi Kárpát-medencében, s a rendszerben mindez összekapcsolódik a legfontosabb könyvtörténeti, levéltári forrás megjeleníthetőségével

és a legjellemzőbb kötetek illusztrációs anyagának megtekinthetőségével. Az interdiszciplináris tudományos hasznosíthatóságon kívül átélhetővé, vizsgálhatóvá válik a reformáció utáni 200 év magyarországi tudományossága és az európai tudomány és olvasmányanyag teljes hazai recepciója.

Mindez középiskolai tanulóktól kezdve tudományos kutatókig igen sokfajta felhasználó igényeit tudja kielégíteni.

A projekt részei

Könyvtörténeti adatbázisok

A projekt tulajdonképpeni célja a Kárpát-medencében a XVI-XVII. században előforduló könyvanyag (potenciális olvasmányanyag) rekonstrukciója, vagyis a Régi Magyarországi Nyomtatványok Virtuális Könyvtár: a magyar nemzeti bibliográfia XVI-XVII. századi részének digitalizálása. Ez az adatbázis három részből áll:

- bibliográfiai leírások kiegészítve a teljes lelőhelyjegyzékkel,
- az egyes könyvek kiadástörténete,
- az egyes kiadások címlapjának, az ajánlásokat és előszavakat tartalmazó oldalaknak (egy második fejlesztési szakaszban a teljes köteteknek) a fotói.

Háttér adatbázisként az olvasmánytörténeti adatbankhoz a nemzeti könyvtár régi könyv katalógusa szolgál majd. Ennek XVI. századi része elkészült. Az antikva katalógus maga is két részből áll:

- bibliográfiai leírások, amelyeknek nemzetközileg is egyedülálló része az, hogy minden esetben rögzítettük a kötetek tartalmát (contenta),
- a gyűjtemény címlapfotói, ajánló levelei, előszavai, a leggyakoribb és legritkább kötetek pedig in extenso.

Olvasmánytörténeti adatbázisok

Az említett két évtizedes kutatásokkal megalapozva épül (részben elkészült) egy, a magyar olvasmánykultúra 1526 és 1750 közötti egész időszakát átfogó adatbázis. Ez a következőket tartalmazza:

- mintegy 1750 levéltári forrást, amelyek az adott időszakban arról szólnak, hogy valaki(k) birtokolt(ak)-e könyveket a Kárpát-medencében és hogyan írták le azokat - ebben az adatbázisban tételesen mintegy 150-200.000 könyvről esik szó (ez beazonosíthatóan kb. 60.000 konkrét magyar és külföldi művet jelent),

- a dokumentumok teljes szövegét, s a legfontosabbak fakszimiléjét is,
- a korabeli leírás alapján hatalmas szakapparátussal beazonosított valóságos művek címléírását - ez előfordulási frekvenciájuk szerint töltődik föl, tehát a gyakrabban szereplő művek kerülnek be hamarabb,
- a forrásokhoz, a könyves adatok tulajdonosaihoz, ill. a gyűjteményekhez és konkrét könyvekhez kapcsolódó szakirodalmat.

A négy adatbázis SQL szinten lekérdezhető, s hipertextes felületen egyik a másikba kapcsolódik, és így teljesen átjárható.

Plusz: *A Zrínyi-könyvtár 3D-s rekonstrukciója*

A háromdimenziós virtuális felületek a számítástechnika szórakoztatóipari területén ma már rendkívül elterjedtek és igen népszerűnek mondhatók. Természetesen kialakult az igény ilyen felületek hálózati használatára is. E virtuális valóságot szimuláló nyelven megalkotott 3D "világokban" a felhasználó szabadon bolyonghat és folytathatja útját az itt elhelyezett linkeket követve. A linkek révén a virtuális terek összeköthetőek "hagyományos" elektronikus dokumentumokkal, képekkel és szövegekkel egyaránt.

Ennek konkrét kísérleti megvalósítása a költő Zrínyi Miklós könyvtárának eredeti állapot szerinti virtuális rekonstrukciója. (Vagyis az egész projekt több, mint 2000 könyvtárból egynek a kiemelése és részletes vizuális feldolgozása.) A szakemberek a könyvtárak alapján már korábban rekonstruálták ezt az anyagot, amely teljes egészében Zágrábba került.

Zrínyi személye és az általa hasznosított hatalmas barokk műveltséganyag önmagában is kiemeli könyvtárát a nagy magyar gyűjtemények közül. Rendkívül fontos azonban az a körülmény, hogy a kutatóknak sikerült a különféle közvetlen és közvetett források alapján szinte 100%-ban megállapítani, mely könyvekből állt a könyvtár, sőt a könyvek helyrajzi viszonyát is rekonstruálni lehetett.

A 3D-s megvalósítás azt jelenti, hogy az egykori eredeti helyszínen készült felvételek, valamint a korabeli ábrázolások és feljegyzések segítségével a hálózaton újra lehet "építeni" a ma már sajnos sehol nem létező könyvtárat, mégpedig szakmailag teljesen korrekt tartalommal és a könyvtár egykori vizuális képét is felidézve.

A virtuális polcokon sorakozó "kötetekhez" címlapokat és leírásokat lehet rendelni, a könyvtár térbeli képét a korban rendkívül fontos emblematika alapképeivel lehet felszerelni. Az ilyen típusú számítógépes rekonstrukció hálózati megvalósítása modell-értékű lehet a történelmünk

során sajnos nagy számban elpusztult gyűjtemények "újraateremtése" területén, így pl. módszertani kiindulópont lehetne a Bibliotheca Corviniana majdani virtuális rekonstrukciójához.

* * *

A projektet az Országos Széchényi Könyvtár részéről *dr. Monok István* főigazgató vezeti míg a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára részéről *dr. Kokas Károly* (kokas@bibl.u-szeged.hu) osztályvezető a felelős vezető.

Berta Gyuláné

Elolvasta-lak

„Nem tehetünk mást, mint hogy olvasunk.
Az olvasás lényegi életműködésünk,
csaknem annyira, mint a levegővétel.”

Alberto Manguel

„Nem tehetünk mást ...”

Új évezredet kezdtünk el. A kilencvenes évek végén sokan beszéltek a Gutenberg galaxis végéről. Aztán egyszerre „az információs társadalom alapintézménye” lettünk. A könyvtár ma már nem ugyanaz, mint azelőtt volt. Az egyik szemem sír, a másik meg nevet. Nevet, hiszen óriási fejlődésen mentünk – megyünk – keresztül. De sír is, mert az új technika megváltoztatta a világot, és a hirtelen jött újdonság elfordította az embereket a könyvektől.

Különösen érvényes ez a gyerekekre. Azt vettük észre, hogy kis látogatóink egy része már nem olvasni jár be hozzánk, hanem számítógépezni. Akik pedig könyvet kölcsönöznek, jórészt olyan könyvet visznek, amiben kevés a betű, és sok, színes kép van benne. Hihetetlenül kevésre csökkent azoknak a gyerekeknek a száma, akik regényeket, meséket, netán verseket visznek ki, és olvasnak el. Ezt nem nézhettük tétlenül, ki kellett találni valamit. Végiggondoltuk, hogy melyik korosztállyal próbálkozzunk, hol van a legtöbb esélyünk. Az alsó tagozatos gyerekekre esett a választásunk. Kihaszalva életkori sajátosságait olvasási versenyt rendeztünk számukra – és az ötlet bejött. Az első forduló még 2000. tavaszán indult el, azóta minden tanévben megtartjuk, és jelentős eredményeket könyvelhetünk el. A gyerekek olyan könyveket vesznek kézbe, amit addig eszükbe sem jutott. Eleinte csak a

verseny kedvéért voltak hajlandóak olvasni, de mára már sokan közülük a versenyen kívül is kölcsönöznek. A legnagyobb öröm az volt számunkra, amikor egy-egy kisgyerek csillogó szemmel elújságolta, hogy mennyire tetszett neki a könyv, amit kivitt. Ez az, amiért érdemes volt elindítani, és tovább folytatni ezt a versenyt.

ELOLVASTA – LAK

Olvasópályázat gyerekeknek egy kisvárosi könyvtárban

A pályázat célja, hogy a gyerekek nekik szóló, klasszikus és mai szerzőktől olvassanak könyveket. Időtartama egy tanév, általában októberben kezdünk, és májusban zárjuk a pályázatot. Résztvevői az általános iskola tanulói. Annak idején az alsó tagozatosokkal kezdtünk, tehát az akkori 2., 3., 4. osztályosokkal. A következő években mindig eggyel több korosztály játszott, ahogy az akkori negyedikesek egyre magasabb osztályba léptek. Ebben az évben ők már hetedikesek, így most hat korosztály vesz részt a játékban.

Kiválogattuk a gyerekek számára a könyveket, és külön helyre raktuk, hogy könnyebb legyen válogatni benne. Ugyanúgy kölcsönözzük őket, mint a többi dokumentumot. Azért, hogy valamilyen szinten ellenőrizni tudjuk, hogy valóban elolvasták-e a könyvet, mindegyikhez készítettünk egy rövid, öt kérdéses feladatlapot. A másodikosok elvihetik magukkal a könyvvel együtt, a nagyobbak viszont akkor kapják meg, amikor visszahozzák a könyvet, és a könyvtárban kell kitölteniük. Ezt azért vezettük be, hogy ne a barátok, vagy sok esetben a szülők válaszoljanak a kérdésekre – ez ugyanis nem tisztességes a többiekkel szemben, és a céljainknak sem felel meg. A könyveket nehézségi fokokba soroltuk, és csillagokat adunk értük. Egy-egy olvasmányért egytől ötig lehet csillagot kapni. Így, ha egy negyedikes csak vékony, egyszerű, kicsiknek szóló könyveket olvas, egyesével gyűlnek a csillagjai, ha pedig egy komolyabb, neki való könyvet olvas el, három csillagot kap. A csillagokat egy faliújságon rendszeresen kirakjuk mindenkinek a nevéhez, így a gyerekek nyomon tudják követni, hogy ki, hol áll a versenyben. Ezen kívül pedig mindenkinek van egy kis házikója, ami olyan, mint egy üzenő füzet. Minden alkalommal, amikor leadnak nekünk egy feladatlapot, beírjuk ebbe a házikóba a könyv címét és szerzőjét, és aláírjuk. Ezzel a tanítók felé igazoljuk, hogy melyik könyvet olvasta már el a kisgyerek, hiszen a tanítók egy része még külön jutalmazza a gyerekeket ezért.

A verseny zárása az év végén van. Az eredmények a leadott feladatlapok alapján születnek, illetve az alapján, hogy ki hány csillagot gyűjtött össze az évben. Első három helyezettet hirdetünk minden korosztályban. Az

eddigyi gyakorlat az volt, hogy minden kisgyerek, aki részt vett a pályázaton, könyvjutalmat kap, csak teljesítményétől függően más-más értékben. A pénz a helyi alapítványoktól, a megyei könyvtártól pályáztuk meg. Felajánlást kaptunk magánszemélytől is. Ezt a gyakorlatot sajnos az idén már nem tudjuk követni, mert már tavaly is 91 kisgyerek vett részt valamilyen szinten a pályázaton, és ennyi pénzt összeszedni nagyon nehéz, főleg évről évre, újra és újra. Ezért azt találtuk ki, hogy csak a legjobb három kap könyvjutalmat minden korosztályból, a többiek pedig – abban az esetben, ha legalább öt olyan könyvet olvastak, ami a szintjüknek megfelelő – benevezhetnek egy vetélkedőre. A vetélkedő feladatai azokról az olvasmányokról fognak szólni, amelyek év közben a pályázaton szerepeltek.

Honnan vettük ezt az ötletet?

A tavalyi tanévben volt egy rendezvényünk, amely a *Bemutat-lak* címet viselte. Ez részben egy rajzpályázatot jelentett, részben pedig egy vetélkedőt. Ezen a vetélkedőn tapasztaltuk, hogy a gyerekek mennyire örülnek egy ilyen közös játéknak, milyen élmény marad számukra, - és arra is rájöttünk, hogy az ilyen vetélkedőn lehet leginkább lemérni, hogy kik azok, akik valóban elolvasták és megértették a könyveket. Ők maguk is rájöttek, hogy több esélye van annak, aki „igazán” olvas. Ezért most az év végi vetélkedőt már jó előre meghirdettük, lehetőséget adva a gyerekeknek a készülésre. A könyvekhez való feladatlapok egy részét mi készítettük el, egy részét a pedagógusok, egy részét pedig maguk a gyerekek. Ez utóbbi része a pályázatnak mint ötlet egy harmadikos kislánytól származik. A maguk által kiválasztott, a pályázatban még nem szereplő könyvhöz készíthetnek feladatlapot, amit természetesen mi utólag ellenőrizzük, és ha megfelelő, egy aranycsillaggal lesz gazdagabb a készítője. Ezeket az aranycsillagos gyerekeket különdíjjal szoktuk jutalmazni év végén.

Nem tagadjuk, hogy az *Elolvasta-lak* pályázat jelentős plusz munkával jár. Főleg az elindulás nehézkes, mire összegyűlnek azok a könyvek, amelyek részt vesznek a játékban, és mire ezekhez feladatlapokat gyártunk. Nálunk jelenleg 148 gyermek és ifjúsági könyvhöz van feladatlap. A kistérségben már voltak próbálkozások, és mi szívesen segítettünk. Nem csak a verseny módszereiben, hanem a feladatlapok másolásával is. Egy helyen félbe hagyták, egy helyen pedig még folyik a pályázat.

Összességében elmondhatjuk, hogy a pályázat elérte kitűzött célját. A gyerekek olvasnak – nekik szóló, színvonalas irodalmat. Ezért érdemes felvállalni azt a hétköznapi plusz munkát, amit egy ilyen folyamatos olvasó-pályázat ad.

„Nem tehetünk mást ...”

Juhász Zoltánné

Szorzótábla

Ötlet. Minden program így kezdődik. Ebben az ötletben nem volt semmi rendkívüli, hacsak az nem, hogy kitartóan és következetesen meg is valósítottuk. Mielőtt elbeszelnénk, kedves olvasóink, a Somogyi-könyvtár fiókkönyvtárainak egyik legkiemelkedőbb (mert nemcsak szépek, de szerények is vagyunk!) programsorozatának históriáját, elmélkedjünk közösen az ötlet természetén! Tehát az ötlet.

Az ötlet nem jön magától, az ötlet az ihlet kistestvére, ám ha minket időnként az ihlet szállna meg, akkor költők lennénk, és nem földhözragadt könyvtárosok. Az ötlethez figyelem kell és gondolkodás, de a legfontosabb talán mégis az ügy – esetünkben a könyvtári munka – szeretete. Ez utóbbi megállapítással nem az a célunk, hogy hangulati magasságokba emeljük az egyébként általában túlságosan is hétköznapi érzületek között leledző könyvtáros sorstársainkat (akinek nem inge ...), sokkal inkább az, hogy kiemeljük: az elkötelezettség és az érdeklődés történetünk szülőanyja. Bocsánat, aki nem ismerne egyetlen fiókost sem: nem kenyerünk az álszerénység! Megnyugtatósul azért azt is közöljük, hogy ha nincs mivel, akkor nem kérkedünk. De tulajdonképpen miről is regélünk hosszú sorokon keresztül?!

Kedves Olvasó, úgy kezdődött, hogy hallottunk néhány, az enyészettől megmentett felkasírozott fényképről, mely ebben a formában plakátnak nevezendő. Valaki, valahol, valamiért nem dobta szemétre ezt a – tulajdonképpen kiállítást illusztráló – anyagot „jól jöhet ez még egyszer!” felkiáltással, noha letépni és eldobni lett volna kevésbé meglepő akkor, 1999-ben, Frankfurtban.

Igen, igen, a Nemzetközi Könyvvásárról van szó. Somogyi Károly felbecsülhetetlen tudományos értékű gyűjteménye, Szeged város egyik büszkesége megmutatta magát Frankfurtban. Ezek szerint – jött az a bizonyos ötlet – megérett a helyzet arra, hogy a szegedi kiskönyvtárak közönségének is bemutassuk a muzeális értékű gyűjteményt. (Az iróniáért nem kérünk elnézést, inkább idézzük csak fel a közmondást a prófétával kapcsolatban...!) Az előrelátó személy Szőkefalvi-Nagy Erzsébet volt, aki ezzel a tetteivel történetünk karmestere lett.

Az ötletek nem mindig jönnek jókor, de ez az ötlet a legmegfelelőbb pillanatban érkezett, hiszen éppen „helyzet” volt, méghozzá pályázati. Mit tesznek hasonló helyzetben a vérbeli kultúrmisszionáriusok?

Meg- és kitérgyalják. Kitalálják. Megírják. Várnak, nyernek. Na, ebből már lesz valami!

A Somogyi-könyvtár kincseiből. Ez lett az összefoglaló címe a hat témakört magában foglaló kiállítás- és előadássorozatnak, melyet párhuzamosan, hat fiókkönyvtárban rendeztünk 2002. januártól júniusig. Mivel magunk között vagyunk, ezért eláruljuk a becenevét is: „hatszorhat”-nak hívtuk az újszülöttet. Újszülöttet mondtunk, de abban mi, szervezők egyetértettünk, hogy az ötlet túlnőtt önmagán, fogalmazhatnánk úgy is, hogy elfajult. Mi volt a cél? Bemutatni, közelebb vinni a város külső kerületeiben működő kis könyvtárak közönségéhez alapítónk személyét és értékes gyűjteményének darabjait.

Hajszál a levesben: dologi kiadásra egy piculát sem költhettünk, vagyis az installációt, a nyomdai kivitelezést, az üzemanyagköltséget és a többi oldjuk meg, ahogy tudjuk. Ezen már csak nem bukhatott meg a dolog?! (Miért van olyan érzésünk, hogy a bírálók belelátanak a pályázó fejekbe és szívekbe ?) A mi Somogyink nagy és erős. Van kötészete, ahol értenek a kiállítási anyagok adjusztyálásához. Voltak, akik (hoppá, még egy pályázat!) mégiscsak hozzásegítettek bennünket méltó kiállítás-kísérő füzethez. Létezik nálunk olyan tehetség, aki művészi betűket álmodott a hat plakátra. Van türelmes gépkocsivezető, aki elviselte lámpalázás rigolyáinkat, és pakolta, hozta, vitte a kiállítási anyagot.

Emlékeznek? Harminchatszor. A gazdasági osztály rendületlenül követte pályázati be- és kifizetéseinket. Óh, persze, meghívók is kellettek. Ezeket nem egyszerű dolog szépen megszerkeszteni ... jaj, hol az informatikus, ... elő egy szép metszettel és új betűtípussal, de kellett sok-sok színes fénymásolópapír is ... lássuk, mit tudnak a fénymásolást végző kollégák és gépeik! Szent Világháló, a honlapra is tegyük fel, ha már van. Mikor fogjuk már megszokni?! Mink van még? Vannak lelkes könyvtárosaink. Vannak kevésbé lelkesek is, de egy kis biztatás és az első sikerek mindenkit átlendítenek a holtpontra. A szervezés olajozottan működött, jó programhoz pedig mindig van közönségünk. A startra minden készen állt, még a kivetítőt, lapotot és a digitális fényképezőgépet is „beélesítettük” – hja, mi ehhez is értünk! A megnyitó kapcsolódott a Kultúra napjához, a beszédet örömmel vállalta dr. Gyuris György. A kedvesebbnél kedvesebb és fontosabbnál fontosabb vendégek között üdvözölhettünk önkormányzati képviselőt és tisztviselőt.

lőt is. A sajtó – csoda történt? – érdeklődéssel fogadta levelünket, és fél év alatt több híradás jelent meg a kiállításokról és az előadásokról.

Kedves Olvasó, érzem, már abban reménykedik, hogy rövidesen befejezzük ezt a hurrá hangulatú beszámolót gyanúsan tökéletes rendezvényünkről, ami igaz is, előbb azonban fontosnak tartjuk elmondani, hogy akadtak gondok is, néha elcsüggedtünk, elfáradtunk. Bizonyára még jobbak is lehettünk volna. De: csapatmunka volt, szinte minden osztály, csoport hozzátette a magáét a sikerhez. A Somogyis sikerhez.

Számunkra ez volt a leggyönyörűbb. Köszönjük.

A programot az Olvasás évében az NKA, a NKÖM és a Szegedért Alapítvány támogatta.

Mosonyi Helga

Virtuális tér – valóságos információ Egy könyvtáros-továbbképzés pozitív tapasztalatai

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma 2000-ben rendelet¹ alkotott a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, amely igen sokunkat érint e szakmában, hiszen hétéves továbbképzési ciklusokban lehetőségünk nyílik szakmai tudásunk, felkészültségünk elmélyítésére, bővítésére.

2002. januárjában a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar (továbbiakban SZTE JGYTFK) Könyvtártudományi Tanszéke 120 órás akkreditált továbbképző tanfolyamot hirdetett meg könyvtárosok számára, amelyre tízen jelentkeztünk, heten a Somogyi-könyvtárból, ketten az SZTE JGYTF Központi Könyvtárból, illetve egy kolleganő a Sarvasi Városi Könyvtárból.

A továbbképzési hálóterv alapján a Könyvtártudományi Tanszék három nagy tömbre osztotta a tanfolyamot, így 2002 januárjában, júniusában és

¹ 1/2000. (I.14.) NKÖM rendelet a kulturális szakemberek szervezett képzési rendszeréről, követelményeiről és a képzés finanszírozásáról

szeptemberében vettünk részt az órákon a tanszék Szilléri sugárúti épületében. Egy-egy tömbben 4 nap állt rendelkezésünkre az elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítására. A hálótervbe a következő témaköröket vették be az oktatók:

- Kommunikáció és társadalom
- Az EU globális információterjesztési és felhasználási stratégiái, intézményrendszere, hálózati szolgáltatásainak projektjei, adatbázisai
- Könyvtári tájékoztatás a változó világban
- Digitális projektek és digitális könyvtárak
- Tartalmi és fizikai feltárás a weben
- Szerzői jog és Internet
- Könyvtári tájékoztatás a web és az új információhordozók segítségével
- Informatikai összefoglaló ismeretek gyakorló könyvtárosok számára

Mint a felsorolásból is látszik, az oktatók (Barátné dr. Hajdu Ágnes, dr. Pajor Enikő, Patkósné Hanesz Andrea) igen sokrétű és átfogó képet kívántak nyújtani a könyvtári tájékoztatás mai helyzetéről, amely mind az elméleti, mind a gyakorlati tantárgyak során megvalósult.

A különböző tantárgyak elméleti órái után több alkalommal önállóan, otthon kidolgozandó témaköröket kaptunk, amelyből mindenki szubjektív módon, egyéni ízlésének megfelelően választhatott, s e referátumokról a tanfolyam soron következő tömbjének óráin tájékoztattuk a többieket kiselőadás formájában. Külön szeretném kiemelni a „Könyvtári tájékoztatás a web és az új információhordozók segítségével” című tantárgyat, melynek során azt a feladatot kaptuk, hogy 80-100 hálózati találat alapján készítsünk el egy önálló „adattárat”, amely az Internetről „leszedett” URL-címeken kívül, tartalmazza még az adott weboldal 5-10 soros rövid bemutatását, jellemzését is. Az alábbi izgalmas témakörök közül lehetett választani:

- Könyvtárosképző helyek Európában
- „Könyvtárkapuk”, nemzeti linkgyűjtemények Európában
- Hangversenyek a hálón (online és letölthető formátumban)
- Cselló, csellódarabok, mp3-as letölthető formátumban
- Edvard Munch képtárának összeállítása
- Carl Larsson képtárának összeállítása
- Szótárak, fordító szolgáltatások a hálón
- Lexikonok, enciklopédiák a hálón

- Régi, illetve modern térképek linkgyűjteménye

A nyári hónapokban kezdetben még meglehetősen félve, idegenkedve láttunk a feladathoz, nem igazán volt elképzelésünk mit is, és hogyan keressünk, némelyeknek nehézséget okozott, hogy csak idegen nyelvű honlapokon talált megfelelő linkeket a saját témájához, de azután „szörfölés” közben egyre magabiztosabbakká váltunk, és kimondottan élveztük a gyűjtőmunkát, épp a feladat újszerűsége és kreativitása miatt, ezt bizton állíthatom, többek véleménye alapján is. Végeredményként, szerénység nélkül állíthatjuk, olyan színvonalas, mások által is felhasználható „adattárak” születtek, amelyek akár bekerülhetnek a könyvtárak állományába is, akár nyomtatott, vagy egyéb adathordozón rögzített formában is. Mindenesetre a tanfolyam zárónapján minden egyes résztvevő átadta floppy lemezen saját dolgozatát a többiek részére.

Érdemes még külön megemlíteni az Európai Unió témakörét érintő tantárgyat, amelynek során átfogó képet kaptunk az EU történetéről, dokumentumairól, intézményrendszeréről, Magyarország és az EU kapcsolatáról, s a ránk váró 2004-es csatlakozásról. A hallottakat mindannyian jól tudjuk kamatoztatni a tájékoztató munka során.

A továbbképzési tanfolyamot informatikai összefoglaló ismeretek gyakorlati oktatása zárta le, ahol az alapfogalmak elmélyítésétől eljutottunk egészen a HTML-nyelv megismeréséig, amely valóban az újdonság erejével hatott valamennyi kollégánál számára.

A 120 órás tanfolyam ideje alatt igazán jó kis közösség kovácsolódott össze a résztvevőkből, jó hangulatban, kedélyesen sajátítottuk el az új ismereteket, amelyek szélesebb rálátást tesznek lehetővé a felmerülő problémákra, kérdésekre, és még nagyobb magabiztosságot adnak mindennapi munkánk során. Azt hiszem, mindannyiunk nevében mondhatom, jó volt újra „diáknak” lenni ezen a színvonalas továbbképző tanfolyamon.

F Ó R U M

Puskásné Szűcs Ildikó

*Regionális gyermekkönyvtáros szakmai nap
2002. október 30.
(Városi Gyermekkönyvtár, Szentes)*

A lehetőség, hogy a régió gyermekkönyvtárosainak szakmai napot szervezhetünk, arra készítetett bennünket, hogy újból és újból átgondoljuk: mi, szentesi gyermekkönyvtárosok mit tudnánk használni a munkánkban, milyen új dolgokat szeretnénk megismerni, milyen aktuális események vannak körülöttünk, mit tudnánk átadni (a szakmai napon szerzett tapasztalatokból, ötletekből) a gyermekeknek?

Tudtuk, hogy valami nagyon, de nagyon jót szeretnénk nyújtani a kollégáknak.

Tudtuk, hogy nem ismerjük egymást.

Tudtuk, hogy mi, gyermekkönyvtárosok nagyon hasonlítunk egymásra.

Tudtuk, hogy mindannyiunk célja közös.

Talán azért is sikerült nagyon jól ez a szakmai nap, mert olyan előadónk voltak, akik ezt mind tudták.

A szakmai napra a KATALIST-en hívtuk fel a figyelmet, valamint négy megye (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok) könyvtáraiba küldtünk meghívót. 42 vendégünk érkezett

A program egy rendhagyó bemutatkozással, ismerkedéssel kezdődött: mindannyian „bemutatkoztunk” *Almásiné Szaszko Edit drámapedagógus* segítségével. Először mindenki kicsit megszeppenve állt, nem tudtuk, hogy mi lesz ebből a körben állásból... A játék, amit játszottunk arra volt jó, hogy csökkentse a (amúgy sem nagy) távolságot, jobban kinyisson mindenkit, oldjon. Rájöttünk, hogy ezeket a játékokat munkánkban — a gyermekkönyvtári foglalkozásokon — is jól hasznosíthatjuk.

Milyenek vagyunk?! — illő módon a házigazda is bemutatkozott, s bízta a jelenlévőket, hogy legyenek aktívak: jegyzeteljenek, figyeljenek, kérdezzenek, javasoljanak, mondjanak ellent, legyenek önmaguk — ehhez mi biztosítottuk a jegyzetfüzetet, tollat, iratgyűjtőt.

Vida Andrea (Egyetemi Könyvtár, Szeged) a *gyermekkönyvtári honlapok csala finta sá gairól* tartott nagyon tartalmas előadást. Az előadás aktualitását az adta, hogy egyre több gyermek-könyvtár önálló honlapot (vagy részben önállót) hoz létre, vagy a már meglévőt folyamatosan frissíti. Akik még a munka előtt állnak ne felejtsek el a fő szabályt: a tartalom és forma egységét, hiszen a gyermekkönyvtáros azzal is „nevel”, ahogyan önmagát prezentálja az interneten. Megismerhettünk olyan programokat, amelyek segíthetik ezt a munkát. Megnéztük a munkafolyamatot lépésről - lépésre. Az előadás végén természetesen minden érdeklődő választ kapott a kérdéseire.

Bencsikné Kucska Zsuzsa (MKE Gyermekkönyvtáros Szekció elnöke) a gyermek-könyvtárosokat, gyermekkönyvtárakat érintő aktuális eseményekről tájékoztatta a jelenlévőket.

Megtudhattuk, hogy a közeljövőben a régióknak, a régiós összefogásnak sokkal nagyobb szerepe lesz. Rájöttünk (beláttuk), hogy sokkal több információra van szüksége a szekciónak is a gyermekkönyvtárakról ill. könyvtáros-

okról, valamint a könyvtárosok is igénylik a tájékoztatást az aktuális eseményekről (lásd: ugyanebben az időpontban volt Szekszárdon egy konferencia a gyermekirodalomról, melyre Nagy Attila hívta fel a figyelmünket).

Szeretnénk, ha sokkal több gyermekkönyvtárosoknak szóló továbbképzés lenne.

Szeretnénk, ha (nagyon) sok gyermekkönyvtáraknak kiírt pályázat jelenne meg. (Nehezíti a pályázást az, hogy egy intézmény csak egy pályázatot nyújthat be egy adott „kategóriában”, pl. programok szervezése.)

Szeretnénk, ha a könyvtáros – életpálya-modell kiemelten foglalkozna a szakma ezen ágát képviselőikkel, nevezetesen a gyermekkönyvtárosokkal, s e szakterület jellegzetességeivel. Az előadást beszélgetés zárta.

Bencsikné Kucska Zsuzsa, az MKE Gyermekkönyvtáros Szekció elnöke

Diósné Csontos Julianna (Békés Megyei Könyvtár, Békéscsaba) és *Varga Éva* (Katona József Megyei Könyvtár, Kecskemét) érdekességeket, ötleteket, információkat hozott „tarsolyában” saját könyvtáráról, munkájáról. Békéscsabán jó ötlet volt, hogy a gyerekek is segíthettek megújítani a gyermekkönyvtár honlapját. A kecskeméti Gyermekvilág „láda-titkait” is megtudtuk, és mindenki érdeklődve hallgatta, hogy milyen ötletes-játékos formában dolgozzák fel a meséket a könyvtárosok segítségével.

Ötletbörze volt az összefoglaló neve a szakmai napot záró programnak. Íme a felsorolás, amivel színesíthetjük a gyermekkönyvtári munkát: kézműves foglalkozások (különböző technikákkal), jeles napokhoz kapcsolódó események feldolgozása, óvodások a könyvtárban, vetélkedők és könyvtári foglalkozások, melyeknek anyagát floppyra másoltuk vendégeinknek. Lehetőség volt arra, hogy bemutassuk, elmondjuk és megmutassuk ötleteinket, s hogy megtanítsuk rá az érdeklődőket.

Minden gyermekkönyvtárba, ahonnan a vendégeink érkeztek, elküldjük a szakmai nap anyagát CD-n (az előadók hozzájárulásával), valamint a teljes

képanyagot, ami a szakmai napon készült; a könyvtári- és a kézműves-foglalkozásokhoz kapcsolódó forgatókönyveket, leírásokat, és egy kis meglepetés clipart gyűjteményt. A képek feldolgozása folyamatban van, az év végéig szeretnénk eljuttatni az intézményekbe.

Úgy gondoljuk, s a visszajelzések is ezt igazolják, hogy tartalmas nap volt október 30-a.

Bozsó Katalin

A GIIN és partnerei

Munkamegbeszélést tartott 2002. június 26-án a budapesti GIIN (Goethe Institut Inter Nationes, Budapest, Andrásy út 24.) könyvtára a német olvasóterem (Gyula) és a partnerkönyvtárak munkatársai (Kecskemét, Szeged, Debrecen, Szekszárd) számára. Az év legmelegebb napját sikerült kifognunk, de a megbeszélés tartalma és a kedves, figyelmes vendéglátás feleltette velünk az elviselhetetlen hőséget.

A napirendi pontok a következők voltak :

1. Üdvözlés, általános információk a GIIN-ről
2. Beszámoló a müncheni olvasótermi szemináriumról két magyar résztvevővel (2002. 04. 23-26.)
3. Ajánlólista bemutatása: „Könyvek, melyekről beszélnek”
4. A GIIN információs anyagának bemutatása és szétosztása
5. A partnerkönyvtárak könyvtárosainak beszámolója az eddig végzett munkáról
6. A további együttműködés tervei: állományi együttműködés, nyilvánosság, szervezőmunka, záró javaslatok, búcsúzás

1. Elsőként Helmuth Hoffmann úr, a GIIN Nyelvi Osztályának új vezetője köszöntött bennünket. Elmondta az intézet névváltoztatásának lényegét. Goethe Institut-ból Goethe Institut Inter Nationes lesz az új hivatalos név. Kihangsúlyozta, hogy a GIIN független a nagykövetségtől, teljesen külön működő szervezet, mely nem vesz részt a politikában. Funkciói a következők:

- kulturális együttműködés
- dialógus
- közös munkával a magyar-német partnerség fejlesztése

- a német nyelv propagálása, tanfolyamok, továbbképzések, akkreditált tanfolyamok szervezése

Ezután Ulrike Kreienberg, a könyvtár új vezetője számolt be a 12 ezer kötetes könyvtár munkájáról. A 30 féle folyóirat helyben olvasható. A video, CD, CD-ROM viszont kölcsönözhető. 2200 olvasó látogatja rendszeresen a könyvtárat. Szeptembertől új olvasójegy kerül forgalomba. Mégpedig, ha valaki beiratkozik a GIIN könyvtárába, akkor a Francia Intézet könyvtárát is látogathatja. Technikailag ez egy olyan olvasókártya, melynek egyik felén a német, a másikon a Francia Intézet logója van. A feladatuk, hogy évente javaslatot tegyenek olyan német szerzőkre, akiknek művei nincsenek még magyarra fordítva. Fontos számukra az információk továbbítása Németországról, valamint a könyvtári együttműködés fejlesztése.

2. Bujdosó Aranka (Kecskemét) és Szabó Gabriella (Gyula) számolt be a müncheni konferenciáról. Fő téma az Internet és a CD-ROM volt. Néhány érdekes internetcímet hoztak: goethe.de , gutenberg.de; spiegel.de; perlentaucher.de; buchcatalog.de . Emellett több könyvtárba is látogatást tettek.

3. Ursula Kanyo a könyvajánló listáról számolt be, melyet 1998-ban adtak ki először, s ez ma már az Interneten is olvasható. Németországban évente 90000 új könyv jelenik meg. Ebből a kínálatból próbálnak segítséget nyújtani, tájékoztatni olvasóikat. A "Könyvek, melyekről beszélnek" címmel megjelenő kiadványuk évek óta sikert arat valamennyi korosztály körében. Nagy hangsúlyt fektetnek az elsőkötetes írók frissen megjelenő könyvének bemutatására és népszerűsítésére.

4. Marton Erika összefoglalta az eddigi közös munkát, s bemutatta a GIIN információs anyagait. Ezek a Somogyi-könyvtár második emeletén folyamatosan megtalálhatók, vannak köztük elvihetők, s vannak helyben használhatók.

5. Következtek az egyes könyvtárak beszámolóí. Megtudtuk, hogyan épül fel ez a rendszer, s melyik milyen támogatásban részesül:

- olvasóterem (Mogyoróssy János Városi Könyvtár, Gyula) - teljesen külön költségvetéssel működik,
- InfoZentren von Deutschland: Kecskemét, Szeged, Veszprém,
- további támogatott könyvtárak: Szekszárd, Debrecen, s bővítik tovább a kapcsolatokat.

6. A további együttműködést a következőkben vázoltuk fel:

- a partnerkönyvtárak a jövőben nagyobb beleszólási lehetőséget kapnak a javasolt könyvlista kiválasztásába,
- a kisebb állományú könyvtár továbbra is benyújthat javaslatot könyvek beszerzésére,
- a partnerkönyvtárak feladata, hogy kapcsolatot tartsanak városuk főiskolájának és egyetemének oktatóival és az időszerű német irodalomra azonnal föl hívják a figyelmet,
- könyvjelző, vagy ajánlólista összeállítása a későbbiekben, közösen a többi könyvtárral,
- egy brosúra tervezete "Német könyvek Magyarországon" címmel,
- a DaF (Deutsch als Fremdsprache), a német mint idegen nyelv tanulását szolgáló állomány aktualizálása 2002 második felében.

Sok jó ötlet hangzott el, külön öröm volt a többi kolléganővel személyesen is megismerkedni. Reményeink szerint folytatása is lesz a megbeszélteknek.

A Goethe Intézet könyvei a Somogyi-könyvtárban

B E M U T A T J U K

Vida Andrea

*Online folyóiratok, adatbázisok a
Szegedi Egyetemi Könyvtárban*

A múlt

Amikor 1997-ben először nyílt lehetőségünk a BME Központi Könyvtárán keresztül a Swets ILI adatbázis eléréséhez, még nem sejtettük, néhány hónap alatt milyen rohamos mértékben fog fejlődni ez a fajta elektronikus információs szolgáltatás. Azóta könyvtárunk honlapján kiemelt helyet biztosítunk a tőlünk elérhető összes online folyóirat és adatbázis részére.

Hogyan és mit, milyen formában?

Az online folyóiratok általában párhuzamosan léteznek nyomtatott változatukkal együtt, de előfordulnak olyanok is, melyeket csak elektronikus formában olvashatunk. Ezeknek nincs külön kiadójuk: egy tudományos közösség vagy egy szerkesztő(bizottság) hozza létre őket. Többféleképp juthat hozzá intézményünk: általában az előfizetett nyomtatott folyóiratok függvényében, vagy ezekhez kapcsolt csomagok formájában. Igyekszünk folyamatosan figyelni az ún. *free trials* (ingyenes kipróbálási) lehetőségeket is, valamint léteznek szabadon, előfizetés nélkül hozzáférhető elektronikus folyóiratok is az Interneten.

Az elektronikus szolgáltatók általában gondosan megszabják, milyen keretek közt használhatjuk a digitális változatokat. Az erre jogosult intézmények többnyire csak a saját hálózatukon belül elhelyezett gépekről érhetik el az egyes folyóiratokat, némely esetben még szűkebb határok közt: pl. egy-egy intézet, tanszék (adott esetben maga a könyvtár) lehet az a hely, ahonnan néhány munkaállomásra beléphetünk a keresett témához. Emellett előfordulhat az is, hogy csak megadott azonosítóval, jelszóval juthatunk be. Ezeket *Pálfy Annától* és *Vida Andreától*, az Olvasószolgálat munkatársaitól lehet megtudakolni telefonon vagy e-mailen keresztül is. (Az elérési adatokat ld. a cikk végén.)

Egyes szolgáltatásokat csak bizonyos számú felhasználó használhat egyidejűleg. A különböző korlátozási módokra mindig felhívjuk a figyelmet a hozzájuk tartozó tájékoztató oldalainkon, és speciális online folyóirat-katalógusunkban is külön jelezzük.

„Van mindenünk – hogyan tudassuk?”

Az online folyóiratok, adatbázisok fontos jellemzői, új szolgáltatások megjelenése, régebbiek megszűnése: mind-mind olyan fontos információ, amit szeretnénk minél hamarabb, minél pontosabban olvasóink tudomására hozni. Erre az alábbi eszközöket „vetjük be”: amint elindul egy új szolgáltatás, rögtön kihirdetjük az egyetemi levelezőlistán és az Universitas könyvtárosainak levelezőlistáján. Nagyjából ugyanezt az üzenetet kitesszük az egyetemi és a könyvtári online hirdetőtáblára is. A már működő szolgáltatásokra alkalmanként emlékeztetünk a fenti fórumokon. Egyes speciális adatbázisokhoz, folyóiratokhoz külön tájékoztató oldalakat is írunk az adatbázis tartalmáról és a keresés módjairól. Ezeket a honlapunk megfelelő oldalain találhatják meg az érdeklődők.

Online folyóirat-katalógus

Egyszerű lekérdező felület segíti felhasználóinkat a tájékozódásban: rákereshetnek a folyóirat címének egyes szavaira, a kiadóra, magára a témára, és néhány egyéb kiegészítő információra. A találati listán a folyóiratok vagy adatbázisok internetes címei is megtalálhatók, így innen akár egyetlen kattintással a kiválasztott helyre juthatunk.

EISZ – Elektronikus Információszoolgáltatás

Kutatók és könyvtári szakemberek együttműködése és többéves előkészítő munkája eredményeként hosszú kísérleti szakasz után az elmúlt év tavaszán elindult az az országos szolgáltatás, melynek köszönhetően az eddigieknél is hatékonyabban, koncentráltabban tudjuk szolgáltatni az egyetem polgárainak a munkájukhoz nélkülözhetetlen elektronikus információforrásokat, online folyóiratok tartalomjegyzégeit, tudományos cikkek absztraktjait, teljes szövegű cikkeket, esetenként egész könyveket, valamint tudományos hivatkozási indexeket és számos egyéb irodalomkutatási lehetőséget.

Mára ez az Oktatási Minisztérium által koordinált csomag lett az egyik legjelentősebb szolgáltatásunk. Többéves felderítő munka alakította ki, tudományos összefogással, hogy mely adatbázisok szerepeljenek benne: azok, amelyeket a legtöbb intézményben igényel az ország kutató társadalma. Így esett a választás mindenek előtt a *Web of Science* adatbázisra. Ezt később fokozatosan kiegészítik más szolgáltatások is: a *Science Direct*, a *Swetsnet Navigator*, mintegy 40-féle a Magyar Tudományos Akadémia tudományos folyóiratai közül, szótárak, sőt még angol és német nyelvi tesztek is.

Az EISZ „teljes gözzel” történő beindításával szinte egyidőben pályázati lehetőséget is nyújtott az egyes intézményeknek, hogy a szolgáltatást megfelelő körülmények között, megfelelő technikai felszereltséggel biztosít-

hassák. E pályázattal élve könyvtárunk olyan kabinetet szerelhetett fel a hallgatóknak és oktatóknak, ahol zavartalanul folytathatnak kutatómunkát, elsősorban az elérhető online folyóiratokban, adatbázisokban, másodsorban ehhez szükséges egyéb szolgáltatásokat is elérhetnek az Interneten (pl. levélben elküldhetik maguknak a találatokat), és az egyetemi oldalakat is igénybe vehetik. A tudományos kutatómunkától távol eső oldalak természetesen nem érhetőek el.

A kabinet népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy – amellett, hogy nyitástól zárásig mindig telt házzal működik – már az első hetekben becenevet találtak neki a hallgatók, és csak „Fekete sereg” néven emlegetik – a gépállomány kulcsinére utalva.

Online szolgáltatásainkról bővebben honlapunkon olvashatnak az érdeklődők:

SZTE Egyetemi Könyvtár nyitólap: <http://www.bibl.u-szeged.hu>

Online folyóiratkatalógus: <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/online/ejou.html>

EISZ: <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/online/eisz/eisz.html>

Segédanyagok a hatékony kereséshez: <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/online/segedlet.html>

UNIV-lista: <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/listak/univ.html>

LOGIN-lista: <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/listak/login.html>

Egyetemi hirdetőtábla: <http://www.u-szeged.hu/htabla/start>

Információ: 544-041 ; Pálfy Anna apalfy@bibl.u-szeged.hu ; Vida Andrea vidaa@bibl.u-szeged.hu

Forrásné Török Katalin

Európai Dokumentációs Központ (EDC) az SZTE ÁJTK Kari Könyvtárában

Európai Unió. Társult országok. Schengeni egyezmény. Jogszabály harmonizáció. A csatlakozás esélyei. Közbeszerzési pályázatok az EU-ban.

Kérdések sokasága, melyekre valahol, valakinek választ kell adnia, mint ahogy mindegyikünknek válaszolnia kell hamarosan a feltett kérdésre: akarjuk-e, hogy Magyarország tagja legyen az Európai Uniónak. Felelősen gondolkodó (állam)polgár mielőtt véleményt nyilvánítana, megszerzi a döntésést elősegítő ismereteket.

Az Európai Unióval (EU) kapcsolatos információkra egyre nagyobb az igény, s kielégíteni csak egy jól szervezett információs hálózat képes. Ezt dolgozta ki az EU Bizottsága: dokumentum és információszoigáltató hálózatot hozott létre, melybe a tagországokon kívül a társult országok is bekapcsolódhattak. A hálózat különböző típusú (és elnevezésű) intézményeken keresztül fejt ki tevékenységét: információs pont, információs iroda, európai tájékoztatósi központ, dokumentációs központ stb. Nyilvánvaló e központok jelentősége az európai integráció folyamatában: előkészítik, segítik a döntéshozatalt, minden, az EU-ról szükséges információval ellátják a csatlakozni kívánó országokat, miközben már a belépés előtt kiépítik a kommunikációs csatornákat.

Az Európai Dokumentációs Központok (mint a címben szereplő is), az angol nyelvű név (European Documentation Centre) rövidítéséből EDC, közvetlenül az Európai Bizottság felelősségi körébe tartoznak. Egyetemi, főiskolai könyvtárakba, könyvtárak mellé telepítik. E státust kérni kell, hivatkozva az intézetben folyó, EU-val kapcsolatos oktatásra, kutatásra. Amennyiben megalapozottnak találják a kérést — európa-jogi oktatás, kutatócsoportok EU-s tevékenysége stb. alapján —, hivatalosan bejegyzik, s attól kezdve rendszeresen, külön kérés nélkül küldik a kiadványokat. Emellett megadják a lehetőséget az EU információs hálózatának az elérésére. Az adott intézménynek kell biztosítania a helyiséget, a személyzetet és a technikai felszerelést.

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kari Könyvtárában működő EDC 1993. március 1-jén kezdte meg működését, azóta kapjuk napi rendszerességgel az EU-s dokumentumokat. A luxemburgi székhelyű Eur-Op (Office for Official Publications of the European Communities) mint az Európai Unió hivatalos kiadója gondoskodik az EU valamennyi szervének, bizottságának, főigazgatóságának szerkesztésében megjelenő dokumentumok kiadásáról, egységes, automatizált nyilvántartásáról, szervezett elosztásáról. A kiadó az információellátás terén egyedülálló nemzetközi szerepet játszik a tizenegy hivatalos nyelven történő, hatalmas mennyiségű dokumentum kiadása és terjesztése révén.

Minden megjelent dokumentumból kapunk egy példányt az angol (általunk kiválasztott) nyelvű kiadásból.

Az EDC a kari könyvtáron belül, de külön olvasóteremben található. Könnyen hozzáférhető formában, szabadpolcon, szakrendben tároljuk mind a könyvállományt, mind a periodikumokat. Ez a kis olvasó csak 32 férőhelyes, amennyiben több a látogató, természetesen használhatják a könyvtár nagyobb termét is. Emellett még a számítógépes kabinetben egyidejűleg 15 terminálon

kereshetnek, dolgozhatnak. Ugyanígy rendelkezésére áll minden érdeklődőnek a kari könyvtár teljes dokumentum állománya, s valamennyi szolgáltatása (a kölcsönzést kivéve).

Információs és dokumentációs tevékenységünk alapja:

- Eur-Op által küldött dokumentumok: hivatalos kiadványok, folyóiratok, hírlevelek, sorozatok, referáló, tájékoztató kiadványok, jegyzőkönyvek, bibliográfiák, évkönyvek, elektronikus dokumentumok
- a kari könyvtár által beszerzett angol, francia és magyar nyelvű kézikönyvek, monográfiák, tankönyvek, folyóiratok
- a kar oktatóinak EU-val kapcsolatos publikációi
- online kapcsolat az EU adatbázisaihoz

Az EDC dokumentum állományának főbb témakörei:

- az EU története, intézményei, az európai integráció kérdései
- az EU intézményeiben folyó programok
- közös politikák: regionális politika, foglalkoztatáspolitikai, mezőgazdasági politika, gazdaságpolitika, pénzügyi politika, energiapolitika
- agrárgazdaság, környezetvédelem
- oktatás, kultúra, informatika, tudományos kutatás és fejlesztés
- hatályos jogszabályok
- törvényjavaslatok, törvénytervezetek
- az Európai Bizottság vitaanyagai
- az Európai Bíróság ítéletei: ítéletek rövid összefoglalása, ügyvédek véleményei
- az Európai Parlament jelentései, a plenáris ülésekre benyújtott anyagok
- tenderfelhívások, elnyert szerződések
- Gazdasági és Monetáris Unió, az Euro
- statisztikai jelentések

Magam és az EDC-vel foglalkozó kollégám többször vettünk részt szaktanfolyamon, tanulmányúton Luxembourgban, Brüsszelben, Dániában, Hollandiában, hogy megfelelő szinten tudjunk szaktájékoztatót adni látogatóinknak.

Dokumentumszolgáltatás:

- a felsorolt témakörökben megjelent dokumentumok helybenolvasása, vagy fénymásolása
- uniós programok tenderei, pályázatai ismertetésének, a pályázati úrlapoknak nyomtatása, letöltése

- könyvtárközi kölcsönzés

Információszoigáltatás:

- bibliográfiai és faktografikus információszoigáltatás
- helyi szaktájékoztatás dokumentumaink alapján
- internet hozzáférés
EU hivatalos honlapja
Európai Parlament honlapján magyar nyelvű oldalak
magyarországi EDC-k
- magyarországi és nyugat-európai országok könyvtárainak online katalógusa
- adatbázis-hozzáférés

A kar oktatóin, hallgatóin kívül fogadni tudjuk nemcsak az egyetem bármely intézetének kutatóit, diákjait, de a város, s a dél-alföldi régió polgárait, vagy az ország bármely részéről érkező látogatókat is. Tájékoztatást nemcsak személyesen, telefonon és emailen is adunk. A kért anyagokat postán és faxon is elküldjük.

Elérhetőségünk:

6720 Szeged, Tisza L. krt. 54. fszt. 15.

Tel.: 62/544-193 62/544-188 fax: 62/544-184

Web-cím: <http://lib.juris.u-szeged.hu/lib/>

Email: kati@lib.juris.u-szeged.hu, francia@juris.u-szeged.hu

Mátó Erzsébet

Európai Uniós tájékoztatás a makói József Attila Városi Könyvtárban

A Külügyminisztérium 2001-ben hirdette meg Közvélemény-felkészítési programja keretében első alkalommal az ún. „könyvtári projekt-jét”, melynek célja, hogy az ország minden régiója megfelelő módon legyen ellátva olyan publikációkkal, könyvekkel, és CD-ROM-okkal, amelyek általános és szakirányú ismereteket tartalmaznak az Európai Unióról valamint

Magyarország integrációjának lehetséges és várható körülményeiről, s hogy ezek az ismeretek mindenki számára könnyen hozzáférhetőek legyenek.

A projekt prioritásai a következők voltak:

1. Tematikailag összehangolni és anyagilag támogatni az uniós tárgyú gyűjtemény kialakítását, illetve állománygyarapítását.
2. Biztosítani a könyvtárosok képzését és továbbképzését.
3. Összehangolni a hálózat tagjainak együttműködését egymással és az Európai Információs Pontokkal.
4. Biztosítani a szakmai konzultációt és koordinációt.
5. Lehetővé tenni a dokumentumok népszerűsítését a hagyományos könyvtári tevékenységeken túl is.

A pályázat kiírására 2001 augusztusában került sor. A pályázat feltételei: könyvtáranként 130 ezer Ft-os támogatás uniós témájú gyűjtemény kialakítására, gyarapítására, terjesztésére, különgyűjteményi kezelésére, továbbá propagálására. A kiírt pályázatra 110 pályamű érkezett, melyből 30 könyvtárét fogadták el, köztük a mi könyvtárunkét is. Az ünnepélyes eredményhirdetésre 2001. novemberében az Országgyűlési Könyvtárban került sor.

Ezek után kezdődhetett meg a vállalt feltételeknek a teljesítése. Az állományunkban addig csak elvéve szereplő uniós témájú könyveket kigyűjtöttük és a pályázaton nyert összegből újonnan beszerzett kiadványokból „Európai Uniós különgyűjtemény” alakítottunk ki az olvasóterem bejáratnál szembeni részében. Zászlókkal és plakátokkal hívtuk fel a figyelmet erre az állományrészünkre. Jelenleg több mint 100 könyv található itt, melyek közül a legtöbb a politika, a jog és a gazdaságtudomány köréből kerül ki. A Külügyminisztérium a könyvtári projektet kifejező ex libriseket készíttetett, melyeket beragasztottunk a könyvekbe. Az elmúlt időszakban elsősorban középiskolások és felsőoktatási hallgatók kölcsönözték ezeket a dokumentumokat. A gyűjtemény felelőse az olvasószolgálat egyik munkatársa, akinek feladata az igényfelméréstől a gyarapítási javaslattevésen át a személyes kapcsolattartásig terjed. Ő az, aki rendszeresen részt vesz a Külügyminisztérium által szervezett oktatásokon. Eddig két alkalommal 2-2 napos továbbképzés volt Budapesten, ahol nemcsak a témával kapcsolatos szakmai ismeretei bővültek, hanem hasznos tapasztalatcserére is lehetőség volt a programban résztvevő könyvtáros kollégákkal.

Mivel könyvállományunk számítógépes adatbázisban van feldolgozva, így bárki a könyvtár falain kívülről is tájékozódhat erről a gyűjteményegységről. Könyvtárközi kölcsönzéssel többször is küldtünk már a régió más könyvtárai részére EU-s dokumentumokat. Könyvtárunk honlapján link-

gyűjteményt állítottunk össze az Unióval kapcsolatos magyar nyelvű és idegen nyelvű honlapokból, melyet azóta is folyamatosan frissítünk. A helyi sajtóban, a Délvilágban és a Makói Hírekben, az önkormányzat információs lapjában több alkalommal is jelent meg híradás a könyvtár új szolgáltatásáról, valamint a Városi televízió is többször beszámolt rólunk. A könyvtár előterében lévő üveges vitrinekben rendszeresen rendezünk kiállításokat egy-egy aktuális uniós témában.

Szeptember hónapban Makó Város Önkormányzatával és a történelemtanárok munkaközösségével együtt „Utunk az Unióba” címmel játékos vetélkedőt szerveztünk városunk és a városkörnyék 7-8. osztályosai számára. Makóról 5, Marosleléről 2, Kiszomborról 2 és Csanádpalotáról 1 csapat nevezett be. A nevezés feltétele volt, hogy a csapatok készítsenek 1 db, a témához kapcsolódó plakátot. Ezekből a rendezvény helyszínén kiállítást rendeztünk, s közönségdíjjal jutalmaztuk a három legjobbat. Szintén a nevezés feltétele volt, hogy a csoportok 1-1 uniós országot 5-5 percben mutassanak be. A gyerekek nagyon sok ötlettel, jellemző öltözetrel és a nemzeti sajátosságok kiemelésével mutatkoztak be. A vetélkedőn volt szellemi totó, több írásbeli és szóbeli feladat is. A szervezés során felvettük a kapcsolatot a szegedi Európai Unió Információs Ponttal, amely kiadványokkal, plakátokkal, reklámanyaggal járult hozzá a vetélkedő sikeréhez, s így valamennyi résztvevőt megtudtuk jutalmazni.

2002-ben ismét pályázatot írt ki a Külügyminisztérium, az újonnan pályázók 200 ezer, míg a korábbi évben nyertesek – így mi is – 150 ezer Ft-ot kaptunk különgyűjteményünk további gyarapítására. A hagyományos információhordozók mellett most megvásároltuk a 27 részes UNI-JÓ videokazetta sorozatot, az EU Jog-tár nevezetű CD-ROM-ot, valamint előfizettünk a két-havonta megjelenő Európai Tükör c. folyóíratra.

A rendezvényeket illetően ez évi terveink: Február, március hónapban „Engem is érint” címmel előadásorozatot kívánunk szervezni az uniós csatlakozás aktuális kérdéseiről. A Városi televízióval és a Heti Plusz hirdetőújsággal közösen „Unió nyereményeső” címmel minden héten három kérdést teszünk fel az Unióval kapcsolatban, s az eredményhirdetésre a Városi Televízióban kerül sor, ahol a Külügyminisztériumtól kapott kiadványokkal és más reklámanyaggal jutalmazzuk a helyes megfejtőket. Az őszy folyamán ismét szeretnénk vetélkedőket szervezni az ifjúság számára, most a középiskolás korosztályt megcélozva, amelyben a diákok játékos formában ismerhetik meg a jövő Európáját. A városban más szervek által rendezett uniós témájú rendezvényeken alkalmi kiállításokkal hívjuk fel a figyelmet a könyvtár gyűjteményére. A nagyobb rendezvényeken (pl. Városnap, Hagy-

mafesztivál) „uniós standokat” állítunk fel, ahol szóróanyagokat, ismertetőket kaphatnak az érdeklődők.

Könyvtárunk a gyűjtemény fejlesztése mellett a továbbiakban is azon fog igyekezni, hogy ne csak a felhasználó keresse az információt, hanem az információ eljusson a felhasználóhoz.

Elérhetőségünk: <http://www.konyvtar.mako.hu>

ÉLETPÁLYÁK

Gyuris György

Elment Burkus András Gyászbeszéd

Tisztelt gyászolók! A Somogyi-könyvtár vezetősége és munkatársai nevében búcsúzom Burkus Andrásról, az intézmény könyvkötészetének egykori vezetőjétől, majd betegsége, és nyugdíjazása után augusztus 16-ig kedves kollégánktól.

Hivatalos életrajza kevés adatból áll. 1936-ban született, 1955-ben a Radnóti Miklós Gimnáziumban érettségizett. Megpróbálkozott az Iparművészeti Főiskolával, belsőépítés szeretett volna lenni, de egy korábbi nyomdajelölt gyermeke ekkor nem volt kívánatos a magyar főiskolákon. Könyvkötő tanuló, majd 1956. szeptember 1-jétől szakmunkás volt a Szegedi Egyetemi Könyvtárban. 1958. február 1-jén pedig a Somogyi-könyvtárban szerveződő könyvkötészet alapítója, vezetője lett. 1962-ben mestervizsgázott, s aztán néhány hónaptól eltekintve negyven évet töltött Szeged patinás könyvtárában.

A város ipartörténetében egész Burkus, sőt Burkus András-dinasztiáról beszélhetünk. A 19-20. század fordulójától Burkus András műhelye folyamatosan dolgozott a Somogyi-könyvtárnak. Ő volt a nagyapa. De még az 1947. évi *Szegedi kompassz* c. kiadvány Könyvkötők c. fejezetében is megtaláljuk Jókai utca 6/b-vel műhelyének címét, alatta pedig ifj. Burkus Andrásnak, az apának nevét olvashatjuk Takaréktár utca 1. megjelöléssel.

A legifjabb András nem lett méltatlan, könyvkötő és időnként nyomdász őseihez. Szalagszerűen is tudta csinálni az úgynevezett könyvtári kötéseket. De kedvét lelta a kézműves munkában. Kitűnően megismerte a papírok, a vászon, a különböző bőrök tulajdonságait. Nagyszerű bórdomborításokat készített. S mivel folyamatosan figyelemmel kísérte a könyvkötészeti technika legfrissebb eredményeit, elsajátította a könyvek restaurálásának titkait is.

Emellett azonban azt hiszem, hogy reneszánsz ember is volt. Nemcsak az anyagok szépségét szerette, hanem az egyetemes szépséget is. A

Szegedi Vasutas Képzőművészeti Kör tagjaként festézzel, grafikával is próbálkozott. Mellette gyűjtötte a művészeti bélyegeket, s közben mindent megtudott a bélyeggyűjtésről. Amikor a szegedi képeslapok digitalizálása elkezdődött, az ő gyűjteményét nem hagyhatták figyelmen kívül. Külön CD-ROM készült az általa birtokolt anyagról. Tagja volt a Budapesti Máguskörnek, és sok-sok embert elkápráztatott föllépéseinek bűvésztudományával. Mindig, mindent tökéletesen akart csinálni.

Jómagam 1961. január 5-én ismerkedtem meg vele, amikor első munkanapomat töltöttem a Közművelődési Palotában lévő Somogyi-könyvtárban. Raktárosnak vettek föl. Miután átvettem az igényelt könyv kérelmlapját, az olvasóterem melletti tájékoztató szobából át kellett mennem a kötetzeti műhelyen, hogy a raktárba juthassak. Akkor még csak egyetlen háború előtti vágógép és egy prés képviselte a technikát. A rezsón, ha nem teát főztek rajta, csiriz, vagy enyv készült. És a sok borítójuktól megfosztott könyv között hárman dolgoztak. Két nő és egy férfi. Ez utóbbi volt Burkus András, pontosabban Bandi. Mindenki így hívta. S egy kicsit mindenki elmosolyodott, ahogy ezt a nevet kimondta, hiszen mindenki szerette. Humoráért, csintalanságaiért, a „rám” figyelésért, a mérlegelés nélküli, természetéből fakadó segítőkészségéért.

A Somogyi-könyvtárban végzett nagyszerű munkájáért előbb Kiváló Dolgozó, majd Szocialista Kultúráért kitüntetését kapott, s az intézményt igen súlyosan érintette a betegsége miatti korai kiválása. A műtétét követően már csak takaréklángon dolgozhatott. A szegedi bibliotéka közel 900 ezres állományában elképesztően sok kötet őrzi kezének nyomát. De nemcsak ez, hanem a keze alól kikerült sok-sok tanítvány, akik ma már mind elismert szakmunkások, mesterek, restaurátorok.

A mester-tanítvány viszonyról viszont inkább valljon egy érdekelt!

Vóna Györgyné

Búcsúznak a tanítványok

Bandi! Mi, akik a Somogyi-könyvtár könyvkötő és restaurátor műhelyeiben Veled dolgozhattunk, az alapokat ugyan nem mind személyesen

Tőled, hanem az általad tanított, melletted tanult mesterektől sajátítottuk el. A könyvkötő mesterség szépségét, szeretetét azonban az együtt töltött 15-30 év mélyítette el. Jártunk azokon a szakmai utakon, amelyeknek a nyomvonalát Te jelölted ki, s az első lépéseket Te tetted meg a Somogyi-könyvtárban. Mindig jószándékú, atyai segítségedet érezve meg tudtunk felelni az intézmény és a mesterség elvárásainak, követelményeinek.

Az általad megszervezett köteteket mindig a saját gyermekednek tekintetted. A jó gazda gondosságával igyekezted leküzdeni az időről időre jelentkező szakmai, gazdasági akadályokat, amit a gyorsan szaporodó munka, az eszköz és a helyhiány jelentett, ugyanakkor a jó nevelő figyelmével fordultál felénk, a kezdetben kevés tapasztalattal rendelkező munkatársak felé is. Gondot fordítottál emberi, szakmai fejlődésünkre, munkahelyi és otthoni problémáinkra egyaránt. Mindig volt idő szakmai tapasztalatcserére, közös névnapokra és életünk családi eseményeire is. Segítő gondoskodásod mellett lettünk mesterei a könyvkötésnek, és később a szakma sok mesterfogását ismerő könyvrestaurátorok.

Köszönjük a sok segítséget és azt, hogy az általad nagy türelemmel létrehozott családi légkörű műhelyben együtt lehettünk sok-sok éven keresztül.

Most, amikor elköszönünk, már tudjuk, bár sokat tanultunk, de még mindig maradt olyan tudás, mesterfogás, tapasztalat amit nem sikerült maradéktalanul elsajátítanunk Tőled. De azt megígérjük, hogy ami emberi, szakmai tanítást kaptunk, azt igyekezni fogunk a lehető legteljesebb mértékben továbbadni mindazoknak, akik ezt a szép mesterséget megtanulni, művelni szeretnék.

*

Burkus András! Emlékedet megőrzik a könyvek vászon- és bőrkötései hosszú évtizedeken át. A munkatársak életük végéig. A Somogyi-könyvtár története az idők végezetéig. Bandi! Nyugodjál békében!

Szeged, Belvárosi temető, 2002. szeptember 2.

Fuchszné Benák Katalin

Bronz portré Marton Istvánné emlékére

Augusztus 23-án emléktáblát és bronz portrét avatott a Keller Lajos Városi Könyvtár Marton Istvánné emlékére.

Az ünnepségen megjelentek a város kultúra pártolói, a mecénások, volt munkatársunk hozzátartozói. Külön megtiszteltetés volt számunkra, hogy a Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár igazgatója, Gyuris György is megtisztelt bennünket jelenlétével.

Zsótér Mariann tolmácsolásában hallgattuk meg Vörösmarty Mihály: Gondolatok a könyvtárban c. versét, s ez idő alatt ünneplőbe öltözött a lelkünk is. Örömmel, s némi nosztalgiával hallgattuk Tóth Béla nyugalmazott megyei könyvtárigazgató mint egykori pályatárs visszaemlékezését a régmúlt időre, amikor még együtt dolgozott Marton Istvánnéval. Marton Istvánné könyvtárosi, helytörténeti kutatómunkásságának méltatása, elismerő szavai után néhány szót szólt a hazai könyvtárügyről, olvasási szokásainkról is. Ezt követően Fuchszné Benák Katalin idézte fel Marton Istvánné emlékét, melyből egy részletet adunk közre:

Tisztelt Ünneplők!

Egy emléktáblát felavatni, egy szobrot átadni, hogy a jövő nemzedéke tudja kihez, mihez viszonyítani magát, felemelő érzés. Különösen felemelő ez az érzés, amikor megértjük, az ünnepelt mitől volt több, mivel érdemelt ki egy közösség tiszteletét, emlékének megőrzését.

Több mint tíz évvel ezelőtt felkeresett otthonomban Marton Istvánné, hogy jöjjen vissza Mindszentre, a könyvtárba, hogy majdan az Ő utódja legyek. Kérése meglepett, szándéka kimondottan jól esett. Azt mondta, bízik bennem, hogy amiért egész életén át dolgozott, azt tisztességgel tovább fogom vinni. Szavainak súlya volt. Amikor eleget tettem kérésének, nem tudtam, mekkora teher, mekkora édes teher fogja majd nyomni a vállam.

Ezért olyan nehéz pillanatok ezek, noha egy ember személyiségének azon oldalát szeretném felidézni, mellyel egyszerűsége, vagy inkább egyszerűsége miatt be tudott olvadni a mindennapokba.

Nemcsak a hangja volt halk, hanem reakciója is csendben, sajátosan világitott meg néha egy-egy helyzetet. Ahogy a legtöbb embernek, úgy Marton Istvánnénak is az volt a meggyőződése, hogy amit, s ahogyan ő tesz, az a jó út, melyet őszinte és kevésbé őszinte barátságok, kapcsolatok szöttek át.

Ezek a kapcsolatok néha segítették álmainak valóra váltásában, néha viszont megtorpanásra készítették.

De van-e közöttünk olyan ember, akinek ne ilyenképpen alakulna az élete! Egy híres ember azt mondta valahol, nem az a lényeg, hogy elesünk, hanem az, hogy fel tudunk állni utána! Ez a lényeg! Gondoljunk csak bele! Marton Istvánné az életéből 37 évet a könyvtárosi munkának, majd 40 évet a helytörténeti kutatásnak adott. Adott, s nem áldozott, mert számára a könyvtári munka, ahogyan ő mondta: „hobbija” volt. Azt tehetette, amit szeretett, ezért nem volt számára áldozat! Ez idő alatt azonban számtalan megpróbáltatás érte. Volt, amikor az volt az elv: a könyvtár jó intézmény, mert nem kér semmit, jó intézmény, mert kis intézmény, s nem kerül sokba. Mit gondolkodik, dicsőségnak érezte ezt Marton Istvánné? Nem, egyáltalán nem.

Ha csendes volt, ha halk is volt a szava, azért neki is fáj a könyvtár háttérbe szorítása. Tudott a sorok között olvasni, megértette a kimondatlan szavak jelentését. Vidéken dolgoztam, amikor egy rendezvényen összehoztuk, s örömmel újságolta: „egy tervrajzot készítették, mert új könyvtárat épít majd a tanács. A kétszintes épületben egyszer végre minden a helyére kerülhet! Mire nyugdíjba megyek, addigra fel is épül, ha minden a tervek szerint halad. Ez lenne számomra a legnagyobb ajándék! Lottót is veszünk, hogy jelentős nyereség esetén az is a könyvtár építését segítse! Milyen jó lenne!” Izgalomba jött, amint mesélni kezdte: „tudod, én szerencsés embernek mondhatom magam, mert a Mindszenti könyvtár fejlődését a kezdeti időszakról figyelemmel kísérhettem”.

Álma a mi álmunk, melyet a mi kis közösségünk fog tovább álmodni, s talán minket érhet majd az a boldogság, hogy mire nyugdíjba megyünk, akkorra épül Mindszentnek egy takaros, szép kis könyvtár, ahol minden a helyére kerülhet!

Ha egy kicsit is a sorok mögé nézünk, kiolvashatjuk, közel hatvan éve tisztában voltak már itt, hogy nincs megnyugtatóan rendezve a helyi könyvtárügy, hogy nemcsak a kölcsönzésre váró könyvek, hanem egy település múltját bemutató, őrző levéltár és fényképtár, a kisnyomtatványok gyűjteménye, a közösségi kapcsolatokat, emberi értékeket felölelő, megőrzendő s azt fejlesztő színtér lehetőségei vannak korlátok közé szorítva.

Bár megértést is tanúsíthatunk a fenntartó iránt, hisz nehéz úgy gázdálkodni, hogy mindenkinek kedvére tegyen. Napjainkra azonban újra sürgető feladattá vált a könyvtár helyzetének megnyugtató rendezése. Talán most, az Olvasás éve alkalmából, talán most, amikor felemlégetjük Marton Istvánné emlékét, talán most éri el aktualitását, hogy egy lépéssel előrébb haladjon a mindszentiek könyvtárügye!

Minden régi irat, minden megsárgult kép, melyből több mint tízezer darabot őrzünk a gyűjteményünkben, emberi sorsokról tanúskodik. Ma már én is értem, miért oly szép a könyvtári munka, a helytörténeti kutatómunka, melyet nem lehet a főiskola, egyetem padjai között megtanulni, mert ezt a munkát a szív vezérli! A munka mögött ott lapul egy nem titkolt vágy, feltárni, megőrizni, közzétenni mindazt a kincset, amit az emberiség, szűkebb szülőföldünkön pedig azt, amit a mindszerinti emberek hoztak létre.

Sohasem felejttem el azt a nyári napot, amikor biciklire ültünk, s egy szmerna fényképezőgéppel elindultunk felfedező körútra, hogy fényképeket készítsünk Mindszent jeles helyeiről, házairól. Közben apró kis történeteket, adomákat mesélt Ica, melyet neki meséltek el az öregek, így néha megrázó történet, néha mosolyt fakasztó emlék derengett fel a múltból, mintha csak velünk történt volna minden. A fényképek elkészülte után egy őszi napsütéses délután Tisza parti hétvégi házukban idéztük fel a többi szép emlékekkel együtt. Nagyon szerettem hallgatni amint a régmúltról beszélt, s arról, mit jelent számára a régészet, a helytörténeti kutatás jelentősége, az emberek és sorsok tiszteletben tartása.

E dolgok hatására erősödött meg az elhatározás, hogy emléktáblát állítsunk neki, sokrétű és jó szándékkal végzett közösségi munkájának, a „Mindszent városért-díjjal” kitüntetett könyvtárosnak, helytörténeti kutatónak.

Köszönjük a kultúrát szívügyének tekintő kedves olvasónak, barátnak, hozzátartozónak, hogy adományával segítette az emléktábla és bronz portré kivitelezését!

Külön köszönjük Lantos Györgyi szobrász és üvegművésznek, aki fényképről készítette el Marton Istvánné portréját! Lantos Györgyi 1953-ban született. Mestere Szabó Iván. Főbb díjai: 1985-ben Tornyai-plakett, 1988-ban Dante-díj, Róma város aranyérme, 2002-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje. Klasszikus hagyományokra támaszkodó szobrász. Plasztikáit érzékeny, finom mintázás jellemzi. Festett üveglakai kuriózumnak számítanak. Számos köztéri alkotása, köztük portré is látható Magyarországon köztéren. Egyik fő műve a hódmezővásárhelyi II. világháborús emlékmű. A mai naptól pedig Marton Istvánné portréja is alkotásai közé sorolandó, melyet nem tudunk eléggé megköszönni, mivel a művész jó szándékától vezérelve szinte megajándékozott bennünket művével.

Ezennel az Olvasás évéhez kapcsolódva felavatjuk Marton Istvánné emléktábláját. A leleplezés ideje alatt hallgassák szeretettel egyik legkedvesebb megzenésített költeményét, mely szintén róla tanúskodik. Kérem, hogy a szeretet virágait helyezték el az emléktáblánál.

Az emléktábla és bronz portré avatását követően „Alapító okiratot” adtunk át Marton Istvánné férjének, Marton Istvánnak köszönetünk jeléül. Az ünnepséget követően ki-ki rövid történetekkel idézte fel Marton Istvánné emlékét.

Sáráné Lukátsy Sarolta

*Lyukak az „életrajzban”
Az iskolai könyvtárak állapota az ezredfordulón
Csongrád megyében*

Amióta nincs igazi központja az iskolai könyvtáraknak, amióta csak névleges a szaktanácsadás (a könyvtári szaktanácsadói létszám a megyében 3 fő), azóta sötétben tapogatózunk, csak szájhagyomány útján szerzünk tudomást a könyvtárak állapotáról és a könyvtáros-tanárok problémáiról. 2001 februárjában a Megyei Pedagógiai Intézet útján próbáltunk adatlapokat küldeni a megye iskoláiba, 2002 májusában Baka Istvánné kolléganő magánszorgalomból gyűjtött információkat (24 szegedi iskolából), majd egyes továbbképzéseken igyekeztünk beszerezni a hiányzó adatokat. Így összesen 53 iskola könyvtári adatairól van tudomásunk, ami bizony az egyharmadát sem teszi ki a megye iskoláinak. (Csongrád megyében jelenleg mintegy 180 iskola van, ebből 60 középiskola.)

A beérkezett adatok 33 általános és 20 középiskola könyvtári helyzetét tükrözik, közülük csak 14-ben (köztük négy középiskolában) foglalkoznak 300-nál kevesebb tanulóval, a többségben e fölött van a tanulólétszám, 45 %-uk 500-nál is több tanulót lát el.

Tárgyi feltételek:

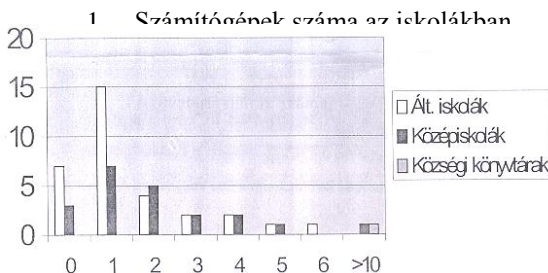
A feltételek között meghatározó a könyvtári állomány nagyságrendje és összetétele. Átlagosan 12 637 könyv van az adatszolgáltató iskolákban, de jellemzően 10 000 kötet alatt marad az átlag az általános iskolákban (csak 13 általános iskolában lépik túl a бүvös 10 000-es kötetszámot, közülük is egy akad, amelynek kötettszáma 20 000 fölött van). A középiskolák átlaga 17 538 kötet, de közöttük nyolcban 20 000 fölötti a könyvállomány. A helyzetképet tovább bonyolítja az audiovizuális dokumentumok csekély száma: a válaszoló iskolák közül csak 11-ben van 500-nál több nem nyomtatott dokumentum (mindössze két helyen van 1000 fölött), sőt olyan iskola is akad, ahol egyáltalán nincs ilyen anyag. Sok iskolában nem is a könyvtárban őrzik és tartják nyilván ezeket. A CD-lemezek száma – ahol van ilyen – 30 és 80 között mozog, egyetlen iskolában van 100 fölött, a videokazetták pedig – amelyeket régebb óta gyűjtenek az iskolák – 100-400 közötti számban található, egyet-

len helyen közelíti meg ez a szám az ezret. A folyóiratok terén is siralmas a helyzet: 112 iskolában egyáltalán nem található kurrens folyóirat (vagy a könyvtáros nem tud róla?), és csak négy helyen válogathatnak 20-nál több folyóirat közül.

A tartós tankönyvekről azt hinné az ember, hogy főként ezek vásárlására rendezkedtek be az iskolák, de mindössze négy helyen találunk 1000 fölötti állományt ebből, sőt 5 olyan iskola is akad, ahol egyáltalán nincs tartós tankönyv. Akkor pedig mire költik az erre szánható ún. fejkvótát?

Éppen ezen a téren találunk súlyos hiányosságokat: 5 iskolában állítják, hogy egyáltalán nincs a könyvbeszerzésre pénz, legfeljebb a tankönyvtámogatásból, 6 helyen nem is nyilatkoznak erről (lehet, hogy nem is tájékoztatják őket?). Az előző évi beszerzések alapján átlagosan 345-450 Ft-ot költöttek az iskolák állománygyarapításra. Ebből a középiskolai átlag 535 000,-Ft, az általános iskolai 172 700,-Ft, és mindössze három olyan – természetesen középiskola – található, amely 1 milliónál több forintot fordíthatott erre a célra. Ugyanakkor az általános iskolák között kettő is akad, amely – a manapság csupán jelképesnek mondható – tízezer forintból gazdálkodhatott. (Jelenleg egyetlen komolyabb kézikönyvre futja csak ebből a pénzből!) És azt is tudjuk, hogy ezen összegeket talán májustól, de általában kampányszerűen kapják meg az iskolák, tehát súlyosan sérül a folyamatos és tervszerű állománygyarapítás elve.

A technikai felszereltségből mindössze a számítógépekre kérdeztünk rá, pedig ott volna a helye a video- és CD-lejátszónak (nem beszélve a klasszikus lemezjátszóról, amelyhez már alkatrész sem kapható), a másológépnek, sőt a telefonnak is. Sok könyvtárban még mellékállomás sincs, tehát a könyvtáros csak akkor érhető el nyitvatartási időben, ha bezárja a könyvtárat, vagy visszahívja (máskor) az érdeklődőt. A megkérdezett iskolák 20 %-ában nincs számítógép, 22 helyen egy készülék van, amely általában a könyvtári nyilvántartást szolgálja. Az iskolák 40 %-ában van 2 vagy annál több számítógép, de közülük csak két helyen találunk 10-nél több készüléket, ami már a használók jelenlétére is utal. Ezt jelzi az 1. sz. grafikon is:

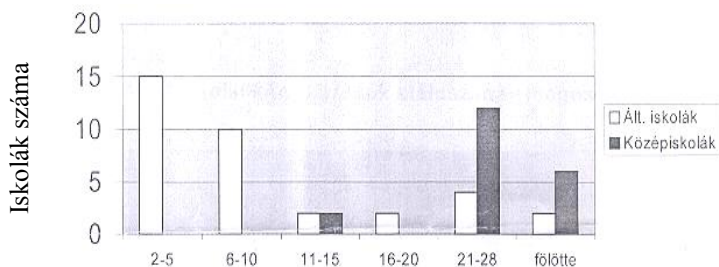

Az iskolák egynegyede használja a Szirén programot, de 11 olyan iskola is van, ahol még be sem üzemelték a gépet, vagy nem vették használatba (valószínűleg nincs hozzáértő ember). A könyvtáraknak a fele az adminisztrációhoz, állomány-nyilvántartáshoz használja a készüléket (négyen említik a teljes feldolgozottságot, köztük két általános iskola), a kutatásról, Internethez hozzáférésről 12 iskolában beszélnek.

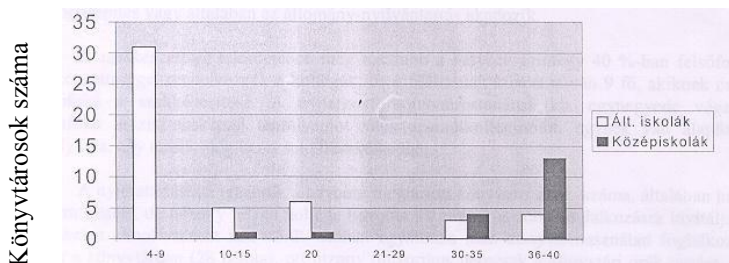
Személyi feltételek:

A *nyitvatartási idő* a másik allergikus pont, hiszen ez szoros összefüggésben van a használattal, és már átvezet a személyi feltételekhez is. Még mindig nagyon nehéz megmagyarázni az iskoláknak (igazgatóknak), hogy a könyvtárra fordított időt – akár túlórában, akár a kötelező óraszám terhére végzi a könyvtáros – duplán kell számítani, és a nyitvatartási idő nem egyenlő a munkaidővel. Éppen ezért szomorú, hogy a heti 5 óra nyitva tartás 15 iskolánál szerepel. Heti 20 órát vagy annál hosszabb időt van nyitva a könyvtárak közel fele, köztük is a többség (18) középiskola. Ezt mutatja a 2. sz. táblázat is:

2. Az iskolák megoszlása a nyitvatartási idő függvényében

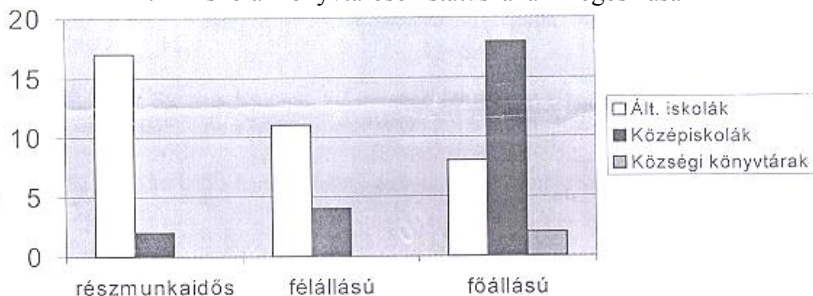
3. Szinte kísértetiesen hasonló tendenciára utal a munkaidővel kapcsolatos grafikon is:

Természetesen ők a főállású könyvtárosok, akik 34-40 órát töltenek könyvtári munkával. Ennél hosszabb (30-35 óra) nyitva tartás inkább csak azokra a könyvtárakra jellemző, ahol két kolléga látja el a feladatot, vagy olyan megszállott a könyvtáros, hogy teljes munkaidejében a használók rendelkezésére áll. Ezekben az iskolákban többnyire a tanulólétszám is nagy (500 fő fölött).

A válaszoló pedagógusoknak éppen a fele főfoglalkozású, ők általában nem tanítanak mellette, vagy csak néhány órában, hogy közvetlen kapcsolatuk maradjon a gyerekekkel. Közöttük mindössze 8 általános iskolai tanár van, a többi középiskolában dolgozik. Mások azonban részmunkaidőben vagy túlórában látják el a könyvtári munkát (19), emellett tanítanak, többnyire teljes óraszámában vagy csak az ominózus 5 óra nyitva tartás beszámítása mellett. 15 kolléga félállásban dolgozik a könyvtárban, ezenkívül különböző egyéb feladatokat is végez (ügyelet, helyettesítés, tankönyvelosztás, szabadidő-szervezés, gyermekvédelmi felelős, munkaközösség-vezető vagy éppen a községi könyvtárat vezeti). A 4. sz. táblázat szemléletesen jelzi az általános iskolai kollégák leterheltségét.

4. Az iskolai könyvtárosok státuszának megoszlása

Ez a maximális kihasználtság (majdnem azt mondtam: kiszigerelés) nyilvánvalóan a belső munka rovására megy, és bizony könnyen belátható, hogy ezekben az iskolákban a katalógusépítés vagy általában az állomány-nyilvántartás akadozik.

A *szakképzettség* tekintetében még rosszabb a helyzet: mintegy 40 %-ban felsőfokú szakképzettséggel rendelkeznek a kollégák, de a főállásúak között is van 9 fő, akiknek csak középfokú a szakképzésük. A nyilatkozó könyvtárostanárok kb. egynegyede végzett középfokú asszisztensképző tanfolyamat vagy speciálkollégiumot, egynek van alapfokú tanfolyama, egy másik még ezzel sem büszkélkedhet.

A nyitva tartáshoz igazodik a havonta megtartott *könyvtári órák* száma, általában havi 2-4 óra között, de néhány lelkes kolléga havonta 10 óránál is több foglalkozásra invitálja a gyerekeket. Ahol viszont heti 15-20 órában egyáltalán nem könyvtárhasználati foglalkozás folyik a könyvtárban (28 iskola), ott bizony illuzórikus nemcsak a könyvtári órák tartása, de általában a könyvtárhasználat is. Olyan iskolai könyvtárat is ismerek, ahová a könyvtáros sem tud bemenni, csak délután vagy este, mert 25-36 órában folyik ott a tanítás. A könyvtárhelyiségek sem adnak erre lehetőséget, mert az iskolák közel felében egyetlen helyiségből áll a könyvtár, s ahol több is van (17 helyen), az rendszerint kis raktár vagy munkaszoba.

A kollégáknak valamivel több mint egyharmada 10 évnél régebb óta vezeti a könyvtárat, de 11-en csak 1-2 éve, esetleg néhány hónapja dolgoznak az adott könyvtárban, ami bizony a nem elhanyagolható fluktuációra utal.

Ez a kicsiny merítés nem elegendő általános következtetések levonására, de a helyzetkép hasonlóknak tűnik az országos átlaghoz viszonyítva (ld. Varga Zsuzsa cikkét). Talán csak a főállású könyvtárosok vannak többen Csongrád megyében, és valamivel több helyen van kettő vagy annál több számítógép. Az is lehet, hogy a főfoglalkozású könyvtárosok aktívabbak, inkább hajlandóak kitölteni az adatlapot, a többiek pedig nem óhajtának szégyenkezni a gyenge adottságok miatt. Pedig nem nekik lenne szégyellnivalójuk! Nagyon fontos lenne tehát egy valódi, országos adatfelmérés az iskolai könyvtárakról, mert így még azt sem tudjuk, hol és hogyan lehetne segíteni. Talán majd a most induló könyvtári szakfelüglezet ezt is megoldja!

Irodalom:

Dán Krisztina: Az iskolai könyvtárak fejlesztésének stratégiája == Új Ped. Szemle, 2003. jan. p. 3-11.

Sárány Lukátsy Sarolta: Kultúra alulnézetben : Záró gondolatok. – Székesfehérvár: Fejér MPI, 2001. – p. 117-123.

Varga Zsuzsa: Helyzetkép a hazai iskolai könyvtárakról == Új Ped. Szemle, 2003. jan. p. 12-22.

Cs. Bogyó Katalin

*A szó elszáll, az írás megmarad
Szedged városi könyv- és könyvtárhasználati vetélkedő
5-6. osztályos általános iskolai tanulóknak az SZTE JGYTFK
Gyakorló Általános Iskola könyvtárában*

2001 októberében az Olvasás évéhez kapcsolódva hirdettük meg magyar szakos kolléganőmmel, Zs. Sejtes Györgyivel könyv- és könyvtárhasználati vetélkedőnket a szegedi 5-6. osztályos gyerekek számára.

Az Olvasás éve jó alkalom volt egy régóta tervezett csapatverseny megvalósítására. A könyvtárhasználati tanulmányi versenyek sorában az országos Bod Péter verseny egyéni verseny. Mi a város 3-4. osztályosainak a Béke Utcai Általános Iskola által rendezett vetélkedőjét kívántuk folytatni a felső tagozatban. Abból indultunk ki, hogy az Olvasás éve programjai arról szóltak, hogy az olvasásnak a mai kulturális életben nemcsak prioritása van, hanem eszköz is a 21. század információéhségének legyőzésére. Az éves kampány a hiányok mögött létező társadalmi igényre is ráirányította a figyelmet. Olyan programok szervezése volt a cél, ahol a gyermekek nemcsak passzív befogadói az ismereteknek, hanem tevékenyen, kreatívan részt vehetnek az olvasóvá válás folyamatában.

A verseny témája *a könyv és az írás története* volt. A vetélkedőt *három fordulóra* terveztük, s 5 fős csapatok jelentkezését vártuk.

Az első forduló feladatait a gyerekek titkosírással és a megfejtéshez szükséges szakirodalommal kapták meg. A feladat beküldése jelentette egyben a versenyre való jelentkezést is. A számukra kiküldött feladatlapra első ránézésre nem látszott semmi, mert „láthatatlan tintával”, azaz citromlével írtuk. A szöveg előhívásával kapták meg a feladatot:

Iskolátokba vendég érkezik. Készítetek számára térképet, melynek segítségével eltalál a ti iskolátokból a mi iskolánkba. Jelöljete be számára minél több irodalmi helyet (utca, intézmény, szobor, stb.)! Ne a legrövidebb út legyen, hanem a legtartalmasabb!

8 iskola 24 csapatától érkezett szebbnél szebb térkép.

Az értékelésnél külön pontoztuk a helyismeretet (tartalom) és a kivitelezést (forma) 10-10 ponttal, s erről a csapatokat levélben tájékoztattuk a következő forduló feladataival együtt.

A második fordulóban az írás története került a középpontba, s több-irányú felkészülést tett szükségessé. A csapattagok ezáltal megoszthatták maguk között a tennivalókat. A 2. forduló feladatlapja a következő feladatok tartalmazta:

- 1. Gyűjtsetek minél több szakirodalmat az írás történetéről. Pontosan adjátok meg a könyvek, cikkek adatait (szerző, cím-alcím, a kiadás helye, ideje, kiadó; internetcím)!*
- 2. Az általatok talált szakirodalmak közül válasszatok egyet kedvetek szerint, amelyről írjatok kíváncsi vendégünknek rövid (minimum fél A/4-es oldal) ajánlást!*
- 3. Ennek a feladatnak az elolvasásához és megoldásához használjátok a mellékelt magyar rovásírás ábécéjét!*

A beküldött munkák színvonala minden várakozásunkat meghaladta, a tanulók nagyon alapos kutatómunkát végeztek, ötletes neveket választottak, s a legváltozatosabb formában mutatták be őket.

Az értékelésnél ebben az esetben is részpontszámokat adtunk. Külön értékeltük a bibliográfiát (10 pont), a könyvajánlást (10 pont), a névtáblát (10 pont) és a kivitelezés minőségét (5 pont).

A legtöbb pontot elért 8 csapatot iskolánk könyvtárába invitáltuk 2002. március 7-én, hogy itt dőljön el, ki a legügyesebb könyv- és könyvtár-
173

használó közülük. A előfordulók során beküldött munkákból kiállítást rendeztünk a döntő hetében.

A döntőre Gutenberggel készült interjúkat hoztak a gyerekek, ezt adták elő a feladatok között. A versenyen készítettek iniciálét, használták a kézikönyveket, s tárgyi tudásukról is játékos formában adhattak számot. A könyvtáros- és magyartanárok nem csupán a felkészülést segítették, hanem a döntő aktív résztvevői is voltak.

A jó hangulatú vetélkedő végeredménye a következő lett:

1. helyezett a Hunyadi János Általános Iskola *Könyvtárfosztogatók* csapata, felkészítő tanár Zsováné Palotai Gabriella.
2. helyezett a Madách Imre Általános Iskola *Könyvbúvárok* csapata, felkészítő tanár Sinka Endréné.
3. helyezett a Weöres Sándor Általános Iskola *Írástudók* csapata, felkészítő tanár Mészárosné Farkas Mária.

A vetélkedő szerepelt a Szeged városi tanulmányi versenynaptárban. Megvalósításához pályázatot nyújtottunk be Szeged Megyei Jogú Város Oktatásáért Közalapítványhoz, s a kuratórium 50 000 Ft-ot biztosított a program megvalósításához. Támogatta még versenyünket a Lira és Lant Könyvesbolt, a Tolkien Könyvesbolt, a Kövér Béla Bábszínház és a Szegedi Nemzeti Színház.

KRÓNIKA

2002. január 1-jétől 2002. december 31-ig

Algyő

Február 6.: *Irodalmi kitekintés*. Vendég: **Fehér József** költő, könyvtáros. Beszélgetőtárs **Ocsovszky József** költő, újságíró valamint **Ambrus Katalin** népművelő.

Február 14.: *Itt a farsang, áll a bál!* - kézműves foglalkozás (maszk-készítés) **Harcász Gizella** és **Ménesi Lajosné** vezetésével.

Március 26.: *Húsvét előtti beszélgetések*, majd húsvéti asztali díszek készítése és tojásfestés.

Április 11.: *A mindenséggel mérd magad* – versmondó verseny felső tagozatosoknak.

Április 12.: Költészet napja – **Dinnyés József** előadása felső tagozatosoknak a faluházban, a könyvtár szervezésében.

Június 5.: Az ünnepi könyvhét alkalmából **Békés Pál** volt a könyvtár vendége. A jól sikerült rendezvényen 5-6. osztályosok vettek részt.

Június 13.: Az ünnepi könyvhéten **Kilyén Ilka** marosvásárhelyi előadóművész *Erdély csillagai* című irodalmi műsorát hallgatták meg a felnőttek a faluházban, a könyvtár szervezésében. A rendezvényt Erdélyről készült kiállítás nyitotta meg. A előadás után erdélyi ízeket kóstolhattak a résztvevők: puliszkát és parázson sült kürtöskalácsot.

A könyvtár, a tájház és a faluház három hétig tartó *közös tábor* szervezett a gyerekeknek.

Július 24-29-ig a nyári népszokásokról Bogácson;

Július 1-6-ig sporttábor Algyőn, a szabadidőközpontban;

Július 8-13-ig kézműves tábor Algyőn, a szabadidőközpontban. December 7-20-ig költőzködés miatt a könyvtár zárva tartott.

Az ünnepélyes megnyitó december 20-án volt, melyen megjelent **Kocsi László**, a NKÖM politikai államtitkára, **dr. Botka László** országgyűlési képviselő. Ünnepi

Beszédet mondott **dr. Piri József** polgármester, köszöntötte a résztvevőket Kocsi László, dr. Botka László és **dr. Gyuris György**, a Somogyi-könyvtár ny. igazgatója. Közreműködött a helyi **Parlandó Kórus** és **Kátó Sándor** színész, művészeti előadó. A megnyitó után került sor **Baghyné Makra Ilona Tanár** volt *Hunniában* című könyvének bemutatójára. A szerzővel **dr. Majzik István** beszélgetett.

Ezt követően **Kegey János** pánsíp-művész karácsonyi koncertjében gyönyörködött a hallgatóság.

Tárgyi feltételek változása:

Az új, korszerű könyvtár alapterülete 82 m²-ről 190 m²-re nőtt.

Ásotthalom

Február 15.: Könyvtárhasználati verseny utolsó fordulója a 2-4. osztályosoknak. (Olvasás éve)

Február 18.: Vetélkedő a helyi **Nyugdíjas Klub** tagjaival.

Február 21.: Közéleti beszélgetés aktuális témákról, újságíró vezetésével. Versmondó verseny általános iskolásoknak (Olvasás éve)

Február 22.: Könyvtárhasználati verseny utolsó fordulója 5-8. osztályosoknak. (Olvasás éve)

Október: *ELOLVASTA-LAK* olvasási verseny 2-6. osztályosoknak

Október 18.: **A Buborék Színpad** *A játék* című előadása óvodás és iskolás csoportoknak.

November 5-7.: LERAJZOLTA-LAK: rajzos-mesés foglalkozás óvodásoknak.

November 12-13.: LERAJZOLTA-LAK: rajzos-mesés foglalkozás óvodásoknak.

November 22.: *Tegnap szépen, holnap szebben* – **B. Horváth István** előadása Petőfi és Arany megzenésített verseivel.

Amit a macskókról tudni illik: **B. Horváth István** verses-zenés előadása óvodásoknak.

Luca naptól Vízkeresztig – **B. Horváth István** előadása a téli népszokásokról.

November 30.: Játsszóház a könyvtárban.
December 9-13.: Mesés, verses foglalkozás
Tóthné Fábrián Eta babáival.

Pályázatok:

- ❑ **NKA Könyvtári Szakmai Kollégiuma rádiós erősítő vásárlására, a könyvtár technikai eszközeinek fejlesztésére 55. 000,- Ft.**
- ❑ **NKA Könyvtári Szakmai Kollégiuma könyvtári rendezvényekre és kiállításokra 100. 000,- Ft.**

Balástya

A könyvtárban történt változások: elhelyezésre került a *Könyvtár* feliratú tábla; a mozgáskorlátozottak számára rámpa készült; kialakításra került egy duplum raktár, s az így megnövekedett térben pedig új olvasói öblöt alakítottak ki (a költségvetésben szereplő tárgyi eszközök beszerzésére pénzügyi okok miatt nem kerülhetett sor).

Folyamatos rendezvények: *olvasóvá nevelés:*

- könyvtári látogatások során folyamatosan, valamint kéthetente szerdánként mesedélutánokkal, különböző kézműves foglalkozásokkal csábították könyvtárba az ifjúságot;
- lehetőséget teremtettek a kötelező olvasmányok, egyéb videó használatát igénylő órák megtartására a könyvtárban;
- megörökítették a helyi kulturális eseményeket a helytörténeti gyűjtemény számára
- lehetőséget biztosítottak a tanulók ingyenes Internet-használatára, ebben segítséget nyújtottak, továbbá különböző feladatokkal próbálták a gyerekek jártasságát erősíteni.
- terjesztették az ÁMK, ill. a helyi Alapítvány által kiadott könyveket.

Január: részt vettek a **Kiss István** halálának 10 évfordulója alkalmából rendezett emlékünnepe, valamint az ezt követő klubtalálkozó szervezésében, valamint dokumentálásában.

Február: a könyvtárban zajlott a Kazinczy - szépkiejtési verseny felső tagozatos helyi fordulója.

Március: nönapi bált szerveztek a Balástya Község Közművelődéséért és Fejlődéséért Közalapítvánnyal közösen.

Április: *kézműves foglalkozást* tartottak a hűsvéthoz kapcsolódva

Május: majálisi kulturális, gyermeknapi programokat rendeztek.

Június: a Munkácsy Mihály ÁMK Általános Iskola évkönyvének szerkesztése, technikai kivitelezése mellett sor került a könyv terjesztésére is.

Június-augusztus: duplum raktár kialakítása, tervszerű állományapaszítás, az elhasznált könyvek kiürülése.

Bordány

November 30.: Adventi koszorúk készítése a könyvtárban.

December 9.: *A magyar arisztokrázia kastélyépítészete* címmel **Bagyinszky Zoltán** előadása.

Csanádpalota

Január 3.: *Vízkereszt az ünnepek között* – foglalkozás.

Január 5.: *A tudás forrása* – művelődéstörténeti vetélkedő.

Január 11.: *A kun-kereszt története* – honismereti foglalkozás.

Január 15.: *A farsang és szokásai* – foglalkozás.

Január 25.: *Mesét írok, mesét mondom* címmel vetélkedő.

Január 30.: *A gyűjtemény és annak megalapítása* - foglalkozás.

Február 1.: *Mondák könyve* – foglalkozás 3. osztályosoknak.

Február 8.: *Húshagykedd, hamvazószerdá* – foglalkozás,

Február 14.: *Új könyvek* bemutatása 4. osztályosoknak.

Február 22.: *Egri csillagok* – filmvetítés 6. osztályosoknak.

Március 22.: *Mohácsi busójárás* – a Makói Múzeum kiállítás.

Március 28.: *Nagyhét az ünnepek között* – foglalkozás.

Április 8.: **Dinnyés József** verses-zenés műsora felső tagozatosoknak.

Április 12.: Széppolvasási verseny alsó tagozatosoknak.

Április 24.: Vers – és prózamondó verseny felső tagozatosoknak.

Május 7.: **Kálmány Lajos** néprajzi tevékenysége – foglalkozás.

Május 29.: Foglalkozás szervezése lengyel gyerekeknek.

Június 1.: *Nagy magyar uralkodók* címmel vetélkedő.

Június 11.: *Honismereti vetélkedő*

Június 13.: *Három folyó mentén* – könyvbemutató.

Június 19.: *Aratás, cséplés* – foglalkozás.

Június 20.: Kézműves foglalkozás.

Június 21.: *Építkezések Csanádpalotán* – foglalkozás.

Július 1. - október 15.: Számítógépes tanfolyam.

Július 29- augusztus 7.: Honismereti tábor.

Augusztus 25.: Kirándulás Ópusztaszerre és Makóra.

Szeptember 13.: Magyarok szimfóniája.

Október 4.: Foglalkozás Mátyás királyról.

Október 4-6.: Kulturális programok szervezése, az események dokumentálása videofilmek;

November: részvétel az egészséghefen (kiállítások, könyvajánlók, dokumentálás)

November 16.: Nemzeti ereklyék megtekintése Budapesten, a Diákkörrel.

November 22.: Szavalóverseny alsó tagozatosoknak.

December: a hagyományokhoz híven télapószolgálatot szerveztek

December 5.: *A Parlament építése, a Szent Jobb* – foglalkozás.

December 16.: Számítógépes tanfolyam

December 19.: Karácsonyi dísz készítése.

December 19., 23., 27.: Számítógépes tanfolyam.

December 27.: Gyertyafényes felolvasás.

Csongrád

Január 9.: Hagyományörző klub (gyermekkönyvtár)

Január 16.: Meseklub (gyermekkönyvtár).

Január 23.: Hagyományörző klub (gyermekkönyvtár).

Január 30.: **Torma Mária** műsora.

Január 30.: Meseklub (gyermekkönyvtár).

Február 5.: **Darwin**: *A fajok eredete* - előadás.

Február 6.: Irodalmi műhely felnőtteknek, hagyományörző klub gyerekeknek.

Február 13.: Meseklub.

Február 20.: Hagyományörző klub.

Február 21.: Beszélgetés **Dudás Sándor** szobrászművésszel.

Február 27.: Meseklub.

Március 6.: Nőnap virág készítése (gyermekkönyvtár).

Március 13.: Ügyes kezek délutánja (gyermekkönyvtár).

Március 20.: Meseklub gyerekeknek, ill. az új számítógépes rendszer átadása. Vendégek: **Kokas Károly** könyvtáros és **Molnár József** polgármester

Március 21.: TIT beszélgetés **Arany Sándorral**.

Március 27.: Hagyományörző klub.

Március 28., 29.: Ügyes kezek délelőttje.

Április 10.: Költészet napja **B. Horváth István** előadóművésszel.

Április 11.: A Hagyományörző klubfoglalkozáson a költészet napja alkalmából *Janus Pannonius verseit* hallgathatták az érdeklődők.

Április 17.: Meseklub.

Április 24.: Ügyes keze délutánja.

Május 14.: **Sisa Béla**: *Kárpát-medence fatornyai* című könyvének bemutatója.

Május 8.: Meseklub.

Május 15.: Hagyományörző klub.

Május 22.: Meseklub.

Június 5.: Meseklub.

Június 6.: Az ünnepi könyvhét alkalmából *beszélgetés Katona Imréről*.

Június 7.: **Buborék Színpad** előadása *A játékok* címmel.

Június 12.: Hagyományörző klub.

Június 19.: Meseklub.

Június 21.: Kézműves foglalkozás.

Június 24.: CD-ROM bemutató.

Június 26.: Hagyományörző klub.

Június 28.: Kézműves foglalkozás.

Július 1.: CD-ROM bemutató.

Július 3.: Meseklub.

Július 4.: **Pálfy Margit** színművésznő előadása.

Július 5.: Kézműves foglalkozás.
 Július 8.: CD-ROM bemutató.
 Július 10.: Hagyományőrző klub.
 Július 12.: CD-ROM bemutató.
 Július 29.: CD-ROM bemutató.
 Július 31.: Meseklub.
 Augusztus 7.: Ügyes kezek délutánja.
 Augusztus 9.: Kézműves foglalkozás.
 Augusztus 12.: CD-ROM bemutató.
 Augusztus 14.: Meseklub.
 Augusztus 14.: Az **EXTRIÓ** együttes koncertje.
 Augusztus 16.: Kézműves foglalkozás.
 Augusztus 18.: Kirándulás Budapestre a Tropicariumba.
 Augusztus 21.: Hagyományőrző klub.
 Augusztus 23.: Kézműves foglalkozás.
 Augusztus 22.: A **Naplegenda Társulás** lemezbemutató koncertje.
 Szeptember 11.: Meseklub.
 Szeptember 18.: Hagyományőrző klub.
 Szeptember 25.: Meseklub.
 Szeptember 28.: Hagyományőrző klub.
 Szeptember 25.: Kentucky Pub-Lix zenekar koncertje.
 Október 9.: Ügyes kezek délutánja.
 Október 16.: Hagyományőrző klub.
 Október 30.: Meseklub.
 November 6.: Hagyományőrző klub.
 November 7.: **Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem** hallgatóinak koncertje. Közreműködött: **Tóth Péter, Antal Mónika, Várdai László**.
 November 26.: Emlékezés *Milos Crnjanski halálának 25. évfordulójára*: emlékülés és állandó kiállítás megnyitója.
 November 12.: Virágkötészeti vizsgamunkák kiállítása.
 November 13.: Meseklub.
 November 18.: **Kisvárdai Antalné Dombóvár természeti kincsei** című könyvének bemutatása.
 November 20.: Hagyományőrző klub.
 November 27.: Meseklub.
 November 27.: *Haláltánc orgonaszóval* - beszélgetés dr. **Szalay László** főorvossal.
 December 3.: **Sziráczy Katalin** bábművész előadása.
 December 4.: Meseklub.
 December 10.: **Agócs Gergely** előadása: *Magyar népzene énekhangra és fűvös hangszerekre*.

December 11.: Üvegfestés karácsonyi motívumokkal.

December 17.: *És ki az a Pál* - **Debreczeni Tibor** monodramája.

December 18.: Karácsonyfa díszek készítése.

Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ bokrosi fiókkönyvtára:

Július 11.: Kézműves klub
 Július 18.: Mesehallgatás.
 Július 23.: Activity-show gyerekeknek.
 Július 24.: Főző-klub felnőtteknek.
 Augusztus 1.: Ügyességi sorversenyek gyerekeknek a könyvtár udvarán.
 Augusztus 8.: Kézműves klub.
 Augusztus 15.: CD-ROM bemutató.
 Augusztus 18.: Kirándulás Budapestre, a Tropicariumba.
 Augusztus 22.: Mesehallgatás.
 Szeptember 14.: Gyöngyfüzés.
 Szeptember 22.: Keresztzentelő ünnepség az Árpád Iskolánál.
 Szeptember 28.: *Ki mit tud a szőlőről, szüretéről?* – gyerekeknek és paprika szépségverseny a bokrosi termelőknek.
 Október 5.: A bokrosi egészségnap alkalmából óvodásoknak foglalkozás.
 Október 9.: Főző-klub (a mikrohullámú sütő titkai).
 Október 12., 26.: Kézműves klub.
 November 6., 13., 20., 27.: A masszázs - klubfoglalkozás.
 November 9., 23.: Kézműves klub.
 November 13.: Főző-klub.
 December 3.: **Sziráczy Katalin** zenés műsora óvodásoknak.
 December 4., 11.: Masszázs-klub.
 December 7., 21., 28.: Kézműves klub.
 December 11.: Főző-klub.
 December 18.: Karácsonyi minta festése.
 December 21.: Karácsonyi koncert a templomban.

Pályázatok:

- Az Önkormányzat ismét elnyerte a *Könyvtárpártoló Önkormányzat I. helyezését*, s az ezzel járó **1 000 000,- Ft** összeget.
- Prezentációs berendezésekre* **416 000,- Ft**

- ❑ *Könyvtári bútorokra, berendezésekre* **450 000,- Ft**
- ❑ *Közgazdasági szakirodalom beszerzésére* **123 000,- Ft**
- ❑ *Könyvtári rendezvények szervezésére* **225 000,- Ft**
- ❑ *Hagyományőrző klubra, meseklubra* **60 000,- Ft**
- ❑ *Gyermekkönyvtári honlap készítésére* **130 000,- Ft**

Személyi hírek:

2002. júliusától a Bokros városrészben működő könyvtár ismét a Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ fiókkönyvtára lett. Az intézmény új könyvtárosa **Bertus Mónika** lett.

Deszk

Kiemelt programként szerepelt az év első felében a 2001. évben elindított *Harry Potter olvasópályázat* folytatása, melynek eredményhirdetésére júniusban került sor. 2002. szeptemberében indult a *Legtöbb könyvet olvasó gyerekek pályázat*, melynek eredményhirdetése a tanév végén, vagyis 2003 júniusában lesz. A könyvtár bekapcsolódott a *Jonatán Első Országos Könyvmolyképző* versenyébe is.

Közel 900 kötet került törlésre a könyvtári állományból.

Február 11.: Könyvtárhasználati foglalkozás 5. osztályosoknak.

Február 23.: *Harry Potter Olvasó Pályázat* - 3. forduló.

Május 5.: Föld napja – a kiírt rajzpályázat eredményhirdetése.

Június 5.: Könyvtárhasználati foglalkozás, 1. osztályosoknak.

Június 7.: Könyvtárhasználati foglalkozás.

Június 12.: Az ünnepi könyvhét keretében a négyfordulós *Harry Potter Olvasó Pályázat* eredményhirdetése, díjátadás. Este a felnőttekhez szólt **Killyén Ilka** marosvásárhelyi színésznő irodalmi estje.

Szeptember 17.: Könyvtárhasználati foglalkozás.

November: A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztérium miniszterétől a könyvtár az ország többi könyvtárához hasonlóan ajándékba kapta a Nobel-díjas **Kertész Imre Sorstalanság** című könyvét.

December 8.: Ilyen sok kis apróság még sosem várta a Könyvtári Mikulást! A 19 apróságot 24 felnőtt kísérte el a zenés műsorra.

December 14.: Elindult útjára *Ez Állati* címmel a szombat délelőtti matiné. Az élő állatokat is bemutató **Nagy András** január végéig várta az állatszerető gyerekeket.

December 30.: Meglepetésműsor a Faluházat segítőknek. Itt került átadásra 10 családnak az *Olvasó Család 2002.* című díj. **Stumpf Emil** olvasó a *Könyvtár törzsolvasója* címről szóló arany oklevelet vehette át. (Ő az, aki 22 éve minden kölcsönzési napon meglátogatja a könyvtárat.)

Pályázatok:

- ❑ Az Önkormányzat elnyerte a *Könyvtárpartoló Önkormányzat 2002* cím különdíjat. Az ezzel járó **250. 000,- Ft** összeget a könyvtár kölcsönző terének klimatizálására fordították. (Saját költségvetésből 100 ezer forinttal kiegészítve)
- ❑ Könyvtári érdekeltségnövelő pályázaton **157. 840,-** forintot nyertek, melyet könyvbeszerzésre fordítottak.
- ❑ Az **APEH áfa visszaiigénylése** 2002-ben **86. 000,- Ft** volt, melyet szintén dokumentumvásárlásra használtak fel.

Dóc

A könyvtárban rendszeresek a csoportos iskolai látogatások, itt tartja összejöveteleit a **Mozgáskorlátozottak Dóci Csoportja**.

A rendszeres könyvtárlátogatóknak több alkalommal volt orvosi előadás, az általános iskolásoknak is folyamatosan tartott felvilágosító foglalkozást a védőnő.

Az óvodások havonként egy alkalommal látogatták a könyvtárat.

- Megrendezésre került a rajz- és mesemondó, valamint az olvasási verseny.
- Nyomdai látogatást szerveztek Szegedre, a Kossuth Nyomdába.
- Budapesten megnézték a Parlamentet, az Állatkertet és a Terror Házát.

- Pécssett megismerkedtek a Gandhi Köz-alapítványi Gimnázium és Kollégiumban folyó munkával, illetve megtekintették a múzeumokat.

- 2202-ben is megrendezésre került a nagy sikerű, hagyományos nyugdíjas est.

Tárgyi feltételek változása:

2002-ben két helyiségben festésre került sor, illetve megtörtént a könyvtár riasztóval való ellátása.

Fábiánsebestyén

2002-ben már második alkalommal rendezték meg a költészet napja alkalmából a versmondó versenyt, általános iskolásoknak.

Április 17.: Az 53 alsó tagozatos versmondását hallgathatták meg az érdeklődők.

Április 18.: A felső tagozatos tanulók közül 27 fő adott elő magyar költők verseit.

Felgyő

Január 17.: Mozgáskorlátozottak találkozója.

Január 22.: Óvodások könyvtárlátogatása.

Február 28.: Kis- és középső csoportos óvodások a könyvtárban.

Március 8.: Nónapi ünnepség a Nyugdíjas Klub tagjainak.

Március 13.: **Krnács György** tartott *úti beszámolót Törökországról*.

Május 2.: *Beléptem az Irodalom-birodalomba!* Könyvtárhasználati ismeretek 1. osztályosoknak.

Május 10.: Anyák napi műsor a 4. osztályosok részvételével.

Május 12.: *Megemlékezés az édesanyákról.* Az óvodások műsora a Nyugdíjas Klub tagjainak.

Június 12.: *Az első közös kölcsönzés.* Könyvtárhasználati ismeretek 1. osztályosoknak.

Június 15.: Régi hagyomány: 8. osztályosok ballagása a könyvtárban.

Szeptember 8.: Óvodások a könyvtárban.

December 2.: *Mikulás eljövetele – a Lég-hajó Színház* műsora.

December 3.: *Tudni illik, hogy mi illik –* vetélkedő 7-8. osztályosoknak. (Rendhagyó osztályfőnöki óra)

Szalmadiszkek készítése **Németh Nóra** vezetésével.

December 4.: *A meseíró verseny* eredményhirdetése, a díjazott mesék felolvasása 3-7. osztályosok részvételével.

Kedvencem a dínó – az alsósok rajzversenyének eredményhirdetése.

December 5.: *Mikulásváró –* Az óvónők bábműsora, a nagycsoportos óvodások táncbemutatója és a *Jöjj el kedves télapó!* címmel kiírt rajzverseny eredményhirdetése.

Délután: *Beszélgetés a polgármesterrel –* a felső tagozatosok kérdezhettek **Ábel Istvántól**.

Pályázatok:

- Könyvtári érdekeltség-növelő pályázaton **44. 000,-** forintot nyertek.
- Az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiumának** meghívásos pályázatán a *Magyar Nagylexikon* 19 kötetére nyújtottak be sikeres pályázatot.

Földeák

Január 18.: *Kalandozás a mesék birodalmában –* óvodások a könyvtárban.

Január 28.: Zeneiskolások téli művészeti bemutatója. (A művelődési házzal közös rendezvény)

Március 4.: *Reformküzdelmek kora.* Könyvtári óra 4. osztályosoknak.

Március 7-8.: *Ismerkedés a könyvtárral –* 1. osztályosok a könyvtárban.

Május 16.: *Mi van a kézikönyvtárban? Az információkeresés módja a lexikonokban, enciklopédiákban* 5. osztályosokkal.

Május 17.: *A katalógus fajtái, tudnivalók a katalógus használatáról.*

Augusztus 31.: *Regionális Népzenei Találkozó.* (A művelődési házzal közös rendezvény.)

Szeptember 6., 9.: *Milyen információkat adhat a könyvtár?* Foglalkozás 5. osztályosoknak.

November 30.: A könyvtár vendége volt **Berecz András** népdalgyűjtő, népdalénekes, mesemondó.

December 1.: Közös népzenei est a művelődési házban.

December 15.: Az idősök ünnepének vendége volt **Mátó Mátvás** tarogatóművész és a **Királyhegyesi Népdalkör**.

December 19.: *Közeleg a karácsony...* Zenei összeállítás 3. osztályosoknak.

Hódmezővásárhely

Január 10.: **ifj. Irhás Józseffel** beszélgetett *Szanszkrit mese* című verseskötetéről **Herczegh Zsolt** újságíró.

Január 22.: A magyar kultúra napja alkalmából **Fehér József** *Üvegcserepek* című elbeszéléskötetének volt a bemutatója, **Ocsovsky László** újságíró közreműködésével. A könyv illusztrátora, **Frankó Tamás** pedig kamara kiállítást rendezett a műveiből. Az estet színesítette **Apró Szilvia**, **Fehérné Juhász Iлона** felolvasással, valamint az **AcaPenna Kórus** és **Rigó Péter** zongoratanár.

Február 18.: *Szegvári fiatal alkotók estje*. **Katona Berényi István** festő és **Vígh Róbert** fafaragó kiállítása nyílt meg az előcsarnokban. Szintén ezen a napon beszélgetett **Grecsó Krisztián** *Pletykaanyu* című novelláskötetéről a szerző és **Sipka Rózsa** tanár, szociológus. Közreműködött: **Grecsó Zoltán** és **Bajnócziné Rácz Éva**.

Március 5.: *Buda város jogkönyvének* bemutatója, dr. **Blazovich László** és **Schmidt József** szerkesztő és fordító segítségével. **Fülöp Mihály**, a Szent Vince borrend nagymestere borkóstolással emelte a hangulatot.

Március 22.: Kettős könyvbemutató. Előszörként a **Németh László emlékkönyvről** esett szó **Imre László** és **Olasz Sándor** előadásában, majd Imre László professzor *Műfaj-történet és/vagy komparatiztika* című könyvéről beszélt **Olasz Sándor** irodalomtörténész.

Március 27.: Maroslele mutatkozott be a vásárhelyieknek. Megnyitó beszédet mondtak **Szőnyi Erzsébet** és **Almási István** polgármesterek. Ezt követően író-olvasó találkozót tartott **Rozsnyai János** maroslelei helytörténész és **Fehér József** író. A könyvtár aulájában a **Maroslelei Hímzőkör** gobelinjeit és **Angyal Alpár** famunkáit tekinthették meg az érdeklődők. Az olvasóteremben kamara kiállítás nyílt

Szakács Gábor Marosleléről készített fotóiból.

Március 28.: *Irodalom és közelet* címmel **Szakonyi Károly**, **Kiss Dénes**, **Isépy Tamás** és **Kondor Katalin** folytatott érdekes beszélgetést.

Az est bevezetőjét **Lázár János** mondta el. Közreműködött **Antal Anetta** színművész.

Április 9.: *A költészet napja* alkalmából az **Artus Duó** *Vágom az ágat* című zenés irodalmi estjére került sor. Az est folyamán elhangzottak **Dani Imre** versei, valamint **Tóth János** grafikáiból nyílt kamara kiállítás.

Április 11.: Szintén a *költészet napja* alkalmából volt a könyvtárban **Lévai Márta** daleszte. Verseket mondott **Sinka Károly** színművész, zongorán közreműködött **Borsos Annamária** tanár.

Április 22.: **Halasiné Duzs Julianna** és **Kovacsné Horváth Katalin** szobor-és festménykiállítása. Megnyitotta **Hegedűsné Dékány Magdolna** kulturális referens.

Május 7.: *Történelmi Estek* címmel a Zürichi Magyar Történelmi Egyesülettel indított a könyvtár egy előadássorozatot. Az első összejevetel témája - *A Magyarság Szent Koronája és közjogi kérdései ma* - **Dr. Csihák György**, a ZMTE elnöke előadásában hangzott el.

Május 9.: Író-olvasó találkozó **Léka Géza**, **Kiss Benedek**, **Szöllösi Zoltán**, **Utassy József** és **Szikra János** költők részvételével.

Május 15.: **Oláh - István László** szegedi újságíró szociográfiai kötetének bemutatója. A szerzővel **Sipka Rózsa** szociológus beszélgetett.

Május 13.: Alkotó óvodapedagógusok kiállítása nyílt meg a könyvtárba járó gyermekek nagy öröme. Az óvónők által berendezett mesevilág a felnőttekre is ugyanolyan nagy hatással volt.

Május 22.: Az informatikai programot nagy érdeklődés övezte: **Hajdú Ervin** *A WEB Design, avagy a képszerkesztés trükkjei* című előadását hallhatták az érdeklődők.

Május 27.: **Bende László** grafikáiból nyílt kiállítás, melyet **Dr. Dömötör János** művészettörténész nyitott meg. Fuvolán

közreműködött **Witner Ágnes Veronika** tanár.

Május 31.: A *Polgári Esték* soron következő előadása *1956 üzenete* címmel. A rendezvény vendégei voltak: **Klebelsberg Éva**, a Klebelsberg Kunó Alapítvány elnöke; **Balás-Piri László és Csorba István**, a Történelmi Igazságtétel Bizottság alelnöke, illetve tagja; **Farkas Ferenc** nyugdíjas tanár és **dr. Lázár János**, akkor még országgyűlési képviselő.

Június 4.: A *Történelmi Esték* keretében **Nagy Kálmán** hadtörténész a honfoglalás hadtörténetéről beszélt.

Június 11.: **Grezsa Ferenc** irodalomtörténészre emlékeztek születésének 70. évfordulóján. Meghívott vendégek: **Orosz László**, **dr. Blazovich László**, **Imre Mihály**, **Olasz Sándor** tanárok, volt kollégák - idézték fel az együtt töltött éveket. A levezető elnök **Fenyvesi Félix Lajos** költő volt. A program végén levetítették a Grezsa Ferencsel készített filmet, amelyet díszpolgári címének adományozása alkalmából forgattak.

Június 13.: Bemutatásra került két helytörténész kolléga, **Kőszegfalvi Ferenc és Borus Gábor** kiadványa, *Hódmezővásárhelyi életrajzi lexikon* címmel. A beszélgetést **Nagy Vera** múzeumigazgató vezette. Közreműködött **Baranyai Dalma**, aki népdalokat adott elő. A könyv címlapjának tervezője, **B. Kovács István** pedig kamara kiállítást nyitott az olvasóteremben.

Június 18.: **Szentí Tibor** *Istenhez közelítve* című irodalmi esszéketének bemutatóján a szerzővel **Fila Béla** egyetemi tanár beszélgetett. Közreműködött **Tóbiás Csilla**.

Június 20.: **Hajdu Géza** mutatta be *Az olvasókörök városa* című kötetét, melynek során a megnyitó beszédet mondott **Almási István** alpolgármester. A házigazda **Szentí Tibor** író volt, s az est folyamán **Barátné Hajdu Ágnes** főiskolai tanszékvezető tanár is beszélt az olvasókörök jövőjéről. Közreműködött **Nagy Bertilla** főiskolai hallgató és a **Belvárosi Olvasókör** kórusa.

Június 24.: **Lehoczky Lénárt Péter** *Utolsó fellebbezés* című visszaemlékezését mutatta be **Varga Zoltán** rádiós munkatárs, a kötet gondozója. Közreműködött **Hegyiné Csernus Judit**.

Június 27.: A Somogyi-könyvtár szervezésében Hódmezővásárhely tartotta meg a *30. megyei könyvtáros-találkozót*. A szakmai program előadói **Kroó Norbert**, az MTA főtükára és **Petschnig Mária Zita**, a Pénzügykutató RT tudományos főmunkatársa voltak. Délután **dr. Dömötör János** művészettörténész mutatta be a várost az érdeklődőknek.

Augusztus 4.: Emlékdélután keretében idézték fel **Szabó Éva** vásárhelyi születésű író, költőt, rádióst, aki a közelmúltban hunyt el. Felavatták a könyvtár falán elhelyezett domborművet - **Lantos Györgyi** szobrászművész alkotását. Közreműködtek: **Szilágyi Enikő** és **Kézdy György** színművészek, **dr. Sári László** rádiós főmunkatárs, **Hegedűs Endre** Liszt-díjas zongoraművész.

Szeptember 3.: A *Történelmi Esték* keretében **dr. Kovács Zoltán** *Népességfogyásunk történelmi megvilágításában* című előadása hangzott el. Elnök: **Árva László**, a Németh László Általános Iskola és Gimnázium igazgatója volt.

Szeptember 16.: **Tamás Eleonóra** grafikai és **Pataki Mónika** üvegművei kerültek kiállításra. Megnyitotta **Ormos Zsuzsa** művésztanár.

Szeptember 23.: **Farkas Zoltán** *Bográcsszéli történetek* című szakácskönyv bemutatóján a szerzővel **Sipka Rózsa** tanár, szociológus beszélgetett.

Október 4.: A könyvtár dolgozói Szarvasra, az Arborétumba utaztak, **Kőszegfalvi Ferenc** helytörténész szervezésében.

Október 7.: **Máji Etelka** művész-tanár akvarelljeit nyitotta meg **Hegedűsné Dékány Magdolna** kulturális referens.

Október 8. A ZMTE *Történelmi Esték* előadásorozatában **Dudás Rudolf** *A szkíták nyelve Hérodotosz tolmácsolásában* című előadása hangzott el. Háznagy **Szalkai László**, a Cseresnyés Kollégiumok igazgatója volt.

Október 16.: **Pálfy Margit** előadóművész estje **Kondor Béla** halálának 30. évfordulójára, *Valaki önarcképe* címmel.

Október 25.: **Sipka Sándor** születésének 90 éves évfordulója alkalmából vendégeink voltak **Fenyvesi Félix Lajos** költő, **Dr. Imre László** egyetemi tanár. Közreműködött **Hegyiné Csernus Judit**, **Baranyai**

Dalma, Bajnóczi Éva.

Október 28.: *Egy családi mintagazdaság története a dualizmustól az államosításig.* **Tárkány-Szűcs Imre** agrártörténeti kiállítása.

November 5.: A ZMTE Történelmi Estek előadássorozatában **dr. Zsellér László** *A Szent Korona-tan és a történeti alkotmány helye a hagyományban és mai életünkben* című előadását hallhattuk. Házelnök **Farkas Ferenc** nyugdíjas gimnáziumi tanár volt.

November 7.: **Fehér József** *Üzenet* című verseskötetét bemutatója **alkalmából Ocsvoszky László** újságíró beszélgetett a szerzővel. A könyvet **Simai Mihály**, a kötet lektora ajánlotta. A kiadvány létrejöttéről **dr. Majzik István**, a Bába Kiadó igazgatója tájékoztatót. Közreműködtek a **Kossuth Zsuzsanna Műszaki Szakiskola** tanulói.

November 12.: **dr. Blazovich László** ismertette a *Városok az Alföldön a 14-16. században* című könyvét, melynek végén **Fülöp Mihály** kínálta meg a vendégeket borral, s mesélt a borivási szokásokról.

November 25.: *Magam helyett –Németh László önéletrajzi tanulmány gyűjteményét* ismertette **Németh Ágnes** és **Árva László** igazgató. A *Németh László univerzuma* című CD-ROM-ot bemutatta **Hajas Magdolna**, a Hélio-Biblosz Kiadó igazgatója. Közreműködtek a **Németh László Általános Iskola és Gimnázium** diákjai.

December 3.: A ZMTE Történelmi Estek előadássorozatában ekkor hangzott el a 2002. évi utolsó program: **Pintér István** történész, *Hódmezővásárhely: Adalékok Görgey Arthúr 1849-es téli tevékenységéhez* című előadása. Házelnök **Jung György** tanár volt.

A gyermekkönyvtár rendezvényei:

A tanév során a gyermek-könyvtárosok foglalkozásokat tartottak a város általános iskoláinak. Legnagyobb igény a könyvtár-bemutatókra van, melyek során a gyerekek az iskolai könyvtár mellett megismerhetik a városi gyermekkönyvtárat is.

Az iskolákkal való jó együttműködés eredményeként a gyermekkönyvtárosok iskolai - városi rendezvényeken, vetélkedőkön rendszeresen vállalnak zsűrizést, vetélkedők vezetését. 2002-ben a mesevetélkedő iskolai, városi, megyei fordulói, a városi

Kazinczy-, versmondó és balladamonddó versenyen voltak közreműködők.

Április 11.: A költészet napján rendhagyó irodalomóra volt. **Szántóné Szilágyi Ágnes** *Vásárhely kövel van kerítve...*: *Honismereti szöveggyűjtemény általános iskolásoknak* című könyvének bemutatása verssel, mesével, énekkel, rajzzal.

Június 6.: Az ünnepi könyvhét rendezvénye volt **Fehér József**: *Fogócska* című gyermekvers kötetének bemutatója. Köszöntőt mondott **Hegedűsné Dékány Magdolna** művészeti referens és **dr. Majzik István** a Bába & Társai Kiadó ügyvezető igazgatója. Közreműködött az **Artus Duó** és a **Kertvárosi Általános Iskola** 1. a osztályos tanulói.

Óvodások hete / hónapja október 1-től november 5-ig:

Választható foglalkozások: *Játsszunk zenét!* Vezette: **Nagy Katalin** gyermekkönyvtáros. *A természet kincsei.* Vezettek: **Vereczkei Györgyi** és **Földházi Márta** gyermekkönyvtárosok. *Az állatok farsangi bálja.* Vezettek: Földházi Márta és Vereczkei Györgyi gyermekkönyvtárosok.

Babák hete november 4-8.:

Az óvodások hete folytatásaként egy hétig **Tóthné Fábrián Etelka** iparművész öltöztethető babáival játszhattak az óvodások és az első, második osztályosok. Az iskolások játékos öltözködéstörténeti foglalkozás keretében vehették kézbe a különböző állatfigurákat.

Gyermekkönyvhét:

December 5.: **Simai Mihály** *Virágos kedvemért* című mesekönyvének és a *Tündérkarácsony* című gyermekvers kötetének második kiadásának bemutatása. Közreműködtek a **Kossuth Zsuzsanna Műszaki Szakiskola** tanulói **Fehérné Zsoldos Erzsébet** vezetésével, **dr. Majzik István**, a Bába & Társai Kiadó ügyvezető igazgatója. Mesét mondott **Beslin Anita** előadóművész. A szerzővel és a kiadó képviselőjével **Fehér József** beszélgetett.

December 10.: *Gyöngyvilág.* - Karácsonyi ajándékkészítés. A foglalkozást vezette: **Kerekes Ibolya** tanító, kézműves.

December 11.: *Mi közülünk a csillagokhoz?* **Zombori Ottó** csillagász előadása.

Karácsonyi készülődés. Ajándékok saját kezűleg. A foglalkozásokat a gyermekkönyvtárosok vezették, előzetes egyeztetés alapján.

December 13.: E napon volt a szokásos karácsonyi ünnepség, melyre a mostanában három fővel gyarapodott gyermekcsereg mellett a könyvtár nyugdíjasai is mindig hivatalosak.

Személyi hírek, változások:

Szeptember 1-én **Virág Réka** olvasószolgálati könyvtárosként kezdte meg a munkát a könyvtárban. 2002. november 15-től **Soós Csilla** igazgatói megbízása 2007. november 31-ig kinevezésre módosult. December 1-jén **Pintér István** adatfeldolgozó munkára került a feldolgozó csoportba.

Pályázatok:

- ❑ **NKÖM Korszerű könyvtári környezet 200 000,- Ft** könyvtári bútorokra
- ❑ **NKA Megyei könyvtártörténet kéziratának elkészítése 179 000,- Ft**
- ❑ **NKA Rendezvények prezentációs berendezéseinek beszerzése 714 000,- Ft** (projektork)
- ❑ **NKA Rendezvények propaganda anyagának nyomdai úton való előállítása 400. 000,- Ft**
- ❑ **NKA Egyedi muzeális könyvtári dokumentumok restaurálása 325 000,- Ft**
- ❑ **NKA Régi könyves gyűjtemény állományvédelme, karbantartása 112 000,- Ft**

Kistelek

Rendhagyó irodalomórak – kötelező olvasmányok feldolgozása vetélkedő formájában:

Január 11., 14.: MórícZ Zsigmond: Légy jó mindhalálíg.

Március 25.: Harry Potter és a bölcsek köve – vetélkedő 5-8. osztályosoknak.

Április 11.: A területi Arany János balladamonó verseny.

Április 25.: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk c. művének feldolgozása.

Május 8.: Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője c. művének feldolgozása.

Május 13.: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk c. művének feldolgozása.

Június 4., 5.: Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője. Feldolgozás, vetélkedő.

Június 11.: Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk. Feldolgozás, vetélkedő.

Június 12.: Gárdonyi Géza: Egri csillagok. Feldolgozás, vetélkedő.

Június 13.: Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője. Feldolgozás, vetélkedő.

November 29.: MórícZ Zsigmond: Légy jó mindhalálíg. Feldolgozás, vetélkedő.

Kiszombor

Január 7.: Könyvtárhaználati vetélkedő indítása az általános iskolások számára.

Március 14.: Vers- és prózamondó verseny és eredményhirdetés.

Április 8.: **Dinyés József** verseszenés előadása.

Május 6.: Egészségügyi előadás a helyes életmódról.

Május 30.: Könyvtárhaználati vetélkedő zárása, eredményhirdetés.

Június 5.: Író-olvasó találkozó **Békés Pállal**.

November 15-22.: Mesedélutánok óvodásoknak és kisiskolásoknak **Tóthné Fábian Eta** babáival.

December 2-6.: Kézműves foglalkozások: karácsonyi díszek, ajándékok készítése.

December 12-19.: Délelőtti könyvtárhaználati órák, délután egyéni gyakorlat 5-8. osztályosoknak.

Személyi változások:

Dr. Szilágyi Dezsóné 2002. júniusában nyugdíjba ment. A nyugdíj mellett teljes munkaidőben tovább dolgozik a könyvtárban.

Makó

Január 11.: **Ratkai János Hellász – Kréta** című fotókiállításának megnyitója.

Január 25.: A **Szirk Miklós Társaság** vendége **Novák István** DLA Makó város főépítésze, akivel *Unokáink is látni fogják*

címmel dr. **Tóth Ferenc** nyugdíjas múzeumigazgató beszélgetett.

Január 28.: **Bozsogi Attila** zenészkomponista szerzői estje. Beszélgetőpartner: **dr. Halmágyi Pál** múzeumigazgató.

Február 1.: **Faragó Imre** makói festő kiállítása. Megnyitotta: **Molnár László** tanár, újságíró.

Február 13.: **Forgó Géza** *Horthy Makón* című könyvének bemutatója és **dr. Halmágyi Pál** *A két tengerész* című előadása.

Február 22.: A *Szirbik Miklós Társaság* vendége **prof. Mészáros Rezső** DSc., a szegedi Tudományegyetem rektora, akivel **dr. Tóth Ferenc** nyugdíjas múzeumigazgató beszélgetett.

Március 1.: **Mátó Mátyás** *Tárogatómuzsika a millennium jegyében* című CD lemezeinek bemutatója. Beszélgetőtárs: **Molnár László** tanár, újságíró

Március 7.: A szegedi **Szent Lukács Ikonkör** és a hőmezővásárhelyi **Ikonfestők** Társaságának alkotásaiból nyílt kiállítás. Megnyitotta: **Jószai Sándor** ikonfestő képzőművész.

Április 10.: **Igaz Lajos** *Grafikai portrék* című kiállítását nyitotta meg dr. Halmágyi Pál múzeumigazgató.

Április 11.: A költészet napján **B. Horváth István** előadóművész irodalmi estje volt. A műsorban elhangoztak: Ady Endre, Arany János, Babits Mihály, Juhász Gyula, Petőfi Sándor, Vörösmarty Mihály és mások művei.

Április 18.: Irodalmi est *A nemzedékek* címmel, a költészet napja alkalmából. Szereplők: A **Belvárosi Általános Iskola**, **Dózsa György Általános Iskola** és a **Kertvárosi Általános Iskola** versmondói.

Április 26.: A *Szirbik Miklós Társaság* programja: a makói zsinagóga megtekintése.

Május 9.: **Stekly Zsuzsa** *Tűzzománc* című kiállítását nyitotta meg **P. Bodzsár Erzsébet** újságíró.

Május 31.: A *Szirbik Miklós Társaság* kerekasztal-beszélgetésén a *Makó monográfia* 5. kötetéről volt szó: *Makó története 1849-1920-ig*.

Június 7.: Szöke János *Megtalált világ* című fotókiállítása. Megnyitotta: dr. **Halmágyi Pál** múzeumigazgató.

Az ünnepi könyvhét rendezvényei:

Június 6.: Jámorné Balog Tünde *Az én kalendáriumom* című könyvének bemutatója. A szerzővel **dr. Trogmayer Ottó** Széchenyi díjas régész beszélgetett.

Június 10.: **Kilyén Ilka**, a marosvásárhelyi Nemzeti Színház művésznék *Az Erdélyi Helikon költői* című irodalmi estje.

Június 13.: *Műsoros irodalmi est*. Vendégek: **Temesi Ferenc** József Attila-díjas író és **Veszelka Attila** költő. Közreműködött: **Gerzanits Nikoletta**.

Június 28.: **Hajdú Andrásné** kerámia kiállítását nyitotta meg **Molnárné Bárdi Andrea**.

Augusztus 6.: **Sipos László** *Aranymetszés* című kiállítása. Megnyitotta: **dr. Dömötör János**.

Augusztus 17.: A *Marosvidék* című folyóirat legújabb számának bemutatója. A szerzőkkel **Mátó Erzsébet** könyvtárigazgató beszélgetett. Közreműködött: **Mátó Mátyás** tárogatóművész és a **Maros Táncegyüttes** fiúcsoportja.

Ezen a napon volt még egy rendezvény: **Jámor Klára** mutatta be **Páll Lajos** verseire komponált dalait.

Szeptember 6.: *100 éves a halasi csipke* című kiállítást nyitotta meg **Mátó Erzsébet** könyvtárigazgató.

Október 3.: *Utunk az Unióba* című játékos vetélkedő.

Október 4.: **Karsai Ildikó** *Meghívók* című kiállítása. Az alkotóval **dr. Tóth Ferenc** nyugdíjas múzeumigazgató és **Szekeres István** grafikus művész beszélgetett.

Október 11.: *Diósszilágyi Sámuel emlékkönyv* bemutatója. Köszöntőt mondott: **dr. Buzás Péter** polgármester. A rendezvényt megnyitotta **dr. Varró Vince** professor. A beszélgetést vezették Nagyné **Diósszilágyi Éva** és **dr. Tóth Ferenc** nyugdíjas múzeumigazgató.

Október 12.: **Nagy Gábor** *Nem is tudom...: Műemlékvédelem és más írások* című könyvének bemutatója. A szerzővel beszélgetett **Domokos László** nyugdíjas könyvtárigazgató és **Sipos György** építész.

Október 29.: **Kolumbán Katalin** *Franciaországi hangulat* című fotókiállítása, melyet Varga Márta, a Városi Televízió ügyvezető igazgatója nyitott meg.

Ezen a napon volt a Feng shui előadásorozat kezdő programja is, *Mi a feng shui, és mitől működik?* címmel **Kenéz Tünde** tanszékvezető tanár előadásában.

November 5.: *Ismerjük meg hazánkat!* címmel diavetítéses előadásorozat vette kezdetét **dr. Somorjai Ferenc** előadásában. Az első alkalom témája *Békés és Csongrád* megye volt.

November 12.: Feng shui előadásorozat: *A feng shui alapelvei.*

November 19.: *Ismerjük meg hazánkat!* Szeged.

November 25.: **Molnárné Bárdi Andrea** és **Deli Zoltánné** rézdomborítás és tűzzománc kiállítása *A réz arcai* címmel.

November 26.: Feng shui előadásorozat: *A lakóhely kívánalmai.*

November 30.: **Berecz András** *Kö kertben liliom* című. irodalmi estje.

December 3.: *Ismerjük meg hazánkat!* Budapest.

December 10.: A feng shui eszközei és módszerei.

December 11.: Karsai Ildikó grafikusművész *Tornyok, kupolák 2003* címmel rendezett kiállítása, naptár-bemutatója. A beszélgetést vezette: Dr. **Tóth Ferenc** ny. múzeumigazgató. Meghívott beszélgetőtársak: **Gilicze János** levéltáros, **Báron Sándor** órásmester.

December 16.: **Balázs Tiborné:** *Jutka könyve – gyűjtemény ovisoknak* című könyvének bemutatója. A szerzővel **P. Bodzsár Erzsébet** újságíró beszélgetett

December 17.: *Ismerjük meg hazánkat!* Dunakanyar. Ugyanezen a napon láthatták az érdeklődők **Pokomándy Zsuzsa** ikonkiállítását.

A gyermekkönyvtár rendezvényei:

Január 11.: Elindult az 5 fordulós *Bölcs bagoly* vetélkedő 3-4 osztályosok részére.

Február 19.: *Téli népszokások:* Farsang – álarc készítése.

Március 28.: *Húsvéti népszokások* – ajándékkészítés, tojásfestés. A foglalkozást vezette: **Gilicze Jánosné, Joó Zsoltné.**

Április 15.: **Magán Zeneiskola** kiállítása – megnyitó.

Június 12.: A *Bölcs bagoly* vetélkedő eredményhirdetése.

Július 1-31.: *Játsszoházi hónap* a gyermekkönyvtárban: gyöngyfűzés, szövés, nemezés, bőrózés, fonalgrafika, origami, indiánfonat készítése, papírfűzés. A foglalkozást vezette: **Gilicze Jánosné, Joó Zsoltné.**

Augusztus 1-31.: Számítógépes játsszoház.
Október 7.: *Ősz* - mesében, versben, zenében. Foglalkozás alsó tagozatosok részére. A foglalkozást vezette: **Joó Zsoltné.**

Október 21.: *Őszi képek készítése* – foglalkozás 2. osztályosok részére, **Joó Zsoltné** vezetésével.

November 7.: **A József Attila Gimnázium KART-on körének** kiállítása. *Illusztrációk szőlásokhoz, közmondásokhoz.*

November 15-21.: *Játék a könyvtárban* - **Tóthné Fábrián Eta** bábkészítő kiállítása.

December 2.: Adventtől karácsonyig – foglalkozás 2. osztályosoknak.

December 4.: **A Buborék Színpad** műsora alsó tagozatosok részére. (Gyermekkönyvhónapi rendezvény)

December 10.: *Mi közünk a csillagokhoz?* - **Zombori Ottó** csillagász diavetítéses előadása 8. osztályosok részére

December 16.: Karácsonyfadíszek, képeslapok készítése. A foglalkozást vezette: **Joó Zsoltné.**

December 20.: Karácsonyfadíszek, asztali díszek készítése. A foglalkozást vezette: **Gilicze Jánosné.**

Pályázatok:

- ☐ **NKA Rendezvényekre 200 000,- Ft**
- ☐ **NKA Szemléltetőeszköz vásárlására 735 000,- Ft**
- ☐ **NKÖM Érdekeltségnevelő támogatás dokumentum beszerzésre 605 000,- Ft**
- ☐ **NKÖM Bútorvásárlás: 250 000,- Ft**
- ☐ **Külgyminisztérium Európai Uniói dokumentumok beszerzésére: 150 000,- Ft**
- ☐ **Makó Város Önkormányzata Játsszoházra 40 000,- Ft**

Összesen: **1.980.000,- Ft**

Személyi hírek:

Galamb Katalin végzett a JATE informatikus könyvtáros szakán.

Szántó Ibolya és **Kovács Ildikó** végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola könyvtár szakán.

Maroslele

Január 18.: *Maroslele képekben* – **Szakács Gábor** amatőr fotós fotókiállítása. Szépkiejtési verseny – **Rozsnyai János**: *Maros-parti mesék* című könyvéből.

Január 24.: Író-olvasó találkozó **Rozsnyai János** helytörténésszel, íróval.

Februárban, a könyvtárban tartotta összejövetelét a civil szervezetek közül a **Csongrád Megyei Madártani Egyesület Maroslelei Csoportja**, a **Hátrányos helyzetűek és Veszélyeztetettek Szervezete** és a falugazdász.

Március 22.: Tavasz-váró játszóház.

Március 27.: Maroslele bemutatkozik Hódmezővásárhelyen: Író-olvasó találkozó **Rozsnyai János** helytörténésszel, íróval; *Maroslele képekben* – fotókiállítás; **Angyal Alpár** faalkotásai és gobelin – kiállítás. (Maroslelei Gobelin Kör)

Március 29.: Tavasz-váró játszóház.

Április 11.: Rendhagyó irodalomórák. 5. – 6. osztályban – **Széll Zsuzsanna**, 7. – 8. osztályban – **Ratkai János**.

Április 12.: A költészet napi versíró verseny díjkiosztója.

Május 4.: Anyák napi műsor.

Május 23.: Francia vendégek műsora; *Hüllő show* megtekintése Makón.

Május 29.: Gyermekszínházi előadás a művelődési házban.

Július hónapban a könyvtár szabadság miatt volt zárva, augusztus - szeptember hónapban pedig költözködés és leltár miatt.

Október 3.: A XI. Lelei Napok keretében került sor az ÁMK Könyvtár avatására, a tűzzománc kiállításra (**Barkos Beáta**, **Simon Miklós**) és a Helytörténeti Gyűjtemény átadására.

Október 4.: *Vackor-Busz*; **Fehér József** Üzenet című könyvének bemutatója.

Október 5.: A **Magyar Madártani Egyesület** vetélkedője, a **Léghajó Színház**: *Farkas és a kecskégida* zenés mesejátéka.

November 5.: **Jószai Sándor** ikonjainak kiállítása.

November 15.: **Jószai Sándor** előadása az ikonokról.

December 3.: **Erőss Hajna Kata** kerámia kiállítása.

December 6.: Adventi koszorúk készítése.

December 9.: *Téli örömök* címmel rajzverseny és kiállítás.

December 10.: **Fehér József Fogócska** című könyvének bemutatója, délután pedig a felső tagozatosoknak **Zombori Ottó** Garabonciás csillagász előadása.

December 12.: **Fehér József Fogócska** című könyvének bemutatója.

December 13.: Mézeskalács díszek készítése.

December 20.: Mézeskalács díszek készítése.

December 23.: Karácsonyi díszek készítése, gyermekkönyvek kiállítása.

Mi van a puttonyban? A Fővárosi Nagycirkusz műsorának megtekintése Makón.

Mártély

A könyvtárban rendszeresek a könyvtári órák, a különböző ünnepekhez kapcsolódó foglalkozások.

Január 9.: Délelőtt a 8. osztályosok hallhattak információkat a továbbtanulási lehetőségekről, délután pedig az Óz, a csodák csodája című videofilm vetítése volt.

Január 11.: Könyvtárlátogatás és foglalkozás 3. osztályosoknak.

Február 12.: *Ausztrália különös állatvilága* – videofilmes élménybeszámoló 6-8. osztályosoknak.

Március 5.: Petőfi szavalóverseny alsó tagozatosoknak.

Március 10.: Petőfi szavalóverseny felső tagozatosoknak.

Március 29.: Húsvéti tojásfestés.

Április 5.: Kazinczy szépkiejtési verseny.

Április 10.: Zenés versek – vendég: **Diny-nyés József** énekes, daltulajdonos.

Május 30.: *A dzsungel könyve* című színházi előadás megtekintése.

Június 10.: Egészségügyi nap. **Dr. Csernai Katalin** háziorvos előadása a helyes táplálkozásról.

Szeptember 26.: *Lakóhelyed könyvtára* – foglalkozás 4. osztályosoknak.

Október 15.: *Csodálatos Afrika* – videofilmes élménybeszámoló.

November 6.: Alsós mesemondó verseny.

December 18.: *Táltos Palkó* című meseelőadás.

December 20.: Karácsonyi kézműves foglalkozás.

Tárgyi feltételek változása:

Egy közfal kibontásával 16 m² - rel bővült a könyvtár.

Pályázatok, ajándékok:

- Soros Alapítvány** 3 db könyv **5980,- Ft** értékben
- MATÁV** 1 db könyv **8450,- Ft** értékben
- Oktatási Minisztérium** 19 db könyv **20 878,- Ft** értékben
- Magánszemélyektől 74 db könyv.
- A Csongrád Megyei Közoktatási Alapítványtól** nyert a könyvtár **220 000,- Ft**-ot, melyet *felújításra* fordítottak.

Mórahalom

Március 19.: **dr. Lajkó Károly** *Stresszszökkenő viselkedés* című könyvének bemutatója volt a könyvtárban, valamint beszélgetés a szerzővel.

A bemutatót 9 alkalommal zajló *viselkedés-tréning* követte, amelyen általában 15-20 fő vett részt.

Április 4.: Munkaközösségi értekezlet, ahol a gyermekek olvasási szokásainak változásairól, az Elolvasta-lak olvasási programról beszélgettek a kollegákkal. Erre az alkalomra meghívták **Dávid Rózsa** költőnőt, aki már mint visszatérő kedves vendég vett részt programunkon.

Április 10.: Boszniai teleházas küldöttségnek mutatták be, hogyan épül egymásra a könyvtári és a TELEHÁZ szolgáltatás, mennyivel több egy TELEHÁZ akkor, ha könyvtárban működik.

Június 3., 17. és július 8.: **Sádné dr. Zámolyi Judit** tartott tréninget *Női eredményesség* címmel a könyvtárban.

Június 13.: Az *Elolvasta-lak* című olvasópályázat záró ünnepsége, ahol jutalmazták a nyerteseket, és vetélkedővel és közös

játékkal zárták a program 2001/2002-es évadját.

November 11.: *Gyógyító lélek* címmel **dr. Kopornik Zita** tartott előadást a könyvtárban, ahol 68 érdeklődő vett részt. Dr. Kopornik Zita pszichológus főként rákos betegek részére tart tréninget a TÁMASZ Alapítványnál, ahol segítenek a betegnek és hozzátartozóinak is a betegség feldolgozásában, az életmód megváltoztatásában, a túlélési esély lehetőségét kínálva annak, aki szeretne gyógyíthatatlannak hitt betegségéből kilábalni, értelmes életet élni.

Ez évben végrehajtották az IHM pályázatában vállalt számítástechnikai-informatikai oktatási programot is, 70 főt részesítettek 20 órás alapfokú számítógépes oktatásban.

Személyi hírek, változások:

Maczka Sándorné kolleganő egészségi állapota miatt rokkantsági nyugdíjba vonul a táppénzes időszak lejárta után. Helyette **Zsíros Annamária** dolgozik január 1-től, aki 2002-ben végzett az egyetemen könyvtár-informatika, és orosz tanári szakon.

A 2002-es évben 5 hónapon át az Önkormányzat **Lőrincz Béla** közcélú foglalkoztató alkalmazásával segítette az átmeneti nehézségeket megoldani.

Tárgyi feltételek változása:

2002-ben hajtották végre az Informatikai és Hírközlési Minisztérium fejlesztési programját, amelynek során 6 új számítógéppel, nyomtatóval, digitális fényképezőgéppel gyarapodtak.

Pályázatok, ajándékok:

- Több pályázati programot készítettek, így a *Könyvtárpártoló Önkormányzat – 2002.* pályázati programot is a Polgármesteri Hivatallal együtt, amelyben országos 3. helyezést értek el. Az elnyert **600 000,- Ft**-ot az elektromos hálózat felújítására, az olvasói térben energiatakarékos, korszerű lámpatestek felszerelésére fordították, valamint teljesítménybővítéssel biztonságossá tették informatikai hálózatuk működését, amely a technikai eszközök szapo-

rodásával, folyamatos működtetésével elengedhetetlenné vált.

A gépekhez vezető áramforrásokat túlfeszültség védelemmel látták el, hogy egy esetleges villámcsapás, vagy más feszültségingadozás se tehessen kárt azokban.

- ❑ A **Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál** a *Korszerű könyvtár, korszerű könyvtári környezet pályázaton bútorfejlesztésre* **268 000,- Ft.**
- ❑ A **Kölcsey Ferenc Alapítványnál** a két testvérkönyvtárunknak könyvbeszerzésre **40 000,- Ft**, amelyet a *temerini és a csantavéri könyvtárak* magyar nyelvű könyvállományának gyarapítására fordítottak.
- ❑ A **Külgügyminisztérium** Európai Unió pályázatán *uniós kiadványok* beszerzésre **200 000,- Ft.**

Nagymágocs

A könyvtár támogatásával működik a **Nefejeics Népdalkör**, a **Napraforgó citerazenekar** és a **kézimunka szakkör**. Hetente a könyvtár olvasóterme nyújt foglalkozásaik számára helyet.

Április 26.: *Verseik kicsiknek és nagyoknak*. **Tomanek Gábor** verses-zenés előadása gyerekeknek.

Május 30.: *A rajzfilm világa*. **Hau József** illusztrátor előadása gyerekek számára.

Június 5.: Író-olvasó találkozó **Békés Pál**al.

Június 6.: *Építéset a történelmi Magyarországon*. **Bagyinszky Zoltán** diavetítéssel egybekötött ismeretterjesztő előadása felső tagozatosok számára.

Június 28.: A könyvtár *Internetes szolgáltatásainak* bemutatása Kispiacról (YU) érkezett vendégek számára.

Július 6.: *Népzenei és népművészeti fesztivál* a könyvtár, a helyi dalkör és a citerazenekar szervezésében.

Augusztus 5-11.: *Hagyományörző nyári tábor* a könyvtár szervezésében általános iskolások számára.

Augusztus 18.: *Népköltéset*. **Tomanek Gábor** előadása alsó tagozatosok számára.

Szeptember 30.: *Egészségügyi ismeretterjesztő előadás* nők számára **Tóthné Mucci Erzsébet** védőnö vezetésevel.

November 24.: *Tárgyaloktatás természetes anyagok felhasználásával*. Foglalkozás a **szegedi Népművészeti Egyesület** tagjainak vezetésével.

December 9.: Karácsonyi asztali dísz készítése **Kispálné Fejes Erzsébet**tellel.

December 20.: Falusi karácsonyi ünnepek.

Személyi változás:

Tóthné Rostás Ágnes könyvtárvezető továbbképzés keretében felsőfokú közmuvelődési szakember, művészeti szolgáltatás-szervező képesítést szerzett.

Pályázatok:

- ❑ Könyvtári érdekeltség-növelő támogatás keretében **185 800,- Ft**
- ❑ **Csongrád Megyei Közgyűlés Kulturális mecenatúra** alapjából **50 000,- Ft** a *Népzenei és népművészeti fesztivál megrendezéséhez*.
- ❑ **Csongrád Megyei Közgyűlés Oktatási és Ifjúságpolitikai Bizottsága** mecenatúra alapjából **135 000,- Ft** *Hagyományörző nyári tábor* lebonyolításához.
- ❑ **Magyar Soros Alapítvány Barátságos könyvtári környezet kialakítása** **60 000,- Ft** - sötétítőfüggönyök és médiaszekrények vásárlására.
- ❑ **Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány** **30 000,- Ft** – a *citerazenekar népzenei versenyre való felkészülésére*.
- ❑ **MOBILITÁS** - *Hagyományörző nyári táborra* **90 000,- Ft**.
- ❑ **Csongrád Megyei Közkutatási Közalapítvány** **300 000,- Ft** - *iskolakönyvtári állomány gyarapítására*.

Pusztamérges

Január 18.: 1-2. osztályos napközi csoport közös kölcsönzése, beiratkozása.

Március 7.: Napközisek látogatása a könyvtárban.

Május 14.: Rendhagyó irodalomóra **Szélpálné Maróti Judit** vezetésével.

Május 30.: 2. osztályosok ismerkedtek a könyvtárral.

Október 8.: Katalógushasználat 6. osztályosoknak **Szélpálné Maróti Judit** vezetésével.

Ruzsa

Január 22.: A magyar kultúra napja alkalmából több rendezvény is volt:

- könyvajánló az egészségmegőrzéshez;
- féléves eredményhirdetés az *Olvastalak* helyi pályázathoz;
- helyismereti csoport megbeszélése aktuális teendőkről.

Január 28.: A Helyismereti csoport foglalkozása: *Ruzsai Hírek feldolgozása*.

Február 25.: Helyismereti csoport foglalkozása: *Fotók a településről – régi képek rendszerezése*.

Március 25.: Helyismereti csoport foglalkozása: *Ruzsai Hírek feltárása*.

Április 29.: Helyismereti csoport foglalkozása: *Képviselő-testületi anyag feltárása*.

Május 15.: A *Családok Napja* alkalmából ünnepség. Eredményhirdetés az Olvasás éve pályázat nyerteseiről.

Június 13.: Zenés irodalmi előadás a **Lyra** együttes vendégszereplésével – a Somogyi-könyvtár támogatásával.

Június 28.: Számítógépes játékok, programok használata a napközis táborban részt vevő gyerekeknek.

Szeptember 26.: *Száz éves a Játékmackó* címmel mesélés olvasóknak.

Október 2.: *Száz éves a Játékmackó* címmel mesélés olvasóknak.

Október 9.: *Száz éves a Játékmackó* címmel mesélés olvasóknak.

November 4.: Könyvtárháználat olvasóknak.

November 11-15.: Játékbabák a könyvtárban - **Tóthné Fábián Eta** játszóháza a Somogyi-könyvtár támogatásával.

November 22.: Helyismereti összejövetel – felkészülés az algyői vetélkedőre.

November 26.: Helyismereti összejövetel – felkészülés az algyői vetélkedőre.

December 9.: *A magyar arisztokratizmus kastélyépítészete* felsősöknek. Előadó: **Bagyinszki Zoltán**.

December 14.: Utazás Algyőre a Helyismereti csoport tagjaival – *Kerek istenfűje* című néprajzi vetélkedőre.

Pályázatok:

- ☐ **NKÖM Közművelődési Főosztály 100 000,- Ft** bútorzat teljes cseréjére (íróasztalok, szekrények és padlószőnyeg).
- ☐ **NKÖM Közművelődési Főosztály** érdekeltség-növelő támogatás **133 000,- Ft** könyvtári dokumentumvásárlásra.
- ☐ **APEH** visszatérítése a magánszemélyek által rendelkezett 1%-ról: **44 607,- Ft**, amelyet kiegészítve saját erővel, nagy teljesítményű porszívó beszerzésére fordítottak.

Sándorfalva

Április 23., 25.: Könyvtári foglalkozás.

Május 8.: Könyvtári foglalkozás óvodásoknak.

Június 12., 13.: Könyvtári foglalkozás kisiskolásoknak.

Szeptember 16., 23., 24., 25.: Könyvtári foglalkozás.

Október 24., - 29.: **Tóthné Fábián Eta** babáival *Játék a könyvtárban*.

November 4.: Könyvtári foglalkozás.

November 18.: *A candida albicans gombafertőzéséről* – **Tóth Gábor** előadása.

November 19.: **Molnár Edit** beszélt az aromaterápiáról.

November 20.: *A változókora a nők életében* – **dr. Keresztes Csaba** előadása.

December 14.: *Téli varázslat* címmel játszóház: karácsonyi dalok tanulása **Gulyás Mária** tanárnő vezetésével, ill. betlehemes játék **Molnár Józsefné** tanárnő rendezésében.

Szeged

TEMI Dél-alföldi Bibliotéka Könyvtár és Szaktájékoztató Központ

Április 11.: A költészet napja alkalmából az **Ótágú Síp Kulturális Egyesülettel** közösen *Szerelmes Földrajz - VII. Kárpát - medencei Költőtárlalkozó* a Szegedi Ifjúsági Házban. Meghívottak: **Farkas Árpád**

(Erdély), **Tari István** (Délvidék), **Vári Fábian László** (Kárpátalja), **Szászi Zoltán** (Felvidék), **Kiss Benedek** (Budapest) és **Utassy József** (Budapest) költők. Közreműködők: **Lengyel Tibor** és **Balázs Péter** (gitár), **Takács Éva** (népdal), dr. **Olasz Sándor** irodalomtörténész és dr. **Horváth István Károlyné** történész.

Április 17.: **Sinkó Gy. Imre** magánénekes ...*Ha véget ér a kín* című könyvének bemutatása. Közreműködők: dr. **Kovács Miklósné** tanár, dr. **Majzik István**, a Bába és Társa Könyvkiadó ügyvezető igazgatója.

Június 5.: Az Ünnepi könyvhét alkalmából a **Csongrád Megyei Nemzetiségi Könyvtárral** közösen író – olvasó találkozó. **Szakonyi Károly** író, drámaíró, dramaturg mutatta be legújabb regényét, a *Szent Jeromos szigeteit*. Beszélgetőpartnere dr. **Reigl Endre**, a Magyar Rádió Szegedi Stúdiójának főszerkesztője.

Simon Miklós szeged – tápéi festőművész kiállítása. A kiállítást megnyitotta: **Polner Zoltán**, szegedi költő.

Gárdián Gábor gordonkaművész és lánya, **Gárdián Hajnalka**, zeneakadémiai hallgató koncertje.

Augusztus 2 – 10.: *Olvasótábor*.

November 28.: **Olasz Sándor**, a Szegedi Tudományegyetem Modern Magyar Irodalmi Tanszékének dense, a Tiszatáj folyóirat főszerkesztője tartott előadást *Merre tart irodalmunk az ezredfordulón? Helyzetkép a kortárs magyar irodalomról* címmel.

Pályázatok:

- ❑ **NKÖM Közművelődési Főosztály** *Korszerű könyvtári rendszer, korszerű könyvtári környezet* **200 000,- Ft**
- ❑ **Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma** Nemzeti Etnikai Kisebbségek Főosztálya – *olvasótáborra* **80 000 Ft**
- ❑ **Nemzeti Kulturális Alapprogram** Irodalmi és Könyvszakmai Kollégium - *A hagyományos közművelődési témájú programokra és a kisebbségeket célzó programokra* **200 000,- Ft**
- ❑ **Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium** – *Nemzetközi ifjúsági együttműködés támogatására* **300 000,- Ft**.

Somogyi-könyvtár

Március 7.: *Szeged első nyomdája. Grün nyomtatványok a Somogyi-könyvtár gyűjteményében. Szőkefalvi-Nagy Erzsébet* osztályvezető előadása.

Március 14.: Felolvasóülés. Előadók voltak: **Miklós Jolánta** helyismereti munkatárs, aki *Magyar László újságíró hagyatékáról* beszélt és **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető, aki *Szeged - Kromsdorf – Weimar* címmel tartott előadást. (A Somogyi-könyvtár új külföldi kapcsolatai az alapító könyvei alapján.)

Március 23.: **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető előadása a weimari Stadtbücherei-ban: *Der kulturelle Neu-anfang der 'geschichtsverlorenen' Stadt - Szeged – März 1879; Von Kromsdorfnach Szeged – 1691. 2001/2002 Von Szeged nach Kromsdorf*.

Április 10.: **Dinnyés József** daltulajdonos mutatta be az *Énekmondó I.* című zenei CD anyagát.

Május 28.: *Az őrzők felelőssége. Szőkefalvi-Nagy Erzsébet* osztályvezető előadása az OSZK-ban a muzeális állománnyal rendelkező könyvtárak III. találkozója és az MTA Könyvtörténeti Munkabizottsága közös konferenciáján.

Május 29.: A Goethe-Intézet és a Somogyi-könyvtár közös rendezvényének vendége volt **Julia Franck** író.

Június 6.: Felolvasóülés. A következő előadások hangzottak el **Agárdi Lászlóné - Csótó Edit - Borosné Bánfi Ilona** olvasószolgálati munkatársaktól: *A művészeti referenzs naplótól a SOMMA online művészeti adatbázisig; Takó Edit* tudományos munkatárstól: *Retrospektív adatbázisok az ISIS-től a CORVINÁ-ig*.

Június 13.: **Tóth Béla** könyvbemutatója - beszélgetőtárs: **Kiss Ernő** népművelő.

Június 18.: **Sövényházyné Sándor Judit** könyvbemutatója - beszélgetőtárs: **Tandi Lajos** művészeti újságíró.

Június 20.: **S. László Katalin** *Izland* című útikönyvének bemutatója videovetítéssel.

Július 17.: **Boda Domokos** professor, Szeged diszpolgára megnyitotta az *Ezer nyelvű Biblia* című kiállítást, mely október 22-ig volt látható.

Október 17.: Somogyi-könyvtári nap. A délelőtti folyamán **Kórász Mária** olvasószolgálati munkatárs mutatta be az érdeklődőknek a *Vasváry-gyűjteményben található*

Kossuth emlékeket, majd **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető tartott tárlatvezetést *Az ezer nyelvű Biblia* című kiállításon. Ezután felolvasó ülés vette kezdetét: **Kunkin Zsuzsanna**, a szabadkai Városi Könyvtár igazgatója *Egy ismeretlen nagy-szombati hungaricum nyomában* címmel tartott előadást, **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető pedig *A Thuróczy-krónika útja a Somogyi-könyvtárban* címmel. *Könyvtárosok másik énye* – beszélgetés dr. **Gyuris György** könyvtárigazgatóval. Végül pedig köszöntötték a Somogyi-könyvtár törzsgárda tagjait. Délután három és öt óraorok könyvtárbeutatót tartottak a munkatársak az érdeklődőknek.

Október 25.: *Magyar várak a 15-17. században* - **Mildós Jánosnak**, a makettek készítőjének előadása.

November 7.: A **British Council** Angol Nyelvi Forrásgyűjteményének megnyitója. Megnyitotta: **Nigel Bellingham**, a British Council igazgató helyettese és dr. **Gyuris György**, a Somogyi-könyvtár igazgatója. A Forrásgyűjteményt **Szerdahelyi Péter**né könyvtáros mutatta be.

A gyermekkönyvtár rendezvényei:

Március 12.: *Dramatanítás* a könyvtárban tanítókkal.

Március 28.: Készülődés a *húsvétra*.

Április 9.: *Módszertani* könyvtárhasználat felnőtteknek.

Április 25.: Könyvtárhasználati bemutató a felső tagozatos pedagógusoknak.

Május 15.: *Harry Potter* vetélkedő - középöntő.

Május 16.: *Tűzzománc* kiállítás.

Május 26.: A *Harry Potter* vetélkedő döntője.

Június 13.: A kiskunhalasi **Lyra** együttes műsora a gyermekkönyvtárban.

Július 22.: *Könyvről könyvért vetélkedő* gyerekeknek. /Vakáció akció /

Július 24.: *Bütykölő* - manuális foglalkozás óvodásoknak és kisiskolásoknak.

Július 29.: *Könyvről könyvért vetélkedő* gyerekeknek.

Július 30.: *Játék a drámajáték* - 9-14 éves színjátszó körös gyerekeknek.

Július 31.: Vendég az EKO Park tábora.

Augusztus 1.: *Város kincse I.* - titkos leskelődések az üvegalotában.

Augusztus 2.: Mesélő (lemezről).

Augusztus 5.: Könyvről könyvért vetélkedő gyerekeknek.

Augusztus 6.: *Mesét mondok, mesét játszok* - óvodásoknak és kisiskolásoknak.

Augusztus 7.: A délelőtti vendég az EKO Park tábora volt, délután pedig *Könyvről könyvért vetélkedő* zajlott gyerekeknek.

Augusztus 8.: *Város kincse II.* - titkos leskelődések az üvegalotában.

Augusztus 9.: Mesélő (lemezről).

Augusztus 12.: *Figyeld meg a Vadasparkban, kutass utána a könyvtárban! Japánban jártunk.*

Augusztus 13.: *Figyeld meg a Vadasparkban, kutass utána a könyvtárban! Kínában jártunk.*

Augusztus 14.: *Figyeld meg a Vadasparkban, kutass utána a könyvtárban! Malajziában jártunk.*

Augusztus 15.: *Figyeld meg a Vadasparkban, kutass utána a könyvtárban! Záró vetélkedő.*

Augusztus 16.: Mesélő (lemezről).

Augusztus 22.: *Város kincse III.* - titkos leskelődések az üvegalotában. /Vakáció akció /

Szeptember 28.: *Internet klub.*

November 5., 12., 19.: *Internet klub.*

November 22.: Író-olvasó találkozó **Darvasi László**val.

November 28.: *Könyvajánló* felnőtteknek.

December 19.: *Könyvtári karácsony.*

A művészeti részleg rendezvényei:

Március 12.: **Kardos Pál** emlékkiállítás megnyitója.

Április 2.: *Durkó Zsolt emlékest* (a **Vántus István Társaság**gal).

Május 15.: *Beethoven-emlékest* az 1. emeleten.

Október 16.: *Sztravinszkij-emlékest.*

November 18.: A **Vántus István Kortárs Zenei Napok** rendezvényén beszélgetés **Dubrovay László** zeneszerzővel.

November 19.: *Szeged építészete* - előadó: **Novák István** építész.

November 26.: *Szeged szobrászata* - előadó: **Tóth Attila** művészeti író.

December 3.: *Szeged festészete* - előadó: **Tandí Lajos** művészeti újságíró.

December 11.: *Dohnányi-emlékest.*

Kiállítások:

2002. december 6 - január 10.: *Jeles napok decemberben.*

2002. december 6 - január 30.: Emlékezés **Vass Vera** festőművészre.

Január 10 - február 6.: 120 éve született **Virginia Woolf.**

Január 10 - február 6.: **Molière** (és) első nyomai a magyar irodalomban.

Február 7 - március 6.: 100 éve született **John Steinbeck.**

Február 7 - március 6.: 200 éve született **Victor Hugo.**

Február 7 - március 6.: **Bod Péter** és kortársai.

Március 7 - április 3.: 185 éve született **Arany János.**

Március 7 - április 3.: 115 éve született **Kassák Lajos.**

Április 2 – május 14.: In memoriam **Durkó Zsolt.**

Április 4 - május 8.: 550 éve született **Leonardo da Vinci.**

Május 9 – június 26.: *Szegednek népe, nemzetem büszkesége...* - **Kossuth**-emlékkiállítás.

Május 15. – június 29.: *Beethoven és Magyarország.*

Május 17. – június 28.: Válogatás **Tóth Rózsa** grafikusművész munkáiból.

Október 16 - november 4.: 120 éve született **Sztravinszkij.**

Július 15 - október 22: *Ezer nyelvű Biblia - ritka bibliakiadások a Somogyi-könyvtár gyűjteményében.* A kiállítást rendezte: **Szökefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető.

Október 24 - november 20.: *Évfordulós folyóirataink:* 100 éve indult a **Művészet** - 75 éves a **Magyar Szemle.**

November 28 – január 8.: 100 éve született **Illyés Gyula.**

November 28 - január 8.: 125 éve született **Ady Endre.**

December 5 - január 8.: Emlékezés **Alexander Dumas**-ra.

December 5 - január 8.: 100 éve született **Kovács Margit** keramikus.

December 11- 2003. január 31.: Emlékezés **Dohnányi Ernő** karmesterre.

Kamara kiállítások:

2002. december 6 - január 10.: *Diákélet régi karácsonyok idején.*

Január 11 - február 6.: Érdekességek a *természettudományok* köréből.

Március 7 - április 10.: Érdekességek a *természettudományok* köréből – *csillagászat.*

Április 11-30.: In memoriam **Tótfalusi Kis Miklós.**

Április 24 - 30.: Emlékezés **Tömörkény Istvánra.**

Május 2-30.: In memoriam **Kálmány Lajos.**

Május 30 – június 28.: Érdekességek a *természettudományok* köréből – *fizika.*

Október 21 - 26.: *Magyar várak a 15-17. században.*

Október 24 – november 13.: Emlékezés **Szegedi Kis Istvánra.**

November 14 - december 4.: Nagyhirű kollégiumok tanárai (1. rész).

A fiókhálózat rendezvényei:

A fiókhálózat 2002-ben három nagy, több könyvtárat érintő programot szervezett:

- Januártól júniusig *A Somogyi-könyvtár kincseiből* címmel 36 kiállítás a fiókhálózat könyvtáraiban. Készítette: **Szökefalvi-Nagy Erzsébet**, osztályvezető.

- Októbertől decemberig *Szegedi képzőművészek* címmel kamaratárlatok és beszélgetések keretében a város neves alkotói közül három művészt mutattak be.

- Novemberben és decemberben *A jövő könyvtárai* címmel gyermekpályázatot hirdettek.

Béketelepi fiókkönyvtár

December 17.: A béketelepi nyugdíjas klub karácsonyi műsora.

Csillag téri fiókkönyvtár

2002-ben is havonta tartotta összejöveteleit a **Baráti Kör**, bekapcsolódva a *Somogyi-könyvtár kincseiből* című előadássorozatba és a *Szegedi képzőművészek* című rendezvénysorozatba is.

Január 23 – február 18.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása.

Január 29.: A Baráti Kör rendezvényén a vendég **Szuromi Pál** művészeti író, beszélgetőtársa **V. Nagy Zsuzsanna** tanár volt.

Február 19.: A Baráti Kör rendezvénye. A Somogyi-könyvtár kincseiből: *Szeged első nyomdája. Grün nyomtatványok a Somogyi-könyvtár gyűjteményében* című kiállítást az érdeklődőknek **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető mutatta be. A tárlat március 28-ig volt megtekinthető.

Március 4.: Könyvtárbemutató foglalkozás az Alternatív Kísérleti Speciális Szakiskola csoportjának.

Március 7.: Könyvtárbemutató foglalkozás az Alternatív Kísérleti Speciális Szakiskola csoportjának.

Március 19.: Foglalkozás a húsvéti népszokásokról.

Március 26.: A Baráti Kör rendezvényén **Hemmert Károly** festőművésszel **Kertai Dezső** nyugalmazott tanár beszélgetett.

Március 29 – április 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarország-ból* című kiállítása.

Április 17.: Előadás *Szent György napjáról* az Alternatív Kísérleti Speciális Szakiskola csoportjának.

Április 24 – május 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című rendezvénysorozat *Művészi illusztrációk a 18-19. századból* című kiállítása.

Április 30.: A Baráti Kör keretében találkozás **Gyüdi Sándor** karnaggyal.

Május 10.: Könyvtári foglalkozás.

Május 24 – június 11.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *A magyar könyvnyomtatás kezdetei* című kiállítása.

Május 28.: A Baráti Kör rendezvényének vendégei: **Tóth Béla** író és **Dr. Ilia Mihály** irodalomtörténész.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar könyvek* című kiállítása.

Június 13.: Könyvtárbemutató.

Június 25.: A Baráti Kör vendége **Juhász Antal** etnográfus.

Július 1-16-ig.: Gyermekfoglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Rongybabakészítés, mesefeldolgozás, felületdíszítés, sókerámia. A kínai horoszkóp állatjegyével,

a Lóval kapcsolatos tematikus előadássorozatot.

Augusztus 1-től: *Helytörténeti kiállítás.*

Október 1-től: *Origami kiállítás.*

Október 22.: A Baráti Kör **Koliger Károly** költőt látta vendégül.

November 27.: A Baráti Kör rendezvénye: *Szegedi képzőművészek* című sorozat kamarakiállítása. **Kligl Sándor** szobrászművésszel **Tandi Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

November 30.: Nyugdíjas találkozó.

Dorozsmai fiókkönyvtár

A könyvtár *A Somogyi-könyvtár kincseiből* és a *Szegedi képzőművészek* című rendezvénysorozat résztvevője volt. A **Támasz Egyesület** januárban és februárban több alkalommal tartotta fogadóóráit a könyvtárban, márciustól ezek az alkalmak megszűntek.

Január 23 - február 18.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarország-ból* című kiállítása volt megtekinthető.

Február 19 - március 28.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *A magyar könyvnyomtatás kezdetei* című kiállítása.

Március 29 – április 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Szeged első nyomdája* című kiállítása.

Április 19.: Könyvtári foglalkozás.

Április 24.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása előadással, melyet **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető tartott. A tárlat május 23-ig volt látható.

Május 14.: A vármakettek és a *Régi magyar várak* című kiállítás megtekintése. Könyvtári óra.

Május 17.: A vármakettek és a *Régi magyar várak* című kiállítás megtekintése. Könyvtári óra.

Május 24.: A vármakettek és a *Régi magyar várak* című kiállítás megtekintése. Könyvtári óra.

Május 24 – június 11.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar könyvek* című kiállítása.

Június 7.: A vármakettek és a *Régi magyar várak* című kiállítás megtekintése.

Könyvtári óra.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Művészi illusztrációk* című kiállítása.

Június 13.: A vármakettek és a *Régi magyar várak* című kiállítás megtekintése.

Június 14.: Könyvtárbeutató óra.

Június 12. – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Művészi illusztrációk a 18 – 19. században* című kiállítása.

Június 27. - július 26.: A *Régi könyvek magángyűjteményben* című kiállítás volt megtekinthető. A tárlatot **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető nyitotta meg.

Október 9.: *Szegedi képzőművészek* című sorozat kamarakiállítása. **Kligl Sándor** szobrászművésszel **Tandi Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

November 1 - 30.: **Pocsai Sándor Itthon** című fotókiállítása volt látható.

December 1-től: **Pocsai Sándor Erdély** című fotókiállítása volt megtekinthető.

December 18.: *Farkas Dezső szavalóverseny* alsó- és felső tagozatosoknak.

Északvárosi fiókkönyvtár

A könyvtár bekapcsolódott a *Somogyi-könyvtár kincseiből* című előadássorozatba és a *Szegedi képzőművészek* című rendezvénysorozatba is. **Tóth András** önkormányzati képviselő rendszeresen tartott lakossági fogadóórákat.

Január 23-tól: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Művészi illusztrációk a 18-19. századból* című kiállítása.

Február 6.: Foglalkozás a farsangi népszokásokról.

Február 19-től: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása volt látható.

Március 5.: Könyvtári foglalkozás.

Március 29: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *A magyar könyvnyomtatás kezdetei* című kiállítása **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető előadásával nyílt meg. A tárlat április 23-ig volt megtekinthető.

Április 4.: Internet-használat könyvtárosoknak.

Április 24 – május 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar könyvek* című kiállítása.

Május 16.: Internet-használat könyvtárosoknak.

Május 24 – június 11.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarországból* című kiállítása volt megtekinthető.

Május 30.: Tájéfutók megbeszélése **Paskuj Mátyással**, a Tájéfutók Szövetsége elnökeinek vezetésével.

Június 5.: Könyvtárhasználat gyerekeknek.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Szeged első nyomdája* című kiállítása.

Június 21.: Író-olvasó találkozó és könyvbemutató **Horváth Dezső** író, újságíróval.

Július 8-12.: Gyermekfoglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Magyar népi hagyományok, agyagozás, nemezelés, gyékényezés, gyertyaöntés.

Szeptember 1-30.: **Pocsai Sándor Erdély** című fotókiállítása volt látható.

Október 1-31.: **Pocsai Sándor Itthon** című fotókiállítása volt megtekinthető.

Október 16.: A *Szegedi képzőművészek* sorozat című kamarakiállítása. **Szücs Árpád** festőművésszel **Tandi Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

Október 29.: Könyvtárhasználati foglalkozás.

Október 31.: *Halloween-party* gyerekeknek, melynek keretében ismeretterjesztő foglalkozás után tóklámpa készítése, utcai felvonulás volt a program.

December 12.: Foglalkozás a karácsonyi népszokásokról, díszkészítés.

December 20.: *A jövő könyvtára* című, fiókkönyvtáraknak hirdetett gyermekpályázat eredményhirdetése.

December 20-tól: Vándorkiállítás *Ander- sen meseillusztrációkból*.

Gyálaréti fiókkönyvtár

Május 5-30.: Gyermeknap rajzkiállítás.

Június 2.: Gyermeknap a Művelődési Ház és a könyvtár közös szervezésében.

Június 6.: Gyermeknap rajzkiállítás.

Hangoskönyvtár

A könyvtárban kéthetente a **Vakok Klubja** tartotta összejöveteleit.

Január 4.: A Vakok Klubjának összejövetele, farsangi előkészületek.

Január 18.: A Vakok Klubjában beszélgetés a karácsonyi könyvkiállításról.

Január 23-tól: A magyar kultúra napja alkalmából *Emlékezés Kólcsey Ferencre* – kiállítás.

Február 1.: Foglalkozás a Vakok Klubjában.

Február 16.: **Török Csaba** önkormányzati képviselő ünnepélyes keretek között átadta a könyvtárnak az új hangoskönyveket.

Farsangi bál a Vakok Klubja tagjainak **Sir Várkonyi Gyula** festőművész zenei közreműködésével.

Március 1.: A Vakok Klubjában beszélgetés **Takács Péter** újságíróval.

Március 11-15.: Kiállítás az 1848-49-es szabadságharc emlékére.

Április 8-12.: Emlékezés József Attilára a *költészet napja* alkalmából – kiállítás.

Április 12.: A Vakok Klubjában beszélgetés a gyászról.

Április 26.: **Krasznai Attiláné** könyvtáros *anyák napi* műsora a Vakok Klubjában.

Május 10.: **Dinnyés József** daltulajdonos előadása a Vakok Klubja tagjainak.

Május 24.: A Vakok Klubjában beszélgetés **Sulyok Erzsébet** újságíróval.

Június 7.: A klubról, a vakokról készült újságcikkek (Délmagyarország, Vakok Világa) felolvasása, beszélgetés a Vakok Klubjában.

Június 14.: *Virágzik számban az átok* címmel **Kilyén Ilka** cigány előadóstje.

Június 21.: A Vakok Klubjában kirándulás megbeszélése.

Július 3.: Játékos könyvtárbemutató foglalkozás a *szegei vakáció* keretében az EKO Park csoportjának.

Július 5.: **Móricz Nikoletta** könyvtáros ismertetése az Országos Széchényi Könyvtárról a Vakok Klubjában.

Július 19.: Beszélgetés az elmúlt hónapok eseményeiről a Vakok Klubjában.

Augusztus 2.: Vakok Klubja – beszélgetés.

Augusztus 30.: Vakok Klubja – beszélgetés.

Szeptember 27.: A Vakok Klubjának vendége **Gimesi István**, az ÁNTSZ járványügyi felügyelője, ásványgyűjtő.

Október 11.: Vakok Klubja – beszélgetés.

November 8.: A Vakok Klubjában a decemberi programok megbeszélése.

November 22.: A Vakok Klubjának vendégei repülőgép-modellezők voltak.

December 20.: Ki mit tud és karácsonyi ünnepség a Vakok Klubjában.

Kálvária téri fiókkönyvtár

A könyvtár bekapcsolódott *A Somogyi-könyvtár kincseiből* című előadássorozatba és a *Szegei képzőművészek* című rendezvénysorozatba is. **Katona Gyula** önkormányzati képviselő havonta egy alkalommal a könyvtárban tartotta lakossági fogadóórját.

Január 9.: A fogyatékosok foglalkozásán meselolvasás.

Január 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat megnyitója. *Régi magyar könyvek*. Köszöntőt mondott **dr. Gyuris György** könyvtárigazgató és **Katona Gyula** önkormányzati képviselő, a rendhagyó tárlatvezetést **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető tartotta, mely február 18-ig volt megtekinthető.

Január 30.: A fogyatékosok foglalkozásán a kiállítás megtekintése.

Február 6.: Farsangi álarc készítése a fogyatékosok foglalkozása keretében.

Február 19 – március 28.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarországból* című kiállítása.

Február 20.: A fogyatékosok foglalkozásán gyöngyfüzés.

Február 27.: A fogyatékosok foglalkozásán a gyöngyfüzés folytatása.

Március 6.: A fogyatékosok foglalkozásán beszélgetés március 15-ről, nemzeti színű zászló készítése.

Március 18.: *Íriszdiagnosztika közelről* címmel **dr. Szabó Mária** orvos tartott előadást.

Március 27.: A fogyatékosok foglalkozásán beszélgetés húsvét ünnepéről, papírból készült tojás díszítése.

Március 29 – április 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Művészi illusztrációk a 18-19. századból* című kiállítása.

Április 10.: A fogyatékosok foglalkozásán meseolvasás.

Április 20.: A fogyatékosok foglalkozásán meseolvasás.

Április 24 – május 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *A magyar könyvnyomtatás kezdetei* című kiállítása volt látható.

Május 8.: *Tavaszi* címmel rajz készítése a fogyatékosok foglalkozása keretében.

Május 15.: *Madarak, fák napja* címmel rajz készítése a fogyatékosok foglalkozása keretében.

Május 24 – június 11.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Szegedi első nyomdája* című kiállítása.

Június 3.: A fogyatékosok foglalkozása keretében meseolvasás.

Június 12.: A fogyatékosok foglalkozása keretében meseolvasás.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása.

Június 24-28.: Gyermekfoglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Ismerkedés a szalmával, csuhával és apró tárgyak, állatok elkészítése **Horváth Dezsóné** népművész segítségével.

Július 9.: A fogyatékosok foglalkozásán meseolvasás.

Július 16.: A fogyatékosok foglalkozásán meseolvasás.

Július 23.: A fogyatékosok foglalkozásán ismerkedés az otthon életével, videovetítés.

Szeptember 4.: A fogyatékosok foglalkozásán nyári gyümölcsökről beszéltek.

Szeptember 18.: A fogyatékosok foglalkozásán **Horváth Dezsóné** népművész segítségével gyékény-csacsi készítése.

Október 2.: A fogyatékosok foglalkozásán színes papírterítő készítése.

Október 16.: Őszi táj festése a fogyatékosok foglalkozásán.

Október 30.: Az őszi kép befejezése a fogyatékosok foglalkozásán.

November 6.: A fogyatékosok foglalkozásán önarckép festése.

November 20.: Mikulás, fenyőfa készítése a fogyatékosok foglalkozásán.

November 27.: A fogyatékosok foglalkozásán Mikulás csizma készítése.

December 4.: A Mikulás csizma befejezése a fogyatékosok foglalkozásán. A *Szegedi képzőművészek* sorozat kamarakiállítása. **Szűcs Árpád** festőművésszel **Tandi Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

Kecskés-telepi fiókkönyvtár

Július 2.: *Itt a vakáció!* A legszebb magyar népmesék.

Július 9.: Jó játék a papír.

Július 16.: Ső-gyurma készítése.

Július 23.: Meglepetés-foglalkozás, rajz.

Szeptember 2.: *Nyár* címmel rajz- és gyurmakiállítás.

Szeptember 10.: Író-olvasó találkozó **Baghyné Makra Ilonával**, akit dr. **Majzik István** a Bába és Társai Kiadó ügyvezető igazgatója mutatott be a közönségnek.

December 17.: Ünnepi készülődés, karácsonyi díszek készítése.

Móra utcai fiókkönyvtár

Katona Gyula önkormányzati képviselő havonta egy alkalommal a könyvtárban tartotta lakossági fogadóórját.

Március 5.: Foglalkozás a húsvéti népszokásokról.

Március 8.: Foglalkozás a húsvéti népszokásokról.

Március 22.: Foglalkozás a húsvéti népszokásokról.

Április 5. Foglalkozás a húsvéti népszokásokról.

Július 24.: Könyvtárbeutató foglalkozás **Juhász Zoltánné** könyvtáros vezetésével a *szegedi vakáció* keretében az EKO Parkból érkezett csoportnak.

Október 29.: Könyvtárhasználati foglalkozás.

December 4.: Karácsonyi barkácsolás, Mikulás hajtogatás.

December 10.: Könyvtárismertető foglalkozás gyermekeknek

December 11.: Karácsonyi barkácsolás, gyertyatartó készítése.

December 17. Könyvtárismertető foglalkozás gyermekeknek.

December 18.: Karácsonyi barkácsolás, ablakdísz készítése.

Odesszai fiókkönyvtár

A **Támasz Egyesület** januárban és februárban több alkalommal tartotta fogadóóráit a könyvtárban, márciustól ezek az alkalmak megszűntek. **Hingl László** önkormányzati képviselő rendszeresen tartott lakossági fogadóórákat a könyvtárban.

Február 20.: Farsangi készülődés.

Március 15-től: Kiállítás **Pocsai Sándor** természetfotóiból.

Június 12.: Könyvtárbemutató foglalkozás gyermekeknek.

Július 1., 3., 4.: Gyermek-foglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Aszfalt-rajzverseny, kollázs-készítés.

Július 5.: Látogatás a Zsinagógában a *szegedi vakáció* keretében.

Július 31.: Játékos könyvtárhasználati foglalkozás a *szegedi vakáció* keretében az EKO Park csoportjának.

Október 11.: **Novák András** festőművész kamaratárlatának megnyitója.

December 16.: Könyvtárbemutató foglalkozás gyermekeknek.

Petőfi-telepi fiókkönyvtár

Február 22.: Origami foglalkozás.

Május 31.: Papír egér készítése.

Június 24., 26., 28.: Gyermekfoglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Mesedélelőtt keretében népmeseolvasás és feldolgozás, rajz, origami, gyöngyfüzés.

Október 3.: Könyvtárbemutató foglalkozás gyermekeknek.

Október 25.: Gyöngyfüzés, nyaklánc készítése.

November 29.: Kézműves foglalkozás, papírházikó készítése.

December 18.: *Ceruzakoptató* címmel rajzos foglalkozás.

Rókusi fiókkönyvtár

A könyvtár bekapcsolódott A *Somogyi-könyvtár kincseiből* című előadássorozatba és a *Szegedi képzőművészek* című rendezvénysorozatba is.

Január 23 – február 18.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat A *magyar könyvnyomatás kezdetei* című kiállítása volt látható.

Január 25.: Mesedélután keretében A *kismalac és a farkas* (diavetítés) című mese feldolgozása.

Február 1.: Mesedélután keretében A *sáros disznó* című magyar népmese feldolgozása, meseillusztráció készítése.

Február 8.: Könyvtárbemutató foglalkozás napközis csoportnak.

Február 19 – március 28.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Művészi illusztrációk a 18-19. századból* című kiállítása volt megtekinthető.

Március 29.: Mesedélután keretében A *malacon vett királylány* című mese feldolgozása, tojásdisznó barkácsolása.

Március 29 – április 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar könyvek* című kiállítása.

Április 19.: Mesedélután keretében **Gárdonyi Géza**: A *komédiás disznó* című mese feldolgozása, képkirakó verseny.

Április 24 – május 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Szeged első nyomdája* című kiállítása.

Május 22.: Könyvtárbemutató foglalkozás óvodás csoportnak.

Május 24-től – június 11.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása.

Május 31-től: Mesedélután keretében **King-Smith**: *Babe, a bátor kismalac* című mese feldolgozása, agyagozás.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarországból* című kiállítása.

Június 19.: A *Térképek, metszetek a régi Magyarországból* című kiállítás tárlatvezetése **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezetővel.

Szeptember 1-30.: **Pocsai Sándor** *Ithon* című fotókiállítása.

Szeptember 27.: Mesedélután keretében **Benedek Elek**: A *három kismalac* című mese feldolgozása, képkivágás.

Október 1. - november 30.: **Pocsai Sándor** *Erdély* című fotókiállítása volt megtekinthető.

Október 17.: *Körutazás a francia rivierán* címmel dr. **Kasza Ferenc** útibeszámolója diavetítéssel egybekötve.

Október 25.: Mesedélután keretében **Andersen: Ércdisznó** című mese feldolgozása, montázs készítése.

November 6.: A *Szegedi képzőművészek* sorozat kamarakiállítása. **Sejben Lajos** képzőművésszel **Tandi Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

November 8.: Könyvtárbemutató foglalkozás napközis csoportnak.

November 29.: Mesedélután keretében **Milne: Micimackó barátja, Malacka** című mese feldolgozása, Malacka-varrás filcből.

December 20.: Mesedélután keretében **Milne: Micimackó (Malacka nagy tettet hajt végre)** című mese feldolgozása, barkácsolás.

Szentmihályi fiókkönyvtár

Április 25.: *Ismerkedés a könyvtárral* címmel foglalkozás 1. és 2. osztályosoknak.

Szeptember 19.: *Ismerkedés a könyvtárral* címmel foglalkozás óvodásoknak.

Szőregi fiókkönyvtár

Kéthetente az **Életreform Klub** összejeveleteinek adott helyet a könyvtár.

Január 2.: *Újlesztendő – vigágszerző*. Foglalkozás az újrénév hagyományokról.

Január 16.: Életreform Klub – *Gyógyszerek helyett háziszerek*.

Február 13.: Életreform Klub – előadás a méz és az almaecet jótékony hatásáról.

Február 14.: Foglalkozás a farsangi népszokásokról óvodás csoportnak.

Február 18.: *Magyar írók meséi* címmel foglalkozás 3. osztályosoknak.

Február 22.: *Mese Vackorról* címmel mesedél előtt iskolásoknak.

Február 27.: Életreform Klub: beszélgetés **Müller Péter: Jósokönyv** című művéről.

Március 6.: Történelmi mondák 3. osztályosoknak.

Március 13.: Életreform Klub: beszélgetés a gyereknevelésről, pedagógus részvételével.

Március 27.: Az Életreform Klub keretében húsvéti játszóház.

Április 10.: A **Buborék Színpad** *Lyra tündér* című költészet napi előadása.

Április 10.: Az Életreform Klub keretében lazító programok a stressz oldására.

Április 17.: Foglalkozás óvodásoknak *Nézd milyen a Föld!* címmel a Föld napja alkalmából.

Április 24.: Az Életreform Klub keretében **Diószegi Andrásné** előadása az öt tibi joggyakorlat jótékony hatásáról.

Május 7.: Rendhagyó irodalom óra a *János vitéz* játékos feldolgozásához, **Andóczy Balogh Éva** könyvtáros vezetésével.

Június 5.: Beszélgetés a szellemi úton történő gyógyításról az Életreform Klubban.

Június 6.: **Zombori Ottó** csillagász előadása.

Június 17-27.: Gyermekfoglalkozások a *szegedi vakáció* keretében. Gyöngyfüzés, origami, magyar népmesék, vitamin déli-előtt, diafilm-vetítés. *Tündérek, törpék, táltosok* címmel foglalkozás **Szóts Katalin** könyvtáros vezetésével, gyékényezés **Márta Istvánné és Fodor Istvánné** vezetésével. Üvegvarázslat, mesehősök aszfalton.

Június 19.: Beszélgetés az Életreform Klub keretében.

Július 3.: Az Életreform Klub keretében: beszélgetés a *gyógyító mosoly* jótékony hatásáról.

Július 17.: Az Életreform Klub keretében: *nyári receptek* cseréje.

Július 31.: Az Életreform Klub keretében *Csakrameditáció* (zenehallgatás).

Szeptember 4.: Az Életreform Klub keretében beszélgetés a nyárról.

Szeptember 11.: Az Életreform Klub keretében környezetbarát tisztítószeres ismeretése.

Szeptember 17., 20.: Könyvtári óra 5. osztályosoknak.

Szeptember 25.: Könyvtári ismeretek 3. osztályosoknak.

Szeptember 25.: Az Életreform Klub keretében zenehallgatás.

Szeptember 30.: Könyvtári ismeretek 3. osztályosoknak.

Október 9.: *Sorsunk a számok és nevek tükrében*. **Kovácsné Gyóni Julianna** előadása a karakternumerológiáról.

Október 25.: *Ady szerelmi lírája*. Rendhagyó irodalomóra **Andóczy Balogh Éva** könyvtáros vezetésével.

November 6.: Életreform Klub: **Varga László** előadása *Egészség – betegség* címmel.

November 15.: Óvodások mese-délelőttje.
November 20.: Beszélgetés az Életreform Klub keretében.

November 22.: Illemtan óra 4. osztályosoknak.

November 29.: Könyvtárhasználati foglalkozás 2. osztályosoknak.

December 4.: Életreform Klub: **Paksi Éva** előadása *Grafológia, mint az önismeret egyik eszköze* címmel.

December 6.: Könyvtárhasználati óra 2. osztályosoknak.

December 9.: Foglalkozás a karácsonyi ünnepkőről.

December 13.: Foglalkozás a Luca napi szokásokról.

December 16.: Foglalkozás a karácsonyi ünnepkőről.

December 17.: Könyvtárhasználati óra.

December 17.: Karácsonyi gyöngyfűzés.

December 18.: Foglalkozás a karácsonyi ünnepkőről.

December 18.: Papírvarázslat.

December 18.: Az Életreform Klub keretében papírdíszek készítése.

December 19.: Ünnepi díszek készítése gyékényből, **Márta Istvánné** vezetésével.

Tápai főkönnyvtár

Havonta tartotta rendezvényeit a **Nők Klubja**, bekapcsolódva a *Somogyi-könyvtár kincseiből* című előadás-sorozatba és a *Szegedi képzőművészek* című rendezvény-sorozatba is.

Január 3.: Nők Klubja.

Január 23 – február 18.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Szeged első nyomdája* című kiállítása volt látható.

Február 1.: *Jobb-e így, polgármester úr?* Beszélgetés Algyó különválásáról Szegedtől. A Nők Klubjának vendége **Piri József**, Algyó polgármestere.

Február 19 – március 28.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar könyvek* című kiállítása volt megtekinthető.

Március 1.: A Nők Klubjának vendége **Schaádné dr. Zámolyi Judit**.

Március 29 – április 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Régi magyar várak* című kiállítása volt

látható.

Április 5.: A Nők Klubjának vendége: **Schaádné dr. Zámolyi Judit**.

Április 24 – május 23.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *Térképek, metszetek a régi Magyarországból* című kiállítása.

Május 24.: A Nők Klubja rendezvénye. A *Művészi illusztrációk a 18-19. századból* című kiállítást **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető mutatta be az érdeklődőknek. A tárlat június 11-ig volt látogatható.

Június 7.: A Nők Klubjának vendége **Máté-Tóth András** teológus volt.

Június 12 – július 12.: A Somogyi-könyvtár kincseiből című eseménysorozat *A magyar könyvnyomtatás kezdetei* című kiállítása volt megtekinthető.

Szeptember 6.: A Nők Klubja vendége **Lengyel Györgyi**, a Szeged Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának kancellár asszonya volt.

Október 5.: A Nők Klubja tagjai a kecskeméti *Dán Intézetbe* és a *Katona József Könyvtárba* látogattak el.

Október 25.: A *Tápé az irodalomban* című kiállítás megnyitója.

November 8.: A Nők Klubjának vendége **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető, aki az 1840-es évekbeli női emancipációról beszélt.

November 20.: A *Szegedi képzőművészek* sorozat kamarakiállítása. **Sejben Lajos** képzőművésszel **Tandí Lajos** művészeti újságíró beszélgetett.

December 6.: A Nők Klubjában **Makovics Erika** néprajzi előadása hangzott el.

Tarjáni főkönnyvtár

Havonta tartotta összejöveteleit a könyvtárban működő **Könyvbarát Klub**.

Január 11.: Ismerkedés a könyvtárral és a mesekönyvekkel.

Január 22.: A Könyvbarát Klub keretében az éves programok megtervezése.

Február 13.: *Az ETO főosztályai és a kézikönyvek használata* címmel könyvtári foglalkozás felső tagozatosoknak.

Február 19.: A Könyvbarát Klub a Csillag téri könyvtár vendége volt A *Somogyi-*

könyvtár kincseiből című kiállítás megnyitó előadásán.

Február 21.: *Ismeredés a könyvtárral* címmel foglalkozás.

Március 19.: A Könyvbarát Klub vendége volt **Rónyai Edit** gyógytornász.

Április 26.: Beszélgetés dr. **Dillmann József** orvossal a Könyvbarát Klubban.

Május 27.: *Ismeredés a könyvtárral* címmel foglalkozás gyermekeknek.

Május 28.: A Könyvbarát Klub vendége **Tassi Hajnalka** gyógyszerész volt.

Június 11.: Író-olvasó találkozó **Horváth Dezso** író, újságíróval a Könyvbarát Klub keretén belül.

Június 18.: *Ismeredés a könyvtárral* címmel foglalkozás.

Szeptember 12.: Könyvtárbeutató foglalkozás.

Szeptember 17.: Beszélgetés a Könyvbarát Klubban.

Október 11.: *Ismeredés a könyvtárral* címmel foglalkozás.

Október 22.: *Könyvtárhasználat, ifjúsági irodalom* címmel foglalkozás.

Október 29.: A Könyvbarát Klub keretében koszorúkészítés **Kelsch Jánosné** vezetésével.

November 27.: A Könyvbarát Klub a Csillag téri könyvtár vendége volt a *Szegedi képzőművészeket* bemutató sorozat rendezvényén. **Kligl Sándor** szobrászművésszel **Tandi Lajos** művészeti író beszélgetett.

December 11.: Karácsonyi asztaldísz készítése a Könyvbarát Klubban.

Jubileumi jutalmat kapott:

25 éves: **Erményi László** könyvelő – gazdasági osztály; **Juhász Jánosné** könyvtáros - olvasószolgálat; **Kórász Mária** szaktájékoztató - olvasószolgálat; **Mojzesné Süli Anna** könyvtáros - Északvárosi fiókkönyvtár; **Okos Károlyné** könyvtáros - Kálvária téri fiókkönyvtár; **Pataki Tiborné** könyv- és papírrestaurátor - állományvédelmi részleg.

30 éves: **Kovács Pálné** könyvtárkezelő - Kiskundorozsmai fiókkönyvtár; **Szökefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezető - gyűjteményi osztály.

40 éves: dr. **Rózsahegyi János** – gazdasági igazgató.

Törzsgárda jutalmat kapott:

10 éves: **Barta Zita** gyermekkönyvtáros – olvasószolgálat; **Juhászné Kiss Edit** könyvtraktári csoportvezető - olvasószolgálat; **Kishalmi Gyöngyi** munkaügyi ügyintéző - gazdasági osztály; **Molnár Mihály** rendész.

15 éves: **Gubina Imréné** könyvtáros asszisztens - Odesszai fiókkönyvtár; **Juhász Zoltánné** könyvtáros - fiókhálózati osztály; **Mosonyi Helga** könyvtáros - könyvfeldolgozó részleg; **Tisóczki Mihály** vízvezeték szerelő - karbantartó csoport.

20 éves: **Balázs Istvánné** gazdasági ügyintéző - gazdasági osztály; **Bereczkiné Nagy Katalin** könyvtáros - olvasószolgálat; **Dobó Katalin** könyvtáros - könyvfeldolgozó részleg; **Kasza Ferencné dr.** könyvtáros asszisztens csoportvezető - állományalakító részleg; **Lele Antalné könyvkötő** - állományvédelmi részleg; **Mihalecz Györgyi** osztályvezető-helyettes - fiókhálózati osztály; **Tábitáhné Bárkai Zsuzsanna** könyvtáros – olvasószolgálat; **Takács Zsuzsanna** könyvtáros asszisztens - feldolgozó részleg.

25 éves: **Kórász Mária** szaktájékoztató – olvasószolgálat; **Pap Andrásné** könyvtáros csoportvezető - fiókhálózati osztály; **Pataki Tiborné** könyv- és papírrestaurátor - állományvédelmi részleg.

40 éves: dr. **Rózsahegyi János** gazdasági igazgató.

Személyi hírek, változások:

Dr. **Gyuris György** igazgató 2002. november 30-án nyugdíjba vonult. Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése 2002. december 1 - től **Szökefalvi-Nagy Erzsébet** osztályvezetőt nevezte ki a könyvtár igazgatójának öt éves időtartamra.

Belépett:

2002. január 2.: **Baliné Benyő Anna** 4 óras takarító.

Január 7.: **Fodor Mónika** módszertani könyvtáros.

Április 2.: **Árendás Gabriella** adminisztrációs munkatárs.

Április 16.: **Pastyik Éva** általános helyettesítő és takarító.

Április 24.: **Igaz Antal** rendész.

Július 24.: **Gera Pálné** 4 óras takarító.

Július 25.: **Kulik Mihályné** 8 óras takarító.

Augusztus 7.: **Dobai Sándor** udvaros.

Kilépett:

2002. március 31.: **Kószó Istvánné** nyugdíjas takarító.

Augusztus 2.: **Bátky Csaba** nappali portás.

Augusztus 31.: **Lőrincz Ildikó** szövegszerkesztő és **Nagné Papp Katalin** fiókkönyvtáros.

Szeptember 22.: **Feczisin János** hangtechnikus hosszan tartó betegsége miatt rokkantnyugdíjas lett.

Szakképesítések:

Balázs Istvánné gazdasági ügyintéző irodavezetői szakképesítést szerzett.

Jasikné Mikoly Andrea fiókhálózati munkatárs a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán elvégezte a 2 éves informatikus könyvtáros egyetemi kiegészítői képzést.

Felsőfokú könyvtári szakvégzettséget szerzett:

Dobó Katalin feldolgozó és **Fodor Mónika** módszertani munkatárs a bajai Eötvös József Tanítóképző Főiskolán;

Farkas Lászlóné, Juhász Zoltánné, Kabódi Edit, Kissné Retek Erika és **Mojzesné Süli Anna** fiókhálózati munkatársak a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Karán.

A Somogyi-könyvtár pályázata:

□ **NKA Vajdasági könyvtárosoknak szóló szakmai előadások tiszteletdíjára** 2001 – **157 860,- Ft**

□ **NKA Könyvtári Koll. Olvasás Éve** rendezvénytársaságra 2001. **669 372,- Ft**

□ **NKA Irodalmi Kollégium Csongrád megye irodalmi rendezvényeire** 2001. **246 181,- Ft**

□ **NKÖM ODR támogatásra** 2002. **3 170 000,- Ft**

□ **NKA Kötészeti könyvek kötésjavítására** 2002. – **455 000,- Ft**

□ **Szeged Megyei Jogú Város Kulturális Bizottság Északvárosi bizottsági berendezésére** **300 000,- Ft**

□ **Szeged Megyei Jogú Város Kulturális Alap** az *Ezer nyelvű Biblia című kiállítási katalógus és a meghívók nyomdaköltségére*

300 000,- Ft

□ **Szeged Megyei Jogú Város Kulturális Alap** Francia utcai fiókkönyvtár könyvvásárlására **100 000,- Ft**

□ **Szeged Megyei Jogú Város Kulturális Alap** Csillag téri fiókkönyvtár előadói tiszteletdíjainak kifizetésére **40 000,- Ft**

□ **Szegedért Alapítvány** Fiókhálózat vándorkiállítására **20 000,- Ft**

□ **Soros Alapítvány** a tápéi Nők Klubja rendezvényeire **65 000,- Ft**

□ **Miniszterelnöki Hivatal Széchenyi Terv** 2001 Számítógép, lézer nyomtató vásárlására, számítógépes hálózat kiépítésére, MS Office XP programcsomagra **3 300 000,- Ft**

□ **NKA Szegedi Műhely** nyomdaköltségére 2002. **500 000,- Ft**

□ **NKÖM** könyvtári bútorok beszerzésére **550 000,- Ft**

□ **Szeged Megyei Jogú Város Ifjúsági és Sportbizottság** Szőregi fiókkönyvtár rendezvényeire **100 000,- Ft**

□ **NKÖM** Digitális fényképezőgép és tartozékai, lézernyomtató vásárlására, a helyismereti munkához **950 000,- Ft**

□ **NKA Könyvtári Kollégium** Megyei szakmai programokra **400 000,- Ft**

□ **NKA Könyvtári Kollégium** Vajdasági programokra **374 000,- Ft**

□ **NKA Könyvtári Kollégium** Prezentációs berendezésekre **427 000,- Ft**

□ **NKA Kvt. Koll.** Gyermekkönyvtári honlap készítésére **400 000,- Ft**

□ **NKA Kvt. Koll.** Gyermekkönyvtári ismertetőre, képzőművészeti előadásokra **396 000,- Ft**

□ **NKA Kvt. Koll.** Fiókkönyvtár kortárs képzőművészeti kiállítására, gyermekpályázatra **200 000,- Ft**

□ **NKA Kvt. Koll.** A helyismereti és az egyházi állomány retrospektív katalógus konverziójára **1 000 000,- Ft**

□ **NKA Mozgóképek Koll.** Videokazetták vásárlására **82 500,- Ft**

□ **Szegedi Somogyi-könyvtárért Alapítvány** Csillag téri fiókkönyvtárban író-olvasó találkozó megbízási díjára **20 000,- Ft**

❑ **Kisteleki Ede Alapítvány Könyvkiadásra 150 000,- Ft.**

Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete által szervezett továbbképzések:

Január 24.: *Konferencia az információs társadalomról*, a Megyeházán. Közös szervezésű volt a **Csongrád Megyei Köz-művelődési Tanácsadó Központtal**, és a **Csongrád Megyei Önkormányzat Hivatalával**. A fő téma az információs és a tudás-alapú társadalom volt. Előadók: **Varga Csaba**, a Stratégiai Kutató Intézet igazgatója, **Batári Edina**, a Miniszterelnöki Hivatal Informatikai Kormánybiztoságának munkatársa, **Haramia László**, a HUNIT- Magyarország Kft képzési igazgatója.

Január 31.: *Internet használói tanfolyam községi könyvtárosoknak*. A községi könyvtárosok közül 15-en, az Interneten elérhető szolgáltatások körével, az információkeresési stratégiákkal, fontosabb csomópontokkal ismerkedtek meg a Somogyi-könyvtár munkatársainak **Kulesár Marian-na** és **Piri Ildikó** közreműködésével.

Február 13-14.: *Bod Péter megyei könyvtárhasználati verseny* megrendezésében vett részt az iskolai könyvtáros szekció a **sándorfalvi Általános Iskolában** és a **Kőrössy József Szakközépiskolában**. A verseny forgatókönyvét **dr. Sáráné dr. Lukátsy Sarolta** könyvtári szakértő állította össze.

Február 28.: *A CSMKE tisztújító közgyűlése*. Eladók voltak: **Gyuris György** elnök, **Bajusz Jánosné** titkár, **Mojzesné Süli Anna**, az ellenőrző bizottság elnöke, **Sóti Lilla**, a választási bizottság elnöke. *2002-2006 között az egyesület vezetőségének tagjai:* **Bajusz Jánosné** elnök, **Palánkainé Sebők Zsuzsa** titkár, **Mader Béláné**, tanácsi képviselő, **Barátné dr. Hajdu Ágnes**, **Csüllögné Bogvyó Katalin**, **Frank Béláné**, **G. Szabó Lenke**, **Galamb Katalin**, **Ménesi Lajosné**. Az ellenőrző bizottság elnöke **Mojzesné Süli Anna**, tagjai: **Martonosiné Bori Katalin**, **Galát Gabriella**.

Március 7.: *A szó elszáll, az írás megmarad* - városi könyv és könyvtárhasználati vetélkedő döntőjének adott helyszínt az **SZTE JGYTF Gyakorló Általános Isko-**

la. Az általános iskola 5-6. osztályos tanulói számára meghirdetett vetélkedő szervezője **Csüllögné Bogvyó Katalin**, az iskola pedagógus-könyvtárosa volt.

Március 12.: *Ismeretfelújító tanfolyam Szabadkán*. Vajdasági könyvtárosoknak tartott előadást **Gyuris György**, a Somogyi-könyvtár igazgatója a bibliográfiai leírás adatscsoportjairól, adatelemeiről.

Március 19.: *Ismeretfelújító tanfolyam Szabadkán*. A vajdasági kollégáknak **Gyuris György** könyvtárigazgató folytatta a dokumentumok formai feltáráásával kapcsolatos ismeretek átadását.

Március 21.: *Bemutató foglalkozást* tartott az iskolai könyvtárosok részére **Farkas Márta** Csongrádon, a **Síp Utcai Általános Iskolában**.

Március 26.: *Ismeretfelújító tanfolyam Szabadkán*. **Gyuris György** könyvtárigazgató az összetett ETO-számok képzését gyakoroltatta a résztvevőkkel.

Április: *Városi könyv és könyvtárhasználati vetélkedő döntőjének* helyszíne volt a **Béke Utcai Általános Iskola** Az iskola 3-4. osztályos tanulói számára meghirdetett vetélkedő szervezője **Berkó Gyuláné**, az iskola pedagógus-könyvtárosa volt.

Április 9.: *Régi és ritka könyvek és könyvgyűjtők* címmel tartott előadást **Szökefalvi-Nagy Erzsébet** Szabadkán, a Városi Könyvtárban.

Április 16.: *Ismeretfelújító tanfolyam Szabadkán*. A szabadkai városi könyvtár és fiókkönyvtáraik munkatársainak **Lovászi Józsefné** és **Palánkainé Sebők Zsuzsa**, a Somogyi-könyvtár kollégái beszéltek a helyismereti és gyermekkönyvtári munka részleteiről.

Április 18.: *Ingyenes és térítéses szolgáltatások. Megyei továbbképzés*. A résztvevők hallhattak az **Országos Széchényi Könyvtár**, a **Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár** és a **Szegedi Tudományegyetem Könyvtárának** szolgáltatásairól, az **Országos Dokumentumellátási Rendszerről** és az **ODR lelőhely-adatbázisáról**. Délután az *iskolai könyvtárak működésének jogszabályi hátteréről* beszélt: **Koltay Klára**, a Kossuth Lajos Tudományegyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár főigazgató-helyettese, **Ottovay László**, az Országos Széchényi Könyvtár fősztályvezetője, **Fodor Péter**, a

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főigazgatója, **Mader Béla**, a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának főigazgatója, **Felföldiné Bárány Zsuzsa**, az SZTE Ságvári Általános Iskola pedagógus-könyvtárosa.

Április 29.: *Bemutató könyvtárhasználati foglalkozás* iskolai könyvtárosoknak Szegeden, a **Széchenyi István Gimnáziumban**. A foglalkozást **Papp Éva**, pedagógus-könyvtáros tartotta.

Április 23.: *Könyvtárlátogatás, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba*. A résztvevők megnézték a **Wenckheim-palotát** a műemléki felújítást követő állapotában és a **Millenáris Kiállítócsarnokban** az *Álmok álmodói- Világgraszoló magyarok* kiállítását.

Május 16.: *Könyvtárlátogatás*. Az új helyre költözött csongrádi **Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ**, annak szolgáltatásait mutatta be a résztvevőknek **Horváth V. Margit** könyvtárigazgató.

Május 28.: *A könyvtáros szerepe a változó társadalmi környezetben. Regionális fórum*. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete és az **Informatikai és Könyvtári Szövetség** közös rendezvényéhez biztosította a helyszínt. Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok megyék könyvtárosaival folytattak beszélgetést a szakmai jövőképekről, a jelenlegi helyzetről, a problémák feltárásáról, valamint a vizsgálódási és fejlesztési irányok kialakításáról. A moderátor **Mader Béla**, a SZTE Egyetemi Könyvtár főigazgatója volt.

Június 18.: *Könyvtárlátogatás és kiállítás megtekintése. Az Országos Széchényi Könyvtárban: az Uralkodók és Corvinák* című bicentenáriumi kiállítás megtekintése.

Június 27.: *30-adik megyei könyvtáros találkozó Hódmezővásárhelyen*.

A **Németh László Városi Könyvtár bemutatkozása** és a megyei könyvtár 50-ik évfordulójára való rövid *megemlékezés* után szó esett *magyar tudomány új kihívásairól, gazdaságpolitikai lehetőségekről*.

Előadók voltak: **Soós Csilla**, a Németh László Városi Könyvtár mb. könyvtárigazgatója, **Borus Gábor**, a könyvtár helyismereti munkatársa, **Króó Norbert**, az MTA

főtitkára, **Petschnig Mária Zita**, a Pénzügykutató Rt. tudományos főmunkatársa.

Szeptember 13-14-15.: *Őszi tanulmányút*. A háromnapos szakmai úton a **debreceni egyetemi** és az **egri megyei könyvtár** szolgáltatásaival ismerkedtek meg az út résztvevői. Emellett több település kulturális emlékhelyére is kirándultak. A tanulmányút koordinátora **Ménesi Lajosné**, az Algyői Könyvtár és Tájház vezetője volt.

Október 2.: *A könyvtári gyűjtemény analitikus feltárása*. A Somogyi-könyvtár munkatársai az irodalmi, képzőművészeti, helyismereti munkák analitikus feltárásának fontosságáról, jelentőségéről, folyamatairól tartottak előadást Szabadkán, a vajdasági könyvtárosok részére.

Előadók voltak: **Borosné Bánfi Ilona**, **Csótó Edit**, **Lovászi Józsefné**.

Október 3.: *Megegyi továbbképzés. A kortárs magyar irodalom egy évének áttekintése és a Tiszatáj könyvek népszerűsítése után*, a **Baka István Alapítvány** munkáját ismerhették meg a résztvevők. Hallhattak tájékoztatót a *Könyvtárellátó tevékenységéről*, rövid ízelítőt a *franciaországi könyvtárak szolgáltatásairól*. Részesei lehettek egy *könyvbemutató*nak is, amely a Csongrád megyei iskolai könyvtárosokkal készült interjúkat tartalmazza.

Előadók voltak: **Olasz Sándor**, a Szegedi Tudományegyetem Modern Irodalmi Tanszékének docense, **Baka Istvánné**, a Baka István Alapítvány elnöke, **Maróti Istvánné**, a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság igazgatója, **Bariczné Rózsa Mária**, a Könyvtárellátó Közhasznú Társaság könyvtári menedzsere, **Bereczkiné Nagy Katalin**, a Somogyi-könyvtár munkatársa, **Sárané Lukátsy Sarolta** könyvtári szakértő.

Október 10.: *Könyvtárlátogatást* szervezett az iskolai szekció a felújított és kibővített **SZTE Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumba**. A könyvtár bemutatása mellett megbeszélték a 2002/2003-as tanév tanulmányi versenyekre való felkészülés teendőit.

Október 17.: *Kötészet-tanfolyam*. A vajdasági könyvtárakban dolgozó kollégák kötetesetünk munkatársaitól, **Kövér Imrénétől**, **Pataki Tibornétől**, **Vóna Györgynétől** olyan egyszerűbb kőtési formákat, javítási technikákat tanultak meg, melyeket saját könyvtárukban hasznosítani tudnak.

November 5.: *Különgyűjtemények a Somogyi-könyvtárban. A könyvtár gyűjteményi ritkaságairól* tartott előadást Szabadkán, a városi könyvtárban **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet**, a Somogyi-könyvtár osztályvezetője.

November 7.: *Forrásközpont-e az iskolai könyvtár? Gyermek és iskolai könyvtárosok szakmai napja.* Szó volt a következőkről:

- az informatika hogyan épül be a könyvtári munkánk legapróbb részeibe,
- milyen új eszközöket lehet használni a könyvtárhasználat tanításában,
- milyen új informatikai kiadványok segítik a szakembereket az informatikai és könyvtári órák megtartásában.

Előadók voltak: **Kokas Károly**, a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár osztályvezetője, **Csüllögné Bogó Katalin**, az SZTE-JGYTF Gyakorló Általános Iskola pedagógus-könyvtárosa, **Mítrik László**, az Apáczai Kiadó területi képviselője, **Rozgonyi Borus Ferenc** tankönyvíró, **Gyermánné Huga Ibolya**, a debreceni Tóth Árpád Gimnázium pedagógus-könyvtárosa, **Andóczy Balogh Éva**, **Kulcsár Marianna** és **Palánkainé Sebők Zsuzsanna**, a Somogyi-könyvtár gyermek könyvtárosai.

November 14.: *Humán erőforrás menedzsment. Továbbképzés.*

Vendégek voltak: **Zalainé Kovács Éva**, a Szent István Egyetem Egyetemi Könyvtárának főigazgatója, aki a következőkről beszélt: a humán erőforrás menedzsment kultúrát befolyásoló tényezői, elemei, a szervezeti kultúra típusai, az emberi teljesítményt meghatározó tényezők, motivációk.

November 14.: *A vajdasági könyvtárosok könyvtárlátogatása Szegeden, a Somogyi-könyvtárban.*

Dél előtt a kollégák megtekintették az emlékkönyvtár gyűjteményi anyagát **Szőkefalvi-Nagy Erzsébet**nek, a gyűjteményi osztály vezetőjének kalauzolásával. A délutáni program keretében, **Sikaláné Sánta Ildikó**, az olvasószolgálat vezetője mutatta be a résztvevőknek a könyvtár egyes szintjeit, és ismertette a „modern” könyvtár szolgáltatásait.

November 20.: *Kötészeti tanfolyam vajdasági kollégák részére* Szegeden, a Somo-

gyi-könyvtárban. A tanfolyam résztvevői folytatták a kötészeti ismeretek elsajátítását. Ezen a napon az otthonról hozott, saját könyvön gyakorolhatták a papírborítás kicserélését, az új gerinc készítését, a kiesett lapok beragasztását. A gyakorlati foglalkozást vezették: **Kövér Imréné**, **Pataki Tiborné**, **Vóna Györgyné**, a Somogyi-könyvtár kötészeti munkatársai.

December 3.: *Gyermekkönyv-heti rendezvény a szabadkai Városi Könyvtárban.*

Palánkainé Sebők Zsuzsanna, a Somogyi-könyvtár gyermekkönyvtárosa tartott gyermekfoglalkozást a *népmesék jelentőségéről, eredetéről, elemeiről, motívumairól* a szabadkai Városi Könyvtárban általános iskolásoknak.

A Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete Nyugdíjas Csoportja:

2002-ben a hónap második szerdáján az **Első Magyar Kenderfonó Rt. Könyvtár**ában, a hónap utolsó szerdáján a **Somogyi-könyvtár**ban tartotta meg a programjait.

Megvalósult rendezvényeik:

Január 9.: *Természetfilmeket vetített Pávó Ferenc* klubvezető.

Január 30.: Megtekintették a **Fekete Ház** helytörténeti kiállítását.

Február 10.: Az Osztrovszky utcai **Nemzetiségi Ház** zenei programján és képkiallításon vettek részt.

Február 13.: A klub vendége volt **Gyimesi Kálmán** operaénekes, akivel **Pávó Ferenc** klubvezető beszélgetett.

Február 20.: Farsangi összejövetel.

Február 27.: **Gondon Mária** természetgyógyász előadása.

Március 13.: **Varga Ferenc** tartott zenei témájú előadást videó vetítéssel egybekötve. Március 21.: Az egyesület szervezésében a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárba látogattak el és délután megnézték a Millenáris parkban az emlékkiállítását.

Március 27.: A Somogyi-könyvtárban egy irodalmi előadást hallgattak meg.

Április 10.: **Kováts Miklós** tanár filmvetítéssel illusztrált előadása a *100 éve született Ilyés Gyuláról*.

Május 8.: **Kukli György** saját készítésű videofilmjeit tekintették meg *környékünk madárvilágáról*.

Május 16.: Az egyesület szervezésében megtekintették **Csongrádon** az új könyvtárat, és megismerkedtek a belváros nevezetességeivel.

Május 29.: **Egészségügyi téma** – beszélgetés a természetgyógyásssal.

Június 12.: Videofilmeket néztek **természettudományos témákban**.

Június 18.: Az egyesület szervezésében megnézték az **Országos Széchényi Könyvtárat**.

Június 26.: A Somogyi-könyvtári **klubfoglalkozáson** társasjátékoztak.

Augusztus 13.: A budapesti látogatásuk alkalmával a telefonos egyeztetés ellenére nem sikerült bejutniuk a Sándor palotába. Helyette a **Budavári Múzeum** kiállításait nézték meg.

Augusztus 23.: Kirándulás az újszegedi Füvészkertbe.

Szeptember 11.: Videofilmeket néztek meg képzőművészeti témában.

Szeptember 25.: A Somogyi-könyvtárban irodalmi előadáson vettek részt.

Október 9.: Videovetítés irodalmi témában.

Október 14 - 17., 21 - 25.: A nyugdíjas csoport tagjai közül 9 fő részt vett a Somogyi-könyvtár által szervezett **Internet tanfolyamon**.

Október 30.: Készülődés a karácsonyi ünnepekre, díszek készítésével.

November 13.: **Régészeti előadás** hangzott el a Szeged környéki ásatásokról.

November 27.: Egészségügyi témában beszélgetés.

December 11.: **Karácsonyi megemlékezést** tartottak, a szegedi Polgármesteri Hivatal támogatása révén.

A Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete pályázatai:

- 2001. évről áthúzódó **Soros** pályázati támogatás **35 000,- Ft**.
- 2001. évben megkapott, de a 2002. évi **Bod Péter** könyvtárhasználati versenyre használható támogatás a **Csongrád Megyei Közoktatási Alapítványtól 30 000,- Ft**.
- 2001-ben kapták meg a **Magyar Országgyűlés Társadalmi Szervezetétől** a **2002. évi működési költségekre** a **90 000,- Ft** – ot.

- A CSMKE Nyugdíjas Csoportja **működési kiadásokra Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatától** kapott **30 000,- Ft** – ot.

2002-ben a **Nemzeti Kulturális Alap-program** pályázati kiírása nem tette lehetővé, hogy megyei hatókörű egyesületek is pályázhassanak. Ezért programtervek megvalósítására a pályázat a **Somogyi-könyvtár** nevében lett benyújtva.

- A kapott támogatás **megyei programokra 400 000,- Ft**.
- **Vajdasági könyvtárosok szakmai rendezvényeire 374 000,- Ft**.

Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtár

Április: **Kokas Károly** osztályvezető a Zágrábi Egyetemi és Nemzeti Könyvtárral közös projekt keretében dolgozott a Bibliotheca Eruditionis adatbázison.

Bakonyi Géza főigazgató – helyettes a firenzei egyetemen könyvtár – informatika órákat tartott.

Május: **Kokas Károly** osztályvezető a Zágrábi Egyetemi és Nemzeti Könyvtárral közös projekt keretében dolgozott a Bibliotheca Eruditionis adatbázison.

Mezey András (Állománygyarapítási osztály) az Osztrák Irodalmi Társaság 2 hetes ösztöndíjával Bécsben volt tanulmányúton.

Május 26-31.: **Bakonyiné Ficzko Ildikó** csoportvezető NAFSA Association of International Educators 54. konferenciáján – San Antonio, Texas - két előadás tartott .

Mezey András (Állománygyarapítási osztály) az Osztrák Irodalmi Társaság 2 hetes ösztöndíjával Bécsben volt tanulmányúton.

Június: **Kokas Károly** osztályvezető a Zágrábi Egyetemi és Nemzeti Könyvtárral közös projekt keretében dolgozott a Bibliotheca Eruditionis adatbázison.

Mader Béla főigazgató, **Szentirmai László** főigazgató-helyettes és **Almás Tiborné** Bécsben a Minerva Kiadóval tárgyalt.

Október: **Bakonyi Géza** főigazgató-helyettes Tallinban az európai Osztott

Katalogizálási Rendszerekről szervezett nemzetközi konferencián vett részt.

Milánóban a SMAU nemzetközi Informatikai kiállításon **Sándor Ákos** könyvtári informatikussal mint kiállítók szerepeltek a Bibliotheca Eruditionis olvasmánytörténeti adatbázissal.

Kiállítás:

Folytatódott a szegedi egyetem egykori professzorainak emléket állító *Évfordulós emléksornok* c. kiállítás sorozat **Klukovitsné Paróczy Katalin** és **Ráczné Mojzes Katalin** főkönyvtárosok rendezésében.

Személyi hírek:

Szeptemberben eltávozott **Kis Kovács Katalin** az Elméleti Fizikai Tanszék könyvtárából.

Varga Diána, a Francia Tanszék könyvtárosa decembertől több hónapos franciaországi teendőket lát el.

Dávid Krisztina 2002. augusztus elsején távozott az Állománygyarapítási Osztályról, helyére **Molnár Szilvia** került, a kölcsönzői csoportból.

2002. október 1-től **Zsivíc Anikó** (Különgyűjtemények Osztály) eltávozott, helyére **Rigó Judit**, a Feldolgozó Osztály munkatársa került.

2002. október 1-től **Lobárné Elbert Tünde** a Kölcsönző csoport új munkatársa.

Képzés, továbbképzés:

Gausz Ildikó 2002. január 18-án irodavezető diplomát szerzett a Louvain-i Katolikus Egyetem könyvtártudományok kiegészítő szakán.

Serédiné Balogh Zsuzsa (Állománygyarapítási Osztály) a JGYTF könyvtár szakán diplomát szerzett, s szeptemberben megkezdte tanulmányait az egyetem könyvtár-informatikus szak levelező tagozatán.

Szegvár

A könyvtárban az igények és hagyományok figyelembe vételével, 30 alkalommal tartottak foglalkozásokat, ren-

dezvényeket. Könyvtárbemutatót, könyvtárhasználati és katalógushasználati foglalkozásokat az igények szerint több alkalommal tartottak iskolai csoportoknak. Nagycsoportos óvodásokat hívtak meg egy játékos foglalkozásra, hogy iskola előtt ismerkedjenek a könyvtárral.

Tanítási szünetekben - téli, tavaszi, nyári szünetben – szabadidős foglalkozások voltak a gyerekeknek. A részt vevő gyerekek különböző figurákat, ékszereket fűztek gyöngyből. A nyári szünetben 8 forduló kérdéssorozatot oldottak meg a leglelkesebb gyerekek. A jutalmazásra augusztus végén, a kiállítással összekötött ünnepi foglalkozáson került sor.

Áprilisban, a költészet napján szavalóverseny volt. A 33 gyerek produkcióját 3 tagú zsűri értékelte,

Augusztus végén kiállítás mutatta be a könyvtárlátogatóknak a nyári szünet alatti foglalkozásokon készített tárgyakat.

December 4.: **Balázs Péter és Lengyel Tibor – Peter & Pan** – zenei foglalkozásán vettek részt a 3. osztályosok. Nagyon jó hangulatot teremtettek vidám dalaikkal, közös énekléssel.

Székkutas

Január 23.: Könyvtári óra – könyvtárhasználati ismeretek.

Február 7., 11.: Könyvtári óra – katalógushasználat.

Február 12.: Könyvtári óra – kézikönyvek használata.

Március 12.: Könyvtári óra – lexikonhasználat.

Április 19.: Könyvtári óra – katalógushasználat.

Június 12.: Könyvtári óra – időszaki kiadványok.

Szeptember 30., október 1.: Videózás. (Mark Twain: Koldus és királyfi)

Október 17.: Könyvtári óra – kézikönyv használata.

December 6.: **Százaz Nagy Tamás** télapó műsora alsó tagozatosoknak.

Szentes

Városi könyvtár Kht.

Január 24.: A magyar kultúra napja alkalmából *Himnusz-történeti* kiállítást állított össze dr. **Nagy Ádám** muzeológus. A kiállítást megnyitotta **Ráfiné Takács Katalin** nyugalmazott tanár.

Február 7.: *A szépség illata: illóolajok alkalmazása a mindennapokban* címmel **Bessenyei Gáborné** és **Lengyelne Bari Mária** előadása.

Február 14.: *Bájolók és bűbajosok a magyar szellem-történetben*. **Dr. Rózsa Gábor** mérnök-muzeológus gondolatait hallgathatták az érdeklődők a Valentin nap alkalmából.

Február 21.: A **Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara** előadása.

Február 27.: *Fiatalkori bűnözés* címmel **Dr. Nikolényi Gábor** ügyész előadása.

Március 7.: *A Gyermekek elleni erőszakról* beszélt **Dr. Herédi Edit**, valamint *A Kossuth-kultusz kialakulása és jelentései a XIX-XX. században* címmel **Pelyach István** történész előadása.

Március 11.: *A XX. századi magyar történelem vitatott kérdéseiről* beszélt **dr. Romics Ignác** akadémikus, egyetemi tanár.

Március 21.: *Francia kulturális est*. Köszöntőt mondott **Szirbik Imre**, Szentes város polgármestere, közreműködtek a **Lajtha László Zeneiskola** tanárai, a **Horváth Mihály Gimnázium** és a **Petőfi Sándor Általános Iskola** tanulói.

Március 22.: A könyvtár vendége volt **Farkasházy Tivadar** és **Magyar Bálint**.

Április 2.: **Zsille Győző** *Halálvágta* című verses kötetének bemutatója és a művész korai grafikáiból rendezett kiállítás megnyitója. A könyvet bemutatta, és a kiállítást megnyitotta **Szilágyi László**.

Április 11.: A költészet napja alkalmából *Életünk az ember kedve* címmel irodalmi est. Vendégek voltak a **Topolyai Auróra Beszédművészeti Stúdió** tagjai, **Vass Borsodi Borbála** ny. tanár vezetésével.

Április 18.: *Előtted a küzdés, előtted a pálya* – **Horváth Zoltán** Ady-estje.

Május 3.: **Hidvégi Péter** fotóművész kiállítása. A kiállítást megnyitotta **Szatmári Imre** fotóművész. Közreműködött **Csák László** zenész.

Május 23.: *Globalizáció – globális környezeti kérdések* – dr. **Rakonczi János** egyetemi docens előadása.

Május 31.: **Józsa Lajos** szobrászművész kamara-kiállítása. A kiállítást megnyitotta **Juhász Márta** városi főépítész.

Június 6.: Ünnepi könyvhét alkalmából a **Hungarovoxx Kiadó** mutatkozott be. A rendezvény vendégei voltak: **Kaiser László**, a kiadó vezetője, **Mezey László** irodalomtörténész, **B. Horváth István** író, **Horváth Réka** előadóművész.

Június 27.: **Dr. Papp Zoltán Bugyi István** *Élete és munkái* című könyvét mutatta be **Dr. Zsoldos Ferenc**.

Október 3.: *A hidegháború évei. A világ kettészakadása, avagy hogyan váltak a háborús szövetségesek világpolitikai ellenfelekké* - **Dr. Marjanucz László** tanszékvezető egyetemi tanár előadása.

Október 7.: Az Informatikai és Könyvtári Szövetség Csongrád Megyei Tagozatának ülésén **G. Szabó Lenke** tartott előadást. Szintén ekkor került sor a *HunTéka* integrált könyvtári rendszer bemutatására, az **MTA SZTAKI** (Bp.) és az **iKron Kft.** (Szeged) munkatársai jóvoltából.

Október 9.: A Csongrád Megyei Helytörténeti Konferencián a *helytörténeti kutatások újabb eredményeiről* volt szó, a *Vajdaságban*.

Október 17.: *Érzelmek – életminőség – agresszió* - **Dr. Gögh Edit** ideggyógyász, pszichiáter főorvos és **Dr. Kiss Mihály** komplementer orvos előadása.

Október 24.: *Emberi jelenlét és testi rituálé* címmel **Spuller Ferenc** festményeinek kiállítása. A kiállítást meg-

nyitotta: **Perjés Gáborné Dózsa Erzsébet**.

November 9.: **Dr. Csiky László** karikatúra szobrainak és **Tónió (Tóth Antal)** karikatúráinak kiállítása. A kiállítást megnyitotta: **Bucsány György** nyugdíjas tanár.

November 26.: *Orosz kulturális est*. Köszöntőt mondott: **Vass Borsodi Borbála**, a topolyai Auróra Beszédművészeti Stúdió vezetője. Közreműködtek a **Lajtha László Zeneiskola** tanárai és a topolyai **Auróra Beszédművészeti Stúdió** tagjai.

November 27.: Városi könyvtártörténeti és könyvtárhasználati vetélkedő középiskolásoknak.

November 28.: *Fórum a kábítószerezés-fogyasztás aktuális kérdéseiről az általános- és középiskolák drogkoordinátorainak, és diák-önkormányzati vezetőiknek*. Előadók voltak: **Garai Sz. Imre**, a KEH elnöke, **Kissné Orosz Katalin** rendőr százados és **Zsolczay István** rendőr őrnagy.

December 2.: *2000 gondolat Szentesnek*. **Dr. Imre Ernő** *Negyedik ötszáz gondolat* című könyvét mutatta be **Bucsány György** nyugdíjas tanár.

December 18.: *Férfidolgo – lány tónusok*. **N. Orbán István** *Férfidolgo* című verses kötetének bemutatója **Piti Katalin** rajzaival. Szintén ezen a napon nyílt kiállítás Piti Katalin festményeiből, melyet **Góg János** író, költő, a Magyar Kultúra lovagja ajánlotta az érdeklődőknek

December 19.: *Érzelmek – életminőség – szeretet (Szeretetről – Boldogságról – Ünnepekről)* - **Dr. Gógh Edit** ideggyógyász, pszichiáter főorvos és **Dr. Kiss Mihály** komplementer orvos előadása.

Pályázatok:

A könyvtár 2002-ben 12 pályázatot nyújtott be.

Ebből 10 pályázaton **1.622.000,- Ft**-ot nyert eszközök, bútorok, dokumentumok beszerzésére és rendezvényekre.

Városi Gyermekkönyvtár

Egész évben összesen 87 foglalkozás volt, 2657 résztvevővel.

Január: ezt a hónapot a kézműves foglalkozások és könyvtárhasználati foglalkozások jellemezték: hajtogatás és gyöngyfüzés.

Január 29.: Filmvetítés.

Februárban is folytathatták a gyerekek a kézműveskedést: gyöngyöt fűzhettek, hajtogathattak, és a papírfűzést gyakorolhatták, a könyvtárhasználati órákon túl.

Február 1.: **Fenyvesi Félix Lajos** író - olvasó találkozója.

Február 4.: E napon több program is volt: Először a mesékről – meseelemekről volt szó, majd könyvtárhasználati óra következett és végül: "szívműves" foglalkozások Valentin-napi szívecskéekkel.

Február 20.: A kuruc korról hallhattak érdekes előadást **Vágvölgyi Zoltán** könyvtáros kollegától.

Március 1.: **Vágvölgyi Zoltán** következő előadásának témája a felvilágosodás volt.

Március 4.: A gyermekfolyóiratokkal ismerkedtek az érdeklődők.

Március 13.: Kézműves foglalkozás: gyöngyfüzés.

Március 14.: Rajzkiállítás - dijkiosztás (Kurca Vidéke Polgári Egyesület).

Március 22.: **Vágvölgyi Zoltán** előadása a reformkorról.

Április 11.: A költészet napja alkalmából a **Buborék Színpad** kedves-bájos előadása volt.

Április 12.: **B. Horváth István** bajai költő *Kicsinek, nagyoknak, még nagyobaknak* című kötetének bemutatása.

Óvodások hete: április 15-22.

A programsorozat helytörténeti vetélkedővel kezdődött, majd előadásokkal folytatódott és szakmai nappal zárult. Meghívott előadók voltak: **Madarász Zoltán** bűvész; **B. Horváth István** budapesti előadómű-

vész; **Déliabáb Bábcsoport** Nagymágocs és a **Buborék Színpad**.

A *szakmai nap* előadásai: **Rózsa Vincéné**: *A mese személyiségfejlesztő hatás*; **Lepahinné Dr. Murai Teréz**: *A gyermeknyelvről, különös tekintettel a korai kétnyelvűségre*; **Puskásné Szűcs Ildikó**: *A mese és a könyvtár szerepe az olvasóvá nevelésben*.

Április 24.: A **Szent György Lovagrend** kiállítás.

Április 24-26.: Kézműves foglalkozás – *Lampionkészítés*. (Szentés Város polgármestere támogatásával!)

Április 29.: Origami kiállítás.

Május 7.: Könyvtár bemutató.

Május 13.: Könyvtári óra - Könyvtárhasználati munkafüzet alapján.

Június 3-7.: *Apróka hét a Madarak jegyében* - a **Klauzál Gábor Általános Iskolával** közösen szervezett programok - könyvtár bemutatók és foglalkozások.

Június 10.: Filmvetítés.

Júliusban és augusztusban a könyvtár leltár miatt zárva volt.

Szeptemberben könyvtárhasználati és kézműves foglalkozások voltak, s elindult a *Csodavilág* programsorozat.

Október 2.: Tájékoztató a könyvtárban. Ismerethordozók. (*Csodavilág* programsorozat)

Október 8.: *Kábítószerek ellenes fórum* **Orosz Katalin** rendőr százados közreműködésével.

Október 10.: **Bodrits István** helytörténész tartott *helyismereti előadást* (*Csodavilág*). E napon kézműveskedhettek is a gyerekek (hajtogatás).

Október 14.: Könyvtári óra.

Október 16.: Kézműves foglalkozás zajlott – gyöngyfűzés és *Az ásványok világáról* tartott előadást **Sprok János**. (*Csodavilág* programsorozat)

Október 17.: Könyvtárhasználat.

Október 21.: Könyvtár bemutató, óvónők továbbképzése, akadályverseny.

Október 24.: Kézműves foglalkozás – hajtogatás.

Október 30.: *Regionális gyermekkönyvtárszakmai nap*.

Október 31.: *Mindennapi hagyományok - szimbólumok – koszorú készítése* **Sós Anna** virágkötővel (*Csodavilág* programsorozat).

November 5-6.: Történelmi vetélkedő (*Csodavilág* programsorozat).

November 6.: Könyvtárhasználat.

November 7.: A könyvtári rendszerek.

November 14.: A nap első felében könyvtárhasználati órán a katalógusról, kézikönyvekről esett szó, majd **Bagyinszky Zoltán Magyar történelmi várak** című előadása hangzott el. (*Csodavilág* programsorozat)

November 19.: Könyvtár bemutató, filmvetítés.

November 23-29.: *Játék a könyvtárban!* - **Tóthné Fábrián Eta** babáival. (*Csodavilág*)

November 27.: *Mindennapi hagyományok* - advent - adventi díszek készítése - **Sós Anna** virágkötővel. (*Csodavilág* programsorozat)

November 29.: *Mindennapi hagyományok* - Szent Miklós napja - mikulás zacskó készítése - **Puskásné Szűcs Ildikó** vezetésével. (*Csodavilág* programsorozat)

December 5.: Kézműves foglalkozás – hajtogatás.

December 6.: A **Buborék Színpad** előadása *Puttony-mesék* címmel.

December 9-14.: *Könyvtárhasználati és Európai Unió vetélkedő*. (*Csodavilág* programsorozat)

December 11.: **Zombori Ottó** *Mit üzennek a csillagok?* című nagyszerű előadása.

December 13.: Luca-napi kavalkád.

December 19.: Könyvtár bemutató, könyvjavító.

Pályázatok:

- NKÖM** *Korszerű könyvtári rendszer, korszerű könyvtári környezet* pályázatán **250 000,-** Ft könyvtári bútorok beszerzésére.
- Az **NKA Könyvtári Szakmai Kollégiumától 200 000,-** Ft könyvtári rendezvényekre. Ebből fedezték a *Csodavilág* programsorozat kiadásait. **280 000,-** Ft a szakma szellemi erőforrásainak mozgósítására: *Regionális gyermekkönyvtáros szakmai nap. 140 000,-* Ft honlapra. **189 000,-** Ft szakmai eszközfejlesztésre, korszerűsítésre (*hangosító berendezés*).
- Csongrád Megyei Közgyűlés Oktatási és Ifjúságpolitikai Bizottsága** Szakmai programok, rendezvények:

Regionális gyermekkönyvtáros szakmai nap **50 000,- Ft**

- ❑ **Szentes Város Önkormányzata Közművelődési Alap Kuratóriuma** Könyvtári rendezvényekre: *Csodavilág* programok **110000,- Ft**
- ❑ **Szentes Város Önkormányzata Intézményfejlesztési Alap Kuratóriuma** Ft *Szakmai eszközfelkészítésre, korszerűsítésre* **100 000,- Ft**.
- ❑ Az érdekeltségnövelő pályázat összege **248 000,- Ft**.
- ❑ 2002-ben a Városi Könyvtár és a Gyermekkönyvtár együtt elnyerte a **Könyvtárpártoló Önkormányzat** 2002. *Különdíját* 150 000 - 150 000,- Ft értékben.

Összesen: 1 717 000,-

Személyi változások:

2002. október 1-től **Bodrits István** helytörténész, lexikográfus, szaktájékoztató kolléga heti 30 órában dolgozik, egészségi állapotára való tekintettel.

Üllés

Február 27.: Könyvtári óra: kézikönyvek.

Június 7.: *A Pál utcai fiúk*: könyvtári óra.

Június 12. –13.: Könyvtári óra – ismerkedés a könyvtárral.

Szeptember 13.: *Egészségügyi fórum* dr. **Csonka Erika** háziorvossal.

Szeptember 20.: *Egészségügyi fórum* dr. **Joó András**sal.

Október 4.: *Természettudományi fórum*. Vendég: dr. **Szatmáry Károly** csillagász.

Október 11.: *Természettudományi fórum*. Az érdeklődők **Gera Pál** előadását hallgathatták meg, *Vadállatok fogságban és vadonban* címmel.

Október 25.: *Mese és valóság* – író-olvasó találkozó **Tóth Bélá**val.

November 7.: *Mese és valóság* – vendég: **Berecz András** énekes, mesemondó.

December 20.: Karácsonyi zenés műsor **Hevesi Imre és együttese** előadásában.

Pályázatok:

Soros Alapítvány – rendezvényekre **100 000,- Ft**.

Zákányszék

2002 augusztusában új helyre költözött a könyvtár! A művelődési ház épületéből a rendezvényházban kialakított tágas helyiségbe került át. Szervezetileg továbbra is a Zákányszéki Általános Művelődési Központ kötelékébe tartozik.

Február 25.: 1. osztályosok ismerkedése a könyvtárral és a mesekönyvekkel.

Április 9.: A **Buborék Színpad** előadása alsó tagozatosoknak *Kalandozás Lyra tündér birodalmában* címmel.

Május 9.: *A természet enciklopédiája* című CD-ROM segítségével feladatok megoldása.

Szeptember 18.. 2. osztályosoknak ismétlés és a mesekönyvek ábécérendbe sorolásának gyakorlása.

Szeptember 19.: 3. osztályosok ismerkedése a *katalógussal*.

Szeptember 23.. Beszélgetés a *szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom* fogalmáról.

Szeptember 25.: 3. osztályosok ismerkedtek *Móra Ferenc életútjával, műveivel*.

Szeptember 26.: **Paraginé Tóth Edina** *Móra Ferenc elbeszéléseit olvasott* fel 4. osztályosoknak.

Október 2.: **Borsod-Abaúj-Zemplén megye népművelői és könyvtárosai** látogattak el a zákányszéki könyvtárba tanulmányútjuk során.

Október 17.: Az 1.b osztály első látogatása a könyvtárban.

November 22.: **Paraginé Tóth Edina** tartott előadást 5. osztályosoknak az okori könyvtárakról.

December: Az év utolsó hónapjában *karácsonyi könyvvásárt* szerveztek.

Tárgyi feltételek változása:

Az új helyen 23 m² - rel bővült a könyvtár alapterülete a korábbi 54 m² - hez képest.

Az állomány tárolására modern polcrendszert készült (kb. 117 fm), valamint az olvasóterembe új olvasóasztal került. (A bútorok összértéke **400 000,- Ft**.)

Függönyök, drapériák vásárlására, dekorációra **30 000,- Ft** – ot költött a könyvtár.

Beszerezték a SZIRÉN – 21 adatbázist.
(224 000,- Ft)

Az év végi pénzmaradványból
minitornyot vásároltak. **(50 000,- Ft)**

Zsombó

Április 9.: A **Buborék Színpad** előadása.

Írások könyvtárainkról

Rövidítések:

Csk	= Csemegi Károly Városi Könyvtár és Információs Központ (Csongrád)
Dbk	= Dél-alföldi Bibliotéka Könyvtár (Szeged)
DM	= Délmagyarország
DV	= Délvilág
Hk	= Németh László Városi Könyvtár (Hódmezővásárhely)
Mik	= Keller Lajos Városi Könyvtár (Mindszent)
Mk	= József Attila Városi Könyvtár (Makó)
Sk	= Somogyi-könyvtár (Szeged)
Szek	= Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára
Szsk	= Városi Könyvtár Kht. (Szentes)

2002.

- 1 Videók a könyvtárban : elsősorban klasszikusokat és művészfilmeket kínál a Somogyi / H. Zs. == DM. – jan. 7., p. 4. : ill.
Szerző: Hollósi Zsolt. – A Sk új, helyben használható szolgáltatásáról. – Ua. DV. – jan. 7., p. 4. : ill.
- 2 Vásárhelyi könyvtárügy == DV. – jan. 7., p. 8. – (Miről írtunk?)
A Csongrád Megyei Hírlap 1962. évi cikke a Hk tevékenységének eredményességéről.
- 3 Szanszkrit mesék == DV. – jan. 9., p. 5. – (Hírek)
Irhás József verseskötetének bemutatója jan. 10-én a Hk-ban.
- 4 Művészfilm is szerepel a kínálatban == Metró. – jan. 11., Szeged városi mell., p. III.
Helyben használhatják a videogyűjteményt a Sk-ban.
- 5 A legolcsóbb nyert : két cég közösen építi fel az egyetemi könyvtárat == DM. – jan. 12., p. 1.
A budapesti Magyar Építő Rt. és a székesfehérvári Baucont Rt. kapta a megbízatást. – Ua. DV. – jan. 12., p. 1.
- 6 Mindszent átfogó temetőkatasztere / Horváth Dezső == DV. – jan. 19., p. 13. : ill.
A Mik helytörténeti gyűjteményében.

- 7 Fényképezőgéppel Krétán : mediterrán hangulatok a makói könyvtárban == DV. – jan. 19., p. 13.
Ratkai János fotókiállítása a Mk-ban.
- 8 Könyvpremier Vásárhelyen == DV. – jan. 21., p. 4. – (Hírek)
Fehér József *Úvegcserepek* c. elbeszéléskötetének bemutatója a Hk-ban, jan. 22-én.
- 9 „Nekem valami mást rendelt az élet” == DV. – jan. 23., p. 4.
Tudósítás a jan. 22-én, a Hk-ban rendezett könyvpremieréről, Fehér József *Úvegcserepek* c. elbeszéléskötetének bemutatójáról.
- 10 Tárlat == DM. – jan. 24., p. 8.
Jan. 24-én nyílik a Szsk-ban a himnusz történeti kiállítás. – Ua. DV. – jan. 24., p. 8.
- 11 Beszélgetés Novák Istvánnal == DV. – jan. 25., p. 5.- (Hírek)
A makói főépítész a Szirbik Miklós Társaság rendezvényén jan. 25-én, a Mk-ban.
- 12 Jövő év végére elkészül az új tanulmányi központ == Metro. – jan. 25., Szeged városi mell., p. III. : ill.
Megkezdődik a Szek építése.
- 13 Kiállítással ünneplik az olvasás évét : júniusig tart a vándorkiállítás [Kép] == Metro. – jan. 25., Szeged városi mell., p. III. : ill.
Fénykép a Sk ritkaságait a főkönyvtárakban bemutató kiállításról.
- 14 Vass Vera tárlata == DM. – jan. 28., p. 4. : ill.
Tudósítás a festőművésznő Sk-ban rendezett kiállításáról.
- 15 Himnusz történet Szentesen == DV. – jan. 29., p. 4. : ill.
Nagy Ádám szegedi muzeológus kiállítása a Szsk-ban.
- 16 Könyvtár épül Szegeden / CsG == Magyar hírlap. – jan. 29., p. 14.
Szerző: Csala Gabriella. – A Szek.
- 17 Az olvasás éve == DV. – jan. 31., p. 5. – (Hírek)
Eredményhirdetés a szentesi gyermekkönyvtárban.
- 18 Makói könyvtár == DV. – jan. 31., p. 10. – (SMS-üzenetek)
Az idősök éve alkalmából mentesültek a beiratkozási díj megfizetése alól a nyugdíjasok.
- 19 India bibliája Szegeden == DM. – febr. 12., p. 5. – (Hírek)
Juhász Csaba vainsava lelkész előadása febr. 12-én a Dbk-ban.
- 20 Horthy Makón == DV. – febr. 12., p. 4. – (Hírek)
Forgó Géza könyvének bemutatója és Halmágyi Pál előadása febr. 13-én a Mk-ban.

- 21 Valentin-nap Szentesen == DV. – febr. 12., p. 5. – (Hírek)
Rózsa Gábor előadása febr. 14-én a Szsk-ban.
- 22 Könyvtári leltár : az általános iskolások vezetnek / Farkas Lászlóné == DorozsMa. – 2.sz. (febr. 15.), p. 5.
A Sk kiskundorozsmai fiókkönyvtárának 2001. évi eredményei.
- 23 Könyvbemutató és kiállítás == DV. – febr. 16., p. 4. – (Hírek)
Grecsó Krisztián *Pletykaanyu* c. könyvének premierje, valamint K. Berényi István festő és Vigh Róbert fafaragó kiállításának megnyitója febr. 18-án a Hk-ban.
- 24 Vakok farsangja a könyvtárban / Lévay Gizella == DM. – febr. 18., p. 5. : ill.
A Sk Hangoskönyvtárában.
- 25 Első nyomda == DM. – febr. 19., p. 4.
Könyvkiállítás nyílik febr. 19-én a Sk Csillag téri fiókkönyvtárában Grün Orbán nyomdájának termékeiből.
- 26 A kultúra lovagja a könyvtárban == DV. – febr. 19., p. 4. – (Hírek)
Kecskés László beszélget Dudás Sándor szobrászművésszel a Csk-ban febr. 21-én.
- 27 Mészáros Makón == DV. – febr. 22., p. 1.
Mészáros Rezső akadémikus a Szirbik Miklós Társaság rendezvényének vendége a Mk-ban febr. 22-én.
- 28 A fény útja == DM. – febr. 26., p. 5. – (Hírek)
Juhász Csaba vaisnava lelkész előadása febr.26-án a Dbk-ban.
- 29 Mészáros Rezső Makón / Sz. I. M. == DV. – febr. 26., p. 5.
Szerző: Szabó Imre. – Tudósítás a Mk febr. 2-i rendezvényéről, amikor a Szirbik Miklós Társaság vendége a Szegedi Tudományegyetem rektora volt. – Részlete: DM. - febr. 26., p. 5. – (Hírek)
- 30 Többen járnak a könyvtárba : újabb Internetezők a csongrádi Csemegiben / Bálint Gyula György == DV. – febr. 28., p. 4. : ill.
Riport a Csk-ból.
- 31 Irodalmi műhely == DV. – márc. 5., p. 4. – (Hírek)
Csongrádi alkotók rendezvénye a Csk-ban márc. 6-án.
- 32 Könyvbemutató Vásárhelyen == DV. – márc. 5., p. 4. (Hírek)
Buda város jogkönyvének premierje a Hk-ban márc. 5-én.

- 33 Ikonok Makón == DV. – márc. 6., p. 4.
Ikonkiállítás nyílik márc. 7-én a Mk-ban.
- 34 Kossuthról Szentesen == DV. – márc. 6., p. 5. – (Hírek)
Pelyach István előadása márc. 7-én a Szsk-ban.
- 35 A Délvilág válaszolt : találkoztunk mindszeinti olvasóinkkal == DV. – márc. 6., p. 5.
Tudósítás a márc. 5-én, a Mik-ban tartott találkozóról.
- 36 Teleházavatató Mindszenten == DV. – márc. 7., p. 5. – (Hírek)
Márc. 8-án, a Mik-ban.
- 37 Épül az egyetemi könyvtár == Népszabadság. – márc. 7., Dél-Alföld mell., p. 31.
A napokban megkezdődött az építkezés.
- 38 Romsics Ignác Szentesen == DV. – márc. 9., p. 4. – (Hírek)
Előadás a Szsk-ban márc. 11-én.
- 39 Karnagy emlékére == DM. – márc. 11., p. 5.
Rozgonyi Éva tart előadást és kiállítást nyílik Kardos Pál születésének 75. évfordulóján a Sk-ban, márc. 12-én.
- 40 Teleházat avattak Mindszenten / T. A. == DV. – márc. 11., p. 1., 5. : ill.
Szerző: Török Anita. – Tudósítás a Mik márc. 8-i rendezvényéről.
- 41 Hódmezővásárhely titkos alagútjai : betyárok leszármazottai a könyvtárban / Farkas Csaba == DM. – márc. 12., p. 1., 5. : ill.
Fórum az állítólagos alagútrendszeréről márc. 11-én a Hk-ban. – Ua. == DV. – márc. 12., p. 1., 5. : ill.
- 42 Indiai tanítás Szegeden == DM. – márc. 12., p. 4.
Kesava dasa vaisnava lelkész előadása márc. 12-én a Dbk-ban.
- 43 Európa a makói könyvtárban / Szabó Imre == DV. – márc. 12., p. 4. : ill.
Európai uniós különgyűjteménnyel gazdagodott a Mk.
- 44 Ügyes kezek == DV. – márc. 12., p. 5. – (Hírek)
Gyermekfoglalkozás a Csk-ban márc. 13-án.
- 45 Új számítógépek == DV. – márc. 13., p. 5. – (Hírek)
Márc. 14-én avatják az új gépeket a Csk-ban. – Vö. 48-49.

- 46 Rendszeravató Csongrádon == DV. – márc. 19., p. 5. – (Hírek)
Márc. 19-én avatják az új számítógépes rendszert a Csk-ban.
- 47 Számítógépes időszámítás Csongrádon / B. Gy. Gy. == DV. – márc. 20., p. 4.
Szerző: Bálint Gyula György. – Tudósítás a számítógépes rendszer március 19-i avatónnepségéről.
- 48 A klinikai halálról == DM. – márc. 21., p. 4. – (Hírek)
Sinkó Edit és Pálfia Istvánné előadása a Dbk-ban márc. 22-én.
- 49 Újságírók estje == DV. – márc. 21. p. 4.
A Makói Polgári Kör klubestje újságírók részvételével a Mk-ban márc. 21-én.
- 50 A francia kultúra estje == DV. – márc. 21., p. 16. – (Hírek)
Márc. 21-én a Szsk-ban.
- 51 Kiállítások a fiókkönyvtárakban == DM. – márc. 22., p. 4. – (Hírek)
Könyvtörténeti kiállítások a Sk hat fiókkönyvtárában.
- 52 Kettős könyvbemutató == DV. – márc. 22., p. 4. – (Hírek)
A Németh László-émlékkönyv és Imre László Műfajttörténet és/vagy komparatiztika c. kötetének bemutatója márc. 22-én a Hk-ban.
- 53 Félezer cölöpre alapoznak : az egyetem és a város közös beruházása 2004. május végére készül el / Hegedűs Szabolcs == DM. – márc. 25., p. 1., 3. : ill.
Címváltozat az 1. oldalon: Épülhet a könyvtár. – Tudósítás a Szek új épületének alapkövetéséről.
- 54 Festőművész a könyvtárban == DM. – márc. 26., p. 4. – (Hírek)
Hemmert János a Sk Csillag téri fiókkönyvtárának vendége márc. 26-án.
- 55 Indiai szellem == DM. – márc. 26., p. 5. – (Hírek)
Juhász Csaba vaisnava lelkész előadása a Dbk-ban.
- 56 Kettős könyvbemutató / B. K. A. == DV. – márc. 26., p. 5. : ill.
Szerző: Korom András. – Tudósítás a *Németh László-émlékkönyv* és *Imre László Műfajttörténet és/vagy komparatiztika* c. kötetének márc. 22-i Hk-beli bemutatójáról.
- 57 Előhúsvét a gyermekkönyvtárban == DV. – márc. 27., p. 4. – (Hírek)
Márc. 28-29-én a Csk-ban.
- 58 Maroslelei est Vásárhelyen == DV. – márc. 27., p. 4. – (Hírek)
Márc. 27-én, a Hk-ban.

- 59 Irodalom kontra közélet? == DV. – márc. 27., p. 4. – (Hírek)
Közéleti személyiségek beszélgetése márc. 28-én a Hk-ban.
- 60 Kiállítás == DM. – márc. 29., p. 4.
Szökefalvi-Nagy Erzsébet előadása és könyvkiállítás a Sk északvárosi fiókkönyvtárban.
- 61 Zsille Győző tárlata == DV. – márc. 30., p. 6. – (Hírek)
Grafikai kiállítás nyílik és a művész *Halálvágta* c. verseskötetének bemutatója ápr. 2-án a Szsk-ban.
- 62 Szegedi kiállítás régi könyvekből == Népszabadság. – márc. 30., p. 5. : ill.
– (Röviden)
A Sk északvárosi fiókkönyvtárban.
- 63 Népszerű az Internet : a makói könyvtár korszerűsít és tanfolyamot indít kezdőknek, haladóknak / Sz. I. M. == DV. – ápr. 2., p. 6., : ill.
Szerző: Szabó Imre. – Számítógépes fejlesztés a Mk-ban.
- 64 A mexikói nagykövet Szegeden : kétszáz kötetes adomány Makay Gábor könyvtárából == DM. – ápr. 3., p. 3. : ill.
A Mexikóba emigrált jogász könyvtárának egy részét a Szek-nak adományozta José Luis Martínez H. nagykövet. – Ua. DV. – ápr. 3., p. 3. : ill.
- 65 Az írás művészete új irányt keres / Szalontai Attila == DV. – ápr. 3., p. 5.
– (Hírek)
Tudósítás a Hk-ban márc. 28-án az irodalom és közélet viszonyáról rendezett beszélgetésről.
- 66 Irodalmi műhely == DV. – ápr. 3., p. 5. – (Hírek)
Az alkotók találkozója ápr. 3-án a Csk-ban.
- 67 Artus-est Vásárhelyen == DM. – ápr. 8., p. 6.
Az Artus Duó irodalmi estje ápr. 9-én a Hk-ban.
- 68 Maroslelei értékek Vásárhelyen / B. K. A. == DV. – ápr. 10., p. 5.
Szerző: Korom András. – Tudósítás Maroslele Hk-beli bemutatkozásáról.
- 69 Igaz-grafikák == DV. – ápr. 10., p. 5. – (Hírek)
Igaz Lajos kiállítása nyílik ápr. 10-én a Mk-ban.
- 70 Topolyaiak Szentesen == DV. – ápr. 10., p. 4.
József Attila-est a topolyai Kodály Zoltán Művelődési Központ Auróra Beszédművészeti Stúdiója előadásában a Szsk-ban ápr. 11-én.
- 71 Irodalmi est Makón == DV. – ápr. 11., p. 4. – (Hírek)
B. Horváth István előadóművész műsora ápr. 11-én a Mk-ban.

- 72 Kincsek vándorlása : ritkaságokat mutat be a Somogyi Könyvtár / Sz. L. == Népszabadság. – ápr. 11., Dél-Alföld mell. p. 36. : ill.
Szerző: Szakács László. – Vándorkiállítás a Sk hat fiókkönyvtárában.
- 73 A könyvtár egy nagylelkű kanonok adománya == Metro. – ápr. 12., Szeged városi mell., p. II. : ill.
A Sk története.
- 74 A költészet napján : Lévai Mária dalestje a könyvtárban / F. Cs. == DV. – ápr. 13., p. 4.
Szerző: Farkas Csaba. – Tudósítás a Hk ápr. 11-i rendezvényéről.
- 75 Védikus kultúra == DM. – ápr. 17., p. 4. – (Hírek)
Bakos Attila előadása ápr. 17-én a Dbk-ban.
- 76 A könyvtár biztosan felépülhet : a konferencia-központ pénze elvileg megvan, de továbbra sem tudni, hogy hol / Sulyok Erzsébet == DM. – ápr. 18., p. 1., 6. : ill.
A Szek története és az építkezés. – Ua. DV. – ápr. 18., p. 1., 6. : ill.
- 77 Ady-est Szentesen == DV. – ápr. 18., p. 5. – (Hírek)
Horváth Zoltán előadástje ápr. 18-án a Szsk-ban.
- 78 Halálközeli élmények == DV. – ápr. 19., p. 8.
Fodor Erzsébet előadása ápr. 19-én a Dbk-ban.
- 79 Óvodások hete : a szentesi gyermekkönyvtárban == DV. – ápr. 20., p. 4.
Szendéné Winkler Veronika és Lepahiné Murai Teréz előadása ápr. 22-én.
- 80 Versíró verseny Lelén == DV. – ápr. 20., p. 5. – (Hírek)
A Tavaszköszöntő c. irodalmi pályázat eredményhirdetése a maroslelei könyvtárban általános iskolásoknak.
- 81 Kettős kiállítás Vásárhelyen : a természetelvű ábrázolás jegyében / F. Cs. == DV. – ápr. 24., p. 4. : ill.
Szerző: Farkas Csaba. – Tudósítás Halasiné Duzs Julianna és Kovácsné Horváth Katalin képzőművészeti kiállításának Hk-beli megnyitójáról.
- 82 Szolnoki képek Szentesen == DV. – máj. 3., p. 5. – (Hírek)
Hídvégi Péter kiállítása.
- 83 Könyvbemutató == DV. – máj. 9., p. 5. – (Hírek)
Őt költővel, íróval találkozhat a közönség máj. 9-én a Hk-ban.
- 84 Grün Orbán üzenete == DorozsMa. – 34. sz. (máj. 10.), p. 9. : ill.

Szőkefalvi-Nagy Erzsébet nyomdatörténeti előadása a Sk kiskundorozsmai fiókkönyvtárban.

- 85 Könyvtári koncert == DM. – máj. 14., p. 5.
Beethoven-emlékkoncert máj. 15-én a Sk-ban.
- 86 Könyvbemutató Vásárhelyen == DV. – máj. 14., p. 4. – (Hírek)
Oláh-István László szociográfiai köteteinek bemutatója a Hk-ban, máj. 15-én.
- 87 Dulity Tibor kiállítása == DV. – máj. 14., p. 4. – (Hírek)
Megnyitója máj. 14-én a Csk-ban.
- 88 Grafikai kiállítás == DM. – máj. 17., p. 4. – (Hírek)
Tóth Rózsa kiállítása nyílik meg máj. 17-én a Sk-ban.
- 89 Informatikai előadás == DV. – máj. 18., p. 4. – (Hírek)
Hajdú Ervin előadása a Hk-ban máj. 22-én.
- 90 Meseklub Csongrádon == DV. – máj. 22., p. 7. – (Hírek)
Máj. 22-én a Csk gyermekkönyvtárban
- 91 A Somogyi művészi illusztrációi == DM. – máj. 23., p. 4.
Művészeti illusztrációk a XVIII-XIX. századból címmel nyílik kiállítás máj. 24-én a Sk tápai fiókkönyvtárban.
- 92 Polgári esték '56-ról == DV. – máj. 29., p. 4.
Balázs-Piri László, Csorba István, Farkas Ferenc előadása a Hk-ban máj. 31-én.
- 93 Amikor összekapaszkodnak a látó kezek / Sulyok Erzsébet == DM. – jún. 1., Napos oldal mell., p. I. : ill.
A Sk Hangos könyvtárban működő vakok klubjáról.
- 94 A családi könyvtaré a jövő? / Szögi Andrea == DV. – jún. 4., p. 4.
Soós Csilla mb. igazgató a Hk-ról.
- 95 Történelmi est Vásárhelyen == DV. – jún. 4., p. 4. – (Hírek)
Nagy Kálmán előadása jún. 4-én a Hk-ban.
- 96 Könyvbemutató : a Németh László-könyvtárban == DV.- jún. 5., p. 5.
Fehér József *Fogócska* c. gyermekvers-kötetének bemutatója jún. 6-án a Hk-ban, s ugyanez-kor nyílik meg Hajdu Andrea grafikai tárlata is.
- 97 Ötvenöt magyar népmese – Csongrádon == DM. – jún. 6., p. 4.
Könyvheti rendezvények a Csk-ban jún. 6-8-án.

- 98 Védikus kultúra == DM. – jún. 6., p. 5. – (Hírek)
Bakos Attila előadása jún. 6-án a Dbk-ban.
- 99 Könyvheti műsor == DV. – jún. 6., p. 5. – (Hírek)
A Hungavox Kiadó bemutatkozása jún. 6-án a Szsk-ban.
- 100 Humor és irodalom == DV. – jún. 8., p. 5. – (Hírek)
Bodajky-Nagy István írói estje jún. 8-án a Csk-ban.
- 101 Meglepték a gyermekek a költőt : Fehér József könyvbemutatója Vásárhe-
lyen / P. M. == DV. – jún. 10., p. 4. : ill.
Szerző: Pál Marianna. - R riport a *Fogócska* c. gyermekverskötet jún. 6-i Hk-beli bemutatójá-
ról.
- 102 Téma – oxigén == DM. – jún. 12., p. 7.
Juhász Péter egészségügyi előadása a Dbk-ban jún. 12-én. – Ua. DV. – jún. 12., p. 7.
- 103 Grezsa Ferenc még ma is köztünk él : a nagyszerű tudósra emlékeztek /
Sz. A. I. == DV. – jún. 12., p. 4. : ill.
Szerző: Szalontai Attila Imre. – Tudósítás a jún. 11-én a Hk-ban rendezett emlékestről.
- 104 Irodalmi est == DV. – jún. 12., p. 5. – (Hírek)
Temesi Ferenc és Veszelka Attila jún. 13-án a Mk-ban.
- 105 Életrajzi lexikon == DV. – jún. 12., p. 5.
Hódmezővásárhely életrajzi lexikonának bemutatója a Hk-ban jún. 13-án.
- 106 Tóth Béla a Somogyiban == DM. – jún. 13., p. 5. – (Hírek)
A Kutyák, birkák, szamarak c. kötetének bemutatója jún. 13-án.
- 107 Csongrádi könyv a város híres szülöttéről == Népszabadság. – jún. 13.,
Dél-Alföld mell. p. 33.
Pintér Lajos Katona Imréről szóló *Ötvenöt magyar népmese* c. könyvének bemutatója volt a
Csk-ban jún. 6-án.
- 108 Könyvpremier a Somogyi-könyvtárban == DM. – jún. 18., p. 5. – (Hírek)
Sövényháziné Sándor Judit *Ember lenni mindig, minden körülményben* c. kötetének bema-
tatója jún. 18-án.
- 109 Védikus próféciák == DM. – jún. 18., p. 5. – (Hírek)
Juhász Csaba előadása jún. 18-án a Dbk-ban.
- 110 Izlandról a Somogyi-könyvtárban == DM. – jún. 19., p. 5. – (Hírek)
S. László Katalin útikönyvének bemutatója jún. 20-án.

- 111 Régi térképek, metszetek == DM. – jún. 19., p. 5. – (Hírek)
Kiállítás és Szőkefalvi-Nagy Erzsébet előadása a Sk rókusai fiókkönyvtárban jún. 19-én.
- 112 A Somogyi-könyvtár kincsei == DM. – jún. 20., p. 5. – (Hírek)
Kiállítások a központi épületben és a rókusai fiókkönyvtárban.
- 113 Kevés jut könyvre : leltár a mártélyi könyvtárban / P. M. == DV. – jún. 21., p. 4.
Szerző: Pál Marianna
- 114 Könyvbemutató == DV. – jún. 22., p. 4. – (Hírek)
Lehoczky Pál *Utolsó fellebbezés* c. könyvének bemutatója jún. 24-én, a Hk-ban.
- 115 Megyei könyvtáros-találkozó == DV. – jún. 26., p. 4.
Előzetes a jún. 27-i Hódmezővásárhelyen rendezett 30. megyei könyvtáros-találkozóról.
- 116 Bugyi István élete == DV. – jún. 26., p. 4. – (Hírek)
Papp Zoltán kötetének bemutatója jún. 27-én a Szsk-ba.
- 117 Közvetítő szerepben a könyvtárak / Sz. A. K. == DM. – jún. 28., p. 4.
Szerző: Szögi Andrea. – Tudósítás a jún. 27-i Hódmezővásárhelyen rendezett 30. megyei könyvtáros-találkozóról. – Ua. DV. – jún. 28., p. 4. – Címváltozat: Közvetítő könyvtárak.
- 118 Hit és tudomány egy nevezőn : Szentí Tibor kötete Vásárhelyen / F. Cs. == DV. – jún. 29., p. 6.
Szerző. Farkas Csaba. – *Az Istenhez közelítve* c. kötet Hk-beli jún. 18-i bemutatójáról.
- 119 Olvasókörök és pulykaólak : könyvbemutató Vásárhelyen / Korom András == DV. – jún. 29., p. 6.
Tudósítás Hajdu Géza *Az olvasókörök városa* c. kötetének Hk-beli jún. 20-i bemutatójáról.
- 120 Hátrányos helyzetűek a szegedi Somogyi-könyvtárban / Molnár Mária és Palánkainé Sebők Zsuzsanna anyagának felhasználásával készítette Gyuris György == Könyv, könyvtár, könyvtáros. – 6. sz. (jún.), p. 5-7.
- 121 CD-ROM-bemutató Csongrádon == DV. – júl. 8., p. 4. – (Hírek)
Gyermekfoglalkozás a Csk-ban júl. 8-án.
- 122 Samsara a könyvtárban == DM. – júl., 15., p. 4. – (Hírek)
Isvara Krisna előadása júl. 16-án a Dbk-ban. – Ua. DV. – júl. 15., p. 4. – (Hírek)
- 123 Könyvtár nyári nyitva tartása == DV. – júl. 15., p. 5.
Mártélyon.

- 124 Ezer nyelvű Biblia == DM. – júl. 17., p. 4. – (Hírek)
Júl. 18-án nyílik meg a Sk-ban a könyvritkaságok kiállítása.
- 125 Biblia-ritkaságok a Somogyiban : kínai, hindi, eszperantó és ó-jávai nyelvű kötetek is láthatók / H. Zs. == DM. – júl. 19., p. 4. : ill.
Szerző: Hollósi Zsolt.
- 126 Dorozsmai napok, 2002. Könyvek napja / Fekete Ilona == DorozsMa. – 36. sz. (júl. 19.), p. 5.
Jún. 27-én nyílt meg a Sk dorozsmai fiókkönyvtárában a magángyűjtemények régi könyveinek kiállítása.
- 127 Ritka bibliákat mutat be a könyvtár == Metro. Délkelet-Magyarország. – júl. 22., p. 5.
Kiállítás a Sk-ban.
- 128 Bibliai csodák a Somogyiban / T. L. == Szegedi szépírás. – 7. sz. (júl.), p. 5.
Szerző: Tandi Lajos. – A Sk *Ezer nyelvű Biblia* c. kiállításáról.
- 129 Szünidőben kevés gyerek olvas könyvet / Szabó Imre == DV. – aug. 6., p. 5.
Riport a Mk gyermekkönyvtáráról.
- 130 Kevés pénz könyvre / N. A. == Szentesi élet. – 32.sz.(aug. 16.), p. 4. : ill.
Szerző: Nánási Attila. – Interjú G. Szabó Lenkével.
- 131 Marosvidék == DV. – aug. 17., p. 5. – (Hírek)
A folyóirat új számának bemutatója a Mk-ban aug. 17-én.
- 132 Sorsok / Tanács István == Népszabadság. – aug. 21., p. 3.
A Szek építéséről.
- 133 Koncert Csongrádon == DV. – aug. 22., p. 4. – (Hírek)
A Naplegenda Társulás hanglemez-bemutatója aug. 22-én a Csk-ban.
- 134 Emléktábla-avató == DV. – aug. 22., p. 5. – (Hírek)
Aug. 23-án, Marton Istvánné emlékére, a Mík-ban.
- 135 Emléktáblát avattak : Marton Istvánnéra emlékeztek Mindszenten == DV. – aug. 24., p. 4.
Lantos Györgyi alkotását aug. 23-án avatták föl a városi könyvtárban.

- 136 Pocsai Sándor erdélyi természetfotói == DM. – szept. 2., p. 4.
A Sk északvárosi és rókusi fiókkönyvtárban.
- 137 Demográfiai előadás Vásárhelyen == DV. – szept. 2., p. 5. – (Hírek)
Kováts Zoltán előadása szept. 3-án a Hk-ban.
- 138 Belvíz után felújították : tizenkétfőtöltötték a könyvtárra Maroslelén
/ SZ. I. M. == DV. – szept. 21., p. 6. : ill.
Szerző: Szabó Imre.
- 139 Zene a csongrádi könyvtárban == DV. – szept. 25., p. 5. – (Hírek)
Szept. 25-én a Kentucky Pub – Lix Bluegrass zenekar lép föl.
- 140 Húszforintos könyvek Hódmezővásárhelyen / F. Cs. == DV. – szept. 27.,
p. 6. : ill.
Szerző: Farkas Csaba. – Állományból kivont könyvek vására Hk-ban.
- 141 Csend, zaj és muzsika : a zenének meghatározó szerepe van az érzelmi
nevelésben / Szögi Andrea == DV. – okt. 2., p. 4. : ill.
Az óvodások hónapjának nyitó rendezvénye okt. 1-jén a Hk-ban.
- 142 Zárva lesz a könyvtár == DV. – okt. 2., p. 4. – (Hírek)
Okt. 4-én, a Hk.
- 143 Könyvtár csomagmegőrzővel : Szegeden a város és a régió intellektuális
műhelye és központja épül / Ötvös Zoltán == Népszabadság. – okt. 2., p.
23. : ill.
A Szek építkezéséről
- 144 Maroslelei könyvbemutató == DV. – okt. 3., p. 4. – (Hírek)
Fehér József *Üzenet* c. verseskötetének bemutatója a könyvtárban okt. 4-én.
- 145 Vásárhelyi kiállítás == DV. – okt. 7., p. 4. – (Hírek)
Máji Etelka alkotásaiból nyílik okt. 7-én, a Hk-ban.
- 146 A szkíták nyelve == DV. – okt. 7., p. 4. – (Hírek)
Dudás Rudolf előadása a Hk-ban okt. 8-án.
- 147 Szegedi művészek a könyvtárban == DM. – okt. 8., p. 4.
Kép-könyvtár, könyvtár-kép címmel előadás- és kiállításorozat a Sk fiókkönyvtáraiban.

- 148 Januártól új igazgató irányítja a könyvtárat [sic!] == Metro. Délkelet-Magyarország. – okt. 8., p. 5.
Szőkefalvi-Nagy Erzsébet vezeti – helyesen – dec. 1-jétől a Sk-at.
- 149 Helytörténetről a szentesi könyvtárban == DV. – okt. 9., p. 4.
Konferencia *A helytörténeti kutatások eredményei a Vajdaságban* címmel okt. 9-én.
- 150 Ügyes kezek délutánja == DV. – okt. 9., p. 5. – (Hírek)
Gyermekfoglalkozás a Csk-ban okt. 9-én.
- 151 A könyvtár a tudományegyetem szíve : egyszerre ezerkétszáz hallgatót is kiszolgálhat majd az Ady téri épület / Sulyok Erzsébet == DM. – okt. 12., p. 8. : ill.
A Szek készülő új épületéről.
- 152 Sztravinszkij-émlékest a Somogyiban == DM. – okt. 16., p. 4. – (Hírek)
Okt. 16-án a Sk-ban.
- 153 A halál közeli állapotról == DM. – okt. 18., p. 4. – (Hírek)
Krizsán Margit előadása okt. 18-án a Dbk-ban.
- 154 Kétarcú a Csemegi-könyvtár : információs központ és szellemi műhely / K. Zs. == DV. – okt. 18., p. 4.
A Csk-ról.
- 155 Helytörténeti gyűjtemény == DV. – okt. 18., p. 4. – (Hírek)
A maroslelei könyvtár kezelésében.
- 156 Sipka Sándorra emlékeznek holnap == DV. – okt. 24., p. 6.
A Hk-ban.
- 157 Crnjanski-émlékezés Csongrádon: dombormű- és állandó kiállítás a könyvtárban == DV. – okt. 25., p. 4.
Miloš Crnjanski halála 25. évfordulóján, okt. 26-án.
- 158 A Kerek istenfája – Algyőről indul : megyei néprajzi vetélkedő == DV. – okt. 25., p. 6.
Az Algyői Könyvtár és Tájézház szervezésében.
- 159 Agrártörténeti kiállítás == DM. – okt. 26., p. 3.
A Tárkány-Szűcs család gazdasági iratainak kiállítása a Hk-ban, okt. 28-tól. – Ua. DV. – okt. 26., p. 3.

- 160 A tanárlegendára emlékeztek Vásárhelyen / Korom András == DV. – okt. 28., p. 6.
Tudósítás a Hk okt. 25-i Sipka Sándor-rendezvényéről.
- 161 A szülőváros számon tartja : Crnjanskira emlékeztek Csongrádon / B. Gy. Gy. == DV. – okt. 28., p. 7.
Szerző: Bálint Gyula György. – Tudományos ülés és emlékkiállítás a szerb író halálának 25. évfordulóján, okt. 26-án, a Csk-ban.
- 162 A feng shuiról Makón == DV. – okt. 29., p. 5. – (Hírek)
Kenéz Tünde előadása okt. 29-én a Mk-ban.
- 163 *Üzenet* a vásárhelyi könyvtárban == DV. – nov. 4., p. 5.
Fehér József verseskötetének bemutatója nov. 7-én.
- 164 Ismerjük meg hazánkat! == DV. – nov. 4., p. 5. – (Hírek)
Somorjai Ferenc előadása a Mk-ban nov. 5-én.
- 165 Klubfoglalkozás a Csemegi-könyvtárban == DV. – nov. 5., p. 4. – (Hírek)
A hagyományörző klub foglalkozása a Csk gyermekkönyvtárában nov. 6-án.
- 166 Ikonkiállítás Lelén == DV. – nov. 5., p. 5. – (Hírek)
Kiállítás nyílik nov. 5-én a maroslelei könyvtárban.
- 167 Könyvtári hangverseny : három fiatal muzsikuss fellépése == DV. – nov. 6., p. 4.
Antal Mónika, Tóth Péter és Váradi István koncertje a Csk-ban nov. 7-én.
- 168 Tonió Csíkyvel == DV. – nov. 6., p. 4.
Tonió (Tóth Antal) karikaturista és Csíky László szobrász közös kiállítása nyílik nov. 9-én a Szsk-ban.
- 169 A British Council a Somogyiban == DM. – nov. 6., p. 4.
Az angol nyelvi forrásgyűjtemény megnyitása nov. 7-én.
- 170 Öltöztethető babák a könyvtárban : leendő olvasóit csábítja a vásárhelyi könyvtár / Sz. A. K. == DV. – nov. 7., p. t. : ill.
Szerző: Szőgi Andrea. – Óvodások a Hk-ban.
- 171 Új gyűjteményt avat a könyvtár == Metro. Délkelet-Magyarország. – nov. 7., p. 8.
A British Council angol nyelvi forrásgyűjteménye nyílik a Sk-ban nov. 7-én.

- 172 Fiókkönyvtár a garázsban : az M betű fölött szokott beázni a mennyezet / Szemes Molnár Balázs == Népszabadság. – nov. 7., Dél-Alföld mell., p. 29.
A Sk tarjáni fiókkönyvtáráról.
- 173 Alföldi városokról a könyvtárban == DV. – nov. 8. p. 5.
Blazovich László *Városok az Alföldön, a XIV-XVI. században* c. könyvének bemutatója a Hk-ban, nov. 12-én.
- 174 Zenés est Csongrádon : hallgatók nagy sikerű fellépése / B. Gy. Gy. == DV. – nov. 9., p. 4.
Szerző: Bálint Gyula György. – Tudósítás Antal Mónika, Tóth Péter és Váradi István Csk-ban rendezett hangversenyéről.
- 175 A könyvek könyvéről Szentesen [sic!] == DV. – nov. 9., p. 5. – (Hírek)
Reisinger János előadása Jób könyvéről a – helyesen – Mk-ban, nov. 11-én.
- 176 A teremtés elve == DM. – nov. 11., p. 5. – (Hírek)
Gauranga dasa előadása nov. 11-én a Dbk-ban.
- 177 Sértődés, nevetés a politikusok részéről : görbe tükör a szentesi könyvtárban / Balázi Irén == DV. – nov. 11., p. 6. : ill.
Tudósítás Tonió (Tóth Antal) karikatúra- és Csiky László szobor-kiállításáról.
- 178 Könyvtári teleház == DM. – nov. 13., p. 5.
Teleházavató a Dbk-ban.
- 179 Somogyi-könyvtárról a Kávéházban == DM. – nov. 14., p. 5. – (Hírek)
Tóth Béla előadása *Palotaépítés* címmel nov. 14-én, a Millenniumi Kávéházban.
- 180 A városfejlődés motorjai : borkóstolós könyv-bemutató Vásárhelyen / Korom András == DV. – nov. 14., p. 4. : ill.
Tudósítás Blazovich László *Városok az Alföldön a XIV-XVI. században* c. könyvének Hk-beli bemutatójáról.
- 181 Könyvbemutató == DV. – nov. 18., p. 5. – (Hírek)
Kisvárdai Antalné Fábián Erika és Kisvárdai Antal *Dombóvár természeti kincsei* c. könyvének bemutatója nov. 18-án, a Csk-ban.
- 182 Szeged építészetéről a Somogyiban == DM. – nov. 19., p. 4. – (Hírek)
Novák István előadása nov. 19-én a Sk-ban.
- 183 Rerrich Bélára emlékeznek == DM. – nov. 19., p. 4.
Más rendezvények mellett a 70 éve elhunyt építészről nyílik kamarakiállítás nov. 19-én, a Sk-ban.

- 184 A könyvtári szolgáltatás ötven éve == DM. – nov. 19., p. 4.
Emlékezés a Sk-ban nov. 21-én.
- 185 A könyvtárak ötven évére emlékeztek == Metro. Délkelet-Magyarország.
– nov. 21., p. 6.
Emlékezés a Sk-ban nov. 21-én.
- 186 Könyvtárban a rákról == DM. – nov. 22., p. 5.
Kopornyik Zita előadása nov. 22-én a Dbk-ban.
- 187 Kisvárdaiék újra itthon / B. Gy. Gy. == DV. – nov. 25., p. 4.
Szerző: Bálint Gyula György. – Tudósítás Kisvárdai Antalné Fábián Erika és Kisvárdai Antal könyvének Csk-beli bemutatójáról.
- 188 A réz arcai == DV. – nov. 25., p. 5. – (Hírek)
Molnárné Bárdi Anna és Bárdi Istvánné domborműveiből és Deli Zoltánné Szabó Éva tűz-zománcaiból nyílik kiállítás nov. 25-én a Mk-ban.
- 189 Orosz est Szentesen == DV. – nov. 26., p. 5. – (Hírek)
Kulturális est nov. 26-án a Szsk-ban.
- 190 Kligről a könyvtárban == DM. – nov. 27., p. 5. – (Hírek)
Tandí Lajos előadása Kligl Sándorról nov. 27-én a Sk Csillag téri fiókkönyvtárban.
- 191 Gályapadból laboratórium : Németh Lászlóról – a Németh László Könyvtárban / F. Cs. == DM. – nov. 29., p. 9. : ill.
Szerző: Farkas Csaba. – Ua. DV. – nov. 29., p. 9. : ill. – Tudósítás Németh László *Magam helyett* c. kötetének és a *Németh László univerzuma* c. CD-ROM bemutatójáról.
- 192 Szentesi könyvbemutató == DV. – nov. 30., p. 4. – (Hírek)
Imre László *Negyedik 500 gondolat* c. könyvének bemutatója dec. 2-án a Szsk-ban.
- 193 Előadás Görgeyről == DV. – nov. 30., p. 4.
Pintér István előadása Görgey Artúr 1849. évi téli tevékenységéről dec. 3-án, a Hk-ban.
- 194 Gyermekkönyvhét Felgyőn == DV. – dec. 2., p. 4.
A községi könyvtár rendezésében
- 195 Kerámiák Maroslelén == DV. – Makó és vidéke kiad. – dec. 3., p. 4. – (Hírek)
Erős Hajna Kata kiállítása a könyvtárban.
- 196 Csongrádi műhely == DV. – dec. 4., p. 5.
A Csongrádi Irodalmi Műhely nyilvános összefüggése dec. 5-én a Csk-ban.

- 197 Könyvek, CD-k, térképek az ajtónál / Sz. I. M. == DV. – dec. 4., p. 4. : ill.
Szerző: Szabó Imre. – Bővült a Mk európai uniós különytíjteménye.
- 198 Gyermekkönyvek Vásárhelyen == DV. – Vásárhely és vidéke kiad. – dec. 4., p. 4. – (Hírek)
Simai Mihály *Tündérrakácsolny és Virágos kedvemért* c. köteteinek bemutatója jan. 5-én a Hk gyermekkönyvtárában.
- 199 Görgey szerepe : a tankönyvekben még mindig árulónak nevezik / B. K. A. == DM. – dec. 9., p. 8.
Szerző: Bakos András. – Pintér István történész tartott előadást Görgey Artúr 1849-es téli tevékenységéről a Hk-ban.
- 200 A tévábemondónők és a sárkány : gyermekversek, mesék Vásárhelyen / F. Cs. == DV. – dec. 10., p. 4.
Szerző: Farkas Csaba. – Tudósítás Simai Mihály *Tündérrakácsolny és Virágos kedvemért* c. köteteinek Hk gyermekkönyvtárbeli bemutatójáról.
- 201 Feng shui Makón == DV. – dec. 10., p. 5. – (Hírek)
Kenéz Tünde előadása dec. 10-én a Mk-ban.
- 202 Torn yok és kupolák == DV. – dec. 10., p. 5. – (Hírek)
Karsai Ildikó naptárainak bemutatója dec. 11-én a Mk-ban.
- 203 Dombóvári könyves csongrádiak / B. Gy. Gy. == DV. – dec. 10., Csongrád és térsége mell., p. II. : ill.
Szerző: Bálint Gyula György. – Kisvárdai Antal és felesége Fábian Erika közös könyvének bemutatója a Csk-ban.
- 204 Háromkirályok a könyvtárban : ügyesen rajzoltak a szentesi katolikus iskola diákjai == DV. – Csongrád Szentes és vidéke kiad. – dec. 12., p. 4. : ill.
Kiállítás a Szsk gyermekkönyvtárában
- 205 Türelemre szoktat a gyöngyfűzés : ünnepi készülődés a Németh László könyvtárban [sic!] / Sz. A. K. == DV. – dec. 13., p. 4. : ill.
Szerző: Szögi Andrea. – Riport a Hk gyermekkönyvtárából.
- 206 És ki az a Pál? == DV. – dec. 16., p. 5.
Debreczeni Tibor monodrámájának szerző általi előadása dec. 17-én a Csk-ban.
- 207 Akit egyszerre vonz és eltaszít Vásárhely / SZ. A. I. == DV. – dec. 16., p. 6. : ill.
Szerző: Szalontai Attila. – Riport Kőszegfalvi Ferencről, a Hk ny. helytörténéséről.

- 208 Könyvbemutató == DV. – dec. 17., p. 5. – (Hírek)
N. Orbán István *Férfidolgo* c. verseskötetének bemutatója és Piti Katalin festményeinek kiállítására a Szsk-ban.
- 209 Játsszóház == DV. – Makó és vidéke kiad. – dec. 17., p. 4.- (Hírek)
Karácsonyi játsszóház a Mk-ban
- 210 Szereteről Szentesen == DV. – dec. 18., p. 4.
Gógh Edit és Kiss Mihály orvosok előadása a Szsk-ban.
- 211 Kiállítás Mindszerten == DV. – dec. 19., p. 5.
Samu Katalin szobrainak kiállítására dec. 20-án nyílik, Ferge Béla *A biblia hangjai* c. zeneművének bemutatójával.
- 212 Télen is épül a könyvtár : informatikai beruházás a szegedi egyetemen == Népszabadság. – dec. 19., Dél-Alföld mell., p. 23. : ill.
A Szek építéséről.
- 213 A Somogyi-könyvtár ünnepi nyitva tartása == DM. – dec. 20., p. 4. – (Hírek)
Dec. 23-a és 31-e között.
- 214 Mosókonyhában is működött : Vásárhely könyvtára és a „csomorkányizmusok” / F. Cs. == DV. – dec. 27., p. 5. : ill.
Szerző: Farkas Csaba. – Ríport a Hk-ról, mely 50 évvel ezelőtt megyei könyvtár lett.

Mutató az *Írások könyvtárainkról* 2002. évfolyamáról

Mutatónkban egyetlen betűrendben közöljük a személy- és földrajzi, valamint testületi neveket és tárgyszavakat. A rendezvény- és könyvcímeket *dőlt* betűvel jelezzük. A mutató a tételszámmra utal. A *dőlten* szedett tételszám az illető személyről szóló írást jelzi.

30. *Csongrád megyei könyvtáros találkozó* [rendezvény] 115 117

50 éves a megyei könyvtári szolgáltatás [emlékülés] 184 185

agrártörténeti kiállítás 159

Algyő 158

Antal Mónika 167 174

Artus Duó 67

Bakos András 199

Bakos Attila 75 85 98

Balázsi Irén 177

Balázs-Piri László 92

Bálint Gyula György 30 47 161 174 187

Bárdi Anna, Molnárné 188

Bárdi Istvánné 188

Baucont Rt. (Székesfehérvár) 5

Beethoven, Ludwig van 85

Berényi István, K. 25

B. Gy. Gy. = Bálint Gyula György

B. Horváth István 71

Biblia [könyvkiállítás] 124 125 127 128

B. K. A. = Korom András

Blazovich László 173 180

Bodajky-Nagy István 100

British Council 169 171

Crnjanski, Miloš 157 161

Csala Gabriella 16

Csemegi Károly Városi Könyvtár és Információs Központ (Csongrád) 30 154
157

emlékkiállítás és emlékülés 157

gyermekfoglalkozás 46 57 121 150 165

hagyományőrző klub 167

hanglemez-bemutató 133

irodalmi est 33 66 100 196

képzőművészeti kiállítás 87
könyvbemutató 97 181 187 203
könyvhét 97
meseklub 90
monodrámá előadás 206
nyilvános interjú 28
számítógépes fejlesztés 46-47
zenei rendezvény 167 180

CsG = Csala Gabriella
Csíky László 168
Csongrád = Csemegi Károly Városi Könyvtár és Információs Központ (Csong-
rád); Csongrádi alkotók irodalmi műhelye
Csongrád Megyei Hírlap 2
Csongrád megyei könyvtáros találkozó, 30. [rendezvény] 115 117
Csongrádi alkotók irodalmi műhelye 66 196
Csorba István 90

Debreczeni Tibor 206
Dél-alföldi Bibliotéka és Könyvtár (Szeged)
előadás 19 28 44 50 57 77 80 85 102 106 113 126 159 182 192
teleház 184
Deli Zoltánné Szabó Éva 194
Délvilág [napilap] 37
dokumentumkiállítás 41
Dudás Rudolf 150
Dudás Sándor 28
Dulity Tibor 91
Duzs Julianna, Halasiné 83

előadás
Hódmezővásárhely 43 93 96 99 141 150 199
Makó 22 168 170
Szeged 41 62 88 115 185 188 196 – 1. még Dél-alföldi Bibliotéka
Könyvtár - előadás
Szentes 23 36 40 181
emlékest 107 162 166
emlékkiállítás 163 167
emlékülés 163 167 190 191
építészeti kiállítás 189
Erős Hajna Kata 201
európai uniós különgyűjtemény 45 203

Fábián Erika, Kisvárdai Antalné 187 193 209
Faragó Imre 19
Farkas Csaba 20 43 76 83 198 122 144 206 220
Farkas Ferenc 96
Farkas Lászlóné 24
F. Cs. = Farkas Csaba
Fehér József 8 9 100 105 148 169
Fekete Iona 130
Felgyő 200
Ferge Béla 217
Fodor Erzsébet 80
folyóiratbemutató 134
Forgó Géza 22
fotókiállítás 7 84 140
francia kultúra estje 52
Frankó Tamás 20

Gőgh Edit 216
Görgey Artúr 205
GreCsó Krisztián 25
GreZsa Ferenc 107
Grünn Orbán 27 88
G. Szabó Lenke 134
Guaranga dasa 182
gyermekfoglalkozás
 Csongrád 46 59 125 154 171
 Hódmezővásárhely 105 176 211
 Makó 215
gyermekkönyvhét 200
gyermekkönyvtárak = Csemegi Károly Városi Könyvtár és Információs Központ (Csongrád) – gyermekfoglalkozás; József Attila Városi Könyvtár (Makó) – gyermekkönyvtár; Németh László Városi Könyvtár (Hódmezővásárhely) – gyermekfoglalkozás; Szentesi Gyermekkönyvtár
gyermekrajz kiállítás 210
Gyuris György 124

Hajdu Andrea 100
Hajdú Ervin 93
Hajdú Géza 123
Halasiné DuZs Julianna 83
Halmágyi Pál 22

hanglemez-bemutató 137
hátrányos helyzetűek könyvtári ellátása 26 97 124
Hegedűs Szabolcs 55
helytörténeti gyűjtemény 6 161
helytörténeti konferencia 153
A helytörténeti kutatások eredményei a Vajdaságban [konferencia] 153
Hemmert János 56
Hídvégi Péter 84
himnusz-történeti kiállítás 10 15
Hódmezővásárhely = 30. *Csongrád megyei könyvtáros találkozó* [rendezvény];
Németh László Városi Könyvtár (Hódmezővásárhely)
Hódmezővásárhelyi életrajzi lexikon [kiadvány] 109
Hollósi Zsolt 1 129
Horváth Dezső 6
Horváth István, B. 73
Horváth Katalin, Kovácsné 83
Horváth Zoltán 79
Hungavox Kiadó 103
H. Zs. = Hollósi Zsolt

idősek éve 18
Igaz Lajos 71
Imre László 54 58 198
Irhás József 3
irodalmi est
 Csongrád 33 68 86 104
 Hódmezővásárhely 69 157
 Makó 73 108
 Szentés 72 79
irodalmi pályázat 82
Irodalom és közélet [vitaest] 61 67
Isvara Krisna 126

József Attila Városi Könyvtár (Makó)
 beiratkozási díj 18
 előadás 22 168 170 181 207
 EU-különgygyűjtemény 45 203
 folyóiratbemutató 134
 fotókiállítás 7
 gyermekkönyvtár 133 215
 idősek éve 18
 irodalmi est 73 108

képzőművészeti kiállítás 19 35 71 194
Makói Polgári Kör 51
naptárbemutató 208
számítógépes fejlesztés 65
Szirbik Miklós Társaság 11 29 31
Juhász Csaba 21 30 57 113
Juhász Péter 106

Kardos Pál 41
Karsai Ildikó 208
K. Berényi István 25
Kecskés László 28
Keller Lajos Városi Könyvtár (Mindszent)
Délvilág-est 37
emléktábla-avató 138 139
helytörténeti gyűjtemény 6
képzőművészeti kiállítás 217
teleház 38 42
zenei rendezvény 217
Kenéz Tünde 168 207
Kentucky Pub – Lix Bluegrass 143
Kép-könyvtár, könyvtár-kép [rendezvénysorozat] 151
képzőművészeti kiállítás
Csongrád 91
Hódmezővásárhely 20 25 83 100 149
Makó 19 35 71 194
Maroslele 172 201
Mindszent 217
Szeged 14 92
Szentés 63 174 183
képzőművészeti rendezvény 56 151 196
Kerek istenfája [néprajzi vetélkedő] 164
Kesava dasa 44
Kiss Mihály 216
Kisvárdai Antal 187 193 209
Kisvárdai Antalné Fábíán Erika 187 193 209
Kligl Sándor 196
Kodály Zoltán Művelődési Központ (Topolya) 72
Kopornyik Zita 192
Korom András 58 70 123 166 186
Kovácsné Horváth Katalin 83
Kováts Zoltán 141

könyvademáný 66
könyvárusítás 144
könyvbemutató
 Csongrád 111 187 193 209
 Hódmezővásárhely 3 8 9 25 34 54 58 87 90 100 105 109 118 122
 123 169 179 186 197 204 206
 Makó 22
 Szeged 110 112 114
 Szentés 63 120 198 214
könyvhét 101 103
könyvkiállítás 116 128 129 131 132 – I. még Somogyi-könyvtári fiókkönyv-
 tárak - könyvkiállítás
könyvtáros találkozó 119 121
Kőszegfalvi Ferenc 213
községi könyvtárak = Algyő; Felgyő, Maroslele; Mártély
Krizsán Margit 159
K. Zs. 160

Lantos Györgyi 139
László Katalin, S. 114
Lehoczky Pál 118
Lepahiné Murai Teréz 81
Lévai Mária 76
Lévay Gizella 26

Magyar Építő Rt. (Budapest) 5
Máji Etelka 149
Makay Gábor 66
Makó = József Attila Városi Könyvtár (Makó); Makói Polgári Kör
Makói Polgári Kör 51
Maroslele 60 70 82 142 148 161 172 201
Marosvidék [folyóirat] 135
Mártély 117 127
Martínez H., José Luis 66
Marton Istvánné 138 139
megyei könyvtáros találkozó 119 121
Mészáros Rezső 29 31
Millenniumi Kávéház (Szeged) 185
Mindszent = Keller Lajos Városi Könyvtár (Mindszent)
Molnár Balázs, Szemes 178
Molnár Mária 124
Molnárné Bárdi Anna 194

monodrÁma előadÁs 212
Murai Teréz, LepahinÉ 81
N. A. = NánÁsi Attila
Nagy Ádám 15
Nagy KÁlmán 99
NánÁsi Attila 134
Naplegenda TÁrsulÁs 137
Németh László 54 58 197
Németh László VÁrosi Könyvtár (HódmezővÁsÁrhely) 98
 1962-ben 2
 agrÁrtörténeti kiÁllítÁs 165
 dalest 76
 előadÁs 43 93 96 99 141 150 199
 emlékest 107 162
 gyermekfoglalkozÁs 105 176 211
 irodalmi est 69 157
 képzőművészeti kiÁllítÁs 20 25 83 100 149
 könyvÁrusítÁs 144
 könyvbemutató 3 8 9 25 34 54 58 87 90 100 105 109 118 122
 123 169 179 186 197 204 206
 megyei könyvtár 220
 közéleti beszélgetés 61 67
 maroslelei est 60 70
 nyitva tartÁs 146
 vodÁsok 145
 zenei rendezvény 145
N. Orbán István 213
Novák István 11 188
nyitva tartÁs 127 146 219

OlÁh-István László 90
olvasÁs éve 13 17
Orbán István, N. 213
oroszkultúra estje 195
vodÁsok a könyvtárban 81 146

tvs Zoltán 147

PÁl Marianna 105 117
PalÁnkainÉ Sebők Zsuzsanna 124
PÁlfia IstvÁnnÉ 50
PÁlfy Margit 157

Papp Zoltán 120
Pelyach István 36
Pintér István 199 205
Pintér Lajos 111
Piti Katalin 214
P. M. = Pál Marianna
Pocsai Sándor 140

Ratkai János 7
Reisinger János 181
Rerrich Béla 189
Romsics Ignác 40
Rozgonyi Éva 41
Rózsa Gábor 23

Samu Katalin 217
Sándor Judit, Sövényházi 112
Sebők Zsuzsanna, Palánkainé 124
Simai Mihály 204 206
Sinkó Edit 50
Sipka Sándor 162 166
S. László Katalin 114

Somogyi-könyvtár (Szeged)

British Council 175 177

előadás 41 185 188

emlékkiállítás 41

emlékülés 190 191

építészeti kiállítás 189

fiókkönyvtár – I. Somogyi-könyvtári fiókkönyvtárak

fotókiállítás 140

hátrányos helyzetűek 124

igazgatóváltás 152

képzőművészeti kiállítás 14 92

könyvbemutató 110 112 114

könyvkiállítás 116 128 129 131 132 – I. még Somogyi-könyvtári fiókkönyvtárak – könyvkiállítás

könyvtártörténet 75

nyitva tartás 219

olvasás éve 13

videószolgáltatás 1 4

zenei rendezvény 89 158

Somogyi-könyvtári fiókkönyvtárak

Csillag tér 27 56 196
 előadás 62 88 115 196
 Északváros 62 64 140
 Hangoskönyvtár 26 97
 képzőművészeti rendezvény 56 151 196
 Kiskundorozsma 24 88 130
 könyvkiállítás 13 27 53 62 64 74 95 115 116 130
 Rókus 115 116 140
 Tápé 95
 Tarján 178
 Somorjai Ferenc 170
 Soós Csilla 98
 Sövényházi Sándor Judit 112
 Sulyok Erzsébet 78 97 155
 Szabó Éva, Deli Zoltánné 194
 Szabó Imre 31 45 65 133 142 203
 Szabó Lenke, G. 134
 Sz. A. I. = Szalontai Attila Imre
 Sz. A. K. = Szögi Andrea Katalin
 Szakács László 74
 Szalontai Attila (Imre) 67 107 213
 számítógépes fejlesztés 47-49 65
 Szeged = Dél-alföldi Bibliotéka Könyvtár (Szeged); Millenniumi Kávéház
 (Szeged); Somogyi-könyvtár (Szeged); Szegedi Tudományegyetem
 Központi Könyvtára; Vakok Klubja (Szeged)
 Szegedi Tudományegyetem Központi Könyvtára
 alapkötetétél 55
 építkezés 5 12 16 39 78 136 147 155 218
 könyvadomány 66
 könyvtártörténet 78
 Szemes Molnár Balázs 178
 Szendéné Winkler Veronika 81
 Szentes = Szentesi Gyermekkönyvtár; Városi Könyvtár Kht. (Szentes)
 Szentesi Gyermekkönyvtár 17 81
 Szent Tibor 122
 Sz. I. M. = Szabó Imre
 Szirbik Miklós Társaság 11 29 31
 Sz. L. = Szakács László
 Szögi Andrea (Katalin) 98 121 145 176 211
 Szőkefalvi-Nagy Erzsébet 62 88 115 152
 Sztravinszkij, Igor Fjodorovics 158

T. A. = Török Anita
Tanács István 136
Tandi Lajos 196 132
Tárkány-Szűcs család 165
Tavaszköszöntő [irodalmi pályázat] 82
teleházak 38 42 184
Temesi Ferenc 108
T. L. = Tandí Lajos
Tonio (Tóth Antal) 174 183
Topolya 72
Tóth Antal (Tonio) 174 183
Tóth Béla 110 185
Tóth Péter 173 180
Tóth Rózsa 92
Török Anita 42

ünnepi könyvhét 101 103

Vakok Klubja (Szeged) 26 97
Váradi István 173 180
Városi Könyvtár Kht. (Szentes) 134
 előadás 23 36 40
 fotókiállítás 84
 gyermekrajz kiállítás 210
 himnusz történeti kiállítás 10 15
 irodalmi est 72 79
 képzőművészeti kiállítás 63 174 183
 konferencia 153
 könyvbemutató 63 120 198 214
 könyvhét 103
 kulturális est 52 195
Vass Vera 14
Veszélka Attila 108
videószolgáltatás 1 4
Víg Róbert 25

Winkler Veronika, Szendéné 81

zenei rendezvény 76 89 143 145 158 173 180 217
Zsille Győző 63